

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ
ТА АУДИТУ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
В УКРАЇНІ**

*Матеріали Міжнародної науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
6-7 квітня 2016 року*

Запоріжжя
2016

УДК 331.544:37
ББК 65.24:74
М58

Рекомендовано до друку Вченою радою Запорізького національного технічного університету, протокол № 11 від 25.04.2016 р.

Рецензенти:

Дацій О. І. – д. е. н., професор, заслужений працівник освіти України, Генеральний директор, Президентський університет МАУП

Шмиголь Н. В. – д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, Запорізький національний технічний університет

Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених 6-7 квітня 2016 року. – Запоріжжя : Мокшанов В. В., 2016. – 258 с.

ISBN 978-617-7520-07-7

Збірник містить наукові доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Трансформація організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні» (Запоріжжя, 6-7 квітня 2016 року), спрямовані на формування теоретичних і практичних засад бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в умовах євроінтеграції.

УДК 331.544:37

ББК 65.24:74

ISBN 978-617-7520-07-7

© Запорізький національний технічний університет, 2016

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА

Шановні учасники міжнародної науково-практичної конференції!

Щиро вітаю Вас в Запорізькому національному технічному університеті як учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні».

ЗНТУ – провідний, конкурентоспроможний постійно розвиваючий між-регіональний центр інженерної та бізнес-освіти, що забезпечує підготовку високоякісних фахівців.

За період свого існування ЗНТУ підготував понад 72 тисячі фахівців, багато з яких стали керівниками і провідними спеціалістами підприємств України, інших країн СНД, країн далекого зарубіжжя. Головні підприємства та організації Запорізького регіону (ВАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна», ПАТ «Мотор-Січ», ДП «Радіоприлад», ДП «Івченко-Прогрес», КП НВК «Іскра», ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод», ПАТ «Запоріжтрансформатор», Запорізька філія ПАТ «Укртелеком» та інші) на 70-80% укомплектовані фахівцями – випускниками університету.

В університеті 59 кафедр, в тому числі 42 випускових, 16 філій кафедр, 2 філії факультетів на підприємствах.

Загальний контингент студентів базового ВНЗ на 1 жовтня 2017 року складав 10068 осіб, в тому числі 7567 особи на денній формі навчання.

Професорсько-викладацький контингент університету складав 742 особи. Серед штатних викладачів 52,96% з вченими ступенями, 8,7% докторів наук, 12 академіків та членів галузевих АН України та інших держав, 2 лауреата Державної премії України, 1 лауреат премії НАН України, 1 лауреат премії Президента України, 4 Заслужених діячів науки і техніки України, 5 Заслужених працівників освіти України, 2 Заслужених винахідників України.

Сьогоднішнє поважне зібрання засвідчує про добрі наукові традиції, сталі творчі контакти, які склалися в нашому університеті з багатьма університетами України та інших країн, професійними бухгалтерськими організаціями, провідними аудиторськими компаніями, представниками бізнесу.

Значення й унікальність конференції полягає в тому, що запропоновані до обговорення і дискусії питання, акцентують увагу науковців на потребі пошуку шляхів вирішення існуючих проблем трансформації організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні.

Тож, усім учасникам конференції бажаю успіхів і сподіваюсь, що Ви отримаєте задоволення від гостинності нашого університету та Запорізького краю!

З глибокою повагою,
ректор Запорізького національного
технічного університету
д.т.н., професор
Сергій Беліков

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Гудзь П. В. <i>д.е.н., професор, директор Економіко-гуманітарного інституту ЗНТУ (Україна, м. Запоріжжя)</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МЕТАЛУРГІЙНИМ КОМПЛЕКСОМ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ РОЗРОБКИ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ	19
Левченко Н. М. <i>д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ЗНТУ (Україна, м. Запоріжжя)</i> ОБЛІК ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ЛОГІСТИЧНИМ ПІДХОДОМ	22
Лифар В. В. <i>д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу ЗНТУ (Україна, м. Запоріжжя)</i> ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ.....	25
dr Helena Czakowska <i>prof. nadzw. KPSW, Rektor Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (m. Bydgoszcz, Polska)</i> ANALIZA DOCHODÓW I WYDATKÓW BUDŻETU GMINY DĄBROWA.....	29
dr Beata Bazeli <i>Prodziekan, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (m. Bydgoszcz, Polska)</i> DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKU ZACHODNIEGO WBK PIERWSZY ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY W LATACH 2011–2014	31
dr Marzena Cichorzewska <i>Zakład Zarządzania Potencjałem Społecznym Katedra Zarządzania Politechnika Lubelska (m. Lublin, Polska)</i> SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU (CSR) NA PRZYKŁADZIE ALIOR BANK S. A.	34

СЕКЦІЯ 1

РОЗБУДОВА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У СФЕРІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

Антоненко М. А. КРИТЕРІЇ ВИБОРУ МЕТОДУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	41
---	----

Бабкіна І. С. ОБЛКОВА ПОЛІТИКА – СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	42
Багрій К. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	44
Батій Я. П. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	46
Бескоровайна В. О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	48
Борисов Ф. Ю. ПРОБЛЕМИ ОБЛКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ.....	49
Боровських О. В., Самарська І. М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	51
Варламова І. С. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ»	53
Веретельник Ю. А. ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПАЛИВА	56
Воронова Н. В. СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	59
Горбань В. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	60
Грищенко К. С. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	62
Гура І. М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФОП – ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ІІ ГРУПИ	64
Дейдей О. А. ДЕКЛАРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ З РОЗДРІБНОГО ПРОДАЖУ ПАЛЬНОГО	67
Дейнега О. О. АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В УМОВАХ БЮДЖЕТУВАННЯ	70
Д'яконова Л. А. ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИДАТКІВ РОЗПОРЯДНИКА БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ІІ РІВНЯ	72
Жеброва К. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ	74

Желонкін С. С. ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	77
Зоря О.П., Кіщенко Ю. О. АНАЛІЗ КОНСОЛІДОВАНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" ЗА МСФЗ	80
Зоря О.П., Малюченко Д. В. ОЦІНКА КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПАТ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»	82
Зуєва М. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РЕМОНТУ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	83
Кочура Т. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	85
Кравченко З. С., Біленко К. С. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ІНОЗЕМНИМИ КОНТРАГЕНТАМИ	87
Кравченко Н. С. ОБЛІК ТА АУДИТ ФОРМУВАННЯ Й РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	90
Крамар В. О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТИ АВАНСУ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	92
Левченко Н. М., Самарська Т. С. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ	94
Лищенко В. Г. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ..	96
Лищенко О. Г. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	97
Лось А. А. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	99
Мансурова А. Д. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	101
Маренич О. М. УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	103
Матвієнко Д. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	105
Нікітченко М. В. ТЕРМІН КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: МЕТОДИКА ТА КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ	107

Олонець С. А.	109
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ В УМОВАХ БЮДЖЕТУВАННЯ.....	
Очеретько Л. М., Солов'янова І. А.	
ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ	111
Пасічник А. В.	
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ	113
Попова А. О.	
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО	115
Помулева В. М.	
ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ	117
Резніченко О. О.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	119
Ременюк Д. Д.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДИВІДЕНДІВ.....	121
Сасенко М. А.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	124
Сігало В. О.	
ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	126
Трачова Д. М.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	127
Шантир Є. О.	
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ..	129
Шелудько Д. В., Лакота Д. С.	
ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В НАТУРАЛЬНІЙ ФОРМІ.....	131

СЕКЦІЯ 2

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ, МЕТОДІВ І ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ

Балабуха А. С.	
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	135
Боровских О. В.	
АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ	137
Візіренко С. В.	
МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	139

Єрмакова О. О. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	141
Лакота Д. С. ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	143
Лищенко А. Г. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СКЛАДАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СТАНДАРТУ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ	145
Москаленко А. В. УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З РІЗНИМИ ДЕБІТОРАМИ	147
Попова А. О. УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	149
Самарська І. М. МЕТОДОЛОГІЯ АУДИТУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	151
Фененко І. О. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	153
Шелудько Д. В. МОДЕЛЬ ПОСЛІДОВНОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ	155
Якубина О. П. АУДИТ ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ	156

СЕКЦІЯ 3

ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Горбань В. В. ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	161
Максименко І. Я., Зуєва М. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ	162
Максименко І. Я., Кармак Є. Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ	164
Максименко І. Я., Богдан Є. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТА РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО СПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ	166

Максименко І. Я., Васильченко Е. В. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	167
Максименко І. Я., Потась А. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ	169
Максименко І. Я., Фоменко А. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	171
Сігало В. О. ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	173
Яременко В. В. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ПО РЕМОНТУ ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	174

СЕКЦІЯ 4

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ

Голуб Н. О. ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	179
--	-----

СЕКЦІЯ 5

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ І ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Лифар В. В., Душкіна Є. Л. ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГ-МІКС В ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	183
Лифар В. В., Довбіщук О. В. ВПЛИВ ВІДТІНКІВ КОЛЬОРУ НА СПРИЙНЯТТЯ ПРОДУКТІВ СПОЖИВАЧАМИ	185
Куриленко І. І., Левченко С. А. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ, ЩО СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА ВИРОБЛЕННІ ОДНОГО ПРОДУКТУ.....	187
Куриленко І. І., Сергєєв І. А. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ БРЕНДІВ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ ЧЕРЕЗ ЛІДЕРІВ ПОГЛЯДІВ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА	189
Павлішина Н. М. АСПЕКТИ ВПЛИВУ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ	191

Письменний О. А. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	193
---	-----

СЕКЦІЯ 6

ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

Нестеренко Ж. К., Лайкова К. М. ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА НА ПРАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ ЕЛЕКТРОВОЗОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД	197
Нестеренко Ж. К., Парапанова А. І. ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	199
Андросова О. Ф., Василенко О. С. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	202
Андрющенко І. Є., Гаманець А. М. ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	204
Андрющенко І. Є., Заєць А. Ю. СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ БЮДЖЕТУВАННЯ	206
Бабенко-Левада В. Г., Шакіб Н. Д. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФАКТОРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	208
Бублик Я. М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	211
Коваль О. А. ДЕГРАДАЦІЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ОЗНАКА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ФАЗОВОГО ПЕРЕХОДУ	213
Левченко Н. М., Животок К. С. КАПІТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ: СУЧАС- НИЙ СТАН ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ	215
Олійник Т. О., Жабицька А. П. ПРОБЛЕМИ ЗВІТУВАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	218
Шайтанова І. І. ВПЛИВ НЕЕФЕКТИВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ ДФС НА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	220
Шарова С. В., Виноградчий В. М. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ НЕРУХОМОСТІ	222
Шестопалова О. В., Єськов К. О. СУЧАСНА ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ	224

СЕКЦІЯ 7
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Бобровникова Р. Г. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ	229
Гамов М. С. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ – ЦЕ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	231
Наливайко К.В. ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ	233
Панкова А. Ю., Дяченко А. П. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЗАПОРУКА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА	235
Панкова А. Ю., Курченко К. М. ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	237
Панкова А. Ю., Симоненко Г. А. ФОРМИ І СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	239
Тесленок І. М. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРО- МИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	241
Онуфрієнко Н. Л., Качур М. І. ПРОБЛЕМИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК	243
Онуфрієнко Н. Л., Стешина М. О. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ МАШИНО- БУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	245

PLENARY SESSION

P. Gudz Doctor of Economics, prof., Director of Economic and Humanitarian Institute Zaporozhye National Technical University (Ukraine, Zaporozhye) IMPROVING THE MANAGEMENT OF THE METALLURGICAL COMPLEX OF REGIONAL DEVELOPMENT TOOLS BASED ECONOMIC DIAGNOSIS	19
N. Levchenko, Doctor of Public Administration, prof., head of department of accounting and audit Zaporozhye National Technical University (Ukraine, Zaporozhye) ACCOUNTING OF PROVIDING MATERIAL FOR ENTERPRISE LOGISTIC APPROACH	22

V. Lifar, <i>Doctor of Economics, prof., head of department of marketing of Zaporizhzhya National Technical University (Ukraine, Zaporozhye)</i>	
CREATION'PROSPECTS OF REGIONAL TRANSPORT LOGISTICS CENTERS IN UKRAINE	25
dr Helena Czakowska prof. nadzw. KPSW, Rektor Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (m. Bydgoszcz, Polska)	
ANALIZA DOCHODÓW I WYDATKÓW BUDŻETU GMINY DĄBROWA	29
dr Beata Bazeli Prodziekan, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (m. Bydgoszcz, Polska)	
DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKU ZACHODNIEGO WBK PIERWSZY ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY W LATACH 2011–2014	31
dr Marzena Cichorzewska <i>Zakład Zarządzania Potencjałem Społecznym Katedra Zarządzania Politechnika Lubelska (m. Lublin, Polska)</i>	
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU (CSR) NA PRZYKŁADZIE ALIOR BANK S.A.	34

SECTION 1

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR ADMINISTRATIVE ADMINISTRATIVE DECISIONS IN INTERNATIONAL ACCOUNTING AND ANALYSIS INTEGRATION

M. Antonenko SELECTION CRITERIA OF DEPRECIATION METHOD FOR FIXED ASSETS	41
I. Babkina ACCOUNTING POLICIES – MANAGEMENT SYSTEM COMPONENT OF ECONOMIC SECURITY	42
K. Bagriy IMPROVING THE PAYMENTS OF PAY	44
Y. Batiy IMPROVEMENT OF ACCOUNTING FORMATION OF FINANCIAL RESULTS	46
V. Beskorovayna CURRENT ISSUES OF ACCOUNTING AND AUDIT OF FIXED ASSETS	48
F. Borisov PROBLEMS OF ACCOUNTING CLASSIFICATION OF FINANCIAL ASSETS	49
H. Borowski , I. Samarskaya FEATURES OF ACCOUNTING TRANSACTIONS IN FOREIGN CURRENCY AND ITS IMPROVEMENT	51

I. Varlamova	
FEATURES ACCOUNTING OF INVENTORY AT PUBLIC COMPANY AT «NYKOPOLSKYY BAKERY»	53
Y. Veretelnyk	
TAX ACCOUNTING OPERATIONS OF FUEL	56
N. Voronova	
STRATEGIC COST ACCOUNTING IN ENTERPRISE MANAGEMENT	59
V. Gorban	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING OPERATING COSTS	60
K. Gryshchenko	
STATE CONTROL OF THE PAYMENT OF PUBLIC SECTOR EMPLOYEES	62
I. Gura	
FEATURES OF ACCOUNTING AND TAXATION OF INCOME SINGLE TAX PAYER IN GROUP II	64
O. Dayday	
DECLARATION OF EXCISE TAX ON RETAIL FUEL SALES	67
O. Deynega	
ANALYSIS OF THE MANAGEMENT ACCOUNTING COSTS UNDER PRODUCTION BUDGETING	70
L. Dyakonova	
ACCOUNTING AND CONTROL OF COSTS IN BUDGETARY FUNDS OF LEVEL II	72
K. Zhebrova	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING IN ACCOUNTS WITH DEBTORS	74
S. Zhelonkin	
ACCOUNTING AND TAXATION OF AGRICULTURAL LAND DESIGNATION	77
O. Zorya, Y.Kishchenko	
ANALYSIS OF CONSOLIDATED FINANCIAL CONDITION AT PUBLIC COMPANY PRYVATBANK BY INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS	80
O. Zorya, D. Malyuchenko	
ASSESSMENT OF THE CONSOLIDATED INCOME STATEMENT AT PUBLIC COMPANY "FIRST UKRAINIAN INTERNATIONAL BANK"	82
M. Zueva	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING REPAIR AND IMPROVEMENT OF FIXED ASSETS	83
T. Kochura	
IMPROVEMENT OF CURRENT LIABILITIES' ACCOUNTING	85
Z. Kravchenko, K. Bilenko	
IMPROVING THE PAYMENTS WITH FOREIGN CONTRACTORS	87
N. Kravchenok	
ACCOUNTING AND AUDIT OF FORMATION AND DISTRIBUTION OF COMPANY PROFITS	90

V. Kramar	
ISSUES AND TAX ACCOUNTING OF PAY' CASH ADVANCE	92
N. Levchenko, T. Samarska	
IMPROVING THE PAYMENTS OF SOCIAL INSURANCE	94
V. Lyschenko	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING FIXED ASSETS	96
O. Lyschenko	
FEATURES OF ACCOUNTING AND REPORTING FOR INTERNATIONAL STANDARTS	97
A. Los	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING CASH	99
A. Mansurova	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING DEPRECIATION FIXED ASSETS AND OTHER NON-CURRENT ASSETS	101
O. Marenych	
IMPROVED DISPLAY CASH FLOWS IN THE FINANCIAL STATEMENTS	103
D. Matvienko	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING CASH	105
M. Nikitchenko	
The useful life of fixed assets: METHOD AND CRITERIA OF DEFINITIONS	107
S. Olonec	
ORGANIZATION OF ACCOUNTING COSTS UNDER BUDGETING	109
L. Ocheretko, I. Solovyanova	
DIVIDENDS ENTERPRISES: METHODOICAL ACCOUNTING DISPLAY	111
A. Pasichnyk	
KEY ASPECTS OF RECEIVABLES MANAGEMENT	113
A. Popova	
AREAS OF IMPROVEMENT PROPERTY TAXES	115
V. Pomuleva	
INCOME TAXES : ACCOUNTING ASPECTS	117
O. Reznichenko	
IMPROVEMENT OF ACCOUNTING RECEIVABLES	119
D. Remenyuk	
FEATURES OF DIVIDENDS' ACCOUNTING AND TAXATION	121
M. Sayenko	
IMPROVING THE PAYMENTS TO SUPPLIERS AND CONTRACTORS	124
V. Sitalo	
ACCOUNTING OF PAYMENTS FOR THE BUDGET OF VAT	126
D. Trachova	
IMPROVEMENT OF FORMATION THE DEPRECIATION POLICY OF ENTERPRISE	127

E. Shantyr	
ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT OF COMMODITY STOCKS OF TRADE ENTERPRISES' MANAGEMENT	129
D. Sheludko, D. Lakota	
ACCOUNTING AND TAXATION OF WAGES IN KIND	131

SECTION 2

TRANSFORMATION OF FORMS, METHODS AND AUDIT ORGANIZATION IN THE LEGISLATION UNDER IMPLEMENTATION OF UKRAINE WITH EUROPEAN STANDARDS

A. Balabuha	
ACCOUNTING AND ANALYTICAL SOFTWARE AUDIT OF FINANCIAL CONDITION ENTERPRISE	135
O. Borowski	
AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS: METHODOLOGICAL ASPECTS	137
S. Vizirenko	
INSTRUCTIONAL TECHNIQUES OF INVENTORY' AUDIT	139
O. Ermakova	
METHODOLOGY OF AUDIT OF ADVERTISING in the ENTERPRISE	141
D. Lakota	
ORGANIZATION OF INTERNAL AUDIT	143
A. O. Lyschenko	
METHODOLOGICAL APPROACHES TO PREPARATION OF INTERNAL AUDIT STANDARD' COSTS OF PRODUCTION	145
A. Moskalenko	
IMPROVEMENT OF AUDIT with various debtors	147
A. Popova	
IMPROVEMENT OF registered capital' AUDIT	149
T. Samarska	
AUDIT METHODOLOGY OF BUSINESS INCOME	151
I. Fenenko	
ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF CAPITAL INVESTMENTS' AUDIT	153
D. Sheludko	
MODEL OF SEQUENCE FOR EMPLOYEE BENEFITS' AUDIT	155
O. Yakubina	
AUDIT OF INVESTMENT PROPERTY' OPERATIONS	156

SECTION 3
VECTORS INTERNAL CONTROL' REFORM IN THE CONTEXT OF
INCREASE THE ENTERPRISE MANAGEMENT' EFFICIENCY

V. Gorban	
FEATURES OF INTERNAL CONTROLS IN BUDGET INSTITUTIONS	161
I. Maksymenko, M. Zueva	
MODERNIZATION OF INTERNAL CONTROL UNDER ECONOMIC REFORM	162
I. Maksymenko, E. Karmak	
INTERNAL CONTROL APPLICATION UNDER ECONOMIC REFORM	164
I. Maksymenko, E. Bohdan	
FEATURES AND ROLE OF INTERNAL CONTROL INVENTORIES ON SMALL BUSINESSES	166
I. Maksymenko, E. Vasil'chenko	
INTERNAL CONTROL EQUITY AND WAYS TO ITS IMPROVE	167
I. Maksymenko, A. Potas	
FEATURES OF DOMESTIC SUBSTANCES CONTROL OF MATERIAL SPARE PARTS	169
I. Maksymenko, A.Fomenko	
FEATURES OF INTERNAL CONTROL OF FIXED ASSETS	171
V. Sitalo	
FEATURES OF INTERNAL AGRICULTURAL CONTROL BY CALCULATION WITH SUPPLIERS AND CONTRACTORS	173
V. Jaremenko	
INTERNAL CONTROL THE COSTS OF REPAIRS HOUSING AND COMMUNAL	174

SECTION 4
PERSPECTIVES OF INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGY IN
ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

N. Golub	
MAKING MANAGEMENT DECISIONS BASED ON INFORMATION PROVISION	179

SECTION 5
INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT IN MANAGEMENT
PROCESSES OF MARKETING AND LOGISTIC ACTIVITY

E. Dushkina	
THE CONCEPT OF THE MARKETING MIX IN INTERNET MARKETING	183
O. Dovbischuk	
INFLUENCE TOUCH OF COLOR ON THE PERCEPTION OF CONSUMER PRODUCT	185

I. Kurylenko, S. Levchenko FEATURES OF MARKETING COMPANIES SPECIALIZED ON THE PRODUCTION OF ONE PRODUCT	187
I. Kurylenko, I. Sergeyev FEATURES COMMUNICATION BRANDS WITH CONSUMERS THROUGH THINKING LEADERS IN SOCIAL MEDIA	189
N. Pavlishyna ASPECTS OF MARKETING MANAGEMENT' INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL CAPACITY OF ZAPOROZHIE REGION	191
A. Pismenniy CURRENT STATUS AND TRENDS ON HIGHER EDUCATION OF MARKET' SERVICES IN UKRAINE	193

SECTION 6

TRENDS IN FINANCIAL AND CREDIT RELATIONS IN UKRAINE DURING ECONOMIC REFORM

J. Nesterenko, K. Laykova MEASURES TO PREVENT BANKRUPTCY FOR ZAPOROZHIA ELEKTROVOZOREMONTNYY	197
J. Nesterenko, A. Parapanova BUDGETING PROBLEMS IN INDUSTRIAL ENTERPRISES	199
O. Androsova, O. Vasilenko FINANCIAL STABILITY OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE: PROBLEMS AND THEIR SOLUTION	202
I. Andryushchenko, A. Gamanets' INNOVATIVE APPROACH TO STRATEGIC MANAGEMENT	204
I. Andryushchenko, A. Zayats STRATEGIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISE BASED ON THE BUDGETING	206
V. Babenko – Levada, N. Shakib EFFECTIVE MANAGEMENT OF ENSURENCE' FACTORS THE FINANCIAL STABILITY IN INSURANCE COMPANIES	208
Y. Bublik RESPONSIBILITY FOR TAX OFFENSES	211
O.Koval' DEGRADATION OF GLOBAL FINANCIAL SYSTEM AS A SIGN OF CIVILIZATION PHASE TRANSITIONS	213
N. Levchenko, K. Zhivotok THE CAPITALIZATION OF THE BANKING INSTITUTION IN UKRAINE : CURRENT STATE AND DEVELOPMENT VECTORS	215
T. Oliynik, A. Karakulova REPORTING ISSUES OF OBLIGATIONS IN ACCOUNTING	218
	220

I. Shaytanova	
INFLUENCE OF INEFFECTIVE TAX POLICY IN THE FORMATION OF POTENTIAL TAX	
S. Sharova, V. Vinogradchiy	
CURRENT STATE AND PROSPECTS OF LEASING REAL ESTATE	222
O. Shestopalova, K. Cs'kov	
CURRENT INFLATION IN UKRAINE AND WAYS TO ITS OVERCOME ...	224

SECTION 7
MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS

R. Bobrovnikova	
FUNCTIONAL QUALITY ANALYSIS IN THE SYSTEM OF EXPENSES MANAGEMENT	229
M. Gamov	
COMPETITIVENESS OF THE NATIONAL ECONOMY – AS A SOLUTION TO THE PROBLEMS OF INTERNATIONAL BUSINESS ACTIVITY	231
N. Onufrienko, M. Kachur	
UKRAINIAN PROBLEMS OUT IN ENGINEERING COMPANIES ON THE EUROPEAN MARKET	233
N. Onufrienko, M. Steshina	
ORGANIZATION OF WAGES ON ENGINEERING INDUSTRY IN THE CONTEMPORARY ECONOMY	235
A. Pankova, A. Dyachenko	
RECREATION POTENTIAL AS A KEY OF INDUSTRIAL CITY' ACTIVATION	237
A. Pankova, K. Kurchenko	
PLANNING OF CITY RECREATIONAL POTENTIAL IN THE CONTEMPORARY ECONOMY	239
A. Pankova, G. Simonenko	
FORMS AND METHODS OF USING THE RECREATIONAL POTENTIAL OF THE CITY IN THE CONTEMPORARY ECONOMY	241
I. Tislenok	
RESEARCH APPROACHES OF OPTIMIZING THE MANAGEMENT ON INDUSTRIAL ENTERPRISES	243

Гудзь П.В.

*доктор економічних наук, професор, директор Економіко-гуманітарного інституту Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МЕТАЛУРГІЙНИМ КОМПЛЕКСОМ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ РОЗРОБКИ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

Металургійний комплекс Запорізького регіону є системоутворюючим елементом економіки регіону, що суттєво впливає на його спеціалізацію. Як базова галузь, це є найбільш загальною його ознакою. На відміну від інших галузевих промислових комплексів, чорна металургія визначається кількістю і високим ступенем концентрації та кооперації виробництв, тісною взаємодією всіх виробничих ланцюгів та широкою утилізацією відходів.

Функціонування металургійного комплексу регіону на конкретній території дає можливість знаходити необхідні джерела для його розвитку і забезпечувати територіальний розвиток через позитивну динаміку параметрів економічного потенціалу цієї території.

На нашу думку, сутність діагностики розвитку економіки регіону варто розуміти як аналітично-оціночний процес розпізнавання й визначення стану економіки регіону, спрямований на вияв динаміки соціально-економічних кількісних і якісних показників, структури і характеру зв'язків між ними із встановленням діагнозу розвитку та відхилення від еталонного значення. Для діагностики розвитку металургійного комплексу регіону запропоновано використовувати узагальнені показники розвитку галузево-територіально-просторової структури. При цьому показник регіонально-просторового розвитку $P_{pt}^{ком}$, показник еколого-економічного розвитку економічного простору $P_{en}^{ком}$, показник розвитку економічної системи регіону $P_{ec}^{ком}$ запропоновано розраховувати, використовуючи функції перетворень величин елементарних метричних ознак соціально-економічних систем [20, с. 241].

Запропоновані показники діагностування розвитку металургійного комплексу регіону за галузево-територіальною-просторовою структурою надано на рис. 1.

Узагальнені показники розраховуються як вимірники Y середньо геометричних значень окремих функцій перетворення ознак (1.1):

$$Y = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n y_i} \quad (1.1)$$

де Y – вимірник;

n – кількість складових.

			Регіональний аспект розвитку (територіально просторовий), $P_{pt}^{ком}$																
			Показники																
			сле- ці- алі-	Ви- ро- бни- цт- ва	ло- ка- лі- зац	мі- жра- йон- ної	щіл- ьно- сті	зв'я- за- но-	ро- змі- ще- н-	ро- зви- тку									
			K ₁₁	K ₁₄	K ₁₅	K ₁₆	K ₁₇	K ₁₈	K ₁₉	K ₂₀									
$P_{ec}^{ком}$	Показники	рентабельності фінансових ресурсів	K ₁	$Q = \begin{pmatrix} 0 & q_{12} & \dots & q_{1n} \\ q_{21} & 0 & \dots & q_{2n} \\ \vdots & \dots & 0 & \vdots \\ q_{n1} & q_{n2} & \dots & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \sum_i 1q_{ij} \\ ne \\ дорівнює \\ 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \sum_i q_{ij} \\ \sum_j q_{2j} \\ \vdots \\ \sum_j q_{nj} \end{pmatrix}$															
		рентабельності власного капіталу	K ₂																
		рентабельності продажу	K ₃																
		фондовіддачі	K ₄																
		фондомісткості	K ₅																
		фондорентабельності	K ₆																
		фінансової продуктивності праці	K ₇																
		зарплатовіддачі	K ₈																
		коефіцієнт фінансової незалежності	K ₉																
		коефіцієнт фінансової стабільності	K ₁₀																
		Коефіцієнт фінансового ризику	K ₁₁																
			K ₂₁								K ₂₂								
			відходності виробництва								екологічної небезпеки виробництва								
			Показники																
			Екологічний аспект розвитку, $P_{ec}^{ком}$																

Рис. 1 - Складові галузево-територіально-просторової структури

Запропоновано діагностування розвитку металургійного комплексу регіону проводити за такими етапами:

- визначення цілей діагностування розвитку;
- постановка завдань діагностування;
- визначення критеріїв та параметрів оцінювання;
- вибір методів діагностування;
- одержання результатів;
- оцінювання результатів;

розробка прогнозів подальшого розвитку

Це дозволило отримати результати (табл. 1)/

Таблиця 1. Результати діагностування розвитку металургійного комплексу регіону в 2011...2014 рр.

Роки	Розвитку економічної системи, $P_{ec}^{ком}$	Просторово-територіального розвитку, $P_{pt}^{ком}$	Еколого-економічного розвитку, $P_{en}^{ком}$	Загальний
2011	0,81	3,75	0,7	1,75
2012	1,19	3,6	0,68	1,82
2013	1,07	3,65	0,64	1,79
2014	1,08	3,67	0,69	1,8

Застосовуючи запропоновану методику, визначено основні цілі діагностування розвитку металургійного комплексу регіону:

- приведення потужностей виробництва у відповідність до вимог світового і внутрішнього ринку як у кількісному, так і в якісному відношенні та підвищення конкурентоспроможності виробництва металів внаслідок використання сучасних технологій, що збільшить попит на метал, в першу чергу, на внутрішньому ринку;
- збереження та розвиток оптимальних технологічних зв'язків, які дають можливість ефективно використовувати наявний у металургійному комплексі виробничий потенціал;
- створення та розвиток конкурентного середовища;
- залучення фінансових коштів для технічного переозброєння підприємств;

Аналіз критеріїв та показників, за якими діагностували МК регіону свідчить про багатогранність та різноплановість оцінки його економічного розвитку. Саме тому, вибір критеріїв, які максимально відповідають поставленим завданням та комплексно характеризують діяльність МК регіону, є дуже важливим аспектом. Разом з тим запропонована система критеріїв та показників економічної діагностики МК регіону відповідає принципам логічності, системності та об'єктивності і може бути використана підприємствами комплексу для економічної діагностики.

Оцінка економічного простору уможливорює визначення напрямку взаємодії суб'єктів, його причини і наслідки, що формує інформаційну базу для обґрунтування розвитку МК регіону з урахуванням проаналізованих властивостей економічного простору.

Показники розвитку визначають рядами даних (рядами динаміки) за визначений проміжок часу. З метою різнопланового дослідження змін будь-якого явища в часі ряди динаміки піддають різним обробкам (абсолютні та відносні, темпу зростання і приросту та ін), а для виявлення тенденцій розвитку застосовують різні методи (регресійний, кореляційний аналіз, метод дотикової середньої та ін.).

Левченко Н.М.
доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОБЛІК ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ЛОГІСТИЧНИМ ПІДХОДОМ

Економічні перетворення, що здійснюються в Україні, нерозривно пов'язані з пошуком принципово нових підходів до управління виробництвом і, зокрема, матеріальними запасами, котрі є одними із визначальних чинників виробництва. Це вимагає адекватних змін у структурі господарського обліку, і, відповідно, зумовлює необхідність вдосконалення системи облікової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень з урахуванням логістичного підходу [4, с. 72–78]. Залучення логістики до формування загальної стратегії підприємства означає новий рівень розвитку системи управління, насамперед, у напрямі забезпечення економічної стійкості у конкурентному середовищі.

Досягнення ефективності функціонування логістичних систем, як свідчить практика, неможливе без отримання своєчасної, повної і достовірної інформації, оскільки саме вона сприяє гнучкості логістичної системи для досягнення конкурентних переваг, а з позиції управління матеріальним забезпеченням – дає змогу оптимізувати потребу в запасах. Найбільшу вагомість при прийнятті рішень щодо процесу матеріального забезпечення займає інформація, що формується бухгалтерським обліком, зокрема, обліком управлінським.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», управлінський (внутрішньогосподарський) облік визначено як систему обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Вагомість обліку в системі управління матеріальним забезпеченням підприємства представлено на рис. 1, елементи якого свідчать, що процес матеріального забезпечення є складною ланкою в загальному кругообороті запасів, яка пов'язана зі значними витратами: витратами на придбання виробничих запасів; транспортно-заготівельними витратами; витратами, пов'язаними зі зберіганням матеріальних ресурсів (включаючи витрати по внутрішньому переміщенню, утриманню складського персоналу, опаленню, освітленню тощо); логістичні витрати, втрати від нестач та псування і т.д. Тобто мова йде про необхідність визнання управлінського обліку окремого виробничого процесу – процесу матеріального забезпечення.

Метою управлінського обліку процесу матеріального забезпечення має стати пошук «золотої середини» – обсяг запасів не повинен перевищувати нормативи, щоб не відволікати капітал з обороту, і не бути нижче нормативів, щоб уникнути «порожніх складів» і не допустити зупинки виробництва.

Рис. 1 - Облік процесу матеріального забезпечення в системі управління промисловим підприємством

Джерело : авторське бачення

Досягнення «золотої середини» можливе лише за умови тісного взаємозв'язку управлінського обліку процесу матеріального забезпечення з логістикою, оскільки саме вона забезпечує гнучкість процесу матеріального забезпечення для досягнення конкурентних переваг, а з позиції управління запасами – дає змогу скоротити витрати виробництва шляхом: відмови від наднормативних запасів; відмови від завищеного часу на виконання основних транспортно-складських операцій; раціонального розміщення і зберігання товарних та матеріальних запасів; перевірки на відповідність якості і кількості отриманих товарів; забезпечення належних умов зберігання товарних запасів; забезпечення цілісності тари та упаковки; відмови від виготовлення та виконання робіт у яких на даний час не має потреби; запобігання простою устаткування; усунення нерациональних переміщень матеріальних запасів на підприємстві тощо.

Отже, вірно організована децентралізація управлінського обліку сприятиме поєднанню зусилля персоналу, котрий виконує власне інформаційно-управлінські функції планування, обліку, контролю, аналізу, та оперативно-виробничих працівників, які безпосередньо зайняті в процесі матеріального забезпечення [7, с. 222].

Забезпечення ефективного управління процесом матеріального забезпечення в умовах децентралізації управлінського обліку має здійснюватись завдяки наступним процедурам та технічним прийомам:

1) бюджетуванню потреби у різних елементах запасів (сировини, напівфабрикатів, готової продукції, товарів);

2) контролю за нормативами та рівнем запасів відповідно до бюджету, розрахунок коефіцієнта оборотності запасів та середнього періоду їх оборотності як загалом, так і за видами запасів;

3) контролю повторних замовлень виробничих запасів, для чого потрібно знати щоденну потребу в сировині та час реалізації замовлення (час з моменту оформлення заявки до отримання її від постачальника);

4) використання моделі розрахунку економічного розміру замовлення (EPЗ), суть якої полягає у визначенні такого розміру замовлення, за якого сумарні витрати на оформлення замовлення та зберігання запасів будуть мінімальними;

5) управління запасами за категоріями (за методом «АВС»).

Отже, в ході дослідження доведено, що на підприємствах, де в процесі управління матеріальним забезпеченням управлінський облік тісно переплітається з елементами логістичного управління, рівень ефективності управління процесом матеріального забезпечення значно вище. свою діяльність та мати стійку позицію на конкурентному ринку.

Список використаних джерел

1. Гусак Л. В. Класифікація логістики як основа формування інформаційного потоку облікового типу / Л. В. Гусак // Вісник ЖДТУ. – Житомир, 2012. – № 4(62). – С. 72-75.

2. Карпенко О. А. Дослідження переваг логістичного підходу при організації систем матеріально-технічного забезпечення підприємств / О. А. Карпенко, С. О. Ковальчук, Є. О. Єфімова // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. – 2012. – Вип. 9. – С. 82-85.

3. Крикавський Є. В. Логістичне управління : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Є. В. Крикавський. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.

Лифар В. В.

*доктор економічних наук., професор, завідувач кафедри маркетингу
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ

Аналіз літератури за тематикою [1, 2] дозволив зрозуміти, що логістичні центри (під якими часто розуміють дистриб'юторські центри) та транспортно-логістичні центри (ТЛЦ) мають зовсім різне функціональне призначення. Поняття транспортно-логістичного центру може розглядатися тотожно до поняття багатофункціональний мультимодальний термінальний комплекс. У різних джерелах їх називають також вантажними розподільчими центрами, мультимодальними логістичними центрами або транспортними терміналами. Головним завданням ТЛЦ є використання сучасних логістичних технологій та забезпечення інтеграції матеріальних, інформаційних і фінансових потоків. Регіональні логістичні транспортно-розподільчі центри вчені визначають як «логістичні транспортно-експедиційні підприємства, які розміщуються у вузлах транспортної мережі, здійснюють зв'язок між віддаленими один від одного регіонами і забезпечують раціоналізацію просування товароматеріальних і супутніх сервісних, інформаційних і фінансових потоків» [3, С. 84].

Створення РТЛЦ можна віднести до найважливіших інфраструктурних проєктів, реалізація яких виявилася б мультиплікатором розвитку економіки окремих регіонів, розвитку транспортної системи та суміжних до неї галузей. ТЛЦ функціонують, як правило, на комерційній корпоративній основі, а механізмом їх створення виступає механізм державно-приватного партнерства. Принципи такої побудови дозволять чітко розподілити функції кожного учасника: 1) органи державної влади несуть відповідальність за якість транспортно-логістичного обслуговування; 2) приватний партнер прагне оптимізації своїх фінансових інвестицій, забезпечуючи потрібну якість обслуговування. На думку фахівців, функціонування ТЛЦ дозволить скоротити час постачання вантажів на 20%, зменшити сумарні витрати на транспортування вантажів, скоротити складські запаси на 30% і зменшити середнє навантаження на обробку товарно-транспортних документів на 50% [4, с. 380].

Елементами регіонального транспортно-логістичного центру (РТЛЦ) будуть логістичні центри транспортних підприємств, створення яких відбуватиметься в межах міжгалузевої і міжрегіональної співпраці на основі системного підходу. Центри виконуватимуть інтеграційну функцію з пов'язування транспортних підприємств в єдине ціле шляхом формування системи регіонального руху вантажопотоків (транзитно-логістичної системи регіону). Це дозволить раціоналізувати та контролювати вантажопотоки регіону, рівномірно розподілити логістичне навантаження на регіон.

Ініціатором створення логістичних центрів і елементів регіональної логістичної системи є державний сектор при залученні місцевих органів самоврядування і регіональних органів влади. Організаційною формою логістичного

центру може бути акціонерне підприємство або товариство з обмеженою відповідальністю, в якому державний сектор має більше 50% та відповідає за розробку: програми будівництва логістичного центру і необхідних документів; пошук інвестора і фінансових коштів; купівлю (виділення) і освоєння земельних ділянок; нагляд за будівництвом даного центру. Ініціатором будівництва можуть виступати й організації бізнесу, виходячи зі своїх комерційних інтересів, однак коли в цей процес включається державний сектор, то крім економічних, до уваги приймаються фактори макроекономічного, екологічного, урбаністичного характеру, що враховують стратегію регіонального розвитку, необхідність боротьби з безробіттям та ін.

Серед факторів, що на сьогодні стримують розвиток РТЛЦ можна виділити: централізація товарних, фінансових, управлінських ресурсів в одному регіоні – в Києві;

відсутність міжгалузевої кооперації видів транспорту;

несприятливий інвестиційний клімат (високий рівень корупції), в результаті відсутність зовнішніх інвесторів і небажання внутрішніх інвестувати через значні ризики;

надмірна централізація у вирішенні господарських питань;

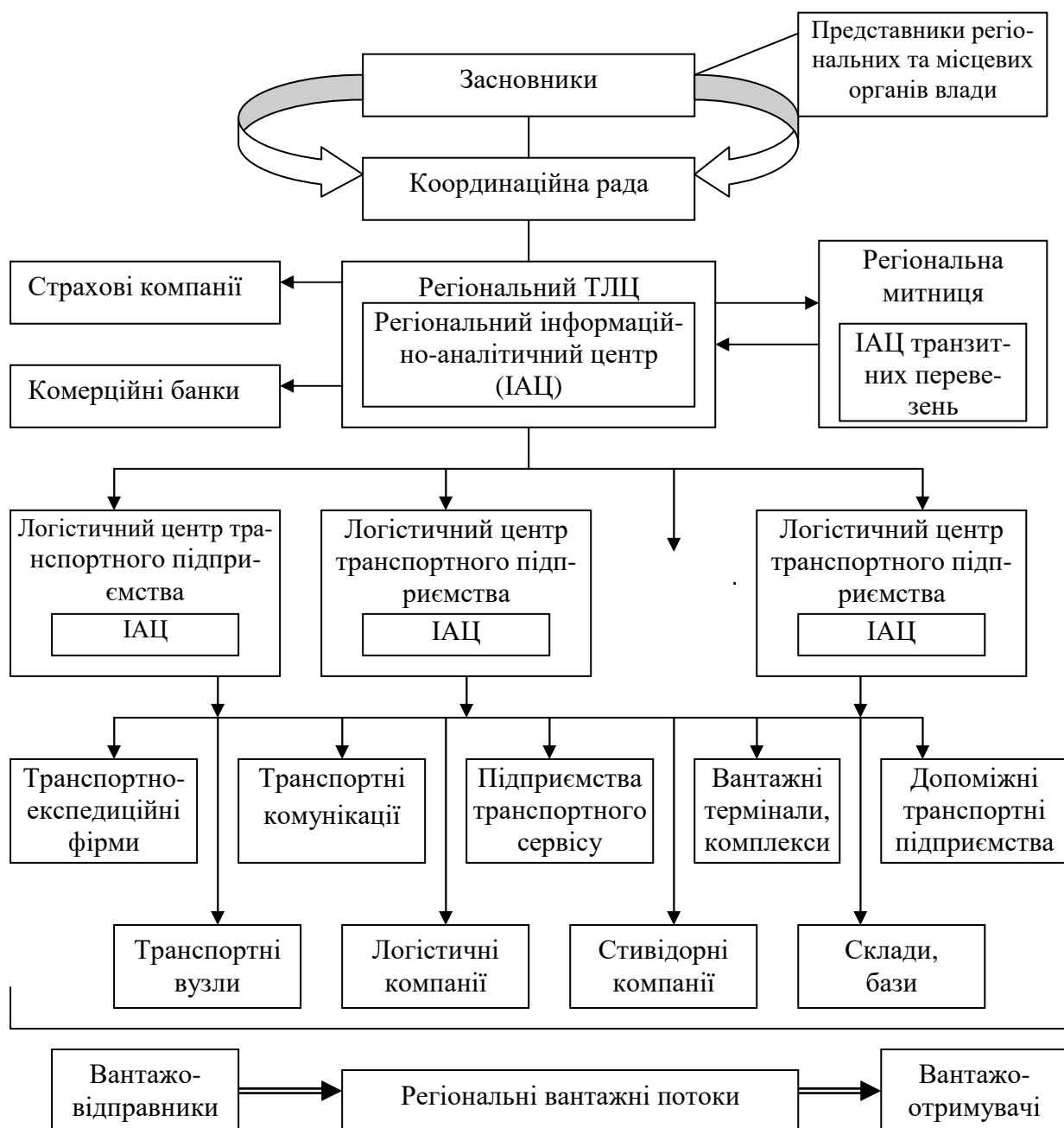
відсутність розвитку ринку повного комплексу логістичних послуг (логістичного аутсорсингу);

суттєве скорочення товарообігу і міжрегіональних вантажопотоків через припинення роботи більшості промислових підприємств.

Важливим фактором при створенні логістичних центрів є локалізація комерційних та державних структур в одному місці, що дозволяє гарантувати узгодженість спільних дій та комерційну кооперацію, надає можливість тісної взаємодії з державними контролюючими органами, поєднує усі види транспортної діяльності. Таким чином, ТЛЦ можуть централізовано надавати учасникам процесу перевезення повний комплекс послуг, що приводить до зменшення часових і фінансових витрат, оптимізує процес доставки вантажів, прискорює зворотність капіталу.

Одним з ключових питань, пов'язаних зі створенням РТЛЦ, є питання формування їх організаційно-функціональної структури. На основі аналізу літератури за тематикою [5; 6] запропоновано організаційно-функціональну структуру РТЛЦ, засновану на методі формування функціональних угруповань, які об'єднують різних суб'єктів господарювання транспортного комплексу регіону (рис. 1).

Отже, транспортно-логістичний центр в регіоні, окрім традиційних транспортно-розподільчих функцій, має також реалізовувати завдання інформаційно-аналітичного, комерційно-ділового характеру з широким переліком супутніх послуг. Інтеграція незалежних підприємств, які надаватимуть вищезазначені послуги і відповідна взаємодія створюваних ними товарно-матеріальних, інформаційних, фінансових і сервісних потоків сприятиме досягненню максимального синергійного ефекту. Це має забезпечити позитивні економічні, соціальні і технологічні результати розвитку як окремих підприємств, так і регіону в цілому.

Рис. 1 - Організаційно-функціональна структура регіонального транспортно-логістичного центру

Основними завданнями по створенню транспортно-логістичних центрів визначено наступні:

- вибір місця розташування логістичних центрів;
- інтеграція різних видів транспорту;
- кооперація транспортних, логістичних, страхових, фінансових компаній, державних органів і служб та їх розташування в одному місці;
- проведення єдиної регіональної транспортної політики за підтримки держави в області транспортно-логістичного сервісу;
- концентрація вантажоперевезень і створення основи для використання мультимодальних технологій;

підвищення інвестиційної привабливості логістичного бізнесу в інтересах розвитку економіки регіону.

Крім цього, транспортно-логістичного центру притаманні наступні риси: відкритість – логістичні центри відкриті для всіх державних і приватних компаній, що приймають участь в процесі перевезення;

партнерство – створюється і розвивається на основі державно-приватного партнерства по ініціативі державних органів управління;

організація управління – наявність в якості управляючого органу однієї юридичної особи, що захищає загальні інтереси компаній, які розташовані в транспортно-логістичному центрі;

наявність обладнання загального користування – наявність доступного для всіх обладнання для обробки вантажів, що купується і використовується відповідно до принципу часткової участі або як загальна власність в логістичному центрі.

У якості експерименту пропонується мережа ТЛЦ в межах Запорізької і Дніпропетровської областей. Однак, необхідно визначитися з масштабами і спеціалізацією центрів. Кожний ТЛЦ може бути класифіковано за трьома параметрами: типом транспортних засобів, що обслуговуються; типом вантажів; зоною територіального покриття. Через визначення провідних видів транспорту в Запорізькій області доцільно запропонувати в першу чергу створення залізнично-автомобільного логістичного центру з подальшою організацією морського ТЛЦ на базі Бердянського морського торговельного порту, річкового ТЛЦ на базі Запорізького річкового порту і повітряного ТЛЦ на базі Запорізького аеропорту, які будуть об'єднані єдиною системою регіональних транзитних перевезень. За типом вантажів, що перероблятимуться, ТЛЦ визначено як змішані або універсальні, за зоною територіального покриття – як міжрегіональні та міжнародні.

Отже, формування РТЛЦ можна віднести до найважливіших інфраструктурних проектів, реалізація яких виявилася б мультиплікатором розвитку економіки окремих регіонів, розвитку транспортної системи та суміжних до неї галузей.

Список використаних джерел

1. Полякова О. М. Методологічні основи формування і розвитку мережі регіональних логістичних центрів в Україні / О. М. Полякова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №30. – С. 28-32.
2. Крикавский Е. В. Логистический центр – это узловой объект логистических сетей / Е. В. Крикавский // Логистика: проблемы и решения. – 2008. – №5. – С. 38–40.
3. Структура и параметры рынка транспортных услуг / под общ. ред. Н. Т. Примачева. – Одесса : ИздатИнформ, 2008. – 268 с.
4. Годя І. М. Транспортно-логістична інфраструктура прикордонного регіону в умовах європейської інтеграції / І. М. Годя // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – Львів : ІРД НАН України, 2008. – Вип. 3(71). – С. 373-386.
5. Никитинский В. Н. Актуальные проблемы создания региональных логистических центров / В. Н. Никитинский // Логистика сегодня. – 2005. – № 1. – С. 21-27.
6. Прокофьева Т. А. Терминальные комплексы и логистические центры как стратегические точки роста экономики России / Т. А. Прокофьева, В. И. Сергеев, О. М. Лопаткин // Логистика сегодня. – 2005. – № 1. – С. 28-42.

ANALIZA DOCHODÓW I WYDATKÓW BUDŻETU GMINY DĄBROWA

1. Budżet jednostki gminy – pojęcie, istota i funkcje

Budżet gminy jest narzędziem prowadzenia polityki finansowej tej jednostki samorządu terytorialnego. Najczęściej jest określany jako podstawowy plan finansowy i określenie to odnosi się tak samo do budżetu gminy, innych jednostek samorządowych oraz do budżetu państwa. W literaturze przedmiotu budżet najczęściej określa się jako:

- wyodrębniony z całości gospodarki obejmującej finanse publiczne, niezależny, zdecentralizowany zasób środków pieniężnych wykorzystywanych na realizację zadań z zakresu administracji publicznej danej gminy

- lokalny plan finansowy uchwalony przez radę gminy, określającym dochody i wydatki oraz przewidywany deficyt lub nadwyżkę budżetową danej gminy

- aktem normatywnym szczególnego rodzaju¹

Ze względu na swe znaczenie problematyka budżetowa znajduje uregulowanie w ustawie Konstytucyjnej z 2 kwietnia 1997² oraz ustawie o finansach publicznych³. Zatem budżet jest to plan finansowy ustalany na określony czas. Budżet gminy przyjmowany jest w formie uchwały budżetowej przez radę gminy, na okres roku, równoległe z rokiem kalendarzowym. Ustawa o finansach publicznych stanowi, iż uchwała budżetowa składa się z budżetu oraz załączników. Budżet jest istotnym narzędziem wykonywania polityki finansowej zarówno na szczeblu państwowym jak i lokalnym. Ten podstawowy plan finansowy zawiera źródła oraz wielkości bezzwrotnych dochodów i wydatków gminy. Owa bezzwrotność otrzymywanych przez nią dochodów i wydatkowanych funduszy jest ważną cechą budżetu⁴.

Prawny charakter budżetu gminy tak jak i budżetu państwa nie jest jednolity, gdyż z jednej strony mamy dochody i przychody, których wartości określone są w formie przewidywań i prognoz, z drugiej zaś strony kwoty ustalonych wydatków budżetu gminy są prawnie wiążące dla wykonawców gospodarki finansowej gminy.

Tak więc kwoty dochodów nie mają charakteru prawnie wiążącego, co oznacza, że nie uzyskanie przewidywanych wpływów, nie nakłada na organy sankcji prawnych⁵.

Przepisy stanowią, iż określenie w uchwale budżetowej źródeł i wartości dochodów oraz kwot i celów wydatkowania, nie może być podstawą roszczeń lub zobowiązań danej gminy. Sam fakt ujęcia w budżecie określonego podatku nie stwarza możliwości roszczenia gminy o jego zapłacenie. Podstawą roszczeń zarówno po stronie gminy jak i jej mieszkańców mogą być jedynie przepisy ustaw⁶.

---

¹Por. E. Chojna-Duch, Polskie prawo finansowe, Warszawa, 2006, s. 214-215

²Dz.U. 1997, Nr 78 poz. 483 ze zm.

³Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240

⁴Por. W. Wójtowicz, Zarys finansów publicznych i prawa finansowego, Warszawa, 2008, s.62-64

⁵Por, art. 52 ust.1 i 2 ustawy o finansach publicznych

⁶Por. art. 51 ustawy o finansach publicznych

2. Tryb opracowywania budżetu gminy

Procedura budżetowa jest określana jako zbiór prawnie określonych zasad i czynności związanych z przygotowaniem projektu budżetu, jego uchwalaniem, wykonywaniem oraz kontrolą. Te cztery etapy tworzą nierozłączną całość procedury budżetowej w której obowiązkowo udział biorą organy stanowiące oraz wykonawcze j.s.t. Budżet gminy jest podstawowym planem finansowym, przyjmowanym w formie uchwały budżetowej. Ustawa o finansach publicznych zastrzega do wyłącznej kompetencji wójta jako organu wykonawczego gminy sporządzenie projektów uchwały budżetowej, uchwały o prowizorium budżetowym oraz uchwały o zmianie uchwały budżetowej. Tryb prac nad projektem danej uchwały określa szczegółowo rada gminy w formie uchwały. Określa ona wymaganą szczegółowość projektu budżetu gminy, terminy obowiązujące w toku prac nad danym projektem oraz wymogi dotyczące uzasadnienia i materiały informacyjne, które organ wykonawczy powinien dołączyć do projektu przedkładanego radzie gminy⁷.

Do czasu uchwalenia uchwały budżetowej nie dłużej jednak niż do 31 stycznia roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej gminy jest, przedstawiony przez wójta radzie gminy, projekt ustawy budżetowej. Jeżeli do tego czasu budżet gminy nie zostanie uchwalony, RIO do końca lutego, ustala budżet tej jednostki w zakresie zadań własnych oraz zadań zleconych⁸.

Wykonanie budżetu gminy jest zadaniem, z którym wiążą się szczególne uprawnienia i obowiązki. Oznacza wypełnienie planu budżetowego poprzez zgromadzenie dochodów oraz realizację wydatków i należy to do wyłącznej kompetencji wójta. Ma ona obowiązek w ciągu 7 dni od przyjęcia uchwały budżetowej przekazać ją Regionalnej Izbie Obrachunkowej. Wójt ma także 21 dni na przekazanie informacji podległym jednostkom o ostatecznych kwotach ich dochodów i wydatków oraz kwotach dotacji i wpłat do budżetu, a także na opracowanie planu finansowego zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych, jako podstawę przyjmując kwotę dotacji przyznanych na ten cel oraz wielkość dochodów jakie będą przekazane do budżetu państwa w związku z realizacją zadań zleconych.

3. Budżet Gminy Dąbrowa w latach 2010–2013.

Źródła dochodów dzielimy na: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje celowe, udziały z wpływów podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Dochody własne dzielimy na: wpływy z podatków i opłat oraz inne dochody uzyskiwane przez jednostki samorządu terytorialnego. Dochody gminy są zróżnicowane. Istotną pozycję w dochodach stanowią podatki lokalne. Podatki lokalne to daniny publiczne nakładana na osoby fizyczne i prawne.

Tabela 1 - Dochody Gminy Dąbrowa w latach 2010-2013

Dochody	2010	2011	2012	2013
Dochody własne	3.664.423 zł	3.601.250 zł	3.567.896 zł	4.281.723 zł
Subwencje	5.466.967 zł	5.059.260 zł	5.259.858 zł	5.258.872 zł
Dotacje na zadania zlecone	1.726.147 zł	1.682.102 zł	1.625.124 zł	1.807.968 zł
Środki z budżetu UE	1.696.905 zł	1.986.908 zł	2.332.317 zł	2.512.852 zł
Pozostałe dotacje	198.100 zł	206.383 zł	160.580 zł	197.603 zł
Razem dochody	12.752.542 zł	12.123.137 zł	12.945.775zł	14.059.018 zł

⁷ Por. B. Kołaczkowski, M. Ratajczak, Gospodarka..., s. 55-56

⁸ Por. A. Borodo, Samorząd terytorialny. System prawnofinansowy, Warszawa, 2008, s.266 Por. art.239 i 240 ust.1 ustawy o finansach publicznych

Powyższa tabela przedstawia dochody Gminy Dąbrowa w latach 2010-2013. Ogólnie można zauważyć, że dochody miały tendencję rosnącą. Wyjątkiem był rok 2011, gdzie dochody spadły w porównaniu do roku poprzedniego. Największy udział w dochodach budżetu gminy mają subwencje oraz dochody własne. Znacznie zasilają budżet również środki pozyskiwane z UE oraz dotacje na zadania zlecone.

Tabela 2 - Wydatki Gminy Dąbrowa w latach 2010-2013

wydatki	2010	2011	2012	2013
Wydatki bieżące, w tym:	10.228.745 zł	11.838.721 zł	11.907.170	12.446.927 zł
- wynagrodzenia	5.299.850 zł	5.888.666 zł	5.872.175 zł	5.142.144 zł
- dotacje	410.500 zł	210.000 zł	502.600 zł	612.899 zł
- obsługę długu	75.000 zł	72.000 zł	50.000 zł	10.000 zł
Wydatki majątkowe	3.338.000 zł	2.970.000 zł	3.594.246 zł	5.164.373 zł
Razem wydatki	13.566.745 zł	14.808.721 zł	15.501.416 zł	17.611.300 zł

W tabeli przedstawione są wydatki budżetu Gminy Dąbrowa na przełomie 4 lat. Wykazują one w kolejnych latach tendencję rosnącą. W ciągu tych 4 lat wydatki wzrosły o ok. 4.000.000 zł. Wydatki bieżące to główne wydatki gminy. Składają się na nie m.in. wynagrodzenia, dotacje i obsługa długu publicznego. Wydatki na obsługę długu z roku na rok maleją.

W budżecie Gminy Dąbrowa w badanych latach występuje deficyt budżetowy. Jednak z roku na rok zmniejsza się on.

Źródła:

1. Por. E. Chojna-Duch, Polskie prawo finansowe, Warszawa, 2006, s. 214-215
2. Dz.U. 1997, Nr 78 poz. 483 ze zm.
3. Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240
4. Por. W. Wójtowicz, Zarys finansów publicznych i prawa finansowego, Warszawa, 2008, s.62-64
5. Por, art. 52 ust.1 i 2 ustawy o finansach publicznych
6. Por. art. 51 ustawy o finansach publicznych
7. Por. B. Kołaczkowski, M. Ratajczak, Gospodarka..., s. 55-56
8. Por. A. Borodo, Samorząd terytorialny. System prawnofinansowy, Warszawa, 2008, s.266 Por. art.239 i 240 ust.1 ustawy o finansach publicznych

dr Beata Bazeli,
Prodziekan, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa
m. Bydgoszcz, Polska

DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKU ZACHODNIEGO WBK PIERWSZY ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY W LATACH 2011–2014

1. Informacje o banku i ofercie kredytowej

Bank Zachodni WBK należy do największych i najbardziej innowacyjnych instytucji finansowych w Polsce. Jest jednym z najszybciej rozwijających się banków na polskim rynku, obsługującym Klientów indywidualnych, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz duże korporacje. Klientom oferuje kompleksowe usługi

finansowe na najwyższym poziomie, wspierane przez nowoczesne technologie. Największą wartością są dla niego relacje z Klientami oparte na zaufaniu. Dlatego pomagają im w realizacji ich celów udostępniając zaawansowane rozwiązania finansowe, szybko podejmując decyzje kredytowe oraz stosując proste i przejrzyste procedury. Wieloletnie doświadczenie, w połączeniu z innowacyjnym podejściem, pozwala na oferowanie nowoczesnych produktów za pośrednictwem jednej z największych w Polsce sieci oddziałów i placówek partnerskich (blisko 1000) oraz elektronicznych kanałów dostępu, w tym bankowości mobilnej. Grupa Banku Zachodniego WBK to usługi maklerskie, zarządzanie aktywami, funduszami inwestycyjnymi, leasing, faktoring oraz pełna oferta bancassurance. Głównym akcjonariuszem Banku Zachodniego WBK jest Santander, pierwszy bank w strefie euro i 11. na świecie pod względem kapitalizacji.

Bank Zachodni WBK S.A. powstał dzięki fuzji Banku Zachodniego S.A. z Wielkopolskim Bankiem Kredytowym S.A. Miało to miejsce w 2001 roku. Od tego samego roku jest notowany na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. Prawie 95% udziałów w BZ WBK S.A. posiada Banco Santander S.A. W 2013 roku Bank Zachodni WBK S.A. połączył się z Kredyt Bankiem. Na skutek fuzji powstał trzeci, co do wielkości pod względem aktywów bank w Polsce. Bank dysponuje obecnie około tysiącem placówek i obsługuje 3,5 miliona klientów. Oferta banku skierowana jest do szerokiego grona kredytobiorców.

Mamy tu do czynienia z produktami dla klientów indywidualnych jak i z produktami przeznaczonymi dla firm. Jeżeli chodzi o tą drugą grupę klientów warto poświęcić nieco uwagi ofercie kredytowej. Bank Zachodni WBK S.A. proponuje firmom kredyty na bieżącą działalność. W tym przypadku mamy do czynienia z kredytami obrotowymi, kredytami w rachunku bieżącym czy na przykład gwarancjami de minimis (z BGK). Inna grupa kredytów dla firm to kredyty inwestycyjne. Osoby chcące uruchomić własną firmę mogą w BZWBK otrzymać kredyt na rozpoczęcie działalności firmy.

W tym przypadku Bank Zachodni WBK S.A. oferuje kredyty na finansowanie inwestycji, kredyty pod hipotekę czy gwarancje bankowe. Bank ma w swojej ofercie również kredyty preferencyjne. Mowa tu o kredytach inwestycyjnych i kłęskowych wspieranych przez ARiMR. Bank Zachodni WBK S.A. oferuje również kredyty finansowane z EBI, czyli Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Dzięki takowemu wsparciu kredyty te są tańsze od zwykłych kredytów komercyjnych. Podobnie jest w przypadku wspomnianych kredytów preferencyjnych wspieranych przez ARiMR.

2. Analiza wskaźnikowa BZWBK

Wskaźnik rentowności netto aktywów (ROA). Rentowność majątku. (kapitału całkowitego) określa efektywność wykorzystania zasobów majątkowych firmy, zasobów pochodzących z różnych źródeł własnych, jak i obcych. Pokazuje on relacje zysku netto do aktywów ogółem. Wskaźnik rentowności aktywów odzwierciedla zdolność aktywów do generowania zysku. Wskaźnik rentowności majątku może być przedstawiany jako iloczyn marży zysku oraz wskaźnika rotacji majątku (ile razy w ciągu okresu aktywa firmy są zamieniane na przychody)⁹.

---

⁹ G. K. Świdorska, *Jak czytać sprawozdania finansowe*, DIFIN, Warszawa 2013;

Wskaźnik rentowności netto kapitału własnego (ROE). Określa, jaka kwota zysku netto przypada na 1 złotówkę kapitału własnego zaangażowanego w działalność¹⁰.

Zgodnie z wcześniejszymi przewidywaniami Bank odczuwał wciąż negatywne skutki kryzysu gospodarczego. Rok 2011 przyniósł poprawę głównych wskaźników koniunktury ale sytuacja ekonomiczna Polski pomimo, że relatywnie dobra na tle innych państw europejskich miała wciąż negatywny wpływ na skłonność przedsiębiorstw do podejmowania decyzji inwestycyjnych, ograniczając tym samym popyt na produkty kredytowe i wzrost zatrudnienia

Tabela 1 - Analiza wskaźnikowa BZWBK

Rok	ROE	ROA	Dynamika przychodów	Dynamika zysku netto	Rentowność operacyjna	Rentowność netto
2011	16,22 %	1,94 %	-1,56 %	10,79 %	28,87 %	22,20 %
2012	17,21 %	2,17 %	6,11 %	17,90 %	30,80 %	24,67 %
2013	17,77 %	2,44 %	9,88 %	19,22 %	33,26 %	26,77%
2014	17,17 %	2,43 %	33,70 %	37,74 %	34,20 %	27,58 %

Rok 2011 był rokiem inwestycji w przyszłość, największym wyzwaniem w roku 2012 będzie wykorzystanie stworzonej bazy dla uzyskania wzrostu przychodów i dalszej poprawy ich struktury. W przypadku segmentu detalicznego celem pozostaje zwiększenie i utrzymanie udziału w rynku depozytów klientów indywidualnych oraz dalsze zwiększenie akwizycji nowych klientów. W segmencie przedsiębiorstw aktywność sprzedażowa ukierunkowana będzie na segment mniejszych i średnich firm. Podstawowym celem pozostaje pogłębienie relacji z dotychczasowymi klientami, rozwój bazy depozytowej oraz zwiększenie dywersyfikacji portfela kredytowego.

Banco Santander – podmiot dominujący Banku Zachodniego WBK S.A. – to bank komercyjny z siedzibą w Santander i centralą operacyjną w Madrycie (Hiszpania), legitymujący się ponad 150-letnią tradycją. Zajmuje się głównie bankowością detaliczną, wykazując również znaczną aktywność na rynku bankowości korporacyjnej, zarządzania aktywami i ubezpieczeń. Działalność Banku cechuje szeroka dywersyfikacja geograficzna – obecnie koncentruje swoją uwagę na 10 wybranych przez siebie kluczowych rynkach, zarówno rozwiniętych, jak i wschodzących. Według danych na koniec grudnia 2012 r. Banco Santander był jednym z największych banków strefy euro oraz 11. instytucją bankową na świecie pod względem kapitalizacji. Zarządzał środkami klientów w wysokości 1 387,8 mld euro, obsługiwał około 102 mln klientów poprzez sieć 14 392 oddziałów i zatrudniał 186,8 tys. pracowników. Zysk netto przypadający akcjonariuszom Grupy za 2012 r. wyniósł 2 205 mln euro. Santander jest największą grupą kapitałową w Hiszpanii i Ameryce Południowej. Zajmuje też silną pozycję rynkową w Wielkiej Brytanii, na północno-wschodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych oraz w Niemczech i Polsce.

3. Skonsolidowane wyniki roczne BZWBK (w tys. zł)

Aktywa jednostki to kontrolowane przez nią zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Korzyści te mogą być przez jednostkę uzyskane na wiele sposobów m. in. na składnik aktywów który może być wykorzystany do wytwarzania produktów lub usług przeznaczonych do

¹⁰ Padurek B., Szpleter M., *Rachunkowość przedsiębiorstw*, wyd. Bożena Padurek, Wrocław 2009;

sprzedaży; zamieniony na inne aktywa; wykorzystywany do uregulowania zobowiązań czy też rozdzielony pomiędzy właścicieli jednostki. Zasoby, które nie przysparzają jednostce żadnych korzyści, nie spełniają definicji aktywów, a więc nie mogą być wykazywane w bilansie. Aktywa powstają w wyniku przeszłych zdarzeń – głównie zakupu lub wytworzenia¹¹.

Tabela 2 - Skonsolidowane wyniki roczne BZWBK (w tys. zł)

Rok	Aktywa	Kapitał własny	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Zysk operacyjny	Zysk brutto	Zysk netto
2011	53153900	6773580	3130300	155595	1352730	1357180	1040570
2012	59873300	7482960	3413730	1558670	1531330	1542430	1226870
2013	60019200	8977710	3867480	1596040	1817290	1837040	1462640
2014	106089000	14482	5215200	2089420	2498420	2514720	2014610

Na kapitał własny obrazujący udział właścicieli przedsiębiorstwa w aktywach; wartościowo jest on równy aktywom netto, które ustala się przez odjęcie od aktyw ogółem zobowiązań i rezerw na zobowiązania. Na kapitał własny składa się kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, zysk (strata) z lat ubiegłych oraz zysk (strata) netto. Podział kapitału własnego na poszczególne składniki następuje według zasad określonych w prawie, czyli: kodeksie spółek handlowych, prawie spółdzielczym, ustawie o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych, a także statucie lub umowie o utworzeniu jednostki gospodarczej¹².

Bibliografia:

1. Świdarska G.K., Jak czytać sprawozdania finansowe, DIFIN, Warszawa 2013;
2. Padurek B., Szpleter M., Rachunkowość przedsiębiorstw, wyd. Bożena Padurek, Wrocław 2009;
3. Gierusz B. , Podręcznik samodzielnej nauki księgowania, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o. o., Gdańsk 2011;
4. Sokół A., Owidia Surmacz A., Brojak – Trzaskowska M., Porada – Rochoń M., Lubomska – Kalisz J., Analiza sprawozdań finansowych, CeDeWu sp. z o.o., Warszawa 2010;
5. <http://www.bzwbk.pl/informacje-o-banku/o-nas/o-nas.html>;
6. <http://www.inwestinfo.pl/analiza-finansowa/wyniki-finansowe/bzwbk-568.htmtr>.

dr Marzena Cichorzewska
Zakład Zarządzania Potencjałem Społecznym
Katedra Zarządzania Politechnika Lubelska
m. Lublin, Polska

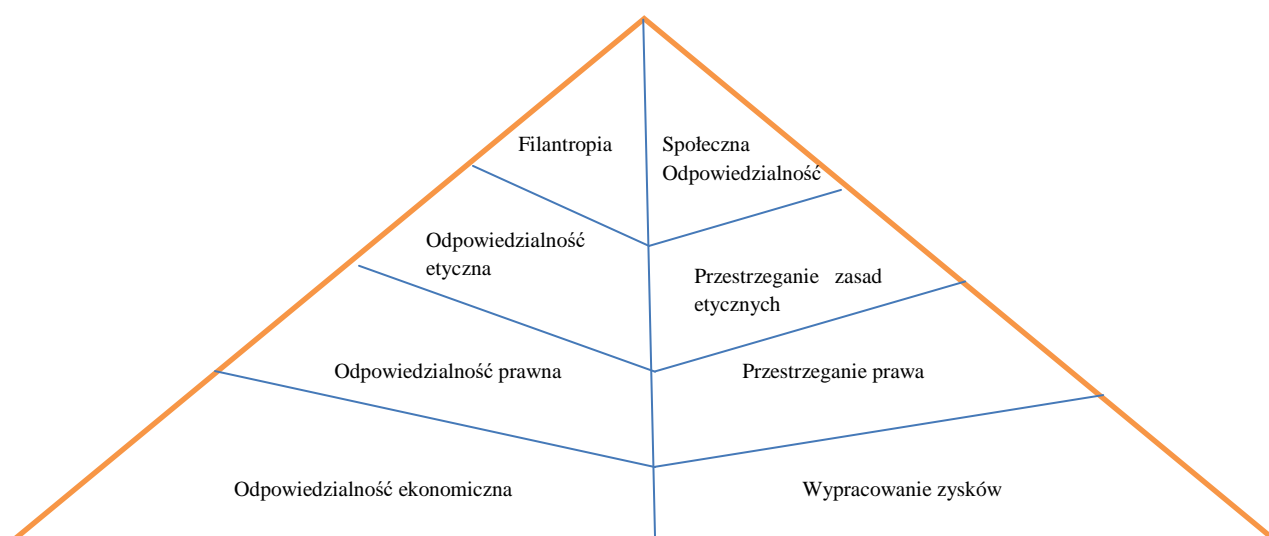
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU (CSR) NA PRZYKŁADZIE ALIOR BANK S.A.

Spółeczna odpowiedzialność biznesu, w skrócie CSR (Corporate Social Responsibility) jest pojęciem wieloaspektowym, różnie interpretowanym. Można

¹¹ Gierusz B. , *Podręcznik samodzielnej nauki księgowania*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o. o., Gdańsk 2011;

¹² Sokół A., Owidia Surmacz A., Brojak – Trzaskowska M., Porada – Rochoń M., Lubomska – Kalisz J., *Analiza sprawozdań finansowych*, CeDeWu sp. z o.o., Warszawa 2010;

wyodrębnić wiele pojęć określających CSR, jednak wszystkie są do siebie podobne. Według B. Kos CSR oznacza koncepcję działania przedsiębiorstwa uwzględniającą interesy społeczne i ochronę środowiska oraz relacje z różnymi grupami interesariuszy: społeczeństwa jako całości, ale także jego wyodrębnionych grup, jakimi są właściciele, pracownicy, inwestorzy, akcjonariusze, banki i inni partnerzy biznesowi¹³. A. Carroll uważa, że CSR oznacza ekonomiczne, prawne, etyczne i uznaniowe oczekiwania społeczeństwa w stosunku do podmiotu. Stworzył on czteropoziomową piramidę CSR¹⁴. U jej podstawy znajduje się ekonomiczna odpowiedzialność, którą należy tłumaczyć jako powinność podmiotów wobec społeczeństwa w zakresie przetrwania i generowania zysków. Piętro wyżej A. Carroll umieścił odpowiedzialność prawną, czyli przestrzeganie prawa. Nad nią znajduje się odpowiedzialność etyczna, która powinna być według autora rozumiana jako obowiązek uczciwego i sprawiedliwego działania oraz unikania wyrządzania szkód. Na szczycie piramidy autor umieścił odpowiedzialność społeczną inaczej filantropijną. Oznacza ona społeczne angażowanie się organizacji oraz wspieranie wszelkich działań społecznie użytecznych. Jest to działanie całkowicie dobrowolne. Może ono polegać między innymi na przekazywaniu darowizn lub innych formach pomocy. Warto zauważyć, że ta strona działań wybiega poza obowiązki podmiotów, stanowi natomiast dodatkowy wyróżnik w zakresie prowadzenia biznesu odpowiedzialnego społecznie.

W obecnych czasach większość firm umieszcza już w swoich planach strategicznych wydatki na ochronę środowiska i akcje charytatywne, czyli działalność filantropijną (umieszczona przez A. Carrolla na szczycie piramidy). Należy zauważyć, że dla przedsiębiorstwa pieniądze przeznaczone na te cele nie są kosztem lecz dobrą inwestycją. Dzięki tym działaniom zyskują dobrą reputację, zwiększają zaufanie publiczne, przyciągają wartościowych pracowników a co za tym idzie poprawiają wizerunek swojej instytucji. Należy zauważyć, że firma odpowiedzialna społecznie umie dostrzec potencjał i znaczenie kapitału ludzkiego, a

¹³ G. Polok *Społeczna odpowiedzialność - Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Wyd. UE, Katowice 2011, str. 76

¹⁴ Carroll A. B. *The Pyramid of Corporate Social Responsibility*, Biznes Horyzonty 1991, str. 4

więc kompetencje i wiedzę swoich pracowników. Komisja Europejska stwierdziła, że strategia społecznej odpowiedzialności biznesu prowadzi do sukcesu firmy, poprzez dialog z otoczeniem, uwzględnianie środowiska oraz budowę kapitału społecznego.

W społeczną odpowiedzialność biznesu angażuje się coraz większa ilość banków. CSR kojarzy się w głównej mierze z ochroną środowiska i akcjami charytatywnymi. Jednak w przypadku banków mają to być również działania na rzecz bezpieczeństwa produktu bankowego. Produkt bankowy powinien być przejrzysty i zrozumiały, pracownicy z kolei powinni w sposób uczciwy (według A. Carrola odpowiedzialność etyczna) wyjaśnić ofertę bez ukrywania pewnych zapisów oraz pomóc podjąć świadomą i właściwą decyzję. Jest to niewątpliwie związane z faktem, że banki to instytucje zaufania publicznego. CSR to podstawa dla banków w kreowaniu swoich relacji z otoczeniem. Przykładem może być chociażby angażowanie się w działalność edukacyjną i informacyjną¹⁵.

Jednym z prężnie działających od niedawna banków w Polsce jest Alior Bank S.A., łączący zasady tradycyjnej bankowości z innowacyjnymi rozwiązaniami i produktami. Od początku działalności umieścił w swojej strategii przedsięwzięcia społecznie odpowiedzialne. Zaczął od środowiska naturalnego. Jednym z celów działalności banku było ograniczenie zużycia energii i papieru. Prezes zarządu Andrzej Sobieraj uważał, że w działanie na rzecz ochrony przyrody powinni być zaangażowani zarówno klienci jak i pracownicy banku. Mianowicie w ramach akcji „Zielony Bank” Alior Bank zasadził drzewo w imieniu każdego klienta indywidualnego, który zrezygnował z papierowych wyciągów. Wynikiem tej akcji było posadzenie 100 tys. drzew na łącznej powierzchni 15 ha w Nadleśnictwach Wieluń i Lidzbark. W sadzenie drzew zaangażowało się 70 wolontariuszy, którzy byli pracownikami banku. Dodatkowo tak przygotowano ofertę dla klientów aby zachęcić ich do korzystania w kontaktach z Bankiem z elektronicznych kanałów Internetu i Contact Center. Ma to na celu zmniejszenie dokumentacji papierowej. Warto dodać, że wykorzystywane w placówkach Banku materiały wykończeniowe są przyjazne dla środowiska, a używany sprzęt jest najwyższej klasy energetycznej. Kolejnym krokiem kontynuującym akcję „Zielony Bank” była akcja „Twoje Drzewo”. Nowi klienci banku, którzy zobowiązywali się korzystać z wyciągów elektronicznych otrzymywali własne, gotowe do posadzenia drzewko.

Alior Bank jest to instytucja społecznie odpowiedzialna. Wspiera bowiem społeczność lokalną oraz podejmuje wiele inicjatyw sponsoringowych i akcji charytatywnych w których biorą udział pracownicy banku. Coraz więcej inicjatyw wewnętrznych łączy się z akcjami zewnętrznymi, a ich głównym celem jest polepszenie warunków życia innych ludzi oraz pomoc potrzebującym. Od kilku lat Alior Bank bierze udział w akcji Fundacji Polsat „Mikołajkowy Blok Reklamowy”. Dochód z tej akcji zostaje przekazany „małym” podopiecznym Fundacji Polsat głównie na leczenie i rehabilitację. Za każdego widza, który obejrzy specjalnie przygotowane pasmo reklamowe, reklamodawcy w tym również Alior Bank przekazują określone kwoty na konto Fundacji, np. w roku 2013 był to 1 grosz, zebrano wówczas ok. 1, 5 mln złotych.

---

¹⁵ P. Salek, *Ekonomia*, Rzeczpospolita, 2012

W ramach społecznej odpowiedzialności w roku 2010 Alior Bank zorganizował na portalu społecznościowym Facebook akcję charytatywną „Magia pomagania”. W inicjatywie tej z okazji Świąt Bożego Narodzenia wzięło udział 2 tys. fanów. Bank przekazał kwotę 40 tys. złotych dla 10 domów dziecka, każdy otrzymał po 4 tys. Inną świąteczną akcją było przekazanie zaoszczędzonych na drukowaniu kartek świątecznych 30 tys. złotych 10 instytucjom społecznym. W tym samym roku zorganizował wspólnie z pracownikami i klientami akcję „Pomocy powodzianom”, włączając się w ogólnopolską akcję niesienia pomocy poszkodowanym przez powódź. W ramach jej przekazał z własnych środków 10 groszy od każdej płatności kartą płatniczą. Zgromadzone w ten sposób środki finansowe w wysokości 120 tys. złotych wykorzystano na remonty budynków użyteczności publicznej, głównie w szkołach oraz na zakup biurek i krzeseł dla dzieci z rodzin dotkniętych powodzią na terenie Lubelszczyzny. Działalność filantropijna Banku sprowadza się nie tylko do pomocy na terenie kraju. W roku 2011 wraz z Fundacją Polska-Haiti przeprowadzono akcję zebrania środków finansowych w celu pomocy dzieciom poszkodowanym w trzęsieniu ziemi na Haiti. Przygotowano odpowiednią stronę internetową, za pośrednictwem której każdy łatwo mógł przekazać dowolną kwotę na konto Fundacji. Zebrane w ten sposób 15 tys. złotych wykorzystano na wyposażenie szkół zniszczonych podczas trzęsienia ziemi.

Okres świąteczny jest tym czasem, który Alior Bank od kilku lat wykorzystuje aby poprawić swój wizerunek. Każda pomoc pokazana w mediach zwiększa zaufanie do tej instytucji wśród jej obecnych oraz przyszłych klientów. W roku 2013 Alior Bank był uczestnikiem akcji „Mikołaj – prezenty dla dzieci”, której organizatorem było Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce. Celem akcji jest pomóc potrzebującym dzieciom aby poczuły prawdziwą radość z „magicznej atmosfery Świąt”. Pracownicy banku wcieli w rolę Świętych Mikołajów spełnili marzenia aż 124 podopiecznych Stowarzyszenia, działając pojedynczo lub w zespołach.

Alior Bank angażuje się również w działania promujące kulturę wyższą. Wśród nich można wyróżnić między innymi objęcie mecenatem wystawę „Leonor Fini i Konstanty A. Jeleński. Portret podwójny”. Wystawa prezentowała wybitne postacie kultury europejskiej XX wieku, a została zorganizowana z okazji objęcia przez Polskę prezydencji w Unii Europejskiej. Innym przykładem może być objęcie w roku 2013 patronatem Charytatywnego Koncertu Maltańskiego, gdzie zaprezentowano utwory Paganiniego, Mozarta, standardy jazzowe wykonane przez wybitne gwiazdy muzyki. Inną formą działania Banku jest inicjatywa skierowana do ponad 6 tys. placówek kulturalnych, tj. konkurs „Dom z wyższą kulturą”¹⁶. Celem konkursu jest dofinansowanie najciekawszych projektów, aktywizujących lokalną społeczność. Współorganizatorem jest tygodnik „Newsweek”, Narodowe Centrum Kultury oraz dziennik „Fakt”. Projekt może dotyczyć takich dziedzin jak: kultura, integracja oraz sport i rekreacja.

Ponadto Alior Bank w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu podejmuje działania promujące lokalną przedsiębiorczość. Na uwagę zasługuje zorganizowany przy współpracy z tygodnikiem „Newsweek”, Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Stowarzyszeniem „Inicjatywa Firm Rodzinnych”

---

¹⁶ <http://www.aliorbank.pl>

ogólnopolski konkurs skierowany do firm rodzinnych. Celem jego było wyróżnienie i promocja prężnie rozwijających się firm rodzinnych. W gronie laureatów znalazło się 1705 firm rodzinnych z całej Polski, głównie małych¹⁷.

Jednym z głównych założeń banków jako instytucji działającej w ramach CSR jest bycie bezpieczną i przyjazną dla klienta. Alior Bank stara się w kontaktach z klientami przestrzegać trzech istotnych zasad. Po pierwsze oferowane produkty i usługi mają być zrozumiałe i przejrzyste dla klientów oraz korzystne dla obydwu stron. Po drugie, Bank zapewnia wsparcie i pomoc w podejmowaniu decyzji finansowych dbając o bezpieczeństwo finansowe poprzez efektywne zarządzanie swoimi funduszami i niedopuszczanie do nadmiernego zadłużenia klientów. Po trzecie, prowadzi otwarty dialog, a więc słucha uwag i opinii z zewnątrz dzięki którym stara się poprawiać swoje usługi.

Zgodnie z tym, że Bank powinien dbać o klienta wzbudzając w ten sposób zaufanie publiczne, należy wspomnieć, że Alior Bank przez ostatnie dwa lata otrzymał nagrodę w plebiscycie „Złoty Bankier” w kategorii „Najlepszy kredyt gotówkowy”.

Podsumowanie.

Podsumowując trzeba zauważyć, że Alior Bank jest instytucją odpowiedzialną społecznie. Poprzez swoje działania wspiera lokalne społeczności i rozwój kultury. Prowadzi rozwiniętą działalność charytatywną organizując akcje pomocy najbardziej potrzebującym. Ponadto w swoje przedsięwzięcia angażuje nie tylko klientów ale również w znacznym stopniu swoich pracowników. Ich działania często prowadzą do nawiązywania współpracy z instytucjami kulturalnymi. Wzbudza zaufanie publiczne dbając między innymi o bezpieczeństwo finansowe swoich klientów. Wizerunek firmy poprawia dodatkowo zatrudnianie najlepszych pracowników, podnoszenie ich kwalifikacji oraz działanie zgodnie z kodeksem etyki.

Bibliografia

1. Carroll A. B. „The Pyramid of Corporate Social Responsibility”, *Biznes Horyzonty*1991
2. Kuraszko I. „15 polskich przykładów odpowiedzialnego biznesu”,
3. G. Polok „Społeczna odpowiedzialność – Aspekty teoretyczne i praktyczne”, Wyd. UE, Katowice 2011
4. *Dziennik Rzeczpospolita* „Ekonomia” Przemysław Salek, 2012
5. Sprawozdanie z działalności Zarządu Alior Bank S.A. w latach 2010-2013
6. <http://www.totalmoney/artykuły>
7. <http://www.aliorbank.pl>

---

¹⁷ Tamże

**РОЗБУДОВА ОБЛІКОВО-
АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ
РІШЕНЬ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ**

Антоненко М. А.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

КРИТЕРІЇ ВИБОРУ МЕТОДУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є невід'ємною частиною в балансі кожного підприємства. Основна причина, яка впливає на їх залишкову вартість, це метод амортизаційних відрахувань, строк корисного використання, встановлення ліквідаційної вартості. При вирішенні цих питань, підприємство намагається мінімізувати свій час і свою роботу, обираючи при цьому найпростіший варіант. Як наслідок, неправильне нарахування амортизації призведе до невірної визначення прибутку підприємства, що підлягаю оподаткуванню, а це може призвести до накладання штрафних санкцій[1]. Тому для підприємства дуже важливо обрати правильний метод амортизаційних відрахувань .

В Україні зазвичай використовують прямолінійний, виробничий, кумулятивний та метод зменшення залишкової вартості.

Над вибором найдоцільнішого з методів амортизаційних відрахувань, розмірковували та працювали багато науковців, але й до нині вони не дійшли до єдиної думки.

На думку вчених Н. Довгопола та М. Нестеренка найдоцільніший метод амортизації – метод зменшення залишкової вартості. В перші роки експлуатації основного об'єкта його ефективність більша, ніж в останні, а отже і сума амортизаційних відрахувань в перший період більша[2]. В. Монакін схиляється до виробничого методу нарахування амортизації. Цей метод дає змогу максимально рівномірно нарахувати амортизаційну вартість на виготовлену продукцію[3]. Л. Городянська притримується думки, що з найкращих методів є метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод. Вони сприяють досягненню більш ефективного використання активу впродовж першої половини періоду його експлуатації[4]. С. Єленчук вважає найкращий метод є прямолінійний. Перевагою цього методу є: рівномірність, стабільність, пропорційність нарахування амортизації та віднесення її на собівартість, простота і точність розрахунків[5].

Таким чином, при виборі одного із цих методів пропонуємо керуватися такими пропозиціями:

- по-перше, не вдаватися до найлегшого та найшвидшого методу. Потрібно чітко розуміти важливість цього вибору, щоб надалі не зазнати не бажаних збитків;
- по-друге, потрібно враховувати на якому етапі виробництва знаходиться підприємство, та яку воно має конкурентоспроможність, адже, це теж вагомий чинник;
- по-третє, питання щодо нарахування методів амортизаційних відрахувань основних засобів, встановлення ліквідаційної вартості та строку корисного використання регламентувати стандартами і в практичній діяльності вирішувати з позиції доцільності. Розкривати це питання в обліковій політиці.

І звичайно підвищувати кваліфікацію робітника, який уповноважений вирішувати це питання.

Отже, досліджуючи це питання, ми побачили як багато науковців з економічної сфери досліджують це питання. В кожного з них є свої погляди і свої думки щодо обрання найкращого й найдоцільнішого методу амортизації.

Як висновок, ми повинні розуміти, що амортизація – це одна із головних частин в фінансовій та економічній сфері, на яку підприємство повинно завжди приділяти увагу.

Таким чином, для того, щоб обрати підприємствам правильний метод амортизації основних засобів, потрібно досконало вивчати нормативно-правову базу, а також для кожного із виду основного засобу враховувати їх строк корисної експлуатації.

Список використаних джерел

1. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення основних засобів / Г. В. Власюк., О. І. Зиміна // Держава та регіони. – 2008. – № 4. – С. 32 – 36.
2. Довгопол Н., Нестеренко М. Амортизація: предметна сутність і ступінь впливу на відтворення основних засобів. – 2010. – № 12. – С. 3-13
3. Монакин В. Проблемы учета амортизации основных средств // Справочник экономиста. – 2007. – № 8. – С. 54-58
4. Городянська Л. В. Амортизація: функції, фінансовий механізм управління, концептуальні підходи до розробки загальної методики обліку амортизації // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 57-68.
5. Єленчук С. Г. Амортизація основних засобів – одне з найважливіших джерел інвестування // Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна, випуск 16, 2004. – с.204-208.

Бабкіна І.С.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА – СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому[1].

В цьому визначенні, економічна безпека є важливим аспектом забезпечення сталого розвитку підприємства. Адже завдяки економічній безпеці підприємства забезпечується ефективне функціонування всіх елементів його діяльності. Економічна безпека включає юридичні, виробничі та організаційні зв'язки.

Головними складовими елементами економічної безпеки підприємства є:
– економічні;

- суспільно-політичні;
- фінансові;
- інтелектуальні та кадрові;
- науково-технологічні;
- правові;
- інформаційні.

Одними з найвпливовіших елементів є фінансовий та інформаційний. Фінансовий виражається у нормативних значеннях показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управлінських рішень та ефективному використанні основних та оборотних засобів підприємства, оптимальності структури капіталу та інше. Оцінюється ефективність діяльності підприємства та його підрозділів щодо запобігання можливих негативних впливів на фінансову складову економічної безпеки підприємства. Дослідження економічної безпеки проводяться за рахунок аналізу фінансового стану підприємства та розрахунку відповідних показників. Інформаційна складова включає в себе оцінювання можливих негативних впливів, вироблення рекомендацій щодо підвищення рівня забезпечення інформаційною складовою, розрахунок показників ефективності заходів, що планується до реалізації.

Одним із найбільш ефективних інструментів бухгалтерського обліку, який може реально використовуватися з метою підвищення рівня економічної безпеки господарюючого суб'єкта, є облікова політика. Відповідно НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності[2]. Тобто, облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. На цій основі стає можливим відображення фінансового стану і результатів діяльності та забезпечити конкретизацію фінансової звітності.

Вплив облікової політики на інформаційну систему управління економічною безпекою підприємства визначається такими чинниками та напрямками:

- забезпечення єдності інтерпретації даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності, що досягається захистом зовнішніх користувачів фінансової інформації шляхом;
- забезпечення інформацією для всіх рівнів управління;
- скорочення обсягів документообігу;
- підвищення дієвості внутрішнього контролю;
- на основі облікової політики можливо будувати прогнози майбутнього розвитку підприємства та його фінансового стану[3].

Розробляючи облікову політику, необхідно використовувати методи та прийоми, які б якнайкраще підходили для даного суб'єкта господарювання. Так, наприклад, важливим є вибір методу нарахування амортизації, визначення порогу суттєвості інформації, методика оцінки вибуття запасів, методи обчислення суми сумнівних боргів, періодичності (періоду) зарахування сум дооцінки необоротних активів до складу нерозподіленого прибутку, перелік та склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу та інші.

Правильний вибір методу обліку, який є основним і записаний в обліковій політиці, може мати як позитивний так і негативний вплив на економічну безпеку підприємства. Тому, необхідно ретельно організувати облік на підприємстві, відобразивши його в обліковій політиці, забезпечивши цим самим економічну стійкість, сталий розвиток як у сучасному, так і в майбутньому, що якнайкраще відзначиться на управлінні економічною безпекою підприємства.

Таким чином, від належно сформованої облікової політики підприємства залежить ефективність, правильність, достовірність ведення управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, а також відповідний рівень забезпечення економічної безпеки підприємства, де інформація посідає одне з перших місць.

Список використаних джерел

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник/ Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240с.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» {Із змінами, внесеними згідно з Наказами МФУ № 627 від 27.06.2013 № 48 від 08.02.2014} [Електроний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z033613>.
3. Ромашко О. М. Облікова політика як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства / Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 561–562.

Багрій К.О.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

На всіх етапах розвитку економіки і суспільства винагорода за працю була і залишається найважливішим трудовим стимулом. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується необхідністю створення на підприємствах дієвої системи оплати праці. Застосовуючи неефективну систему оплати праці, відбувається зниження продуктивної праці, якості продукції, порушень трудової дисципліни, виникнення соціально-трудова конфліктів між працівниками і роботодавцем, що негативно відображається на кінцевих результатах діяльності підприємства.

Питання оплати як об'єкт дослідження висвітлювалась у працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Д. П. Богині, О. А. Гришнєвої, В. В. Адамчука, А. В. Калини, А. В. Мерзляка, Б. М. Генкіна, А. М. Колота, Д. М. Хома та ін.

Вчені-економісти по-різному трактують елементи організації оплати праці, зокрема її форми та системи [1, 2, 3]. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки

пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу.

Напрями удосконалення окремих форм первинних документів :

– удосконалення форми П-5 – Табель обліку використання робочого часу – доповнивши її коефіцієнтами трудової участі та кваліфікації, що дозволить належним чином врахувати трудовий внесок кожного працюючого, певною мірою компенсувати відсутність у галузі тарифікації основних працівників. Також замість табельного номеру працівника вказувати його ідентифікаційний код, відображати коефіцієнт трудової участі (КТУ). Тобто, в таблиці на кожного працівника передбачено два рядки – в верхньому з них щоденно слід відображати відпрацьований час в годинах, або умовні позначки при неявці, а в нижньому КТУ. Якщо члени підрядного колективу виконували роботи на стороні, то відпрацьований час проставляти через дріб (в чисельнику – час роботи в своєму підрозділі, в знаменнику на стороні). Впровадження цього документу дозволить відобразити якість відношення працівника до виконання своїх обов'язків.

– розрахунково-платіжна відомість (№ П-6) – необхідно доповнити показниками: вартість продукції, виданої працівникам при натуральній формі оплати праці.

Таким чином, використання удосконалених форм первинних документів дозволить точно та об'єктивно відобразити фактичні затрати праці та нараховану оплату з урахуванням особливостей ринкових відносин і сучасних стандартів форми документації. Від раціональної побудови обліку залежить точність кількості і якості одержаної інформації, використовуємо для контролю, обліку, аналізу та управління. Застосування удосконалених первинних документів дозволить скоротити трудові витрати на їх складання та опрацювання, звільнить від накопичення непотрібної інформації.

Найбільшою проблемою обліку розрахунків із працівниками з оплати праці на сьогодні є недостатня автоматизація даної ділянки обліку та відсутність частини додаткових реквізитів у документах, якими підтверджуються операції з обліку праці та її оплати. Тому одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки [4]. Для вдосконалення обліку оплати праці потрібно забезпечити підприємства комп'ютерним веденням обліку. Це дає змогу швидко та якісно дати аналіз витратам, визначити розрахункові операції, виключає можливість помилок, які могли б виникнути при ручному розрахунку, цим самим забезпечуючи правильність нарахування заробітної плати працівникам підприємства та нарахування обов'язкових платежів.

Отже, здійснюючи удосконалення обліку оплати праці, підприємство повинно підходити до цього обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Список використаних джерел

1. Данюк В. М. Организация оплаты труда. Методические рекомендации / В. М. Данюк, А. М. Колот. – К. : Знание, 1993. – 28 с.

2. Калина А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка (аспект эффективности): Учеб.- метод. пособие / Калина А. В. – К.: МАУП, 2001. – 312 с.

3. Мерзляк А. В. Економіка праці і соціально-трудова відносини: Навч. посібн. / А. В. Мерзляк, Є. П. Михайлов. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.

4. Хома Д. М. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці / Д. М. Хома // Сталій розвиток економіки: науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3. – С. 222–227.

Батій Я. П.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються збільшенням або зменшенням суми власного капіталу (чистих активів) і можуть виступати у формі прибутку або збитку, отриманих в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Прибуток, як форма фінансового результату, є частина чистого доходу підприємства, отриманого після реалізації продукції, робіт, послуг і кількісно становить різницю між сукупними доходами (після сплати ПДВ і акцизного збору та відрахувань у бюджетні та не бюджетні фонди) і сукупними витратами звітного періоду. Обсяг прибутку залежить від ефективності як всіх видів діяльності підприємства, так і рівня управління. В цьому відношенні для прийняття адекватних управлінських рішень необхідна достовірна інформація, перш за все, про витрати діяльності підприємства з урахуванням специфіки виробництва та організаційної структури. Достовірність обліку формування фінансового результату базується на принципах бухгалтерського обліку, дотримання яких вимагають законодавчі та нормативні документи, зокрема П(с)БО та М(с)БО. В свою чергу раціонально організований бухгалтерський облік забезпечить ефективність господарської діяльності.

Для обліку та узагальнення інформації про формування фінансових результатів призначено рахунок 79 «Фінансові результати». За кредитом рахунку 79 відображаються суми в порядку закриття рахунків по обліку доходів, за дебетом – суми в порядку закриття рахунків по обліку витрат.

Аналіз діючої системи обліку фінансових результатів має певні резерви її поліпшення. Так, для узагальнення інформації про фінансові результати, передбачено методичними рекомендаціями застосування регістрів бухгалтерського обліку використання Журналу 6. Останній складається з двох розділів, в першому – узагальнюється інформація про доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. В другому – аналітичний підсумок інших доходів, зо-

крема операційних, фінансових та доходів від участі в капіталі. На основі даних цього документа складається «Звіт про фінансові результати».

Однак, як справедливо зауважує Цветнова О.В., журнал 6 не містить детальної інформації про порядок формування фінансових результатів від різних видів діяльності. В цьому відношенні ми підтримуємо пропозиції про введення розділу III «Аналітичні дані до рахунку 79» в Журнал 6, в якому повинна розкриватися інформація про фінансові результати від основної діяльності, фінансових операцій та іншої звичайної діяльності. Пропонується відобразити інформацію як в дебет рахунку 79 з кредиту відповідних рахунків, так й з кредиту рахунку 79 в дебет відповідних рахунків. В табл. 1 наведено рекомендований порядок розкриття даної інформації про фінансові результати розділу III Журналу 6 [3].

Таблиця 1 – Рекомендований порядок розкриття інформації про фінансові результати

п/п	Назва субрахунку	В дебет рахунку 79 з кредиту рахунків										Всього по дебету	З кредиту рахунку 79 в дебет рахунків						Всього по кредиту
		441	704	90	92	93	94	95	96	97	98		442	70	71	72	73	74	
1	791 Результат основної діяльності																		
2	792 Результат фінансових операцій																		
3	793 Результат іншої звичайної діяльності																		

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню якості отриманої інформації про процеси формування фінансових результатів діяльності підприємства і забезпечать повноту відображення в облікових регістрах всіх господарських операцій та поєднання синтетичного та аналітичного обліку. На цій основі з'являється можливість для більш раціонального прийняття управлінських рішень в напрямку зниження витрат підприємства.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку від 29.12.2000 р. № 356. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461799/>

2. Кузьміна О. Проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємства // Збірник наукових праць. – 2014. – С. 85

3. Цветнова О. В. Удосконалення відображення інформації про формування фінансових результатів у регістрах бухгалтерського обліку [Текст] / О. В. Цветнова // Вісник ЖДТУ. – Житомир. – 2010. – №1(51). – С. 182-183

Бескоровайна В. О.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

На підприємствах України треба проводити модернізацію обліку активів підприємства. Це пов'язано з торговими відношеннями із зарубіжними країнами, для яких необхідно перебудувати систему бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів визнаних міжнародних стандартів. Підприємства України функціонують в умовах обмежених інвестиційних можливостей, тому необхідно якомога ефективно використовувати вже наявні основні засоби. Керівники підприємств приділяють особливу увагу шляхам удосконалення обліку основних засобів.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).[1]

Значний внесок у розвиток теоретичних та методологічних засад до обліку та аудиту основних засобів внесли українські вчені М. П. Войнаренко, С. Ф. Голов, А. М. Герасимович, В. М. Диба, В. П. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, І. М. Павлюк, В. П. Пантелеєв, І. І. Пилипенко, О. Ю. Редько, В. В. Сопко, В. О. Шевчук та ін. Облік основних засобів на підприємствах складається з таких частин : надходження основних засобів; введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів; переведення основних засобів до необоротних активів і груп вибуття при реалізації; переоцінка та зменшення корисності; ліквідації об'єктів основних засобів; нарахування амортизації основних засобів.

Проаналізувавши проведені дослідження виявлено, що в обліку основних засобів існує ряд проблем, негативно впливаючі на управлінський процес, цим зменшуючи ефективність їх використання.

До таких проблем можна віднести : а)проблеми оцінки основних засобів (за історичною собівартістю чи справедливою собівартістю); б)проблема підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів; в) на більшості підприємств використовуються недоцільні методи розрахунку амортизації для здійснення оптимальної амортизаційної політики.

Аудит основних засобів відіграє важливу роль у загальному аудиті суб'єкта господарювання.

До основних завдань аудиту основних засобів відносять:

– встановлення правильності документального оформлення і своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття;

– перевірка правильності розрахунку, своєчасного відображення зносу основних засобів;

– перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення;

– перевірка правильності відображення в обліку фінансових результатів від вибуття основних засобів;

– підтвердження законності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами [3].

Пропонується проводити аудит основних засобів на підприємстві у три етапи: I етап – аудит нормативно-правових аспектів проведення операцій з основними засобами; II етап – аудит наявності основних засобів; III етап – аудит господарських операцій з основними засобами.

Отже, щоб використання основних засобів на підприємстві було зручним і ефективним треба, обрати метод оцінки основних засобів, який найбільш доцільно використовувати, посилити контроль за наявністю всіх реквізитів у первинних документах з обліку основних засобів. Задля прискорення роботи аудитора необхідно вести облік в електронному вигляді і користуватися поетапною перевіркою.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293702&cat_id=293533

2. Гарна С. О., Гончар В. О. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.sworld.com.ua.konfer37/344.pdf](http://www.sworld.com.ua/konfer37/344.pdf)

3. Редченко К. І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством : монографія / К. І. Редченко. – Львів : Видавництво ЛКА, 2011. – 360 с.

Борисов Ф.Ю.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ

Сучасна глобальна фінансова система характеризується активним розвитком ринку різноманітних фінансових інструментів. Це спонукає інвесторів об-

робляти та аналізувати велику кількість складних фінансових даних. Успіх інвестиційного рішення та формування ефективного інвестиційного портфелю багато в чому залежить від якості вхідних даних, їх повноти, оперативності, достовірності, зручності, ясності подання тощо. Належно побудована класифікація фінансових активів в обліку допомагає впорядкувати величезний масив фінансової інформації та створює необхідні умови для вдалих інвестиційних рішень.

Фінансові активи є специфічними неречовими активами, які являють собою законні вимоги власників цих активів на отримання певного, як правило, грошового доходу в майбутньому. На даний час питання розкриття, визнання та оцінку фінансових активів регулює стандарт бухгалтерського обліку ПСБО 13 «Фінансові інструменти» [1]. Відповідно до ПСБО 13 «Фінансові інструменти» виділяють фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу та похідні фінансові інструменти. Слід зазначити, що поняття «фінансовий актив» та «фінансовий інструмент» іноді ототожнюють з точки зору прийняття фінансових рішень. Справа в тому, що будь-якої фінансовий інструмент, отриманий підприємством, стає для нього фінансовим активом.

Фінансові активи включають до себе: грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти; дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу; фінансові інвестиції, що утримуються до погашення (довгострокові облігації); фінансові активи, призначені для перепродажу (поточні інвестиції); інші фінансові активи.

Найбільшу складність для класифікації в обліку складає розкриття інформації щодо деривативів, різноманіття різновидів яких сягає кількох десятків залежно від умов контракту, виду базового активу, особливостей організації торгівлі тощо. Серед них виділяють балансові та позабалансові інструменти, методики відображення в обліку яких не існує.

Чинний План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій розподіляє фінансові активи на необоротні та оборотні, відокремлюючи, зокрема, грошові кошти та грошові еквіваленти, дебіторську заборгованість покупців та замовників, векселі видані, фінансові інвестиції.

Отже, чинне законодавство містить досить обмежений перелік класифікаційних ознак і класифікацію проводять в рамках вузької, досить специфічної мети – відображення у фінансовій звітності. Ця класифікація достатньо складна для використання, вона не враховує виду фінансового активу. Наприклад, придбані для перепродажу акції і облігації, маючи зовсім різну економічну природу, відносяться до однієї облікової групи – інші поточні інвестиції (рахунок 352). Крім того термінологія, яка використовується у бухгалтерських стандартах та інших нормативно-правових актів з питань фінансових ринків, наприклад, в законодавстві стосовно цінних паперів, суттєво відрізняється. А це викликає плутанину при класифікації активу з метою відображення в бухгалтерському обліку.

Для завдань фінансового управління необхідні нові методичні підходи стосовно формування інформації про фінансові активи в обліку. Оновлений в 2014 році МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [2] уточнює основоположний

принцип класифікації фінансових активів – наміри компанії стосовно стратегії володіння, роботи із ними та виду очікуваного доходу: інвестиційні для довгострокового утримання та отримання фінансового доходу у вигляді відсотків і дивідендів; спекулятивні для отримання доходу від перепродажу у вигляді коливань ціни; купівля для зниження ризику для забезпечення збалансованого інвестиційного портфелю, або управління ліквідністю, або хеджування; купити, щоб змішати всі вище перелічені цілі в будь-якій комбінації.

Саме виходячи з всій сукупності умов: законодавчих вимог, положень (стандартів) бухгалтерського обліку, потреб фінансового управління та інвестиційних стратегій необхідно класифікувати фінансові активи в обліку.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/3642>.

Боровських О.В., Самарська І.М.
здобувачі вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

При проведенні експортно-імпортних операцій і відповідних розрахунків, вплив коливання валютних курсів на показники фінансового стану є вирішальним фактором формування достовірної інформації для забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

При розрахунках між резидентами і нерезидентами у зовнішньоекономічних операціях як засіб платежу використовується іноземна валюта.

Бухгалтерський облік операцій в іноземній валюті має певні особливості, в тому числі пов'язані з визначенням і відображенням в обліку та фінансовій звітності сум курсових різниць.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом МФУ № 193 від 10.08.2000 р. (далі – П(С)БО 21). Відповідно до нього іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності. При цьому валютою звітності є грошова одиниця України.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 року (далі – Закон про бухгалтерський облік) передбачено узагальнення всіх господарських операцій підприємства у фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці – гривні.

Відповідно до п. 5 П(С)БО 21 операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції (дату визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат).

Якщо на дату балансу або на дату здійснення розрахунків валютний курс змінився, виникають курсові різниці. Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Виникнення курсових різниць залежить від виду діяльності, в ході якої вони виникають, та від типу змін, що відбулися на валютному ринку.

Курсові різниці згідно з п. 7–8 П(С)БО 21 визначаються лише за монетарними статтями в іноземній валюті: на дату балансу, а також на дату здійснення господарської операції в її межах або за всією статтею (відповідно до облікової політики).

Згідно з П(С)БО 21: монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів (наприклад, дебіторська заборгованість за експортним контрактом, кредиторська – за імпортом контрактом тощо).

Немонетарні статті – статті інші, ніж монетарні статті балансу (заборгованість за бартерними операціями, за авансами).

Для визначення курсових різниць на дату балансу застосовується валютний курс на кінець дня дати балансу; курсових різниць на дату здійснення господарської операції – на початок дня дати здійснення операції (з можливістю перерахунку за курсом на кінець цього дня).

В обліку курсові різниці відображаються:

- курсові різниці від перерахунку грошових коштів в іноземній валюті та інших монетарних статей про операційну діяльність – у складі інших операційних доходів (витрат) (на субрахунках 711, 945);

- курсові різниці від перерахунку монетарних статей про інвестиційну і фінансову діяльність – у складі інших доходів (витрат) (на субрахунках 744, 974);

- курсові різниці, які виникають внаслідок перерахунку зобов'язань засновників при формуванні статутного капіталу, відображаються у складі додаткового капіталу (на субрахунку 425);

- курсові різниці, які виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками із господарською одиницею за межами України, погашення яких не плануються і не є ймовірними в найближчій перспективі, відображаються у складі іншого додаткового капіталу (на субрахунку 425) та відображаються в іншому сукупному доході.

У разі продажу або ліквідації господарської одиниці за межами України накопичена сума курсових різниць, що відображена в складі іншого додаткового капіталу, включається до складу інших доходів (витрат) того звітного періоду, в якому визнається прибуток або збиток від продажу (ліквідації) господарської одиниці за межами України та відображається в іншому сукупному доході.

Проведені дослідження дозволяють зробити наступні висновки, які створюють передумови для здійснення подальших розробок у напрямі удосконалення обліку операцій у іноземній валюті:

1) П(С)БО 21 не вимагає перерахунку за монетарними статтями на останній день кожного місяця – підприємства можуть визначати курсові різниці лише наприкінці звітного кварталу. Разом з тим, на багатьох українських підприємствах такі перерахунки здійснюються щомісяця;

2) зміни валютного курсу, а також вибір облікової політики щодо визначення курсових різниць, впливають на фінансові результати шляхом збільшення доходів або витрат звітного періоду. При цьому характер впливу курсових різниць залежить від того, за якими статтями балансу вони виникли;

3) зміна підходів до організації бухгалтерського обліку.

Отже, на нашу думку, для вдосконалення обліку операцій в іноземній валюті, перш за все, є необхідним подальше законодавче врегулювання обліку таких операцій, що є визначальним в даній ситуації, а також правильність організації обліку та вибору облікової політики підприємством.

Варламова І. С.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ»

ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат» – публічне акціонерне товариство з виробництва хліба, хлібобулочних та кондитерських виробів. Для здійснення виробничої діяльності підприємство застосовує виробничі запаси, які є основною складовою формування собівартості готової продукції. Для узагальнення інформації про стан та рух виробничих запасів на підприємстві «Нікопольський хлібокомбінат» застосовується балансовий активний рахунок 20 «Виробничі запаси». По дебету рахунка 20 «Виробничі запаси» та його субрахунків відображають надходження відповідних виробничих запасів на підприємство та збільшення їх вартості в результаті дооцінки, по кредиту – витрати на виробництво, відпуск в переробку, на сторону, а також зменшення вартості запасів внаслідок уцінки. До цього рахунку робочим .Виробничі запаси надходять до хлібокомбінату різними шляхами, зокрема це: придбання за плату, безоплатне надходження, внесення до статутного фонду та інші. Але найчастіше на ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат» виробничі запаси надходять від постачальників за плату та від підзвітних осіб. Розглянемо особливості обліку виробничих запасів, а саме сировини, на прикладі. Придбання виробничих запасів планується відділом планування «Нікопольського хлібокомбінату». Для цього укладаються договори-постачання, в яких визначається кількість, ціна та якість запасів, що надійдуть на підприємство, а також терміни завезення кожної партії виробничих запасів. Перед тим, як оприбуткувати муку на склад, вона повинна пройти зважування, перевірку відповідності нормативним якостям і встановлення хлі-

бопекарських властивостей. Для цього співробітники лабораторії беруть пробу для аналізу на вміст клейковини, вологості, ІДК (розтяжності). Для оприбуткування муки на склад завідуючий складом виписує два екземпляри прибуткового ордеру та заповнює картку складського обліку. Після чого здає до служби бухгалтерії один екземпляр прибуткового ордеру разом із супровідними документами постачальника. Для потреб хлібного та кондитерського цехів мука надходить із силосів у виробничі збірники (26 збірників – для хлібного цеху, 3 – для кондитерського), а з виробничих збірників у виробництво. На силосах встановлені тензометри, які здійснюють контроль за подачею муки у виробничі збірники. Відповідно до облікової політики ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат», для всіх одиниць обліку виробничих запасів, що списуються, використовується тільки метод ФІФО. Цей метод ґрунтується на припущенні, що запаси, які надійшли першими, першими й реалізуються. Так як підприємство працює зі швидкопсувними запасами, цей метод є найбільш оптимальним у застосуванні. За замовленням відділу експедиції на I зміну 09.12.2015 року підприємству «Нікопольський хлібокомбінат» для виготовлення хлібобулочної продукції необхідно 3 т муки вищої якості, 1,5 т житньої муки. Для визначення ціни муки вищого сорту, яка буде списуватись у виробництво, необхідно провести наступні розрахунки, які наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Облік муки вищої якості, оцінка якої здійснюється за методом ФІФО

Дата	Придбано			Вибуло			Залишок		
	К-ть, т	Цін, грн	Сума, грн	К-ть, т	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть, т	Ціна, грн	Сума, грн
01.12.15							2	3000	6000
08.12.15	12	3200	38400				2	3000	6000
							12	3200	38400
09.12.15				2	3000	6000			
				1	3200	3200	11	3200	35200
							11	3200	35200
							32	3300	105600
Разом:	44	–	144000	3	–	9200	43	–	140800

Як ми бачимо з проведеного вище розрахунку, ми списуємо 3 т муки вищої якості на суму 9 200 грн. Для визначення ціни житньої муки, яка буде списуватись у виробництво, необхідно провести наступні розрахунки, які наведені в таблиці 2.

Як ми бачимо з вище проведеного розрахунку, ми списуємо 1,5 т житньої муки на суму 4050 грн. Списання виробничих запасів зі складу хлібокомбінату здійснюється на основі накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, лімітно-забірної картки, сигнальної довідки.

Що ж до транспортно-заготівельних витрати (ТЗВ), вони відносяться до складу первісної вартості запасів методом середнього відсотка. ТЗВ загальною сумою відображаються на окремому субрахунку 2010 «Транспортно-заготівельні витрати». Залишок виробничих запасів, а саме муки, на ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат» на початок грудня 2015 року становив 22200,00

грн., сума ТЗВ – 3700,00 грн. За грудень на підприємство надійшло муки на суму 199200,00 грн., ТЗВ за якими становлять 33200,00 грн. За місяць муки вибуло на суму 13250,00 грн.

Таблиця 2 – Облік житньої муки, оцінка якої здійснюється за методом ФІФО

Дата	Придбано			Вибуло			Залишок		
	К-ть, т	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть, т	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть, т	Ціна, грн	Сума, грн
01.12.15							6	2700	16200
08.12.15	6	3000	18000				6	2700	16200
							6	3000	18000
09.12.15				1,5	2700	4050	4,5	2700	12150
							6	3000	18000
20.12.15	12	3100	37200				4,5	2700	12150
20.12.15	12	3100	37200				6	3000	18000
							12	3100	37200
Разом:	18	–	55200	1,5	–	4050	22,5	–	67350

Залишок муки на кінець грудня 2015 року становив 208150,00 грн. У кінці І зміни майстер робить матеріальний звіт про залишки муки і всіх компонентів у виробничих збірниках і подає до служби бухгалтерії. Бухгалтером ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат» матеріальний звіт перевіряється і обробляється. Підсумкові дані щодо надходження та вибуття запасів у розрізі субрахунків заносяться бухгалтером у відомість 5.1 та до журналу 5. Після заповнення журналу 5 та відомості 5.1 здійснюється запис до Головної книги з кредиту рахунку 20 «Виробничі запаси». Записи до Головної книги робляться щомісяця. Щоквартально складається Баланс, де у розділі 2 «Оборотні активи» р. 100 Активу Балансу робиться запис про стан і рух виробничих запасів на підприємстві. Також виробничі запаси відображаються у Примітках до річної фінансової звітності у розділі VIII «Запаси» р. 800 – 850.

Отже, розглянувши облік виробничих запасів на ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат», можна виокремити такі особливості: по-перше, головним бухгалтером було удосконалено План рахунків і виокремлено нові субрахунки до рахунку 20 «Виробничі запаси»; по-друге, при надходженні сировини на підприємство, перед тим як оприбуткувати її на склад, вона проходить зважування, перевірку відповідності нормативним яkostям і встановлення хлібопекарських властивостей (аналіз на вміст клейковини, вологості, ІДК); по-третє: при списанні виробничих запасів використовується метод ФІФО.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Затверджений наказом МФУ від 31.03.99 р. №87//Нова редакція – Х. : Курсор, 2009. – 282 с.

2. Робочий План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій ПАТ «Нікопольський хлібокомбінат».

3. Олійник Т. О., Резніченко Н. В. Проблеми організації обліку виробничих запасів на складах підприємств//Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-практичний журнал. – 2011. – № 3.

4. Пашенко Л. П., Жаркова И. М. Технология хлебобулочных изделий. – М. : КолосС, 2008. – 389 с.: ил. – (Учебники учеб. пособия для студентов высш. учеб. заведений).

Веретельник Ю.А.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПАЛИВА

У зв'язку зі змінами внесеними до ПКУ Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII всі суб'єкти господарювання причетні до виробництва та реалізації палива визнаються платниками акцизного податку (далі – АП), а отже виникає нагальна потреба в деталізованому розгляді запропонованої ДФС методики організації податкового обліку.

Акцизний податок має сплачуватись з операції по реалізації будь-яких обсягів пального понад обсяги, які перевищують обсяги пального, що:

отримані від інших платників акцизного податку, підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних;

ввезені (імпортовані) на митну територію України, засвідчені належно оформленою митною декларацією;

вироблені в Україні, реалізація яких є об'єктом оподаткування відповідно до підпункту 213.1.1 пункту 213.1 статті 213 Кодексу, підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних.

Таким чином, у платників акцизного податку, які реалізують пальне, податкове зобов'язання зі сплати акцизного податку виникатиме при перевищенні обсягу реалізованого над обсягом отриманого пального.

Якщо ж операцій перевищення обсягів реалізованого пального немає, акцизний податок сплачується у загальному порядку за операціями реалізації пального за тією ж процедурою, що діяла до 01.03.2016 р., а саме за операціями:

– реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (пп. 213.1.1 ПКУ) особою, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини (пп. 212.1.1 ПКУ);

– ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України (пп. 213.1.3 ПКУ) суб'єктом господарювання, який ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України (пп. 212.1.2 ПКУ);

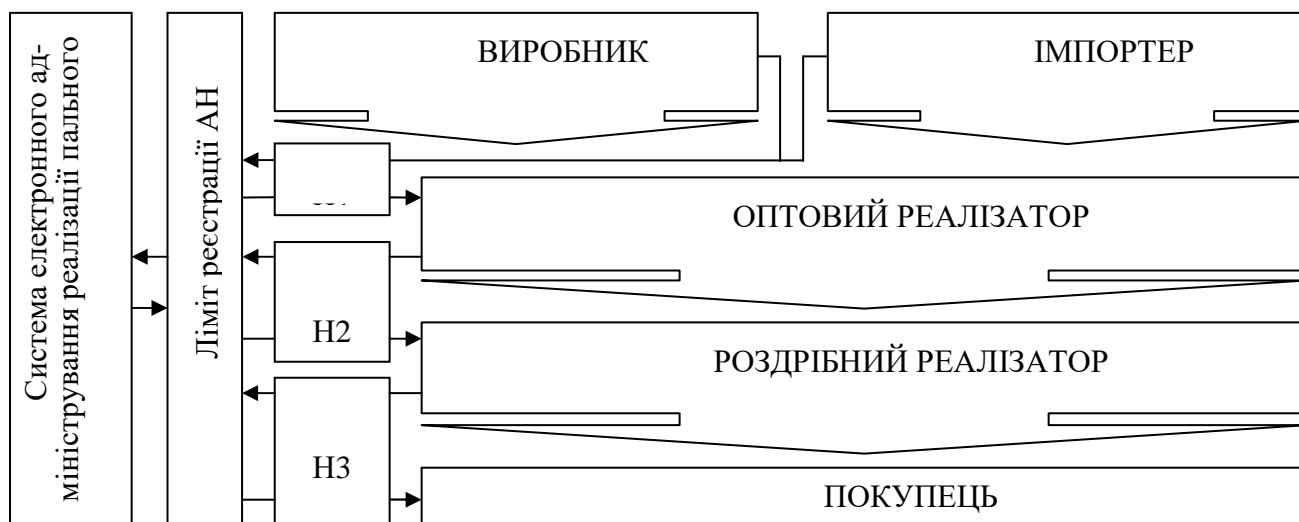
– реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (пп. 213.1.9, пп. 212.1.11 ПКУ). Те, що суб'єкт роздрібною торгівлі паливом (АЗС) може сплачувати два види акцизу (з реалізації підакцизних товарів (паливного) та з обсягів перевищення пального), непрямо підтвердила й ДФСУ в листі від 15.02.2016 р. № 3633/6/99-99-19-03-03-15.

Датою виникнення податкових зобов'язань для виробників пального, як і раніше, є дату виникнення податкових зобов'язань із звичайного акцизного податку на дату реалізації пального (п. 216.1 ПКУ). Суми такого податку перераховуються до бюджету протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації за місячний податковий період (пп. 222.1.1 ПКУ). Тобто протягом 30 календарних днів, що настають за звітним місяцем (пп. 49.18.1 ПКУ).

Датою виникнення податкових зобов'язань із звичайного акцизного податку у суб'єктів господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів є (п. 216.9 ПКУ):

- дата здійснення розрахункової операції відповідно до Закону про РРО;
- для безготівкових розрахунків – дата оформлення розрахункового документа на суму проведеної операції, який підтверджує факт продажу, відвантаження, фізичного відпуску товару;
- у разі реалізації товарів фізичними особами – підприємцями, які сплачують єдиний податок, – дата надходження оплати за проданий товар/

Нормами Закону 265/95-ВР передбачено, що касовий чек є розрахунковим документом, який підтверджує факт продажу товару. Супроводжуючим документом операцій по реалізації пального є Акцизні накладні (далі – АН), типову форму якої затверджено Наказом Мінфіна від 25.02.2016 р. № 218 (рис. 1).

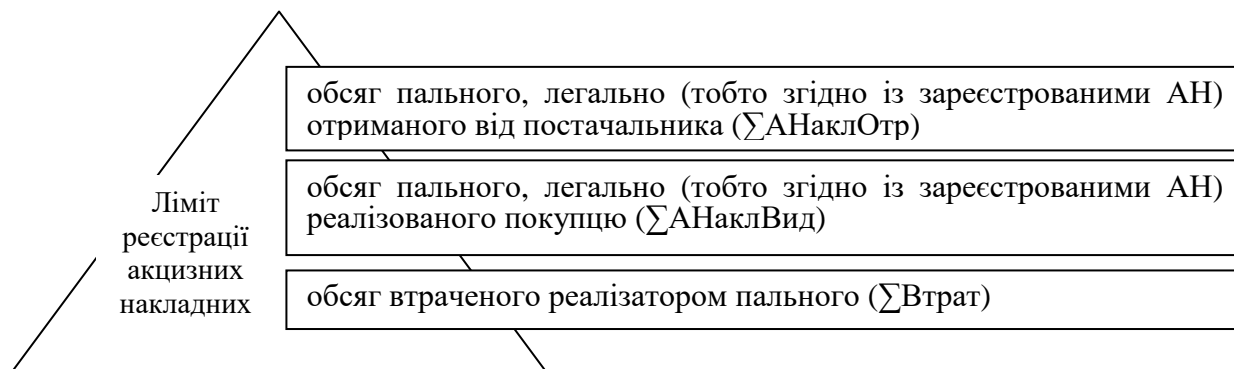

Рис. 1 - Схема системи електронного адміністрування реалізації пального (СЕАРП)

Всі АН згідно Порядку ведення ЄРАН, затвердженого постановою КМУ від 24.02.2016 р. №114 (далі – Порядок № 114) підлягають обов'язковій реєстрації в ЄРАН не пізніше 15 календарних днів, наступних за датою їх складання, що дозволяє у системі електронного адміністрування реалізації пального (далі –

СЕАРП) визначати $\sum \text{АНакл}$, тобто сформувати показник ліміту реєстрації АН за кожним конкретним видом пального (рис.2).

Імпортери пального згідно з п. 218.2 ПКУ розраховують акцизний податок при ввезенні пального в національній валюті за курсом валюти, визначеним відповідно до ст. 39¹ ПКУ. Тобто за курсом, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, а у разі якщо митна декларація не подається – дня визначення податкових зобов'язань.

Рис. 2. Порядок формування показника ліміту реєстрації АН

Для суб'єктів господарювання роздрібною торгівлі, що реалізують пальне, діє окрема ставка, яка становить 0,042 євро за кожний літр реалізованого (відпущеного) товару (пп. 215.3.10 ПКУ).

Акцизний податок з товарів (продукції), реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі, на які встановлені ставки податку в іноземній валюті, сплачується у національній валюті та розраховується за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим НБУ, що діє на двадцятий день місяця, що передує кварталу, в якому здійснюється реалізація товару (продукції), і залишається незмінним протягом звітного кварталу (п. 217.3 ПКУ).

Список використаних джерел

1. Карпова В. Акциз з операцій реалізації пального: процедура розрахунку / В. карпова//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ008740.
2. Наказ Мініфіна від 25.02.2016 р. № 218 «Про затвердження форм заяви про реєстрацію платника акцизного податку з реалізації пального, акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального,» (зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17.03.2016 за № 405/28535).
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

Воронова Н. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ринкове середовище характеризується безперервними та, не рідко, рапто-вими змінами економічних параметрів. Для забезпечення конкурентоспромож-ності підприємству необхідно своєчасно реагувати на постійні зміни у внутрі-шньому та зовнішньому середовищі, формувати стратегію розвитку.

Стратегію розвитку підприємства характеризують довгостроковість та впровадження різноманітних інновацій (технологічних, організаційних, управ-лінських, фінансових тощо). Основне завдання, яке вирішується системою стратегічного управління є забезпечення впровадження цих інновацій шляхом цілеспрямованого розподілу ресурсів, змінами у внутрішньому середовищі з метою адаптації до зовнішніх умов господарювання.

Виявлення, вимірювання, накопичення, аналіз, підготовка, інтеграція та передача інформації, що використовується управлінською ланкою для плану-вання, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідно-го підзвітного використання ресурсів під час стратегічного управління здійсню-ється в системі стратегічного обліку.

Особливу увагу слід приділити інформаційному забезпеченню процесу стратегічного управління результатами діяльності підприємства – стратегічно-му обліку витрат, який забезпечує керівництво підприємства необхідною інфо-рмацією для прийняття стратегічних управлінських рішень, що визначають за-гальний напрям розвитку підприємства та його ефективність.[1]

Проблемам розвитку стратегічного обліку витрат присвячена значна кіль-кість праць зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема: С. Ф. Голова, К. Друрі, В. Е. Керімова, І. Й. Плікус, Б. Райана, М. Г. Саєнко, В. А. Терехової, В. Р. Шевчук та ін. Проте на сьогоднішній день все ж таки не має чіткого підходу до розу-міння його сутності та призначення, залишаються невирішеними проблеми від-носно його змістових характеристик. У зв'язку з чим сутнісні характеристики стратегічного обліку витрат потребують окремої уваги і детальнішого розвитку.

Стратегічний облік – це забезпечення і аналіз даних управлінського облі-ку компанії та її конкурентів для використання їх при розробці і контролі за ви-конанням економічної стратегії, особливо що стосується рівня та тенденцій в реальних затратах і цінах, об'ємі та частки ринку, потоку грошових коштів та частки загальних ресурсів фірми [2, с. 27].

Стратегічний облік, на думку Б. Райна [3] поєднує у собі фінансовий та управлінський (виробничий) облік, та є цілісним способом відображення фі-нансових і облікових проблем підприємства, пов'язаних з наступними факто-рами: зобов'язаннями, контролем, затратами та потенціалом.

Для управління та контролю за розвитком стратегічного обліку витрат потрібна інформація про витрати на здійснення тих або інших видів діяльності,

а «всередині» цих видів діяльності – про витрати на виробництво і реалізацію окремих продуктів (робіт, послуг). Формування такої прогностичної й планової інформації здійснюється шляхом систематизації та комбінування показників у внутрішніх нормативах і стандартах підприємства. Для цього впроваджується уніфікована форма показників довгострокових виробничих факторів, поточних витрат, загальних і кінцевих результатів.

Отже, стратегічний облік витрат полягає у відображенні змін у структурі та величині витрат, їх співвідношенні з доходами протягом реалізації певного стратегічного рішення. Тому процес стратегічного обліку витрат підприємства, має поєднувати у собі: ретроспективний аналіз минулої діяльності, оперативну оцінку поточної діяльності, здійснення прогнозів очікуваних результатів діяльності залежно від різних моделей ділової поведінки підприємства.

Для подальшого стратегічного управлінського обліку доцільно розробити систему спеціальних реєстрів, у яких би інформація, отримана в системі фінансового та виробничого управлінського обліку, структурувалася для цілей подальшого аналізу, прогнозування та планування. Основними методами стратегічного обліку витрат є: АВ – костинг (АВС), LC–костинг, ЛТ – костинг, Таргет-костинг, Калькуляція на основі ланцюжка цінностей. Підсумковим етапом стратегічного обліку витрат є складання внутрішньої звітності, зокрема у вигляді прогностичного звіту про фінансові результати

Список використаних джерел

1. Міхальчук А. О. Стратегічний облік як складова системи управління підприємством / А. О. Міхальчук // Управління розвитком. – 2013. – № 5. – С. 37-39
2. Чиркова М. Б. Стратегический учёт амортизации основных средств в сельскохозяйственных организациях : монография / М. Б. Чиркова, С. И. Хорошков. – Мичуринск: Изд-во Мичуринского госагроуниверситета, 2009. – 121 с.
3. Райан Б. Стратегический учёт для руководителей / Б. Райан ; пер с англ. под ред. В.А. Микрюкова. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.

Горбань В.В.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Облік витрат посідає визначальне місце в економіці підприємства, оскільки на ньому базуються економічні показники виробництва продукції. На сьогодні залишається актуальним питання дослідження витрат операційної діяльності, тому вирішення питань удосконалення цього обліку операційних витрат приділялося багато уваги, як вітчизняними так і зарубіжними науковцями.

Організацію та облік витрат досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені як М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, В. Єфименко, І.О. Бланк, Е.С. Хендріксен, Г. О. Партін, Є. Котлярів та Ю. Іванов, З. В.Задорожний.

І. О. Бланк зазначає, що “під операційними витратами розуміються виражені у грошовій формі затрати трудових, матеріальних, нематеріальних і фінансових ресурсів на здійснення операційної діяльності” .

В Україні правила формування облікової інформації про витрати встановлені в П(С)БО 16 “Витрати”. Відповідно до цього положення термін “витрати” має таке тлумачення: “зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу[1].

Для обліку витрат від операційної діяльності використовують рахунки 90 “Собівартість реалізації”, 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут” і 94 “Інші витрати операційної діяльності”. Інформація про операційні витрати відображається у Звіті про фінансові результати (форма №2).

Серед проблем обліку операційних витрат перш за все необхідно визначити питання класифікації операційних витрат та організації аналітичного обліку та вибору баз розподілу накладних витрат при формуванні собівартості. Г. О. Партін пропонує витрати на управління розподіляти пропорційно кількості працівників, заробітній платі, годинам праці, до витрат на оренду, страхування, опалення і освітлення – пропорційно площі будівлі [2, с. 118].

Але це можна пояснити тим, що багато в чому класифікацію витрат визначає специфіка конкретного виробництва та умовність самих понять.

Трансформації загальногосподарських витрат багато уваги приділяли у своїх працях такі науковці, як Є. Котлярів та Ю. Іванов [4]. Витрати пов’язані з контролем за виробничими процесами і якістю продукції автори віднесли до загальногосподарських витрат, але якщо цей контроль буде здійснений працівниками апарату управління підприємством, то витрати на їх заробітну плату будуть відноситись до адміністративних витрат. Оскільки на цьому рахунку узагальнюються не лише витрати на утримання апарату управління, як правильно зазначає З. В.Задорожний, а й загальногосподарські витрати, доцільно було б змінити назву на “Адміністративно-господарські витрати” [3]. З метою забезпечення одержання детальнішої інформації щодо структури і витрат, необхідно облік за рахунком 92 здійснювати в розрізі двох субрахунків: 921 “Загальногосподарські витрати” та 922 “Загальноуправлінські витрати”. Ця пропозиція дасть змогу отримати детальнішої інформації щодо структури і розподілу витрат.

Другою важливою складовою витрат періоду операційної діяльності підприємств є витрати на збут. З метою забезпечення більшої аналітичності обліку такого роду витрат залишається актуальною пропозиція М. С. Пушкарка про доцільність розподілу витрат, які відносяться до рахунку 93 “Витрати на збут” на “Комерційні витрати” і “Витрати на маркетинг”. Встановлено, що відсутність окремої статті витрат “Маркетингові витрати” у складі витрат на збут не надає можливості вплив маркетингових витрат на обсяг реалізації продукції та на кінцевий фінансовий результат.

Тому для вдосконалення методики обліку витрат на збут пропонуємо здійснювати облік в розрізі двох субрахунків: 931 “ Комерційні витрати” і 932 “ Маркетингові витрати ” до рахунку 93. Введення цих субрахунків рахунків забез-

печить належний рівень пошуку каналів збуту, що, в свою чергу, сприятиме зростанню прибутковості виробництва.

Наступною проблемою обліку операційних витрат є автоматизація облікового процесу. Тому на підприємствах необхідно обов'язково застосувувати автоматизовані систем обліку, з метою точності та зручності обліку

Підводячи підсумки, слід зазначити, що, вдосконалення процесу обліку операційних витрат є досить нелегким завданням, оскільки існує досить багато суперечностей та неточностей в законодавчій та нормативній базах. У зв'язку з цим важливе значення має постійне удосконалення методики класифікації, розподілу та відображення в обліку витрат підприємства від операційної діяльності. Наведені пропозиції щодо вдосконалення обліку операційних витрат дадуть детальну інформації щодо класифікації та розподілу витрат, необхідних проведення детального аналізу структури операційних витрат та їх контролю, з метою їх зниження. Дані проблеми та шляхи їх вдосконалення не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx>
2. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: підручник. – / А.Г. Загородній, Г. О. Партин. – К., 2009. – 422 с.
3. Задорожній З. В. Облік інших витрат і доходів звичайної діяльності / З.В.Задорожній // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 6. – С. 20.
4. Котлярів Е. Класифікація витрат за статтями калькуляції: не прямі та інші / Е. Котлярів, Ю. Іванов. – Бухгалтерія. – 2011.- № 24/1. – С.45

Грищенко К. С.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Найважливішим для підвищення ефективності здійснення видатків на виплати працівникам бюджетних установ є система контролю, загальним завданням якої є забезпечення соціального захисту працівників установи.

Згідно Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю України» [6] державний фінансовий контроль виконується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування та перевірки державних закупівель.

Під час контролю за виплатами працівникам доцільно не лише виявити порушення і зловживання, а й знайти резерви економного витрачання коштів на заробітну плату.

Як правило, контроль з оплати праці здійснюють вибіркоким способом, його рекомендується організувати в такій послідовності:

а) перевірка використання затвердженого фонду заробітної плати (штатний розпису, ставки, нарахування й виплати, посадові оклади, розцінки, розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних і гарантійних виплат);

б) перевірка стану трудової дисципліни, організації праці і ведення особових справ працівників (кадрової документації);

в) перевірка правильності ведення документації за виплатами працівникам;

г) відповідність видатків на оплату праці кошторисним призначенням та обґрунтованість їх встановлення;

д) правильність визначення нарахувань на фонд оплати праці і відрахувань із заробітної плати працівників.

При здійсненні контролю необхідно враховувати також наступні особливості, притаманні бюджетним установам. Крім табельного обліку в них здійснюється нормування робіт у годинах за допомогою нормованих завдань. Тобто, для виконання відповідних функцій та обсягу робіт устанавлюється норма обслуговування. Так, зокрема, у медичних закладах існують норми приймання хворих лікарями. Праця незначної частини працівників науково-дослідних устанав вимірюється кількістю та якістю виробітку.

Здійснюючи контроль за операціями з оплати праці треба, перш за все, детально вивчити внутрішні розпорядницькі документи, що регулюють дане питання. У зв'язку з цим, потрібно перевірити наявність та дотримання умов Колективного договору, Положення про оплату праці, Положення про преміювання тощо.

Перевіряючий повинен також перевірити правильність розрахунку сум заробітної плати різним категоріям працівників та правильність віднесення цих сум на відповідні рахунки витрат. Для цього слід порівняти дані первинних документів, що є підставою для нарахування заробітної плати робітникам при погодинній формі оплати праці: штатний розпис, присвоєні розряди (накази), годинні тарифні ставки (тарифна сітка) та кількість фактично відпрацьованого часу (табель обліку робочого часу).

Перевіряючи правильність нарахування додаткової заробітної плати за час відпустки, важливо з'ясувати:

– вид (основна, додаткова, творча, соціальна);

– правильність її оформлення (заява працівника, документи, що стверджують право на додаткову відпустку, довідка-виклик навчального закладу, рекомендації вченої ради, наказ (розпорядження) надання відпустки (ф. № Пб);

– тривалість відпустки;

– правильність розрахунку виплат за час відпустки.

Особливу увагу необхідно приділити правильності виплат допомоги по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві – за перші п'ять днів непрацездатності допомога повинна оплачуватися власником за рахунок коштів установі, починаючи з шостого дня непрацездатності до її відновлення – за рахунок фонду соціального страхування, окрім ситуацій, в яких допомогу виплачують за рахунок

Фонду соціального страхування з першого дня (при догляді за хворою дитиною, за хворим членом сім'ї, у зв'язку з карантинном тощо).

При дослідженні документів по нарахуванню основної, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат важливо встановити своєчасність та правильність утримань із заробітної плати сум єдиного соціального внеску та податку з доходів фізичних осіб. За наявності в окремих категорій працівників пільг, щодо оподаткування податком з доходів фізичних осіб, перевіряючий повинен перевірити відповідні підтверджувальні документи.

Інформацію про отримані результати перевірки перевіряючий повинен передати керівнику підприємства у вигляді акту перевірки.

Проведене дослідження засвідчило, що контроль за використанням коштів на виплати працівникам у бюджетних установах має велике значення, у ході якого необхідно здійснювати процедурний контроль за використанням фонду заробітної плати. Крім того, контроль за виплатами працівникам є досить трудомістким процесом, який потрібно провадити досить уважно та старанно, оскільки видатки на заробітну плату в бюджетних установах становлять вагомую частину від загальних видатків за кошторисом.

Отже, приходимо до висновку, що при проведенні контролю розрахунків з оплати праці необхідно дотримуватися системного підходу, що забезпечить його найбільшу результативність та, в свою чергу, визначить раціональність контрольної діяльності.

Список використаних джерел

1. Старченко Н. М. Методичні положення проведення контролю виплат працівникам у бюджетних установах /Н. М. Старченко// Фінанси, облік і аудит. – 2013. – Випуск 1 (21). – С. 299-306.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.93 №2939-ХІІ [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

Гура І. М.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФОП – ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ II ГРУПИ

Згідно Податкового кодексу України (далі – ПКУ) платниками єдиного податку (далі – ЄП) другої групи можуть бути лише фізичні особи – підприємці (далі – ФОП), які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у т. ч. побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у

трудоу відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень.

Особливість оподаткування ФОП – платників ЄП другої групи полягає в тому, що особи зареєстровані платниками ЄП звільняються від сплати ПДФО та військового збору з доходів отриманих від підприємницької діяльності. Водночас доходи найманих працівників, праця яких використовується в процесі здійснення господарської діяльності ФОП – платником ЄП другої групи підлягає оподаткуванню.

Розглянемо механізм оподаткування ФОП – платника ЄП другої групи на прикладі ФОП Кулікова П. Н., який діє на підставі свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця, виданого державним реєстратором та свідоцтва платника єдиного податку, виданого ДПІ у Шевченківському районі м. Запоріжжя. ФОП здійснює наступні види діяльності: КВЕД 46.27 – оптова торгівля квітами та рослинами; 47.19 – інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах.

Ставка ЄП вказана у свідоцтві платника ЄП і складає 16% від суми мінімальної заробітної плати.

За 2015 рік ФОП Куліков П. Н. фактично отримав дохід 860 тис. грн. від надходження торгової виручки за продані товари. Єдиний податок – 16% від мінімальної заробітної плати станом на 1 січня 2015 року (1218 грн.) сплачений авансовими внесками кожного місяця не пізніше 20 числа і склав за 2015 рік 2338,56 грн. (табл. 1). Як бачимо, сума щомісячного авансового внеску єдиного податку не залежить від суми отриманого доходу. Так, при отриманні доходу в розмірі 860 тис. грн., єдиний податок склав 2,34 тис. грн.

Таблиця 1 – Авансові внески єдиного податку ФОП Кулікова П.Н. у 2015 р.

Місяць 2015 р.	Розмір авансового внеску єдиного податку
Січень	194,88
Лютий	194,88
...	194,88
Всього за 2015 рік	2338,56 (194,88 x 12 міс.) 194,88 грн. = 1218 грн. x 16%

Дохід ФОП – платника ЄП другої групи не має перевищувати 1,5 млн. грн. на рік. Якщо дохід перевищено, то до суми перевищення застосовується ставка податку 15% (п. 293.4 ПКУ), та ФОП в наступному податковому періоді за заявою переходить на застосування ставки єдиного податку, встановленого для третьої групи, або відмовляється від застосування системи єдиного податку (п. 293.8 ПКУ).

У разі відсутності найманих працівників, ФОП звільняється від сплати єдиного податку протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також на період хвороби, підтвердженої копією листка (листоків) непрацездатності, якщо вона триває 30 і більше календарних днів.

Окрім ЄП, ФОП – платники ЄП другої групи повинні сплачувати ЄСВ з доходу ФОП та, якщо є наймані працівники, з фактично нарахованої їм заробітної плати. ЄСВ за себе нараховується в розмірі 22% від суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої Законом України «Про збір та

облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон про ЄСВ). При цьому сума ЄСВ не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску (п.п. 3 ч. 1 ст. 7 Закону про ЄСВ), тобто в числовому вимірі мінімальний ЄСВ – $1378,00 * 22\% = 303,16$ грн. та максимальний ЄСВ – $1378,00 * 22\% * 25 = 7579,00$ грн.

Якщо дохід найманих працівників є меншим від мінімальної заробітної плати, то базою для нарахування ЄСВ є мінімальна заробітна плата. Так, у лютому 2016 р. одним з найманих працівників відпрацьовано 10 робочих днів, 13 календарних днів – догляд за хворою дитиною (листок тимчасової непрацездатності з 16 по 26 лютого, довідка ф. № 138/0 – 29 лютого). Заробітна плата за 10 робочих днів склала 657,10 грн., лікарняні 508,80 грн., що в сумі складає 1165,90 грн., і є меншою від мінімальної заробітної плати. В цьому випадку ЄСВ нараховується у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати, тобто має складати 303,16 грн. за місяць (1378 грн. x 22%).

Звітний період подання звітності з ЄСВ за себе – календарний рік (п. 8 ст.9 Закону про ЄСВ), сплата ЄСВ за себе проводиться до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок, за найманих працівників – щомісячно.

Дохід ФОП обліковується в Книзі обліку доходів, яка реєструється у відповідних податкових інспекціях. Надходження грошових коштів заповнюється щоденними підсумками, також підсумовуються дані за місяць, квартал, півріччя, 3 квартали та рік (табл. 2).

Таблиця 2 – Фрагмент Книги обліку доходів ФОП за березень 2016 р.

Дата	Дохід від провадження діяльності*						Дохід, що оподатковується за ставкою 15%**	
	Вартість проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг			Вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), грн.	сума заборгованості, за якою минул строк позовної давності, грн.	всього, грн. (гр. 4 + гр. 5 + гр. 6)	вид доходу	сума, грн.
	сума, грн.	сума повернутих коштів за товар (роботи, послуги) та/або передоплати, грн.	скоригована сума доходу, грн. (гр. 2 – гр. 3)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
02.03.2016 р.	60000,00		60000,00			60000,00		
10.03.2016 р.	41000,00		41000,00			41000,00		
16.03.2016 р.		6000,00	- 6000,00			- 6000,00		
21.03.2016 р.	5375,26		5375,26			5375,26		
22.03.2016 р.						1000,00		
24.03.2016 р.						3500,00		
Березень 2016 р.	106000,00	6000,00	100000,00			104875,26	—	-
Всього за I квартал 2016р.						298035,27		

Дані Книги обліку доходів є підтвердженням факту отримання доходу і використовуються для складання податкової декларації платника єдиного податку за відповідний податковий (звітний) період. Звітний період – календарний рік.

Платники ЄП не застосовують регістратори розрахункових операцій (далі – РРО), якщо вони знаходяться на другій або третій групі платників ЄП та обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 1 млн. грн. Тому ФОП Куліков П. Н. РРО не застосовує.

Таким чином, оподаткування та облік є максимально спрощеними. Облік доходів ніяк не впливає на розмір єдиного податку і ведеться лише для контролю за граничною сумою річного доходу. З метою підвищення фіскального значення єдиного податку є доцільним підвищення ставок єдиного податку, які є вкрай низькими, можливо навіть введення ставки від обсягу доходу, що призведе до збільшення доходів бюджету.

Дейдей О. А.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ДЕКЛАРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ З РОЗДРІБНОГО ПРОДАЖУ ПАЛЬНОГО

Платником акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів є особа – суб'єкт господарювання роздрібною торгівлі, яка здійснює реалізацію підакцизних товарів. З 1 січня 2016 р. з'явилась окрема категорія платників податку – особа, яка реалізує пальне.

Реалізація суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів – фізичний відпуск з автозаправної станції та/або автомобільної газозаправної станції товарів.

Датою виникнення податкового зобов'язання за операціями із реалізації пального (крім роздрібного продажу) – це дата реалізації таких обсягів пального, за операціями із реалізації пального в роздріб є дата здійснення розрахункової операції.

Норми ПКУ передбачають заборону на використання спрощеної системи оподаткування (сплату єдиного податку) при виробництві, експорті, імпорті, продажі підакцизних товарів, крім випадків коли в роздріб продається ПММ в ємностях до 20 літрів.

З 1 березня 2016 року передбачено впровадження акцизних накладних, Єдиного реєстру акцизних накладних (далі – ЄР) та системи електронного адміністрування (далі – СЕА) реалізації пального. Платник податку під час реалізації пального зобов'язаний скласти в електронній формі акцизну накладну за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД реалізованого пального та зареєструвати в ЄР не пізніше 15 календарних днів, наступних за датою їх

складання, із дотриманням умови щодо електронного підпису вповноваженої платником особи.

Слід звернути увагу, що дата виникнення податкових зобов'язань щодо реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів при безготівкових розрахунках визначається за датою оформлення розрахункового документу на суму проведеної операції, який підтверджує факт продажу, відвантаження, фізичного відпуску товару.

До ЄР вносяться відомості щодо усіх акцизних накладних та розрахунків коригування (у т. ч. які не надаються отримувачу пального).

Таким чином, зазначені платники акцизного податку зобов'язані, після затвердження Порядку ведення реєстру платників акцизного податку з реалізації пального та Заяви про реєстрацію платника акцизного податку з реалізації пального, зареєструватися платником акцизного податку.

Для платників акцизного податку – суб'єктів господарювання роздрібною торгівлі, які здійснюють реалізацію пального, адвалорну ставку акцизного податку (5 %) змінено на специфічну ставку – 0,042 євро за кожний літр реалізованого товару.

При розрахунку акцизного податку використовується курс НБУ, що діє на двадцятий день місяця, що передує кварталу, в якому здійснюється реалізація товару, і залишається незмінним протягом звітної кварталу. Тобто, у першому кварталі 2016 року необхідно застосовувати курс євро на 20.12.2015 р. Відповідно для першого кварталу 2016 року ставка акцизу у гривнях за один літр реалізованого пального дорівнюватиме :

$$0,042 \text{ €} \times 25,462988 \text{ грн./€}.$$

Суб'єкт господарювання роздрібною торгівлі, який здійснює реалізацію підакцизних товарів, подає щомісяця не пізніше 20 числа наступного періоду контролюючому органу за місцем реєстрації (тобто за місцем розташування пункту продажу підакцизних товарів) декларацію акцизного податку.

Платник, який до початку перевірки контролюючим органом самостійно виявляє факт заниження або завищення податкового зобов'язання минулих звітних (податкових) періодів, зобов'язаний надати:

- або уточнюючу декларацію разом із розрахунком суми акцизного податку, що збільшує або зменшує податкові зобов'язання внаслідок виправлення самостійно виявленої помилки, допущеної в попередніх звітних періодах (додаток 8 до Декларації), і сплатити суму недоплати та штраф у розмірі 3% такої суми до подання уточнюючої Декларації;

- або розрахунок суми акцизного податку (додаток 8) у складі звітної (звітної нової) декларації за звітний період, що настає за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, і сплатити суму податкового зобов'язання за звітний (податковий) період, суму недоплати та штраф у розмірі 5% суми такої недоплати до подання звітної (звітної нової) Декларації.

Для уточнення сум акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів платником подається уточнююча декларація з додатком 6 та додатком 8. Слід зазначити, що додаток 6 та додаток 8 подаються окремо по кожній адміністративно-територіальній одиниці в розрізі підакцизної продукції.

Тобто, при уточненні сум акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів в уточнюючій Декларації повинна зберігатися рівність – кількість додатків 6 до уточнюючої Декларації повинна дорівнювати кількості додатків 8 до уточнюючої Декларації.

Форма декларації акцизного податку затверджена наказом МФУ від 23.01.2015 №14 «Про затвердження форми декларації акцизного податку, Порядку заповнення та подання декларації акцизного податку». Однак зміни знаходяться в стадії затвердження, тому до запровадження нових форм звітності платник має право разом з податковою декларацією подати доповнення до такої декларації, які складені за довільною формою та відобразити розрахунок податкових зобов'язань шляхом описання яким чином обчислено суми податкових зобов'язань. Проте, з метою однакового підходу до обчислення податкового зобов'язання з роздрібного продажу пального, ДФСУ рекомендує використовувати наступну формулу розрахунку за кожним видом товару:

$$ПЗ = V_{л} \times (0,042 \text{€} \times K \text{€}),$$

де ПЗ – податкове зобов'язання з роздрібного продажу пального, що підлягає сплаті до бюджету,

$V_{л}$ – об'єм реалізованого (відпущеного) пального у літрах,

0,042 € – ставка акцизного податку,

$K \text{€}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти (євро), встановлений НБУ, що діє на двадцятий день місяця, що передує кварталу, в якому здійснюється реалізація товару (продукції), і залишається незмінним протягом звітного кварталу.

Відомості щодо такого розрахунку необхідно відобразити у рядках додатку 9 «Зразок доповнення до Декларації відповідно до п. 46.4 розділу II ПКУ» до декларації акцизного податку.

Також відомості про суми податкового зобов'язання по кожному рядку виду товару (палива) обов'язково повинні бути перенесені до відповідних рядків додатку 6 до декларації та до розділу Г декларації з відповідним округленням до гривні без копійок за загальнозстановленими правилами.

Отже, платник акцизного податку, що здійснює роздрібну торгівлю паливом, повинен буде заповнити Розділ Г декларації та подати у її складі:

– Додаток 6 до декларації, в якому заповнити заголовну частину, зокрема, зазначивши у полі «Код КОАТУУ» обов'язковий реквізит код органу місцевого самоврядування за Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України, що відповідає адміністративно-територіальній одиниці, на якій здійснюється роздрібна торгівля паливом, та лише графу 7 «Сума податкового зобов'язання, що підлягає сплаті до бюджету» і підсумковий рядок «Усього»; перенесення сум податкового зобов'язання здійснюється з відповідним округленням до гривні без копійок за загальнозстановленими правилами;

- Додаток 9 до декларації, в якому відобразити відомості щодо розрахунку суми акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю пального.

Таким чином, процес нарахування та декларування акцизного податку з роздрібного продажу пального є надто складним, перш за все, у зв'язку з неста-

більністю законодавства, яке направлене на фіскальне збільшення доходів бюджету (розширення кола платників, бази оподаткування, зміни ставок податку, впровадження електронного контролю). Запізнення нормативних актів у розвиток законодавчих змін негативно впливає на достовірність обліку та звітності платників.

Дейнега О.О.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В УМОВАХ БЮДЖЕТУВАННЯ

Система управлінського поопераційного обліку витрат за «місцями виникнення витрат», «центрами витрат» та «центрами відповідальності» в найбільшій мірі відповідає вимогам бюджетування.

Вивчення концепцій з побудови управлінського обліку витрат найбільш видатних представників наукових шкіл, а саме українських – С. Ф. Голова, М. Г. Чумаченка, російських – М. А. Вахрушиної, В. Б. Івашкевича, О. Є. Ніколаєвої та зарубіжних – К. Друрі, Б. Нідлза, А. Яругової та інших свідчить, що ними розроблені найбільш загальні фундаментальні принципи без конкретизації для окремих галузей економіки. Узагальнення теоретичних досліджень провідних вітчизняних та іноземних науковців щодо побудови управлінського обліку витрат на основі концепції «місць виникнення», «центрів витрат» та «центрів відповідальності» допомагає у визначенні методичних засад у цій сфері для ефективного практичного застосування на підприємствах.

Головними причинами, що зумовлюють використовувати бюджетування у системі управлінського обліку є необхідність якісного планування, прогнозування, контролю та мотивації. Як управлінська технологія, бюджетування є не тільки інструментом планування. Це ще й інструмент контролю за станом і зміною положення справ з фінансами в компанії в цілому або в окремому виді бізнесу.

Тому поряд з бюджетами на наступний період повинні складатися звіти про виконання бюджетів за минулий час, а також зіставлятися планові та фактичні показники.

За результатами зіставлення проводиться так званий аналіз відхилень, тобто оцінка рівня відхилень фактичних показників від планових і причин їх виникнення. Відхилення витрат можуть бути позитивними, коли фактичні показники нижче планових, і негативними, якщо фактичні показники перевищують прогнозовані або встановлені раніше. Завдяки специфіці повноважень та «вбудованим» в систему бюджетування механізмам (обліку, контролю, аналізу) будь – які відхилення від планових показників фіксуються не тільки за відповідальною особою кожного «центру відповідальності», але й з деталізацією по «центрам витрат» – машинам, апаратам, агрегатам та «місцям виникнення витрат». Бюд-

жетні відхилення також можуть бути затверджені й самим бюджетом, як можливі різниці від бюджетних показників – планові бюджетні відхилення.

На сьогодні для управління витратами, необхідно мати інформацію не тільки в цілому по підприємству, але й по іншим, більш деталізованим, об'єктам обліку витрат, наприклад, таких, як витрати виробничих підрозділів, що допоможе оцінити ефективність роботи цих окремих підрозділів та їх менеджерів.

Необхідно мати можливість проаналізувати об'єкти обліку витрат у різних розрізах і з різним ступенем деталізації або укрупнення. Тому бюджети розробляються як в цілому по підприємству, так і в розрізі його структурних виробничих підрозділів.

Процес бюджетування на підприємстві можна розділити на три головні етапи :

1. Складання планового бюджету .
2. Облік фактичного виконання бюджету .
3. Контроль та аналіз результатів виконання бюджету .

Найбільш точним на рівні виробничого підрозділу, є розгляд бюджетування як системи планування, обліку та контролю за фінансовими, матеріальними та товарними потоками в розрізі «центрів відповідальності» за їх статтями бюджету. Основними функціями такого бюджету є:

- планування операцій, що забезпечують досягнення цілей підприємства;
- координація різних видів діяльності та виробничих підрозділів; стимулювання керівників всіх рангів у досягненні мети своїх «центрів відповідальності»;
- контроль поточної діяльності, забезпечення дисципліни; розробка основи для оцінки виконання плану «центрами відповідальності» та роботи їх керівників.

Складання таких бюджетів може бути дієвим засобом для стимулювання керівників у здійсненні цілей їх «центрів відповідальності» та, як наслідок, загальних цілей підприємства.

Така практика участі всіх рівнів управління в розробці бюджетів за підрозділами або функціями має назву планування за участю виконавців. Облік виробничих витрат в умовах бюджетування повинен відповідати таким вимогам управління:

- надавати інформацію для контролю за виконанням бюджетів за кожним «центром відповідальності»;
- забезпечувати детальною інформацією для аналізу «поведінки витрат» у розрізі «центрів витрат» і «місць виникнення витрат».

Аналіз відхилень між фактично досягнутими результатами і плановими даними бюджету може допомогти ідентифікувати проблемну область, яка вимагає першочергової уваги та виявити нові можливості, не передбачені в процесі розробки бюджету. Складання бюджетів сприяє вивченню в деталях діяльності всіх підрозділів підприємства і взаємин одних «центрів відповідальності» з іншими центрами в цілому по підприємству.

Отже, можна сформулювати переваги впровадження принципів бюджетного планування, які полягають у тому, що: – щомісячне планування бюджетів виробничих підрозділів дасть більш точні показники розмірів і структури витрат; – у рамках затвердження місячних бюджетів виробничим підрозділам буде надана більша самостійність у витрачанні з бюджету з оплати праці, що під-

вищити матеріальну зацікавленість працівників в успішному виконанні планових завдань; – мінімізація кількості контрольних параметрів бюджетів дозволить скоротити непродуктивні витрати робочого часу працівників економічних служб підприємства; – забезпечення режиму суворої економії фінансових ресурсів підприємства, що особливо важливо для виходу з фінансової кризи. Є типові причини, що можуть призвести до зниження ефективності бізнес – процесу бюджетування: неефективна організація процесу виробництва; відсутність реальних нормативів при плануванні витрат; відсутність цільових установок під час планування. У кінцевому підсумку ефективність процесу бюджетування визначається ефективністю роботи підприємства в цілому.

Запропонована в роботі побудова управлінського обліку, на основі операційного обліку витрат за «центрами відповідальності», «центрами витрат» і «місцями виникнення витрат», за ходом технологічного процесу, забезпечує впровадження бюджетування, одного із найважливіших сучасних методів господарювання на підприємствах.

Список використаних джерел

1. Чумаченко М. Г. Управлінський облік в Україні. Бухгалтерський облік і аудит / М.Г. Чумаченко. – 2009. – № 4. – С. 43-47
2. Кузьмін О. Є. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Кондор, 2007 – 234 с.
3. Щипанова О. В. Досвід впровадження системи управлінського обліку на українських підприємствах на сучасному етапі / О.В. Щипанова, А.В. Галенко // Економічний простір. – 2011. – С. 317-325.

Д'яконова Л.А.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИДАТКІВ РОЗПОРЯДНИКА БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ II РІВНЯ

Для облікового процесу бюджетних установ характерним є поняття видатків, що визначається як сума коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, установлених кошторисом. Відповідно до Бюджетного кодексу України (БКУ), видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [3].

Бюджетні установи в особі їхніх керівників, яких уповноважено на отримання бюджетних асигнувань, прийняття бюджетних зобов'язань та здійснення видатків із бюджету, називають розпорядниками бюджетних коштів. Згідно п.2 ст. 22 БКУ розпорядники бюджетних коштів за обсягом наданих прав поділяються на головних розпорядників та розпорядників нижчого рівня. Розпорядники нижчого рівня поділяються на розпорядників II рівня та III рівня. Розпо-

рядники II рівня – це бюджетні установи в особі їх керівників, які уповноважені на утримання асигнувань, прийняття зобов'язань та здійснення виплат з бюджету на виконання функцій самої установи, яку вони очолюють, і на розподіл коштів для переказу розпорядникам III рівня.

Розпорядники бюджетних коштів отримують бюджетні асигнування виключно на підставі затверджених кошторисів і планів асигнувань через систему органів Державної казначейської служби України відповідно до бюджетного призначення.

Кошторис бюджетних установ є основним плановим фінансовим документом бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень [2]. Порядок складання, затвердження кошторисів бюджетних установ та головні правила до їх виконання регулює Постанова КМУ № 228 від 28.02.2002 р.[4].

Виходячи з необхідності контролю з боку держави за використанням коштів, видатки класифікуються на касові та фактичні видатки. Касовими видатками є всі суми, отримані установою з поточних бюджетних рахунків у банку чи реєстраційних рахунків у відповідних органах ДКСУ для їх використання (витрачання) згідно з кошторисом. Фактичні видатки – це дійсні видатки установи для виконання кошторису, що підтверджені відповідними первинними документами [1].

Облік касових видатків забезпечує інформацію про касове виконання кошторису та залишки невикористаних асигнувань на кожну конкретну дату, а облік фактичних видатків в свою чергу дає можливість контролювати хід фактичного виконання кошторису видатків установи в цілому та дотримання встановлених норм за окремими статтями і структурними підрозділами.

Облік касових видатків за загальним фондом ведеться насинтетичних рахунках 31 «Рахунки в банках» та 32 «Рахунки в казначействі», які є активними, грошовими. Касові видатки накопичуються за кредитом цих рахунків у вигляді фінансування і плати за надані послуги, а за дебетом – використання вказаних грошових коштів та повернення плати. Для обліку фактичних видатків призначено синтетичні рахунки 80 «Видатки загального фонду» та 81 «Видатки спеціального фонду», які є активними і затратними. По закінченні року записами по кредиту рахунків 80 і 81 списуються в дебет рахунків на результат виконання кошторису.

З метою вдосконалення обліку видатків розпорядника II рівня є застосування в Плані рахунків бухгалтерського обліку по підпорядкованим установам субрахунків третього порядку, які наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Рахунки обліку видатків КУСТМО «Фтизіатрія» відповідно до підпорядкованих закладів

Субрахунок 2-го порядку	Субрахунок 3-го порядку	Підпорядковані заклади
802 "Видатки з місцевого бюджету на утримання установи та інші заходи"	802/1	КУ «Обласний тубдиспансер» ЗОР
	802/2	КУ «Обласна туберкульозна лікарня»ЗОР
	802/3	КУ «Бердянський протитубдиспансер» ЗОР
	802/4	КУ «Мелітопольський протитубдиспансер» ЗОР
	802/5	КУ «Токмацький протитубдиспансер» ЗОР
	802/6	КУ «Запорізький протитубдиспансер №1» ЗОР
	802/7	КУ «Запорізький протитубдиспансер №3» ЗОР
	802/8	КУ «Запорізький протитубдиспансер №4» ЗОР
	802/9	КЗ «Запорізький обласний дитячий протитуберкульозний санаторій» ЗОР
	802/10	КУСТМО «Фтизіатрія» управління

Введення аналітичних рахунків до субрахунків другого порядку безпосередньо на утримання установи, їх відповідність кодам функціональної класифікації видатків і відображення у формах фінансової звітності дозволить більш точно вести облік та контроль видатків по підпорядкованим закладам.

Список використаних джерел

1. Атамас П. Й. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. / П. Й. Атамас. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
2. Бухгалтерський облік у бюджетних установах [Текст] : навч. посіб./Ф.Ф. Бутинець, Т. П. Остапчук, Н. А. Остап'юк, С. В. Сисюк– Житомир : ПП "Рута", 2009. – 472 с.
3. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]– Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Постанова Кабінету Міністрів №228 від 28 лютого 2002р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п. – Законодавство України.

Жеброва К.О.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

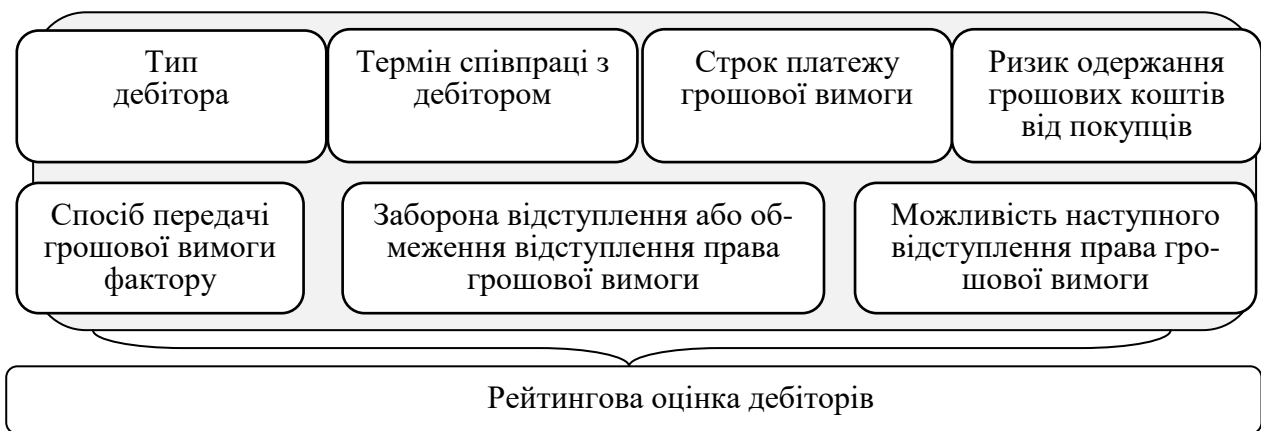
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

Підґрунттям управління дебіторською заборгованістю підприємств є опрацювання чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності яких належить обліковій інформації. Тож, для запобігання подальшого зростання дебіторської заборгованості та зміцнення платіжної дисципліни необхідно передусім сформулювати відповідне обліково-інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень, яке б дозволило

оперативно усувати всі негативні явища, що виникають в процесі розрахунків між контрагентами та уникати ризиків, пов'язаних з їх здійсненням.

Для побудови належного обліково-інформаційного забезпечення процесу управління дебіторською заборгованістю вважаємо за необхідне розробити методику та визначити критерії рейтингової оцінки дебіторів.

При виборі критеріїв рейтингової оцінки дебіторів за основу мають бути взяті критерії визнання операцій з відступлення грошових вимог факторинговими операціями, передбачені главою 73 ЦКУ, оскільки іншими нормативними актами питання регулювання зазначених операцій не передбачено. А отже основними критеріями рейтингової оцінки дебіторів при прийнятті управлінського рішення щодо здійснення операцій з відступлення грошових вимог та укладенні договору факторингу мають стати (рис. 1):

Рис.1 – Критерії рейтингової оцінки дебіторів [авторська розробка]

Рейтингова оцінка дебіторів має здійснюватись за наступними етапами:

- 1) збір та аналітична обробка вихідної інформації за певний період;
- 2) обґрунтування системи показників, що використовуються для рейтингової оцінки дебіторів;

3) розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки;

4) класифікація (ранжирування) дебіторів щодо рейтингу.

Зупинимось детально на кожному з перелічених етапів.

Для збору та аналітичної обробки вихідної інформації за певний період вважаємо за доцільне використовувати Звіт про рейтингову оцінку дебіторів (далі – Звіт), який має будуватись на підставі договорів і даних бухгалтерського обліку по рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами» (табл.1).

Як ми бачимо з вище проведеного розрахунку, ми списуємо 1,5 т житньої муки на суму 4050 грн. Списання виробничих запасів зі складу хлібокомбінату здійснюється на основі накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, лімітно-забірної картки, сигнальної довідки.

На наступних етапах, виходячи з визначених критеріїв рейтингової оцінки дебіторів мають бути визначені основні показники оцінки ризику погашення дебіторської заборгованості, дана їм оцінка згідно зі шкалою оцінювання дебіторів, визначено їх вагоме значення та вагомий коефіцієнт груп показників, а також визначено підсумковий показник рейтингової оцінки та проведено його порівняння з допустимим балом.

Таблиця 1- Звіт про рейтингову оцінку дебіторів [авторська розробка]

Дебітор	Критерії оцінки дебіторів							Підсумковий показник рейтингової оцінки
	Тип дебітора	Термін співпраці з дебітором	Строк платежу грошової вимоги	Ризик одержання грошових коштів від покупців	Спосіб передачі грошової вимоги фактору	Заборона відступлення або обмеження відступлення права грошової вимоги	Можливість наступного відступлення права грошової вимоги	

При оцінці ризику погашення дебіторської заборгованості та рейтинговій оцінці дебіторів пропонується використовувати наступну систему оцінювання:

- 1) за типом дебіторів – фізичні особи – 1 бал, юридичні особи – 2 бали;
- 2) за терміном співпраці з дебітором: менше року – 1 бал; від 1 до 3 років – 3 бали; понад 3 років – 5 балів;
- 3) за строком платежу грошової вимоги: наявна грошова вимога – 1, майбутня грошова вимога – 5;
- 4) за ризиком одержання грошових коштів від покупців: високий – 1, низький – 5;
- 5) за способом передачі грошової вимоги фактору: з наявності домовленості між клієнтом та боржником – 5 балів; без наявності домовленості між клієнтом та боржником – 3 бали;
- б) за заборонаю відступлення або обмеження відступлення права грошової вимоги: заборона відступлення права грошової вимоги – 2 бал; обмеження відступлення права грошової вимоги – 3-4 бали; відсутність заборони чи обмеження відступлення права грошової вимоги – 5 балів;
- 7) за можливістю наступного відступлення права грошової вимоги: можливість наступного відступлення права грошової вимоги – 3 балів; відсутність можливості наступного відступлення права грошової вимоги – 1 бал.

Таким чином, дебітори мають бути класифіковані за наступними групами: групи ризику (рейтинг ≤ 10 балів); групи небезпеки (рейтинг в межах від 10 до 30 балів); групи благополуччя (рейтинг ≥ 30 балів).

Віднесення тих чи інших дебіторів до відповідної групи має стати підставою прийняття управлінського рішення щодо здійснення операцій з відступлення грошових вимог та укладення договору факторингу.

Желонкін С. С.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Активізація податкового реформування та унікальність земельних ресурсів галузі сільського господарства зумовлює необхідність специфічної розбудови системи обліку землі та вимагає формування чіткого та достовірного інформаційно-облікового забезпечення процесу оподаткування. Саме тому для всіх сільськогосподарських підприємств необхідним є запровадження такої системи обліку земельних ділянок, яка забезпечить збір і систематизацію особливих даних про кількість, якість і стан використання земель різного функціонального призначення [1, с. 180] та сприятиме формуванню необхідного обліково-інформаційного забезпечення процесу їх оподаткування.

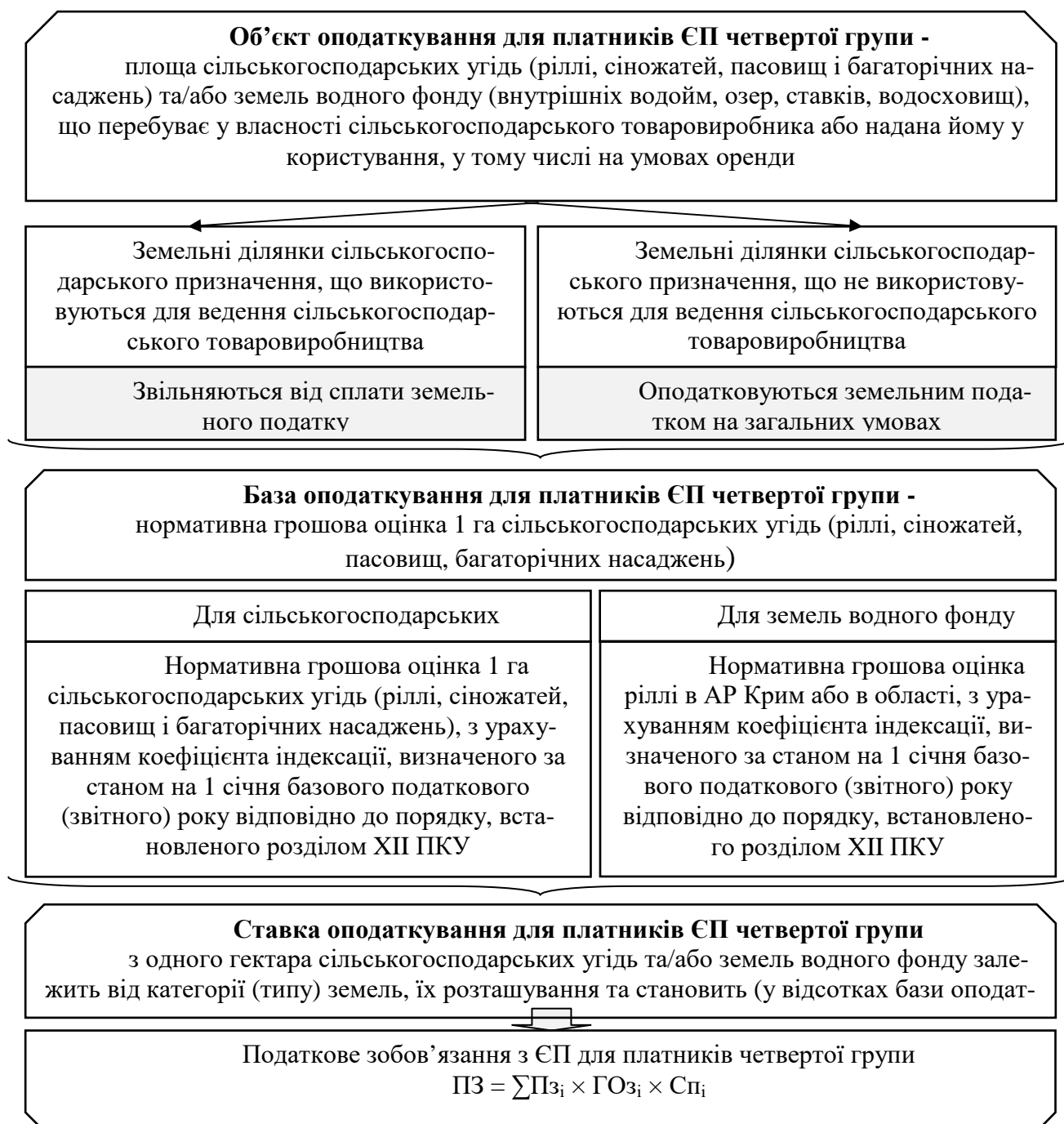
Практика свідчить, що з часів реформування земельних відносин, сільськогосподарські товаровиробники, нині платники єдиного податку 4 групи (а саме юридичні особи – сільськогосподарські товаровиробники, питома вага продажу сільськогосподарських товарів за попередній податковий (звітний) рік не менше, ніж 75%), використовують земельні ділянки як у господарській, так і в негосподарській діяльності, як на правах власності, так і в межах договору оренди. Отже, у будь-якому із зазначених випадків бухгалтерський і податковий облік земель має свої особливості та потребує на окреме вивчення.

Бухгалтерський облік земель регулюється П(С)БО 7 «Основні засоби», 14 «Оренда» та 32 «Інвестиційна нерухомість». Зокрема П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачено, що земельні ділянки мають визнаватись активом, оскільки існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від їх використання та їх вартість може бути достовірно визначена [5]. Облік власних земельних ділянок, що ідентифікуються як інвестиційна нерухомість, тобто в результаті використання яких очікується отримання орендної плати та/або передбачається збільшення власного капіталу, здійснюється відповідно до вимог П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» [3].

Водночас, оскільки більшість земель сільськогосподарськими товаровиробниками використовується на умовах оренди, то облік орендованих земельних ділянок регулюється П(С)БО 14 «Оренда» [6].

Документальне оформлення операцій з надходження власних і орендованих земельних ділянок та паїв у сільськогосподарських підприємствах здійснюється на загальних засадах обліку основних засобів, тобто у «Акті приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» ф. ОЗСГ-1. Підтриму-

ємо думку практиків, які неодноразово наголошують, що цей документ не пристосований для відображення земельних ділянок, оскільки в ньому не передбачається розкриття деталізованої інформації щодо конкретних якісних характеристик земельних ділянок, а тому представлені в ньому відомості не надають необхідної інформації для потреб обліку та оподаткування земель сільськогосподарського призначення [4, с. 77]. А також погоджуємось з пропозицією науковців стосовно потреби введення спеціалізованого документа – «Акт приймання-передачі земельних ресурсів», який розкриватиме як характеристики земельних ділянок, так і надаватиме всі відомості щодо їх одержання та подальшої експлуатації [4, с. 78].

Рис. 1. Механізм сплати єдиного податку платниками четвертої групи

Узагальнення операцій, пов'язаних з використанням земельних ділянок в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, здійснюється аналогічно операціям з основними засобами.

Податковий облік земельних ділянок сільськогосподарськими товаровиробниками ведеться у Відомості про наявність земельних ділянок (далі – Відомість), яка є додатком до Податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи.

Підставою для нарахування єдиного податку платниками 4 групи згідно п. 292¹.3 ПКУ є дані державного земельного кадастру, дані з державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Базою оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників – платників єдиного податку четвертої групи є нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень). [7].

Враховуючи складність податкових відносин в аграрному секторі економіки, а також певною мірою їхній специфічний характер, на наш погляд, потрібно виходити з того, що податкову проблему вирішити прийняттям або доповненням законодавчих актів, навіть найреволюційнішими, подолати не вдасться, розв'язувати її слід поетапно.

Початково доцільно внести корективи до механізму сплати сільськогосподарськими товаровиробниками – платниками ЄП четвертої групи та внести зміни до порядку документального відображення операцій з надходження власних і орендованих земельних ділянок та паїв.

Список використаних джерел

1. Жук В. М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення: теорія і практика / В. М. Жук // Економічні науки. Серія “Облік і фінанси” : [зб. наук. праць]. – Луцьк, 2008. – Вип. 5 (20). – Ч. 1. – С. 179-185.

2. Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в регіонах України : [статистичний бюлетень] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Інвестиційна нерухомість : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO32.aspx>

4. Кушніренко О. А. Облік та оподаткування земель сільськогосподарського призначення: концептуальний підхід / О. А. Кушніренко// Агроінком. – 2013. – № 7-9. – С. 76-80.

5. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx>

6. Оренда : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 81 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO14.aspx>

7. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

Зоря О. П.
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Кіщенко Ю. О.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

АНАЛІЗ КОНСОЛІДОВАНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА МСФЗ

Актуальність теми полягає в тому, що за допомогою аналізу за даними звітності, може бути зроблено детальний аналіз показників фінансової стану, дана оцінка ефективності використання активів, зобов'язань та власного капіталу банку за станом на кінець звітного періоду.

Метою складання банком звіту про фінансовий стан є надання користувачам інформації про відображення статей активів та зобов'язань за їх балансовою вартістю, яка, зокрема, уключає суми переоцінки, зменшення корисності, суми неамортизованого дисконту (премії), нарахованих та несплачених процентних доходів (витрат) на звітну дату.

Призначення балансу, це оцінка повної картини обліку операцій комерційного банку. Ця форма звітності повинна відповідати діючому плану рахунків для комерційних банків. Статті цього Звіту розміщені в порядку зменшення ліквідності.

В основу балансового звіту закладено основне рівняння бухгалтерського обліку, що відображає взаємозв'язок між активами, зобов'язаннями та власним капіталом:

$$\text{Активи} = \text{Зобов'язання} + \text{Капітал} \quad [1.1]$$

Основні елементи балансового звіту комерційних банків:

– актив — це ресурс, що контролюється банком як результат минулих подій, використання якого, ймовірно, сприятиме в майбутньому зростанню економічної вигоди;

– зобов'язання — це теперішнє зобов'язання банку, що виникає з його минулої діяльності, розрахунок за яким повинен закінчитися відтоком ресурсів, які обумовлюють економічні вигоди;

– капітал — це залишкова частка в активах банку після вирахування зобов'язань. Капітал забезпечує банку резерви, достатні для адекватних дій у будь-яких непередбачених обставинах, і допомагає уникнути неплатоспроможності в процесі адаптації до змінних умов.

ПАТ КБ "Приватбанк" здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (реєстраційне свідоцтво № 113 від 2 вересня 1999 р.), що діє відповідно до Закону № 2740-III «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20 вересня 2001 року (зі змінами).

ПАТ КБ "Приватбанк" у 2014 оприлюднив консолідований звіт про фінансовий стан, з якого видно, що активи банку у 2014 р. становили – 229036 млн. грн., у 2013 – 197570 млн. грн., зміна в бік збільшення відбулась на 31466 млн.грн., у відсотковому співвідношення це 13,7%.

Найбільших змін зазнали статті: кредити та аванси клієнтам у 2014 році становили – 161830 млн. грн., у 2013 – 139663 млн. грн., зміна в бік збільшення відбулась на 22167 млн. грн.. Вбудовані похідні фінансові активи зазнали значних змін у 2014 році вони становлять – 19978 млн. грн., 2013 – 3816 млн. грн., відбулась значна позитивна зміна на 16162 млн. грн.. Необоротні активи, утримувані для продажу (або групи вибуття) у 2014 р. становили 4070 млн. грн.. Статті: заборгованість інших банків; інвестиційні цінні папери для подальшого продажу; інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення; відстрочений актив з податку на прибуток та гудвіл значних змін не зазнали, та майже не відобразилися на діяльності банку.

Виходячи з вищевикладеного можна сказати, що зобов'язання зросли на 28557 млн. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 14%.

Капітал майже не зазнав змін, незначні зміни відбулися в статтях: акціонерний капітал; внески у капітал, отримані за випущені але не зареєстровані нові акції; резерв переоцінки валют та нерозподілений прибуток.

У 2014 році стаття всього капіталу становить 25733 млн. грн., а у 2013 році 22824 млн. грн., стаття всього зобов'язань та капіталу у 2014 становить 229036 млн. грн., а у 2013 році 197570 млн. грн..

Банк опублікував річну консолідовану фінансову звітність, підтверджену аудитором, внесеним до реєстру аудиторів банків Національного банку України, до 1 червня 2015 року в газеті «Урядовий кур'єр». Відповідальність за перекручення фінансової звітності, порушення строків її подання та оприлюднення, а також її оприлюднення не в повному обсязі, несе керівництво банку.

Отже, консолідована річна фінансова звітність ПАТ КБ "Приватбанк" у 2014 складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), прийнятих радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО), та тлумачень, випущених Комітетом з тлумачень Міжнародної фінансової звітності (КТМФЗ).

Список використаних джерел

1. Литвин Н. Б Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ): Підручник – К. : «Хай&Тек Прес», 2010. — 608 с.
2. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Затверджено Постановою № 373 Правління НБУ від 24.10.2011 р
3. Річний звіт ПАТ «Приватбанк» за 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.privatbank.ua/>

Зоря О. П.
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Малюченко Д. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОЦІНКА КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПАТ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

Актуальність теми полягає в тому, що за допомогою оцінки за даними звітності, може бути зроблено детальний аналіз показників прибутків і збитків та іншого сукупного доходу від діяльності банку за звітний період.

Метою складання звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (звіту про фінансові результати) є надання користувачам інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності банку за звітний період.

Звіт про фінансові результати базується на рівнянні: Доходи – Витрати = Чистий прибуток (збиток).

ПАТ «ПУМБ» було засновано 20 листопада 1991 року. Банк розпочав свою діяльність у квітні 1992 року. Банк надає повний спектр банківських послуг, включаючи залучення депозитів та надання кредитів, інвестування в цінні папери, платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, операції з обміну валют, випуск та процесінг платіжних карток.

Проценті доходи та витрати визнаються у консолідованому звіті про фінансові результати стосовно всіх фінансових інструментів, які відображаються за амортизованою вартістю, та процентних цінних паперів, із застосуванням методу ефективної процентної ставки. При визначенні ефективної процентної ставки Група розраховує грошові потоки з урахуванням усіх договірних умов фінансового інструменту, але не враховує майбутні кредитні збитки. Розрахунок включає всі комісійні, отримані чи сплачені учасниками договору, які є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки, витрати на здійснення операції та всі інші премії або дисконти.

Виплати, комісійні та інші статті доходів та витрат, включаючи плату за надання гарантій, як правило, обліковуються за методом нарахування залежно від ступеня завершеності конкретної операції, що визначається як частка фактично наданої послуги в загальному обсязі послуг, що мають бути надані.

Винагорода за кредитні зобов'язання або за позиковими коштами, які, ймовірно, будуть використані, відноситься на майбутні періоди (разом із відповідними прямими витратами) і відображаються як коригування ефективної процентної ставки за кредитом чи позиковими коштами.

Податок на прибуток відображений у консолідованій фінансовій звітності згідно з українським законодавством, яке набуло чинності або повинне набути чинності станом на кінець звітного періоду.

ПАТ "ПУМБ" у 2014 оприлюднив звіт про фінансові результати у складі консолідованого фінансового звіту, з якого видно, що чистий процентний дохід банку у 2014 р. становив 2344690 тис. грн., у 2013 р. 1725140 тис. грн., зміна в

бік збільшення відбулась 619550 тис. грн., у відсотковому співвідношенні це 26,4%. Чистий комісійний дохід банку у 2014 р. становив 834115 тис. грн., у 2013 р. 775055 тис. грн., зміна в бік збільшення відбулась 59060 тис. грн., у відсотковому співвідношенні це 7 %. Операційний дохід банку у 2014 р. становив 1476991 тис. грн., у 2013 р. 2077024 тис. грн., зміна в бік зменшення відбулася на 600033 тис. грн. Збиток до оподаткування банку у 2014 р. становили (173 023) тис. грн., чистий збиток за рік банку у 2014 р. становив (135 806) тис. грн. Процентні доходи Групи за 2014 рік до припинення діяльності на території Криму та в зоні АТО складають 32592 тисячі гривень (0,65% від суми процентних доходів) та 698824 тисячі гривень (14,01% від суми процентних доходів) відповідно. До складу заробітної плати, виплат працівникам та обов'язкових внесків до державних фондів включено єдиний соціальний внесок у сумі 10643 тисячі гривень (2013 рік – 153336 тисяч гривень). Відповідно до законодавства України єдиний соціальний внесок розподіляється між відповідними державними фондами соціального страхування. Внески до Пенсійного фонду України здійснюються за планом із встановленими внесками. Внесок до державного пенсійного фонду становить 90,22% від суми єдиного соціального внеску, що у 2014 році склало 99820 тисяч гривень (2012 рік – 138336 тисяч гривень). Доходи Групи, отримані у 2014 році, оподатковуються податком на прибуток за ставкою 18% (2013 рік

– 19%. Відмінності між українськими правилами оподаткування та МСФЗ призводять до виникнення певних тимчасових різниць між балансовою вартістю деяких активів та зобов'язань для цілей фінансового звітування та їхньою податковою базою.

Отже, консолідована річна фінансова звітність ПАТ «ПУМБ» відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансові результати Групи станом на 31 грудня 2014 року відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Затверджено Постановою № 373 Правління НБУ від 24.10.2011 р.

2. Річний звіт ПАТ «ПУМБ» за 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.pumb.ua/>

Зуєва М. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РЕМОНТУ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», визначає основні засоби як матеріальні активи, які підприємство містить з метою ви-

користання їх в процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду або для здійснення адміністративних, соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довші за рік).

Знос основних засобів викликає необхідність їх відновлення, модернізації, модифікації, реконструкції та поліпшення шляхом поточного й капітального ремонтів. Треба враховувати чи призведуть поліпшення та ремонт основних засобів до збільшення економічних вигід в майбутньому. Якщо витрати понесені на відновлення основних засобів не призведуть до збільшення економічних вигід від його використання, то ці витрати відносяться до витрат періоду. А якщо ремонт основних засобів призводить до збільшення економічних вигід в майбутньому, збільшуючи строк корисного використання активів, то витрати, що пов'язані з поліпшенням основних засобів включаються до складу витрат. У зв'язку з цим, відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби», первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта [1].

Види ремонтних робіт в залежності від складності, характеру і періодичності проведення мають різну мету. В залежності від мети підприємств вони поділяються на: технічний огляд, ремонт та поліпшення. За технічними ознаками ремонтні роботи поділяються на поточні, середні та капітальні ремонти. Найчастіше в обліку ремонти основних засобів класифікуються залежно від способу здійснення на підрядний (силами підрядної організації) та господарський (власними силами).

В процесі господарської діяльності основні засоби, у зв'язку з тривалим використанням, зазнають фізичного та економічного зносу, а також техніко – економічного старіння. Для усунення зношення застосовують різні форми поліпшення основних засобів: технічне обслуговування, ремонт, модернізацію, реконструкцію, модифікацію та дообладнання.

Технічне обслуговування основних засобів є складовою частиною технологічного процесу і передбачає виконання робіт на працюючих об'єктах по підтриманню їх в робочому стані, для забезпечення процесу господарської діяльності. Поточний ремонт виконується при необхідності усунення неполадок і попередження несправності з використанням запасних частин, деталей, вузлів та інших матеріалів. Капітальний ремонт вимагає великих витрат для відновлення фізичного стану об'єкта шляхом заміни конструктивних елементів основних засобів. Модернізація, модифікація, побудова, дообладнання – це розширення окремих будівель і споруд, технічне переобладнання об'єктів, запровадження нової техніки й технології, механізація та автоматизація виробництва, які збільшують первісну вартість об'єкта основних засобів.

Проблеми ремонтів та поліпшення основних засобів:

- на більшості підприємствах України зустрічаються застарілі основні засоби, чим більше застарілих основних засобів на підприємстві, тим більше коштів витрачається на їх ремонт;
- відсутність чіткого розкриття терміну «поліпшення» в П(С)БО, МСФЗ та Податковому кодексі;

– неузгоджена класифікація видів поліпшення основних засобів за міжнародними, національними стандартами бухгалтерського обліку і податковим законодавством;

– відсутність рахунків, які призначені для обліку витрат з ремонту основних засобів та відсутність субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції» для безпосереднього відображення поліпшення основних засобів.

Рекомендації, щодо вирішення проблем ремонтів основних засобів:

– попередження передчасного зношування об'єктів основних засобів, підтримка їх у стані постійної готовності до експлуатації. Ремонтні роботи можуть повністю відновити їх початковий стан та властивості;

– необхідно вдосконалити систему обліку витрат на поліпшення основних засобів, з метою прийняття ефективних управлінських рішень та попередження нераціональних витрат;

– допрацювати нормативно-правові акти, щодо поняття «поліпшення» та навести єдину класифікацію його видів;

– визначити основні рахунки та методичні рекомендації з обліку витрат на ремонт, з урахуванням видів поліпшення, що дозволить уникати можливих помилкових бухгалтерських записів;

– розробити модель залежності експлуатаційних витрат від терміну корисного використання основного засобу, яка дозволить визначити доцільність проведення ремонту основних засобів.

Отже, можна зробити висновок, що існує багато проблем пов'язаних з ремонтом та поліпшенням основних засобів. Запропоновані рекомендації допоможуть підвищити ефективність діяльності господарюючих суб'єктів, строк корисного використання основних засобів та удосконалити відображення ремонтів та поліпшення основних засобів в бухгалтерському обліку.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.minfin.gov.ua/control/uk>

Кочура Т. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Поняття зобов'язання пройшло в історії тривалу та складну еволюцію і на сьогоднішній день в економічній літературі не спостерігається єдності поглядів щодо визначення його сутності. Правильне визначення поняття «поточні зобов'язання» є дуже важливим, оскільки від цього залежить відображення або невідображення заборгованості в обліку та звітності.

Досить часто поняття «зобов'язання» ототожнюють з поняттям «кредиторська заборгованість», проте ототожнення понять в будь-якій з наук, на наш погляд, не допустиме.

Згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Таким чином, поточні зобов'язання характеризуються:

- конкретними економічними ресурсами (поверненню підлягають ресурси, або їх грошовий еквівалент – залежно від умов договору);
- адресністю (ресурси повертаються позикодавцю або іншій третій особі за дорученням позикодавця);
- строком погашення заборгованості;
- винагородою за користування ресурсами;
- санкціями за порушення договірних зобов'язань.

Отже, поняття поточні зобов'язання в бухгалтерському обліку має ознаку господарського зобов'язання, оскільки виникає між суб'єктами господарювання, а також цивільного – існує у вигляді заборгованості з фізичними особами.

Перехід до складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (далі – МСБО) вимагає на відображення у фінансовій звітності у складі поточних зобов'язань нових об'єктів бухгалтерського обліку, зокрема, забезпечень та умовних зобов'язань. На перший погляд з внесенням таких змін до фінансової звітності ніяких ускладнень не виникає, тобто до уваги просто має братись р.1695 підсумок розділу III пасиву Балансу, проте це помилкове враження.

Згідно МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» (далі – МСБО 37), забезпечення – це зобов'язання з невизначеним строком або сумою. Водночас, згідно МСБО 37, умовними зобов'язаннями визнаються: можливі зобов'язання, які виникають внаслідок минулих подій і існування яких підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання, або існуючі зобов'язання, які виникають внаслідок минулих подій, але не визнаються, оскільки немає ймовірності, що вибуття ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для погашення зобов'язання, або суму зобов'язання не можна оцінити достатньо достовірно [2].

У загальному сенсі, всі забезпечення є умовними, оскільки вони не визначені за строками або сумою. Проте в МСБО 37 термін «умовний» застосовується лише до зобов'язань, які не визнаються, оскільки їх існування буде підтверджене тільки після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи

кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання.

Водночас, згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» визначено, що забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу, а умовне (непередбачене) зобов'язання – це: 1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбут-

ніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або 2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити [3].

Отже, можливість врахування забезпечень та умовних зобов'язань у складі поточних зобов'язань підприємства ускладнюється відсутністю чіткої методики їх оцінки. Вважаємо за доцільне оцінку забезпечень та умовних зобов'язань здійснювати, виходячи з бухгалтерського судження про ймовірність виникнення певного наслідку одним з трьох показників: ймовірність виникнення певного наслідку менше 50% (при існуванні сумніву бути здійсненим); ймовірність виникнення певного наслідку дорівнює 50% (коли є невизначеність в здійсненні та відсутні чіткі аргументи на користь не здійснення); ймовірність виникнення певного наслідку більше 50% (при відносній впевненості в здійсненні). Бухгалтер на підставі такої оцінки повинен, лише виходячи з критерію суттєвості, ймовірності виникнення факту та його віддаленості, вирішити питання балансового чи позабалансового відображення [1, с.293].

Запровадження на практиці запропонованої методики оцінки умовних зобов'язань в умовах внесення трансформаційних змін до побудови фінансової звітності підприємств у відповідності до вимог МСФЗ забезпечить своєчасне реагування керівництва підприємства на зміни у фінансуванні формування оборотних активів і відповідно сприятиме посиленню фінансової міцності підприємства.

Список використаних джерел

1. Маценко Л. Ф. Проблеми оцінки об'єктів умовних фактів господарського життя / Л.Ф. Маценко // Міжнародний збірник наукових праць. – Випуск 2 (20). – 2011. – С. 291-300.
2. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/MSBO/MSBO.aspx>.
3. П(С)БО 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

Кравченко З.С., Біленко К.С.

*здобувачі вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ІНОЗЕМНИМИ КОНТРАГЕНТАМИ

На сьогоднішній день більшість українських підприємств співпрацюють з іноземними компаніями і, відповідно, проводять розрахунки з ними в іноземній валюті. Порядок відображення операцій в іноземній валюті в бухгалтерському

обліку визначений нормами П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" (далі – П(С)БО 21).

Згідно з П(С)БО 21 операція в іноземній валюті – це господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка спричиняє проведення розрахунків в іноземній валюті.

У момент первісного визнання операції в іноземній валюті відображаються в бухгалтерському обліку у гривнях шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції. Валютний курс – це курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Якщо на дату балансу або на дату здійснення розрахунків валютний курс змінився, виникають курсові різниці. Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Визначення курсових різниць проводиться лише за монетарними статтями в іноземній валюті: на дату здійснення розрахунків та на дату балансу.

Монетарні статті – це статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи і зобов'язання, що будуть отримані або оплачені у фіксованій (визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів. Немонетарні статті – це статті, відмінні від монетарних.

Немонетарні статті відображаються на дату складання фінансової звітності за історичною або справедливою собівартістю, по якій вони зараховані на баланс на дату визнання (здійснення операції) і при зміні валютного курсу перерахунку не підлягають. Як немонетарні статті можна виділити заборгованості щодо отриманих (перерахованих) авансів, які будуть погашатися одержанням (постачанням) товарів. Відносно відображення в обліку авансів діють спеціальні правила:

1) сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, перерахована для придбання немонетарних активів (запасів, основних засобів, нематеріальних активів і т. п.), отримання робіт, послуг, при включенні до вартості цих активів (робіт, послуг) перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на дату сплати авансу;

2) сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, одержана від інших осіб в рахунок платежів для постачання готової продукції, інших активів, виконання робіт і послуг, при включенні до складу доходу звітного періоду, перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на дату одержання авансу. Тобто, доходи визнаються в сумі одержаного авансу за курсом на дату його одержання, а не на дату оформлення експортної вантажної митної декларації або підписання акту про виконання робіт (наданні послуг).

Наприклад, підприємство отримало аванс в іноземній валюті за товар від покупця – нерезидента у березні поточного року р. в сумі 10000 дол. США. В обліку під час первісного визнання зобов'язання перед нерезидентом така операція відображається за Дт 316 Кт 681 в сумі 10000 дол. США за офіційним курсом НБУ на початок дня дати здійснення операції (у нашому прикладі 26,05 грн./1 дол. США) згідно з п. 5 П(С)БО 21. В подальшому на кожен дату балансу підприємство відповідно до вимог абз. «б» п. 7 П(С)БО 21 відобразить таку кредиторську заборгованість у гривневому еквіваленті, визначеному за курсом НБУ на день зарахування отриманої від нерезидента іноземної валюти на пото-

чний валютний рахунок підприємства, тобто за історичною собівартістю такої заборгованості (10000 дол. США x 26,05 грн./1 дол.США).

Заборгованість нерезиденту за отриманий від нього аванс в іноземній валюті належить до немонетарних статей згідно з п. 4 П(С)БО № 21, адже закриття такої заборгованості передбачається шляхом постачання товару. Така заборгованість не підлягає перерахунку, курсові різниці в подальшому при зміні валютного курсу не визначаються.

Разом з тим сума іноземної валюти, що знаходиться на поточному рахунку підприємства, – це монетарна стаття балансу. Відтак, згідно п. 8 П(С)БО 21 курсові різниці визначаються за монетарними статтями в іноземній валюті, в тому числі і на дату здійснення господарської операції.

В силу різних причин на практиці виникають ситуації, коли сума авансів підлягає поверненню, наприклад, при припиненні договірних відносин з контрагентом. П(С)БО 21 не містить прямої норми щодо обліку такої заборгованості (зокрема, щодо визначення по ній курсових різниць).

Однак, на дату прийняття рішення про повернення авансу (про що свідчить, наприклад, додаткова угода) стаття з немонетарної «перетворюється» в монетарну, адже вона вже відповідає поняттю «монетарності» (це зобов'язання, що будуть оплачені у фіксованій (визначеній) сумі грошей). Отже, після підписання додаткової угоди, заборгованість нерезиденту за отриманою сумою авансу, на нашу думку, слід перераховувати за курсом на дату балансу (якщо дата балансу передуює даті повернення коштів) і на дату повернення нерезиденту коштів та визначати курсові різниці.

Облік операцій, пов'язаних з надходженням та поверненням авансів в іноземній валюті, відображено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Відображення в обліку операцій, пов'язаних з надходженням та поверненням авансів в іноземній валюті

№ п/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	Отримана передоплата від нерезидента 10 000 \$. Курс НБУ на дату зарахування 26,05 грн. за 1 \$	312	681	260500,00
2	На дату балансу (31.03.) проведена переоцінка валютних коштів на рахунку підприємства. Курс НБУ 26,55 грн. за 1\$ (збільшення курсу)	312	714	5000,00
3	На дату балансу (30.06.) проведена переоцінка валютних коштів на рахунку підприємства. Курс НБУ 26,00 грн. за 1\$ (зниження курсу)	945	312	5500,00
4	В липні на дату здійснення операції (повернення) проведена переоцінка заборгованості за отриманими авансами і визначена курсова різниця. Курс НБУ 25,95 грн. за 1\$ (зниження курсу) $(25,95 - 26,05) \times 10000\$$	681	714	1000,00
5	В липні нерезиденту перерахована сума раніше отриманого авансу. Курс НБУ на дату повернення – 25,95 грн. за 1\$	681	312	259500,00

Для спрощення прикладу умовно упустимо обов'язковий продаж надходжень в іноземній валюті, та використання субрахунку 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Курсова різниця, що виникла від перерахунку кредиторської заборгованості (а це може бути різниця між курсом НБУ на дату складання балансу за попередній звітний період або курсом НБУ на дату зарахування валюти на поточний рахунок, якщо іноземна валюта була зарахована в тому ж періоді, в якому відбувається повернення авансу) в залежності від результату включається або до складу інших операційних доходів, або до складу інших операційних витрат. Така ж ситуація виникне при поверненні авансу нерезидентом контрагенту – резиденту.

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що П(С)БО 21 не містить норм щодо обліку немонетарних статей, які перетворились в монетарні, і навпаки. З метою удосконалення обліку операцій в іноземній валюті вважаємо доцільним доповнити п. 6 П(С)БО 21 абзацом наступного змісту: «При поверненні авансу нерезиденту (нерезидентом), відбувається зміна монетарності заборгованості. В подальшому на відображення в обліку такої заборгованості розповсюджуються норми щодо монетарних статей».

Список використаних джерел

1. Вплив змін валютних курсів : П(С)БО 21 затверджене Наказом МФУ від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>

Кравченко Н. С.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОБЛІК ТА АУДИТ ФОРМУВАННЯ Й РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Відповідно до чинного законодавства, отримання прибутку є головною метою господарювання всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Прибуток – це основний узагальнюючий якісний показник ефективності діяльності підприємств, якій характеризує позитивний кінцевий фінансовий результат та приріст власного капіталу за звітний період. Прибуток є головним внутрішнім джерелом розвитку підприємства, тому величезне значення має належне ведення обліку та регулярне здійснення аудиту його формування та розподілу.

Прибуток – це сума, на яку доходи, отримані підприємством, перевищують понесені витрати. Тому необхідно умовою обліку формування прибутку є накопичення інформації щодо доходів та витрат. Основна складність при цьому полягає у існуванні в Україні двох функціональних видів обліку: фінансового та податкового, за підсумками яких формуються, відповідно обліковий прибуток та податковий прибуток. Методологічні засади відображення в обліку обох видів прибутку наведені в П(С)БО 17 «Податок на прибуток».

Облік витрат і доходів у системі фінансового обліку ведуть згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку на рахунках класів 7 «Доходи і результати діяльності», 8 «Витрати за елементами», 9 «Витрати діяльності». На підсумковому етапі визначають фінансовий результат від всіх видів діяльності за допомогою рахунків 791 «Результат операційної діяльності», 792 «Результат фінансових операцій», 793 «Результат іншої звичайної діяльності» та складають звітну форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Податковий облік витрат і доходів ведуть відповідно до Податкового кодексу України з метою визначення податкового прибутку як об'єкта оподаткування для визначення податку на прибуток підприємств. Податковий прибуток і відповідний податок відображують у звітній формі «Декларація з податку на прибуток підприємств». Обліковий прибуток зменшується на суму визначеного податку на прибуток з формування чистого прибутку, якій відображується на рахунку 441 «Нерозподілений прибуток».

Слід зазначити, що мета обліку формування прибутку в фінансовому та податковому обліку розрізняються, тому розрізняються і підходи до визнання витрат і доходів. В наслідок цього в обліку формуються постійні та тимчасові податкові різниці при визначенні облікового та податкового прибутку, відображенні податку на прибуток.

У подальшому чистий прибуток використовується та розподіляється. Порядок розподілу й використання чистого прибутку встановлюється підприємством самостійно. До речі, в публікаціях фахівців і навіть у нормативних документах застосовується тільки одне поняття – “розподіл прибутку”. Втім, “розподіл прибутку” та “використання прибутку” – це два самостійних поняття. Спершу чистий прибуток розподіляється за напрямками його використання, а вже потім використовується [1, с.108]. За рахунок прибутку формуються спеціальні (цільові) фонди, наприклад, резервний.

Отже, при проведенні аудиту формування та розподілу прибутку підприємства важливо скласти програму аудиторської перевірки таким чином, щоб отримати достатні аудиторські докази для підтвердження достовірності та відповідності нормативним актам:

- методології формування в обліку прибутку окремо від основної, операційної, фінансової, інвестиційної діяльності підприємства;
- законності оформлення господарських операцій про доходи та витрати в фінансовому та податковому обліку підприємства у первинних документах і в облікових регістрах;
- здійснення розрахунків податку на прибуток, своєчасності та повноти його сплати до бюджету;
- методологію відображення в звітності інформації щодо прибутку та податкових різниць.

Слід зазначити, що аналітичний облік елементів податкових різниць відноситься до системи управлінського обліку, тому під час аудиторської перевірки доцільно вивчити регістри та внутрішню звітність з обліку податкових різниць. Особливим завданням аудиту, на запит замовника, може стати пошук та аналіз резервів збільшення прибутковості прибутку та підвищення ефективності його використання.

Таким чином, виходячи з вищезазначеного вважаємо, що доцільно виділяти у програмі аудиту наступні розділи: I. «Перевірка формування прибутку від операційної діяльності»; II «Перевірка формування прибутку від фінансових операцій»; III «Перевірка формування прибутку іншої звичайної діяльності»; IV «Перевірка обліку податку на прибуток та податкових різниць»; V «Перевірка визначення чистого прибутку, його розподілу та використання»; VI «Аналіз резервів збільшення прибутковості прибутку та підвищення ефективності його використання».

Список використаних джерел

1. Бабіч В. В., Поддєрьогін А. М. Удосконалення обліку формування, розподілу й використання прибутку / В. В.Бабіч, А. М. Поддєрьогін // Фінанси України – 2012. – № 2. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/user/Downloads/ Fu_2012_2_11.pdf

Крамар В. О.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТИ АВАНСУ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Згідно ст. 24 Закону України «Про оплату праці», ст. 115 Кодексу законів про працю України, заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні в строки, установлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим із виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, але не рідше ніж двічі на місяць через проміжок часу, що не перевищує 16 календарних днів, та не пізніше 7 днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата. Розмір заробітної плати за першу половину місяця не може бути менше оплати за фактично відпрацьований час з розрахунку тарифної ставки (посадового окладу) працівника [1, 2].

Нарахування заробітної плати відбувається один раз на місяць, на основі даних табелю робочого часу, в якому ведеться помісячний облік заробітної плати (наказ Держкомстату України від 05.12.2008 р. № 489) [3]. Окрім цього, нарахування ПДФО та військового збору (далі – ВЗ) відбувається на базі загального місячного оподаткованого доходу [4].

В той же час, відповідно до ст. 168 Податкового кодексу України, банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання єдиного розрахункового документа на перерахування ПДФО та ВЗ до бюджету [4]. Нарахований ЄСВ також сплачується роботодавцем під час кожної виплати заробітної плати (доходу, грошового забезпечення), на суми якої (якого) нараховується єдиний внесок, одночасно з видачею зазначених сум (ст.

9 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування») [5].

Таким чином, нарахування заробітної плати та вирахувань з неї відбувається один раз на місяць, а фактична виплата зазначених сум, – не рідше, ніж двічі на місяць. При цьому, нарахування в обліку суми авансу, так і податкових відрахувань з авансу не передбачене, а самі суми визначаються за допомогою розрахунків.

В розрізі зазначених питань, в практичній роботі бухгалтера може бути проблемним правильне визначення бази для утримання ПДФО та ВЗ при виплаті авансу. Доцільним є обчислення умовної бази авансу, пропорційно збільшеної на суму утримань. Таку умовну базу можна розрахувати, помноживши суму авансу на відповідний коефіцієнт (k):

$$k = \frac{100\%}{100\% - (\text{ПДФО}\% + \text{ВЗ}\%)} \quad (1)$$

Приклад. Працівнику підприємства 18 березня 2016 р. належить виплатити аванс у сумі 2000 грн.

Відображення в обліку операцій при виплаті авансу наведено в табл. 1.

Таблиця 1. – Бухгалтерський облік операцій з виплати авансу

Дата	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
18.03.16	Виплата авансу працівнику	661	311	2000,00
18.03.16	Перераховано ЄСВ (22%)	651	311	440,00
18.03.16	Перераховано ПДФО (18%)	641	311	447,2
18.03.16	Перераховано ВЗ (1,5%)	642	311	37,2

При ставці ПДФО у 18% та військового збору у 1,5%, коефіцієнт k буде дорівнювати 1,2422. Так, при сумі авансу у 2000 грн., пропорційно збільшена умовна база становитиме 2484,4 грн., з яких 37,2 грн. є сумою військового збору, 447,2 грн. – сумою ПДФО. Тоді сума авансу до виплати становитиме необхідні 2000 грн.

Іноді фахівці-практики обчислюють ПДФО та ВЗ із фактичної суми авансу. Однак, у такому випадку, можливі порушення податкового і трудового законодавства.

Отже, оскільки нарахування заробітної плати, єдиного соціального внеску, податку на доходи фізичних осіб та військового збору, відбувається один раз на місяць, а фактична їх сплата відбувається двічі на місяць, існує законодавчо закріплена розбіжність, що призводить до помилок, неточностей і зрештою, порушень законодавства. На нашу думку, необхідно внести зміни до відповідних законодавчих актів, які уможливають сплату податків, обов'язкових платежів та єдиного соціального внеску із заробітної плати один раз на місяць. Такі зміни мають на меті спростити ведення бухгалтерського обліку та оподаткування оплати праці та усунути існуючі проблемні питання.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр/>

2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08/>

3. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці / Наказ Державного комітету статистики України від 5.12.2008 р. № 489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN42212.html/

4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/>

5. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/>

Левченко Н. М.

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

Самарська Т. С.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ

З 1 січня 2016 року набрав чинності Закон України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» (далі – Закон № 909), яким, зокрема, внесено зміни до Закону України від 08 липня 2010 року № 2464 «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464).

Починаючи з 1 січня ЄСВ не утримують із застрахованих осіб, а лише нараховують на їхні доходи. Водночас до числа платників внеску додали осіб, які мають право на добровільну участь у соціальному страхуванні. Ставки ЄСВ Ставку внеску знижено до 22% бази нарахування ЄСВ для фізосіб, фізосіб-підприємців і осіб, які провадять незалежну профдіяльність. У зв'язку з цим скасовано понижуючий коефіцієнт 0,6, який застосовували під час нарахування внеску на зарплату фізосіб і винагороду за цивільно-правовими договорами. Для працівників-інвалідів, підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій інвалідів, підприємств та організацій громадських організацій інвалідів ставки ЄСВ не змінилися (відповідно 8,41%, 5,3% і 5,5%).

Базою оподаткування ЄСВ є заробітна плата та винагороди за цивільно-правовими договорами, а також виплати допомоги по тимчасовій еспрацевдатності, суми іншої допомоги чи компенсації, виплачені роботодавцем.

Слід наголосити, що ЄСВ нараховується лише на в межах максимальної бази нарахування. Якщо сума заробітної плати перевищує цю суму, то ЄСВ

платимо лише з максимальної бази. З 1.01.2016 ця сума складає 33250, тобто максимальна сума ЄСВ, яку необхідно сплатити підприємству складатиме 7315 гривень.

В тому випадку, якщо база нарахування ЄСВ меншою ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ розраховуватиметься із розміру мінімальної заробітної плати (примітка: при нарахуванні заробітної плати фізичним особам які працюють за сумісництвом ЄСВ нараховувати потрібно із реального розміру заробітної плати, навіть якщо він нижчий за мінімальну заробітну плату). Мінімальний страховий внесок ЄСВ складає з 0.01.2016 року 303,16 грн.

Слід наголосити, що протягом року ставки ЄСВ змінюватимуться наступним чином (табл. 1).

Таблиця 1- Зміни ставки ЄСВ протягом 2016 року

База нарахування ЄСВ	з 01.01 по 30.04	з 01.05 по 30.11	з 01.12 по 31.12
Розмір мінімальної заробітної плати, грн.	1378	1450	1550
Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, грн.	1378	1450	1550
Максимальний розмір бази нарахування ЄСВ (25% розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб), грн.	34450	36250	38750
Максимальний розмір ЄСВ (22% від максимальної бази) сплачується добровільно за бажанням платника єдиного податку	7579	7975	8525
Мінімальний розмір ЄСВ (22% від мінімальної зарплати)	303,16	319,00	341,00

Варто наголосити, що до затвердження нової форми необхідно подавати Звіт до органу ДФС як за звітні періоди 2016 року, так і за попередні звітні періоди до 2016 року (несвоєчасно подані) за формою згідно з додатком 4 до Порядку № 435, що діяла з 01.05.2015, із заповненням всіх обов'язкових реквізитів.

Нарахування ЄСВ потрібно сплатити в день отримання авансу або зарплати. Якщо вони все ще не виплачені, то внесок сплачується не пізніше 20 числа наступного місяця.

Підприємці на загальній системі тепер сплачують єдиний внесок за попередній рік до 10 лютого 2016 року, за 2016 рік — до 10 лютого 2017р, а протягом 2016 року сплачують авансові внески в розмірі 20% річної суми ЄСВ: до 15 березня, до 15 травня, до 15 серпня, до 15 листопада 2016. Підприємці на єдиному податку сплачують внесок за кожний квартал до 20 числа наступного місяця, тобто до 20 січня за 4 квартали 2015 р та поквартально за 2016 рік: до 20 квітня, 20 липня, 20 жовтня та 20 січня 2017 р відповідно (тобто останній день — 19 число). Особи, що забезпечують себе самостійно працею, сплачують внесок до 01 травня 2016 року за 2015 рік.

Вищевикладене свідчить про те, що урядом вжито цілий ряд заходів по спрощенню механізму сплати ЄСВ, відображення його в обліку та формуванню податкової звітності.

Лищенко В. Г.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби (далі – ОЗ) є одним з ключових елементів забезпечення виробничо-господарської діяльності підприємства, а отже, одним із найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку. Від правильності та повноти формування інформації щодо надходження ОЗ в обліку залежить якість подання відповідної інформації у звітності.

Зазначимо, що чинні нормативно-правові акти не містять визначення поняття «надходження основних засобів». НС(П)БО 1 «Загальні вимоги до звітності» оперує поняттям «визнання активу». Якщо актив визнається, то він відображується у відповідній статті балансу. Виникає питання, чи є за змістом тотожними поняття «актив визнається» та «актив надходить»?

Аналіз літературних джерел з питань обліку ОЗ доводить, що автори називають кілька шляхів надходження: придбання за гроші; обмін на подібні, або неподібні об'єкти; безкоштовне отримання; внесення до статутного фонду; створення; отримання в оренду. Надходження розуміється як, насамперед, фізичне отримання об'єктів ОЗ. Лише А.Н. Азрилян [1] трактує надходження як поповнення основних фондів в підприємство в результаті здійснення капітальних вкладень, формування основного складу і безоплатного отримання об'єктів від інших підприємств.

Під капітальними вкладеннями варто розуміти всі вкладення, пов'язані зі створенням, відновленням, у т.ч. з реконструкцією, модернізацією і технічним переоснащенням діючих виробництв, та приростом основних фондів. За допомогою капітальних вкладень може здійснюватись як просте, так і розширене відтворення основних фондів.

Таким чином, поняття «надходження» включає до себе всі операції, пов'язані із збільшенням балансової вартості ОЗ за рахунок первісно визнаних витрат та витрат, які визнаються у подальшому, а не тільки фізичне отримання окремих об'єктів матеріальних необоротних активів. Є і інші розходження між діючим П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби» у порядку визнання ОЗ. У наближенні положень П(С)БО 7 «Основні засоби» до вимог міжнародних стандартів полягають основні напрями удосконалення обліку надходження ОЗ.

При визнанні первісних витрат загальні підходи П(С)БО 7 та МСБО 16 в цілому співпадають. Але є кілька відмінностей. Національний стандарт містить чіткі критерії оцінки об'єкта ОЗ для визнання, спираючись на типову класифікацію видів основних засобів. Міжнародний стандарт не визначає одиницю оцінки для визнання, тобто з чого складається об'єкт ОЗ. Відповідно до МСБО 16 потрібне судження при застосуванні критеріїв визнання до конкретних обставин суб'єкта господарювання. Міжнародний стандарт спрямований, насамперед, на цілі управління та прискорення обороту коштів, тоді як вітчизняний

стандарт – на фінансові завдання. Згідно з МСБО 16, на відміну від П(С)БО 7, при первісній оцінці об'єктів ОЗ до вартості об'єкта ОЗ може включатися резерв майбутніх витрат на демонтаж, ліквідацію об'єкта і відновлення ділянки після закінчення терміну експлуатації. В міжнародному стандарті, на відміну від національного, чітко розкрито порядок подальшого визнання витрат по технічному обслуговуванню та на різні види заміни.

Необхідно доповнити П(С)БО 7 стосовно розширення шляхів надходження ОЗ. Згідно з МСБО 16 оцінку об'єктів ОЗ, придбаних в операціях за участю пайових інструментів (акцій, опціонів на акції), регулює МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій». У національних стандартах бухгалтерського обліку розрахунки з використанням пайових інструментів розглядають тільки у контексті виплат працівникам [2].

Згідно з «Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів» операції з придбання (створення) ОЗ, які відносяться до інвестиційної діяльності, відображаються з використанням рахунку 63 «Розрахунки з поставальниками та підрядниками». Таким чином, на вказаному рахунку та відповідній статті звітності відображується одночасно торговельна (операційна) та інвестиційна (неопераційна) кредиторська заборгованість. Методологічним недоліком є те, що порушується вимога щодо суттєвості інформації. Статті, які мають суттєву величину і відрізняються за характером або функціями, слід подавати окремо. Зокрема, не можна об'єднувати такі операційні та не операційні статті фінансової звітності.

Отже, доцільно виділити наступні основні напрямки удосконалення обліку надходження ОЗ: при визнанні первісних та подальших витрат; щодо розширення переліку шляхів надходження; розкриття у фінансовій звітності.

Список використаних джерел

1. Большой бухгалтерский словарь / Под. ред. А. Н. Азрилияна. – М : Институт новой экономики, 1999. – 574 с.
2. Попович В. І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та П(с)БО / В. І. Попович // Вісник / Національний університет "Львівська політехніка". – 2012. – № 721. – с. 216-219/

Лищенко О. Г.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Концепція бухгалтерського обліку та звітності України близька до Концептуальної основи МСБО. Концептуальна основа стосується фінансових звітів загального призначення, включаючи консолідовані фінансові звіти, які складаються й подаються принаймні щорічно і мають за мету забезпечити загальні

інформаційні потреби широкого кола користувачів. Особливості системи формування бухгалтерського обліку в різних країнах під впливом національних особливостей, економічного і політичного розвитку, історично формувалися і принципи бухгалтерського обліку.

Принципи бухгалтерського обліку відрізняють одну модель обліку від іншої та становлять найбільшу складність при узгодженні різних національних систем обліку. Для забезпечення гармонізації фінансової звітності 29 червня 1973 року створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО).

Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards – IFRS) – це правила, що встановлюють вимоги до визнання, оцінки і розкриття фінансово-господарських операцій для складання фінансових звітів компаній у всьому світі. Стандарти забезпечують порівняльність бухгалтерської документації між компаніями у всесвітньому масштабі і є умовою доступності інформації для зовнішніх користувачів.

Особливістю МСБО є те, що в них передбачається два підходи до відображення одних і тих операцій або подій, один підхід є базовим, другий альтернативним. Багато країн розробляють національні стандарти обліку та фінансової звітності на основі МСБО, деякі використовують їх як національні [1].

Повний комплект фінансових звітів, які підприємство має подавати згідно з Міжнародними стандартами (МСБО 1 «Подання фінансових звітів») містить:

- 1) звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- 2) звіт про сукупні прибутки та збитки за період;
- 3) звіт про зміни у власному капіталі за період;
- 4) звіт про рух грошових коштів за період;
- 5) примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснювальні примітки;
- 6) звіт про фінансовий стан на початок найбільш раннього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своїх фінансових звітів, або коли він пере класифікує статті своїх фінансових звітів.

Суб'єкт господарювання може використовувати інші назви звітів, окрім запропонованих у міжнародних стандартах. Міжнародні стандарти не визначають обов'язковий формат звітів, але містять вимоги щодо розкриття мінімального переліку певних обов'язкових статей кожного з них [2].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (International Accounting Standards – IAS) являють собою документи, які і пропонують варіанти обліку окремих засобів або операцій. В стандартах не вказуються, які рахунки необхідно використовувати в обліку, які первинні документи потрібні, яку форму фінансових звітів використовувати, не зазначається про всі відомі фінансовому обліку методи оцінки.

Одним з принципів, обов'язковим до використання у системі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, але не завжди вживаному в українській практиці, є пріоритет змісту над формою надання фінансової інформації. Відповідно до міжнародних стандартів зміст операцій або інших подій не завжди відповідає тому, яким воно представлено на підставі їх юридичній або відобра-

женої в обліку формі. Відповідно до української практики операції обліковуються суворо відповідно до їх юридичної форми. У МСБО бухгалтерські проводки відбиваються виходячи, насамперед, з економічної суті операції, що суттєво знижує ризики викривлення фінансової звітності.

Гармонізацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності доцільно визначати за такими складовими: теоретико-методологічна база, що включає гармонізацію принципів і методологічних положень (стандартів) та практичний інструментарій стосовно гармонізації практики ведення бухгалтерського обліку [3].

МСБО являють собою документи які визначають загальний підхід до обліку та фінансової звітності і пропонують варіанти обліку окремих засобів або операцій. В МСБО розглядаються тільки ті методи обліку, які дозволяються стандартами використовувати при складанні фінансової звітності, вибір певного методу базується на загальноприйнятих міжнародних принципах обліку, на основі яких складаються фінансові звіти.

Одже, перехід на міжнародні стандарти сприяє кращому розумінню економічної природи основних напрямів бухгалтерського обліку та звітності, дає змогу підприємствам ввести облік та складати звітність у розрізі вимог національних стандартів бухгалтерського обліку та звітності та міжнародними стандартами.

Список використаних джерел

1. Макаренко А. П., Панченко О. М., Бескоста Г. М., Лищенко О. Г. Облік в зарубіжних країнах: навчальний посібник / Макаренко А. П., Панченко О. М., Бескоста Г.М., Лищенко О. Г. / – Запоріжжя, ЗДІА, 2011. – 362 с.

2. Сас Л. С. Упровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в облікову систему України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/2012-2Сас.pdf>.

3. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.

Лось А. А.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

На даному етапі в Україні відбувається спад економіки та у інших сферах діяльності. Ця проблема стосується всіх, а особливо підприємств, які є головними ланками в економіці. Для того щоб відштовхнутися від цих проблем, потрібно удосконалювати та знаходити нові підходи вирішення питань.

Для підприємств важливе місце, без сумнівно посідають – грошові кошти. Підприємства, господарюючі суб'єкти, кредитні установи вступають у договірні відносини по використанню грошових коштів, що обумовлює зростання ролі організації обліку даного об'єкту як необхідної умови отримання достовірної

інформації для прийняття обґрунтованих рішень, вибору надійних господарських партнерів і запобіганню підвищеного ризику діяльності. Роль і значення обліку грошових коштів особливо підвищилися з розширенням міжнародних економічних відносин. Більшість підприємств звертає недостатньо уваги правильності та ефективності організації обліку грошових коштів, хоча це впливає на фінансово-господарську діяльність господарства.

Дослідженню питань обліку грошових коштів присвячені праці відомих вітчизняних економістів, зокрема, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Вериги, Є. В. Мниха, С. Ф. Голова, Г. Г. Кірейцева, С. Л. Берези, В. В. Сопка, М. В. Кузьмального, Н. М. Малюги, Л. В. Нападовської та інших.

Облік грошових коштів достатньо регламентований законодавчими та нормативними актами України. А ось, розширення форм і методів здійснення розрахунків, властивостей та функцій грошових коштів як інструментів забезпечення оперативної платоспроможності стали основною причиною уточнення й деталізації відображення в бухгалтерському обліку та контролю операцій з ними. Виникає необхідність у застосуванні конкретних прийомів управління грошовими коштами, джерелом якого є достовірне інформаційне забезпечення.

Інформація про рух грошових коштів підприємства справді є корисною, оскільки вона надає користувачам фінансових звітів основу для оцінки спроможності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також потреби підприємства щодо використання цих грошових коштів. Для економічних рішень, які приймають користувачі, необхідна оцінка спроможності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу такого генерування і впевненості в ньому. Грошові кошти потрібні підприємствам, в основному, з однакових причин, якою різною не була б їх основна діяльність, від котрої одержують прибутки: для здійснення операцій, погашення зобов'язань і забезпечення доходу інвесторам [2].

На підприємстві грошові кошти відображаються у Ф-3, яка має назву «Звіт про рух грошових коштів» [1]. Метою складання «Звіту про рух грошових коштів» є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємств та їх еквівалентах за звітний період.

У «Звіті про рух грошових коштів» підприємство розгорнуто наводить суми надходжень та видатків, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми наводяться окремо у складі відповідних видів діяльності. Але внутрішні зміни у складі грошових коштів до звіту не включаються.

Я пропоную у річній звітності Ф-3 «Звіт про рух грошових коштів» включити додатком або приміткою операції про внутрішні зміни не грошових операцій (отримання активів шляхом фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом емісії акцій тощо), тому що вони мають місце у фінансово-господарській діяльності підприємств, а також ця інформація може бути скритою для користувачів.

Отже, операції про внутрішні зміни не грошових операцій дадуть можливість більш ширше подивитись на ситуацію у підприємстві та його фінансовий

стан, достовірніше володіти інформацією про дане підприємство, а також з більшою впевненістю приймати рішення.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999р. № 87 (Редакція від 10.01.2012, підстава z1556-11). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99>.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 7 «Звіти про рух грошових коштів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: minfingov.ua.

Мансурова А. Д.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Основним джерелом відтворення основних засобів на підприємствах є амортизаційні відрахування. В свою чергу, неточне нарахування і відображення амортизаційних відрахувань може призвести до недостовірного визначення доходів підприємства, тож слід звернути особливу увагу на облік амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

Проблеми обліку амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів є дуже важливими на сучасному етапі розвитку економіки, бо амортизація є економічною категорією, що одночасно являє собою джерело відтворення основних засобів, так і витрати виробництва і має вплив на такі показники як: ціна та собівартість товарів, робіт, послуг, прибуток підприємства, податки які слід сплатити до бюджету, ефективність виробництва та інше [1]. Багато вчених – економістів присвятили свої праці самі цій темі і внесли великий вклад у розвиток методологічних та теоретичних основ, щоб вирішити проблеми обліку амортизації, а саме: М. Ф. Огійчук, П. Т. Саблук, В. М. Жук, І. І. Лукінова, В. П. Москаленко, А. Додонов, Я. Соколов та багато інших. Проте, на етапі реформування економіки України, механізм обліку амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів постійно потребує змін та вдосконалення.

В нашій державі процес амортизація регулюється П(С)БО 7 «Основні засоби» і відповідно до П(С)БО 7 амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується (первісна вартість мінус ліквідаційна вартість) упродовж строку їх корисного використання [2]. Але, на сьогоднішній день існує низка проблем, щодо обліку амортизації основних засобів, не зважаючи на те, що вона регулюється П(С)БО 7, а саме:

- 1) визначення ліквідаційної вартості об'єкта, що амортизується;
- 2) розподіл коштів, що надійшли після амортизації основних засобів;

- 3) визначення терміну корисного використання;
- 4) застосування різних методів щодо нарахування амортизації основного засобу;
- 5) визначення морального зносу при встановленні терміну корисного використання.

Однією із головних проблем амортизації основних засобів та необоротних матеріальних активів є порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів, це відбувається через те що складно оцінити активів у майбутньому, через це на багатьох підприємствах ліквідаційну вартість взагалі не встановлюють, сума амортизації дорівнюється сумі первісної вартості основних засобів, а це не відповідає вимогам П(с)БО. Щоб вирішити це питання вчені – економісти запропонували встановити середній відсоток ліквідаційної вартості для кожної групи активів, це спростить порядок визначення суми амортизації, визначені суми будуть більш точними і зникнуть великі розбіжності.

Що стосується розподілу коштів, що надійшли після амортизації основних засобів, то тут виникає проблема, бо підприємства не контролюють кошти, які надходять, через те, що відсутній чітко встановлений порядок формування та відображення у звіті інформації про ці кошти, тому слід вдосконалити звітність в яку можна буде додати детальну інформацію про рух амортизаційних коштів.

Наступним питанням, що чекає на вирішення є визначення терміну корисного використання, бо цю функцію кожне підприємство має виконувати самостійно і через це виникають великі розбіжності у терміні корисного використання на аналогічні основні засоби на різних підприємствах, через що облік амортизації стає необ'єктивним. Це можна вирішити шляхом згрупування основних засобів в однорідні групи і встановити для них межі термінів корисного використання.

Використання різних методів нарахування амортизації для основних засобів та інших необоротних матеріальних активів також є особливою проблемою, бо у нашій країні у більшості випадків застосовують лише прямолінійний метод та податковий, через те, що інші методи є незручними для обліку та розрахунків через недосконалі первинні документи, тож слід звернути на це увагу і розробити більш зручні для обліку документи.

Крім того, проблематичним є визначення морального зносу основних засобів, бо при визначенні терміну їх корисного використання слід звертати увагу, що з кожним днем технологічний процес йде все далі, а це може вплинути на продуктивність виробництва через морально застарілі основні засоби, що приведе до змін у доходах підприємства. Науковці вважають що це відбувається через невідповідність нормативного забезпечення вимогам ефективного ведення господарської діяльності.

Отже, амортизація – це один із головних компонентів фінансової структури, якій підприємство має приділяти особливу увагу, бо в облік амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів існує ряд проблем, що чекають на вирішення. Слід вдосконалити документи, для відображення амортизаційних відрахувань, також встановити середні відсотки ліквідаційної вартості для різних груп активів. Крім того, слід приділити увагу

визначенню морального зносу основних засобів при визначені терміну їх корисного використання.

Список використаних джерел

1. Журавка, Ф. О. Методичні підходи до визначення сутності та змісту амортизації основних засобів [Текст] / Ф. О. Журавка, О. А. Скорба // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 2. – С. 27-31/

2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00/>

Маренич О. М.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах розвитку національної економіки України більшість підприємств різних форм власності та сфер господарювання мають справу з іноземною валютою, джерелами появи якої можуть бути: надходження від покупців-нерезидентів, внески інвесторів-нерезидентів, придбання на міжбанківському валютному ринку задля здійснення розрахунків з постачальниками-нерезидентами та інше. В результаті здійснення таких господарських операцій в діяльності підприємств можуть виникати так звані курсові різниці. Курсова різниця – це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Згідно Наказу Міністерства фінансів України від 14.07.2014 р. за №754 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку», зокрема, п.5 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» передбачено, що операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу [2].

Визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті має проводитися на дату балансу, а також на дату здійснення господарської операції в її межах або за всією статтею (відповідно до облікової політики).

Для визначення курсових різниць має застосовуватися:

- на дату балансу – валютний курс на кінець дня дати балансу;
- на дату здійснення господарської операції – валютний курс на початок дня дати здійснення операції.

Розмір та визнання курсової різниці можна звести до мінімуму при правильному складанні договору з контрагентами, уникнувши довготривалих валютних контрактів, що в подальшому може стимулювати курсові різниці. Також, для уникнення частини втрат, пов'язаних зі зміною курсів іноземних

валют, необхідно укласти контракти із включенням захисних валютно-цінових застережень, що сприятиме мінімізації валютних ризиків.

Для підприємства що має зв'язок із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності наказ про облікову політику містить один важливий аспект. В контексті офіційного курсу НБУ та міжбанківського курсу, які суттєво відрізняються постає таке проблемне питання: підприємства для здійснення господарських операцій купують чи продають валюту за міжбанківським курсом. Облік різниці між курсом НБУ та міжбанківським є суттєвою проблемою, оскільки назвати такі різниці курсовими відповідно до чинного законодавства не є правильним. Дане питання ні в П(С)БО 21 ні в МСБО 21 чітко не висвітлено. В більшості випадках, такі різниці обліковуються від операційної діяльності у складі інших операційних доходів (витрат) відповідно на субрахунках 719 (949), різниці між курсом НБУ та біржовим (міжбанківським) від неопераційної діяльності – як інші доходи (витрати) на субрахунках 746 (977). Тому, саме наказ про облікову політику повинен врегулювати це питання.

Відносно управління монетарними активами з урахуванням впливу інфляційного процесу, слід зазначити, що при формуванні фінансової звітності обов'язково має враховуватись концепція часової зміни вартості грошей [4, с.153].

В світовій обліково-аналітичній практиці відомо декілька підходів щодо врахування в обліку часової зміни вартості грошей, серед них: нехтування інфляцією при обліку, перерахунки по відношенню до стабільної валюти, переоцінювання об'єктів обліку в грошові вимірники однакової купівельної спроможності (метод GPL – General Price Level Accounting або GPP – General Purchasing Power), переоцінювання об'єктів обліку в теперішню вартість (метод CVA – Current Value Accounting або CCA – Current Cost Accounting) та ін.

В Україні згідно ж П(С)БО 22 «Вплив інфляції» передбачено, що всі суб'єкти господарювання, які згідно чинного законодавства зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність, за умови досягнення значення кумулятивного приросту інфляції 90 і більше відсотків підлягають коригуванню із застосуванням коефіцієнта коригування. В частині обліку монетарних активів в П(С)БО 22 зазначено, що монетарні активи, які згідно з угодою між підприємством та іншою стороною підлягають індексації (депозити, облігації тощо), відображаються в балансі в сумі, передбаченій угодою. Показники інших монетарних статей не коригуються. Отже, грошові кошти переоціні не підлягають [4, с.155]. Проте, на нашу думку, це є грубою помилкою, оскільки неврахування впливу інфляційного процесу веде до значного спотворення даних про майновий стан підприємств і результати їх діяльності, робить неможливим зіставлення даних різних періодів, ускладнює аналіз інвестиційної привабливості, зрештою, може спричинити нездатність продовжувати діяльність в осяжному майбутньому.

Список використаних джерел

1. Верига Ю. А. Інфляційні процеси та їх вплив на складання квартальної фінансової звітності / Ю. А. Верига // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 7 (25). – Ч. 1. – 2010. – С.261-269/

2. Вплив змін валютних курсів : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. за № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

3. Карпович. М. Напрями мінімізації негативного впливу курсових різниць на фінансові результати діяльності підприємств України / М. Карпович// *naub.oa.edu.ua*

4. Скоробогатова В.В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології : монографія / В.В. Скоробогатова. – Житомир : ЖДТУ. – 2012. – 520 с.

Матвієнко Д. О.

**здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна**

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Грошові кошти – це найліквідніший актив, що може мати підприємство. Вони беруть участь у всіх етапах облікового циклу, таких як: виробництво, продаж або придбання будь-якої продукції, надання певних послуг або робіт і отримання за це певний дохід. Таким чином, облік грошових коштів ведеться на кожному підприємстві. Крім того, результативність роботи підприємства майже цілком залежить від правильний обліку грошових коштів

Облік грошових коштів – це, перша за все, правильне документальне оформлення руху грошових коштів як на поточному рахунку в банках, так і у касах підприємств, а також висвітлення усіх надходжень і видатків на підприємстві, під час його господарської діяльності[1].

У наш час облік грошових коштів на підприємстві суворо регламентований згідно до законодавства нашої держави. Таким чином, облік грошових коштів ведеться згідно статті 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Що ж стосується касових операцій, то вони здійснюються згідно до «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15 грудня 2004р. №637 зі змінами та доповненнями. А рахунки підприємств у банках регулюються Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. №2121-III зі змінами та доповненнями.

Проте, не дивлячись на суворо регламентований облік грошових коштів, існує ряд проблем , які чекають на їх вирішення.

Як вітчизняні, так і зарубіжні вчені – економісти такі як А.Г. Загородній, О.М. Губачова, Г.Л. Вознюк, М.Т. Білуха, Е.С. Хендріксон та багато інших вже не перший рік досліджують проблеми обліку грошових коштів.

Зробивши дослідження можна встановити ряд проблем щодо обліку грошових коштів, що чекають на вирішення, таких як:

- 1) складна схема обліку готівки в касі;
- 2) недостатнє знання законодавчої бази касиром;
- 3) велика кількість операцій, що проводяться в готівковій формі розрахунків;

4) неповне та не своєчасне відображення грошових коштів у системі обліку.

Для усунення такої проблеми, як недосконале знання законодавчої бази касиром достатньо зобов'язати працівника вивчити закони, що стосуються обліку грошових коштів, а також постійно стежити за їх змінами, бо на сучасному етапі, коли наша країна дуже часто змінює законодавство, за для того, щоб воно відповідало вимогам ЄС та міжнародним стандартам, дуже важливо не пропустити змін у законах та постановах, щоб забезпечити правильний та своєчасний облік грошових коштів на підприємстві.

Проте, більш глобальною проблемою для обліку грошових коштів є те, що через касу, тобто в готівковій формі, проводиться багато господарських операцій на підприємстві, що породжує іншу проблему таку, як складна схема обліку готівки в касі, що зумовлена людським фактором, тобто людина може зробити помилки при заповненні документів, що не допускається в обліку.

Щоб усунути ці проблеми та їх наслідки, на мою думку, слід перейняти досвід зарубіжних країн. За кордоном більшість розрахунків здійснюються безготівковим способом, так перша на черзі у відказі від готівкових форм розрахунку є Швеція за нею Японія, Канада та США. Це зменшить розмір сектору тіньової економіки, бо готівка – це кров тіньової економіки, а вона в Україні займає дуже велике місце. Проте, не слід повністю відмовлятися від готівки на підприємстві, тут також можна скористатися досвідом зарубіжних країн, в них на підприємстві каса існує виключно для купівлі дрібних канцтоварів, плату за проїзд співробітників та інших несуттєвих витрат, вона називається – фонд дрібних сум. Адміністрація планує необхідні витрати та їх обсяги і на цій підставі визначає розмір фонду з розрахунку на 2-4 тижні[2]. Якщо в нашій країні ліміт каси – це гранично допустима сума готівки, яка може зберігатися в касі підприємства на кінець робочого дня, то у зарубіжних країнах у фонді дрібних сум постійно має бути, наприклад, 200 доларів, це їх своєрідний ліміт каси і якщо касиром була видана готівка на певні потреби, то він має зняти з розрахункового рахунку суму якої не вистачає до встановленого ліміту і внести її у фонд.

Отже, на даний момент у нашій країні існує ряд проблем, які потребують вирішення і якщо усунути їх, то можна полегшити та більш точно відобразити облік грошових коштів на підприємствах. Таким чином, слід більш детально розглянути пропозиції вчених – економістів нашої держави, а також перейняти досвід зарубіжних країн, щодо обліку грошових коштів.

Список використаних джерел

1. Жмайлова О. Г. Проблеми обліку операцій з грошовими коштами та напрямки їх удосконалення [Текст] / О. Г. Жмайлова, Ю. П. Картава. – С. 31–34.
2. Гавриличенко Є. В. Конспект лекцій з курсу «Облік у зарубіжних країнах» / Є. В. Гавриличенко. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 56 с.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р № 996/XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 15.12.2004 № 637 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05/>

5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 15.12.2004 № 637 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>

Нікітченко М. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ТЕРМІН КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВИХ ЗАСОБІВ: МЕТОДИКА ТА КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Відомо, що важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах, яким оперує норма пп. 14.1.138 ПКУ є «очікуваний термін корисного використання (експлуатації)». Практика свідчить, що стосовно строку корисного використання об'єкта ОЗ є лише суб'єктивні оцінки. Ні податкове, ні бухгалтерське законодавство не містить будь-яких алгоритмів або критеріїв визначення тривалості терміну корисного використання. Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» він має встановлюватись підприємством самостійно з урахуванням умов та інтенсивності експлуатації, морального зносу та інших факторів. Отже, серед практиків до тепер ведуться активні дискусії щодо варіантів його встановлення.

Зокрема, перший варіант визначення очікуваного терміну корисного використання ґрунтується на накопиченому досвіді підприємства при експлуатації подібних активів.

Другий варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання згідно з технічними документами, що додаються до придбаного об'єкта основних засобів (якщо такі дані в них містяться). Однак і цей варіант не є ідеальним, оскільки він не враховує специфіку експлуатації одного і того ж об'єкта в різних умовах.

Третій варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання з урахуванням галузевих особливостей шляхом розробки класифікатора із глибокою деталізацією об'єктів ОЗ [8].

Останній – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання у відповідності до пункту 145.1 статті 145 ПКУ. Цей варіант здавалось би є найпростішим, однак, незважаючи на простоту, подібні терміни не можуть враховувати специфіку окремого об'єкта основних засобів, не кажучи вже про умови його використання і моральний знос.

Тож, при визначенні терміну корисного використання підприємствам доцільно враховувати наступні чинники, а саме:

- 1) очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- 2) фізичний та моральний знос, що передбачається;
- 3) правові або інші обмеження строків використання об'єкта [4].

Як бачимо, вони є досить розмитими та неконкретними, не кажучи вже про «інші чинники». Враховуючи все різноманіття ОЗ, під цю категорію чинників може потрапити все що завгодно.

Ще один момент, на який варто звернути увагу, – це норма п. 4 П(С)БО 7, наведена у визначенні терміна «об’єкт основних засобів»: «Якщо один об’єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися у бух галтерському обліку як окремий об’єкт основних засобів». Отже, крім загального визначення об’єкта ОЗ, саме строк корисного використання може бути ключовим критерієм для ідентифікації одного об’єкта як сукупності різних об’єктів з різними строками використання.

Надзвичайно важливо для затвердження строку експлуатації ОЗ правильно все оформити. Відповідно до норм пп. 145.1.2 ПКУ, «нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об’єкта, який встановлюється наказом по підприємству при визнанні цього об’єкта активом (при зарахуванні на баланс)...». Отже, при зарахуванні об’єкта ОЗ на баланс обов’язково слід оформити наказ, де чітко прописати строк корисного використання такого об’єкта.

Зазначимо, що проблема визначення терміну корисного використання основних засобів не нова і полягає не стільки в чисто технічному способі його визначення, скільки в науковій (економічній) обґрунтованості. Чим коротший термін служби, тим вища норма амортизації – необхідно швидше відтворювати основні засоби і тому більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до собівартості продукції, що призводить до її збільшення. Чим триваліше термін, тим нижче норма амортизації, більше період відшкодування зносу і, отже, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. А це, звичайно, збільшує масштаби морального знецінення необоротних активів.

Підводячи підсумок вищевикладеному, слід наголосити, що фізично можливий термін служби ОЗ не може бути основою для визначення терміну корисного використання і відповідно норм амортизації. Він повинен визначатися виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути менше фізично можливого, але в будь-якому випадку не бути менше від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи ОЗ пунктом 145.1 статті 145 ПКУ. Тож, вважаємо за необхідне перелік чинників визначення терміну корисного використання поданий в П(С)БО 7 доповнити наступним чинником – економічно доцільний термін служби ОЗ.

Список використаних джерел

1. Левченко Н.М. Амортизаційна політика як складова стратегії діяльності підприємства / Н. М. Левченко, І. О. Воробйова // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 102-107.
2. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>

Олонець С. А.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ В УМОВАХ БЮДЖЕТУВАННЯ

У сучасних нестабільних умовах реформування у сфері бухгалтерського обліку особливого значення набуває питання організації обліку витрат, які потребують глибокого аналізу та удосконалення їх обліку. У розрізі цього питання актуальності набуває стратегічне планування та шляхи його ефективного впровадження, що дозволить підвищити прибутковість і фінансову стійкість підприємства.

Для досягнення ефективності діяльності підприємства одним із методів управління та контролю фінансово-господарської діяльності є бюджетування, яке дає змогу оперативно реагувати на зміни середовища функціонування підприємства; економити всі види наявних ресурсів, раціонально їх використовувати; залучати інвесторів тощо [1]. В свою чергу стратегічне планування є оцінкою цілей, задач, масштабів і сфери діяльності підприємства у розрізі ресурсів, які будуть необхідні для діяльності підприємства, та чи будуть вони доступні, коли в них виникне потреба.

Для раціональної побудови процесу бюджетування, як виділяє В.В. Івата, потрібно виконати такі завдання: побудова бюджетного регламенту; встановлення центрів відповідальності різних рівнів; визначення учасників процесу бюджетування [2].

Розробка регламенту являє собою опис процедур, правил і принципів бюджетування, логічної структури бюджетів підприємства, щоб кожен працівник розумів, що представляє собою процес бюджетування, що стане першим кроком для досягнення мети і цілей підприємства.

Процес бюджетування повинен здійснюватись у тісній співпраці центрів відповідальності, але в економічній літературі не існує однозначного визначення поняття «центрів відповідальності», що бачимо з таблиці 1.

Проаналізувавши визначення даних авторів, можемо запропонувати узагальнене визначення центрів відповідальності як: центри відповідальності – це підрозділи підприємства, які очолюють відповідальні особи (керівники) та несуть відповідальність за формування певних показників діяльності.

Таблиця 1 – Визначення «центрів відповідальності»

Автор	Визначення
1	2
Атамас П. Н.	Центром відповідальності називають підрозділ, який очолює керівник, що несе особисту відповідальність за результати його роботи.
Голов С. Ф.	Центр відповідальності – сфера (сегмент) діяльності, у межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показники діяльності, які він повинен контролювати.

Добровський В. М.	Підрозділ підприємства, в якому менеджер особисто відповідає за показники діяльності даного підрозділу, називається центром відповідальності. Центри відповідальності визначаються також як сегмент бізнесу, менеджер якого відповідає за конкретну сукупність діяльності.
Садовська І. Б. Божидарнік Т. В. Нагірська К. Є.	Центр відповідальності – структурний підрозділ, за результатами діяльності якого встановлюється персональна відповідальність керівника. Центр відповідальності – це частина підприємства, керівник якого особисто відповідає за результати його роботи. При цьому управління затратами відбувається через діяльність людей. Саме люди, які беруть участь в управлінні, мають відповідати за доцільність виникнення тих чи інших видів затрат.
Яковлев Ю. П.	Центр відповідальності — це сегмент усередині підприємства, який очолює відповідальна особа, що приймає рішення.

*сформовано автором

Головною метою створення центрів відповідальності є більш чітка організація контролю і регулювання витрат, забезпечення чіткої персоніфікованої відповідальності за рівень окремих витрат на підприємстві [3]. А саме, для ефективного обліку та аналізу витрат важливим є впровадження бюджетування, що представляє собою складання кошторисів, обліку, контролю та аналізу їх виконання за центрами відповідальності з деталізацією центрів витрат. Автоматизація даного процесу за допомогою відповідних програм, з урахуванням операційних бюджетів, дасть змогу знизити кількість помилок, своєчасно виявляти відхилення та аналізувати їх причини, що підвищить якість і оперативність прийняття управлінських рішень.

Отже, виділимо такі шляхи вдосконалення процесу управління обліку витрат в умовах бюджетування: забезпечити взаємозв'язок довгострокового і короткострокового планування зі стратегічними цілями компанії; впровадити складання кошторисів, облік, контроль і аналіз їх виконання за центрами відповідальності з деталізацією центрів витрат у рамках бюджетування.

Таким чином, розумне впровадження процесу бюджетування значно підвищить якість з реалізації стратегій, так як стратегічні цілі будуть регламентовані і доведені до кожного структурного підрозділу, з'явиться можливість більш об'єктивно оцінити витрати за кожним центром відповідальності та здійснювати чітке їх планування, а автоматизація бюджетування дозволить знизити кількість помилок та підвищить якість і оперативність прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Довбуш Н. Є. Концептуальні основи бюджетування на підприємствах малого та середнього бізнесу [Текст] / Н. Є. Довбуш // Інноваційна економіка – 2015.- № 3.- С.242-247.
2. Івата В.В. Напрями вдосконалення бюджетного процесу на машинобудівному підприємстві / Івата В. В. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/19.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/19.pdf).

3. Калініченко М. Виділення центрів відповідальності як складова ефективного управління витратами / Калініченко М. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=40524>.

Очеретько Л. М.
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Солов'янова І. А.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» дивіденди – це частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу [3].

Підпунктом 14.1.49 ст.14 Податкового кодексу (далі – ПКУ) дивіденди визначено, як платіж, що здійснюється юридичною особою – емітентом корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку [2].

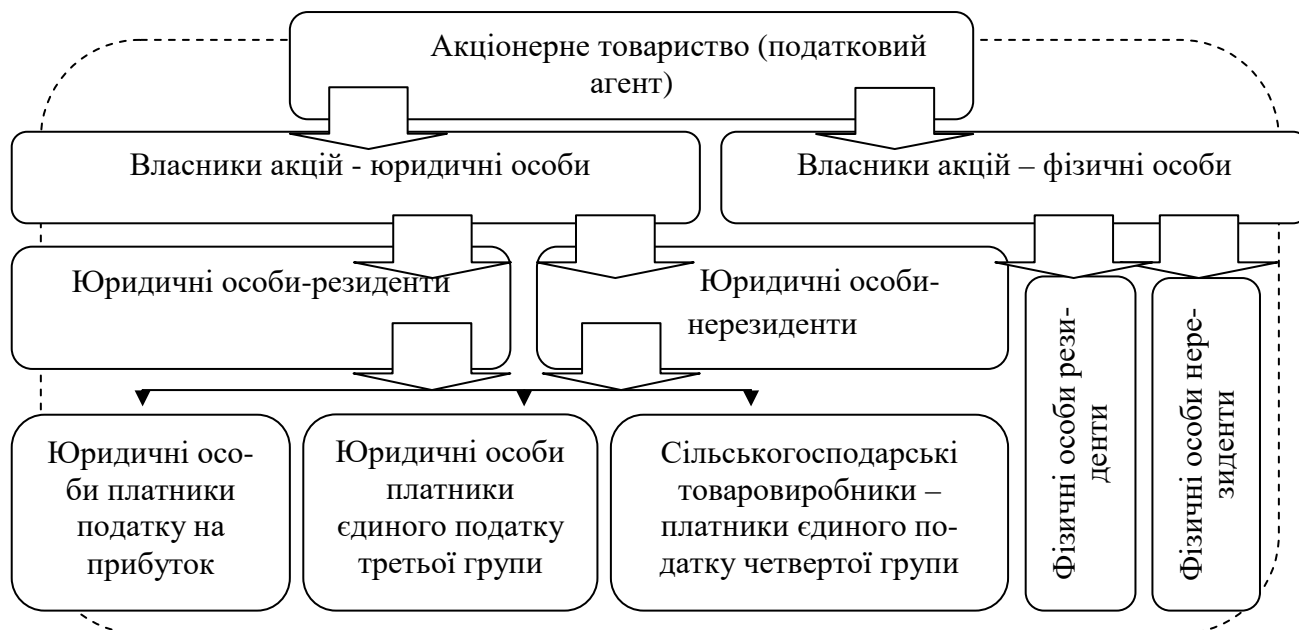
У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» поняття «дивіденди» трактується, як частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Отже, дивіденди є різновидом пасивних доходів, які виплачуються власнику акцій з чистого прибутку в розрахунку на загальну кількість акцій, якими він володіє.

Формування обліково-інформаційного забезпечення побудови дивідендної політики підприємств ускладнюється різноманітністю механізмів оподаткування дивідендів, які виплачуються на користь власників акцій (рис.1).

Різноманітність акцій, механізмів оподаткування нарахованих дивідендів, форм виплат за групами учасників вимагає на удосконалення організації аналітичного обліку на рахунках, пов'язаних з нарахуванням, оподаткуванням та виплатою дивідендів [1].

Однією з умов організації обліку розрахунків з учасниками по виплаті дивідендів є необхідність розмежування інформації про прибуток використаний у звітному періоді. З метою забезпечення належного контролю за нарахуванням, оподаткуванням та виплатою дивідендів пропонуємо рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» доповнити субрахунком 444 «Прибуток використаний у звітному періоді на виплату дивідендів».

Рис. 1 – Класифікація учасників за різноманітністю механізмів оподаткування дивідендів

При цьому аналітичний облік на даному субрахунку доцільно вести в розрізі:

- різних типів акцій, передбачених установчими документами акціонерного товариства;
- юридичного статусу власників акцій – юридичні та фізичні особи;
- правового статусу – юридичні особи – резиденти та юридичні особи – нерезиденти, аналогічно фізичні особи – резиденти та нерезиденти;
- форми виплати – у грошовій чи/або натуральній формі (рис.2).

Отже, облікове відображення операцій по нарахуванню, оподаткуванню та виплаті дивідендів набиратиме наступного вигляду (табл. 1):

Аналітичні розрізи

XXXX X.X.X XX X 444

Прибуток використаний у звітному періоді на виплату дивідендів за типами акцій
за юридичним статусом власників акцій
за правовим статусом власників акцій
за формами виплат

Рис. 2 – Аналітичний облік прибутку використаного у звітному періоді на виплату дивідендів

Запропонована методика організації аналітичного обліку розрахунків з учасниками на твердження окремих науковців ускладнить ведення обліку.

Таблиця 1- Облікове відображення розрахунків по виплаті дивідендів

Господарські операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Створено фонд для виплати дивідендів за простими акціями фізичним особам-резидентам	441	444221
Нараховано дивіденди акціонерам фізичним особам – резидентам	444221	671221
Утримано: - ПДФО - військовий збір	671221 671221	641/ПДФО 642/ВЗ
Сплачено до бюджету: - авансовий внесок із податку на прибуток; - ПДФО; - військовий збір	641/АВ 641/ПДФО 642/ВЗ	311 311 311
Виплачено дивіденди за простими акціями фізичним особам-резидентам у грошовій формі	671221	311

Проте це хибна думка, оскільки ведення обліку практично на всіх підприємствах ведеться автоматично, то запровадження на практиці поданих пропозицій аж ні як не призведе до росту трудомісткості ведення обліку, а лише сприятиме посиленню контролю за правильність відображення розрахунків з учасниками в бухгалтерському та податковому обліку, а також у фінансовій звітності та примітках до неї.

Список використаних джерел

1. Пилипенко О. І. Організаційно-правові основи розрахунків із засновниками та учасниками /О. І. Пилипенко// Вісник ЖДТУ. – 2010. – №2(52). – С.57-61.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page?text=%E7%E0%F1%F2%E0%E2%E0>.
3. Про акціонерні товариства. Закон України від 17.09.2008 р. № 514-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/514>.

Пасічник А. В.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

У сучасних нестабільних умовах ринкової економіки та цінової політики особливого значення набуває питання виявлення шляхів ефективного управління дебіторською заборгованістю. Уникнути появи дебіторської заборгованості майже неможливо, тому необхідно приділити увагу організації її обліку і аналізу, для запобігання виникненню безнадійної заборгованості, що дозволить ефективніше використовувати фінансові ресурси підприємства.

З метою всебічного розвитку та безперервного функціонування всіх сфер економіки підприємцям необхідно, для прийняття рішень, отримувати правдиву, неупереджену та достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, особливо про стан дебіторської заборгованості.

Згідно із П(с)БО 10, дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

В ринковій економіці наявність дебіторської заборгованості на підприємстві вважається об'єктивним явищем.

Для здійснення будь-якої господарської операції підприємство повинно здійснити розрахунки з іншим підприємством. З метою забезпечення зростання прибутку суб'єкти господарювання використовують різноманітні механізми розширення клієнтської бази і збільшення обсягів реалізації, що у свою чергу призводить до зростання розміру дебіторської заборгованості. Із зростанням розміру дебіторської заборгованості виникає потреба управління нею [2].

Дебіторська заборгованість має негативний вплив на фінансовий стан підприємства:

- чим триваліший період погашення дебіторської заборгованості, тим менший дохід від капіталу, вкладеного в дебіторів. Це – наслідок основного принципу діяльності підприємства: капітал, вкладений в активи, повинен приносити прибуток, який за інших рівних умов, тим вищий, чим вища оборотність;

- в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежів автоматично приводить до зниження вартості реалізованих товарів, тобто грошові кошти, які повертаються боржниками, певною мірою знецінюються;

- дебіторська заборгованість є одним із видів активів підприємства, для фінансування якого необхідне відповідне джерело. Оскільки будь-які ресурси в ринковій економіці мають свою ціну, то підтримання певного рівня дебіторської заборгованості пов'язане з відповідними затратами.

Для контролю та регулювання стану дебіторської заборгованості на підприємстві необхідно визначити політику управління дебіторською заборгованістю, яка б охоплювала такі етапи:

- По-перше, визначаються умови продажу товарів: у кредит чи за попередньою оплатою. Адже, передусім, управління дебіторською заборгованістю пов'язане з вибором між прибутком від збільшення обороту, прискоренням оборотності, спричинених кредитною політикою, і витратами, пов'язаними з проведенням цієї політики.

- По-друге, надаючи відстрочку покупцям, необхідно сформувати систему кредитних умов та пересвідчитись у платоспроможності клієнтів.

- По-третє, на основі результатів оцінки кредитоспроможності покупців визначаються клієнти, які через низку об'єктивних обставин не оплатять рахунки – для них доцільно використовувати надбавку до ціни за порушення розрахунково-платіжної дисципліни.

- По-четверте, визначаються процедури інкасації дебіторської заборгованості і форми її рефінансування [3].

В сучасних нестабільних умовах, при укладанні договорів з контрагентами необхідно враховувати темпи інфляції.

Також, з метою своєчасного виявлення неприпустимої для підприємства дебіторської заборгованості на етапі формування оборотно-сальдової відомості, необхідно перевіряти суттєвість документів по розрахункам з дебіторами, для цього, на нашу думку, доцільно використовувати таблицю 1.

Таблиця 1 – Оцінка суттєвості дебіторської заборгованості

Дата акта	№ акта	Контрагент	Сума	У відсотках до:	
				Загальної суми заборгованості контрагента	Загальної суми дебіторської заборгованості
1	2	3	4	5	6

Отже, можна сказати, що в теперішніх умовах кожне підприємство повинно обирати політику управління дебіторською заборгованістю, та своєчасно виявляти можливість виникнення неприпустимої для підприємства дебіторської заборгованості, що дозволить запобігти безнадійної заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Дебіторська заборгованість: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999р. № 237 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO10.aspx>

2. Потриваєва Н. В. Значення дебіторської заборгованості як складової фінансових активів / Н. В. Потриваєва, М. В. Боєнко // Економічний форум. – 2015. – № 1. – С. 262-267.

3. Сорока Р.С. Реструктуризація заборгованості як елемент формування економічної безпеки підприємства / Р. С. Сорока, І. В. Брень, О. М. Колич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.2 – С. 288-298.

Попова А. О.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Із початком 2016 року в українській економіці відбулося багато змін щодо податкового законодавства.

Одним з них є Закон № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24 грудня 2015 року, в якому зазначаються деякі зміни, що стосуються податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Податок на нерухомість на даному етапі української економіки є одним з важливих податків, тому він активно досліджується сучасними українськими економістами, про що свідчать праці В. Загорського, В. Кравченко, А. Пелехатого, В. Мартиненко, В. Рибак, А. Соколовської та інші.

Даний податок сплачують фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, що є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, які знаходяться на території України.

Об'єкт оподаткування – об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

З 1 січня 2016 року внесено ряд змін та доповнень, зокрема, викладено в новій редакції п.п. «г» п.п. 266.2.2 п. 266.2 статті 266 ПКУ, відповідно до якої, не є об'єктом оподаткування житлова нерухомість непридатна для проживання, у тому числі у зв'язку з аварійним станом, визнана такою згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад.

Незважаючи на ряд змін, база оподаткування податком не змінилась – це загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток. Якщо це спільна сумісна власність (спільна власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності; майно, набуте подружжям за час шлюбу, є їхньою спільною сумісною власністю, якщо інше не встановлене договором або законом), то всіма співвласниками визначається той, хто сплачуватиме податок.

Після проведення реформування податкової системи у Законі № 909-VIII було змінено систему оподаткування нерухомості. Відтак, фізичні особи – власники квартир площею понад 60 кв. м та будинків площею більшою за 120 кв. м змушені відтепер сплачувати у місцеві бюджети за «надлишкові» метри, причому незалежно від вартості нерухомості та від того, де вони проживають: у столиці чи районному центрі, де рівень доходів і витрат суттєво відрізняється.

Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються за рішенням сільської, селищної, міської ради залежно від місця розташування та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 3% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 кв. м бази оподаткування.

За наявності у власності платника податку об'єкта (об'єктів) житлової нерухомості, у тому числі його частки, що перебуває у власності фізичної чи юридичної особи – платника податку, загальна площа якого перевищує 300 квадратних метрів (для квартири) та/або 500 квадратних метрів (для будинку), сума розрахованого відповідно до п.п. "а"- "г" п.п. 266.7.1. ст. 266 ПКУ податку, збільшується на 25000 гривень на рік за кожен такий об'єкт житлової нерухомості (його частку).

Тобто, з 2016 р. встановлено додаткову ставку податку в розмірі 25 тис. грн. для таких об'єктів нерухомості: квартир площею понад 300 кв.м, будинків – понад 500 кв.м.

Податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу.

Ставки податку, наприклад, у Франції, Англії та інших європейських країнах в середньому становлять 1-2% від вартості нерухомого майна.

Надходження від даного податку становлять більшу частину доходів бюджетів органів місцевого самоврядування. Наприклад, у деяких штатах Австралії він складає понад 90% місцевого бюджету, в США – до 75%, у Канаді – до 80% бюджету. Завдяки достатньо широкій базі, яка включає практично всі об'єкти нерухомості, податок на нерухомість має значну питому вагу – від 4% до 15% у місцевих бюджетах країн, економіка яких розвивається (Молдова, Румунія, Чорногорія та інші). Так, у Болгарії щорічний податок на нерухоме майно становить 0,25 % від балансової вартості даного нерухомого майна. В Іспанії власникам житла доводиться сплачувати два податки на рік: муніципальний (0,5–2 % від кадастрової вартості майна) і податок на майно 0,2 — 2,5 %. Для останнього базою оподаткування може бути і кадастрова вартість і його ринкова ціна.

Вивчаючи досвід зарубіжних країн, на нашу думку, необхідна зміна бази оподаткування податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості. Необхідно розробити систему, за якою базою оподаткування буде вартість об'єкта нерухомого майна, диференціюючи ставки податку в залежності від вартості.

Помулева В. М.
ст. викладач. кафедри обліку і аудиту
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

З 2015 року податок на прибуток обчислюється, виходячи з бухгалтерського фінансового результату (визначено за П(С)БО або МСФЗ), скоригованого на різниці, передбачені розд. III Податкового кодексу (далі- ПКУ).

Різниці, на які коригується фінансовий результат до оподаткування — це амортизаційні різниці необоротних активів (ст. 138 ПКУ), різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень) (ст. 139, 141), різниці від здійснення фінансових операцій (ст. 140), різниці, що виникають при здійсненні операцій із цінними паперами, інвестиційною нерухомістю та біологічними активами, які оцінюються за справедливою вартістю (п. 141.2); інші різниці (п. 140.5).

Такі різниці коригують бухгалтерський фінансовий результат як у бік зменшення, так і у бік збільшення:

Якщо відповідно до III розділу ПКУ передбачено здійснення коригування шляхом збільшення фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

- зменшення від'ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку)
- збільшення позитивного значення

Якщо відповідно до III розділу ПКУ передбачено здійснення коригування шляхом зменшення фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

- збільшення від'ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку)
- зменшення позитивного значення фі-

фінансового результату до оподаткування (прибутку)   фінансового результату до оподаткування (прибутку)

При цьому підприємства, річний дохід (визначений за правилами бухгалтерського обліку) яких не перевищує 20 млн. грн., мають право прийняти рішення про незастосування коригувань (крім різниці у вигляді від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років). На його суму окремо зменшують бухгалтерський прибуток, із якого потім розраховують податок на прибуток. Якщо річний дохід перевищить 20 млн. грн., то необхідно зробити коригування на всі різниці визначені в р. III ПКУ.

Таблиця 1 – Критерії коригування фінансового результату

Критерії	Коригування фінансового результату
Річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків) не перевищує 20 млн. грн.	Коригування фінансового результату до оподаткування може не проводитись на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років)
Річний дохід (без непрямих податків) перевищує 20 млн. грн.	Коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці

Оскільки в останньому п.п. 134.1.1 ПКУ вказано, що в розрахунку річного доходу має брати участь дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), можна зробити висновок, що для визначення критерію коригування потрібно буде включити суми, на які було зменшено дохід при визначенні чистого доходу. Це знижки, сума повернутого товару, що був проданий раніше. Але ця норма потребує роз'яснень від ДФС України.

Загальний принцип коригування такий:

Фінрезультат до оподаткування (рядок 2290 ф.2)	Фінрезультат до оподаткування (рядок 2290 ф.2)
+	-
Коригування на суму бухгалтерських витрат	Коригування на суму податкових витрат
-	+
Коригування на суму бухгалтерських доходів	Коригування на суму податкових доходів

Тобто, у встановлених випадках замінюються бухгалтерські показники на податкові.

Проте, розд. III ПКУ є не єдиним джерелом різниць. Так, коригування фінансового результату на різниці, пов'язані з трансфертним ціноутворенням, на різниці, пов'язані з довгостроковим страхуванням життя і недержавним пенсійним страхуванням; на різниці за «перехідними» операціями проводиться на підставі розд. I, II, XX ПКУ відповідно, хоча, у названих розділах не вживається такий термін, як «різниця». Передбачені в цих розділах коригування (включення до складу витрат тощо) по суті є різницями, що підтверджує їх наявність у додатку РІ до податкової декларації з податку на прибуток.

Відсутність у пп. 134.1.1 ПКУ посилання на розділи I, II та XX ПКУ (за винятком різниць за збитками) вказує на те, що коригувати фінрезультат на різ-

ниці, не згадані в розд. III ПКУ, зобов'язані всі платники податку на прибуток незалежно від обсягу доходу.

Отже, якщо підприємство з доходом до 20 млн. грн. прийняло рішення про незастосування коригувань і не має задекларованих збитків минулих років, то це не означає, що його фінансовий результат точно відповідатиме об'єкту оподаткування податком на прибуток. Адже крім необов'язкових для такої категорії платників податків різниць, передбачених розд. III ПКУ, є різниці, передбачені іншими розділами ПКУ, які є обов'язковими для всіх.

Однак, актуальною проблемою для платників на сьогодні є відсутність правил обліку податкових різниць та чітких рекомендацій щодо їх відображення. Крім того, застосування окремих податкових правил на практиці буде ускладнено і потребуватиме додаткових коментарів (наприклад, щодо боргових зобов'язань).

Таким чином, механізм оподаткування прибутку підприємств суттєво наближений до правил бухгалтерського обліку; податкові різниці стали більш обґрунтованими.

Проте й досі залишилась низка проблем, які потребують вирішення, зокрема необхідність розробки методології обліку податкових різниць і відображення їх у фінансовій звітності.

Резніченко О. О.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

В даний час питання сумнівних або безнадійних боргів все більше стає актуальним, бо майже всі підприємства України на даному етапі розвитку нашої економіки мають довгострокові або короткострокові дебіторські заборгованості, що негативно впливають на фінансовий стан підприємств. Ось чому саме облік дебіторської заборгованості, а також контроль за погашенням її в строк є одним із головних питань в управлінні підприємством.

Це питання досліджують багато вчених-економістів протягом довгого періоду час. Саме проблеми обліку дебіторських заборгованостей зацікавили таких вітчизняних та закордонних вчених, як: В. Золотогоров, В.В. Ковальов, О.Д. Заруб, А. Шаповалова, Ю. Я. Литвин, О. Д. Заруба, М. Д. Білик, К. Хувер та багато інших.

Проаналізувавши економічні роботи цих вчених можна зробити висновок, що дебіторська заборгованість – це сума боргів суб'єктів господарської діяльності, щодо оплати за товари, роботи та послуги, які були надані та які будуть включені до підсумку балансу за їх реалізованою вартістю[1].

В нашій країні ведення обліку дебіторської заборгованості регулюється такими законодавчими актами, як : Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[2], П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[3]

, а також Податковий кодекс України. Проте, не дивлячись на те, що процес обліку регламентований законами можна виділити декілька проблем, що зустрічаються під час обліку дебіторської заборгованості.

Дослідивши це питання можна встановити ряд проблем, що чекають на вирішення, а саме:

- 1) порядок списання дебіторської заборгованості;
- 2) рефінансування дебіторської заборгованості;
- 3) уніфікація застосування субрахунків.

Однією з головних проблем обліку дебіторської заборгованості це порядок її списання. Таку заборгованість можуть признати безнадійною в разі ліквідації або визнання підприємства, що є дебітором, банкрутом і в такому випадку цю дебіторську заборгованість слід віднести до витрат. Щоб уникнути цих проблем слід створювати на підприємствах резерв сумнівних боргів, який забезпечить покриття майбутніх безнадійних дебіторських заборгованостей.

Наступною, але не менш важливою є проблема рефінансування дебіторської заборгованості, тобто переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів, такі як: гроші або короткострокові фінансові вкладення. До основних форм рефінансування належать: форфейтинг, облік або дисконт векселів та факторинг. На даний час лише невеликий відсоток підприємств, що мають дебіторські заборгованості, застосовують рефінансування і тому це є проблемою, бо це дало б змогу прискорити обмін дебіторської заборгованості на грошові кошти. Також це зумовлено відсутністю достатньої правової бази в нашій країні, тож слід вдосконалити її, що приведе до більш результативної діяльності підприємств.

Однією з проблем є уніфіковане застосування субрахунків, що заважає вести більш точний перелік дебіторів, а це призводить до несвоєчасного виявлення дебіторської заборгованості, яка може перейти до розряду сумнівної або безнадійної. Тож слід доповнити існуючий рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» субрахунками, які в свою чергу дозволять більш достовірно відображати передачу прав власності на реалізацію товарів замовникам і відокремити їх від реалізації товарів покупцям у сфері торгівлі [4].

Зробивши дослідження, можна сказати, що найголовнішим методом вирішення проблем в обліку дебіторської заборгованості є її автоматизація. Слід створити електронну базу дебіторської заборгованості, співвіднести в електронній базі зобов'язання щодо ведення розрахунків та знайти способи погашення взаємної заборгованості, а також проводити взаємозаліки з дебіторами.

Отже, криза неплатежів, яка спостерігається на сучасному етапі розвитку економіки впливає на стан дебіторських заборгованостей в Україні, через це облік заборгованостей полягає в тому, щоб не допустити прострочення термінів та доведення дебіторських заборгованостей до стану безнадійних.

Таким чином слід удосконалювати облік дебіторської заборгованості за допомогою рефінансування заборгованостей, доповнення плану рахунків спеціальними субрахунками, а також автоматизацією обліку дебіторських заборгованостей.

Список використаних джерел

1. Іващенко А. С. Проблеми обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в Україні / А. С. Іващенко, О. В. Гайдамака, Н. В. Черевик // Молодий

вчений. – 2014. – № 4(07)(1). – С. 69-71 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_4\(07\)__19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_4(07)__19).

2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні від 16.07.99 р. №996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/l>

4. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її удосконалення / А. П. Неживенко // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2013. – №7.- С.165-170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

Ременюк Д. Д.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДИВІДЕНДІВ

Відповідно до 14.1.49 ст. 14 ПКУ дивіденди – платіж, що здійснюється юридичною особою – емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. Водночас згідно з п.4 П(С)БО 15 «Дохід» дивіденди визначені як частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Розглянемо порядок оподаткування дивідендів при їх виплаті фізичним та юридичним особам, переваги та недоліки для окремих суб'єктів. Зокрема, виплата дивідендів фізичним особам є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військового збору (далі – ПДФО, ВЗ).

Для оподаткування дивідендів у 2016 році передбачено такі ставки ПДФО:

– 18 % – для пасивних доходів, у тому числі нарахованих у вигляді дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування (у 2015 році було 20%);

– 5% – для доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування).

При оподаткування дивідендів фізичних осіб – нерезидентів можуть бути використані і знижені ставки податку, якщо це визначено міжнародними договорами з країною нерезидента. На сьогодні Україна має договори з Австрією, Казахстаном, Канадою, Німеччиною, США, Фінляндією, Францією, Швейцарією, Швецією, ін.

Варто наголосити, що з січня 2015 року дивіденди віднесено до переліку доходів фізичних осіб, з яких утримується військовий збір за ставкою 1,5 % (табл. 1).

Слід наголосити, що дивіденди, які підлягають виплаті фізичним особам, що нараховуються у вигляді акцій (часток, паїв), якщо таке нарахування не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента (п. 165.1.18 ст. 165 ПКУ) не оподатковуються.

Особливістю ж оподаткування виплати дивідендів юридичним особам є те, що емітент до або одночасно із виплатою дивідендів за власний рахунок зобов'язаний сплатити авансовий внесок з податку на прибуток.

При виплаті дивідендів юридичним особам – нерезидентам утримується податок з таких доходів за ставкою 15 % їх суми та за їх рахунок, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати.

Таблиця 1 – Облік нарахування і виплати дивідендів фізичним особам

№ п/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано суму дивідендів	443	671	1000
2.	Нараховано податок на доходи фізичних осіб у вигляді дивідендів за ставкою 18%	671	641 ПДФО	180
3.	Утримавно військовий збір	671	642	15
4.	Виплачено дивіденди з поточного рахунку в банку	671	311	805
5.	Перераховано суму податку на доходи фізичних осіб до державного бюджету	641 ПДФО	311	180
6.	Перераховано суму військового збору	642	311	15

Що стосується оподаткування ПДВ, то виплата дивідендів у грошовій формі або у вигляді цінних паперів, які здійснюються емітентом не є об'єктом оподаткування ПДВ (пп. 196.1.6 ПК). Якщо дивіденди виплачуються натурою, то така операція визнається постачанням (пп. 14.1.185, 14.1.191 ПК) і у емітента виникають зобов'язання з ПДВ (п. 185.1 ПК).

Таким чином, виплата дивідендів юридичній особі резиденту не тягне за собою жодних додаткових утримань, тобто підприємство-емітент має сплатити лише авансовий внесок з податку на прибуток при виплаті дивідендів; виплата дивідендів юридичній особі – нерезиденту спричиняє додаткове податкове навантаження на доходи нерезидента у розмірі 15% (п. 141.4 ПКУ).

Кожне підприємство, незалежно від обраної системи оподаткування (загальна чи спрощена), відповідно до пп. 153.3.2 ПКУ зобов'язане до/або одночасно із виплатою дивідендів юридичним особам сплатити до держбюджету авансовий внесок з податку на прибуток в розмірі 18%, який згідно ст.57.11.2 ПКУ зараховується у зменшення нарахованих зобов'язань з податку на прибуток (табл. 2).

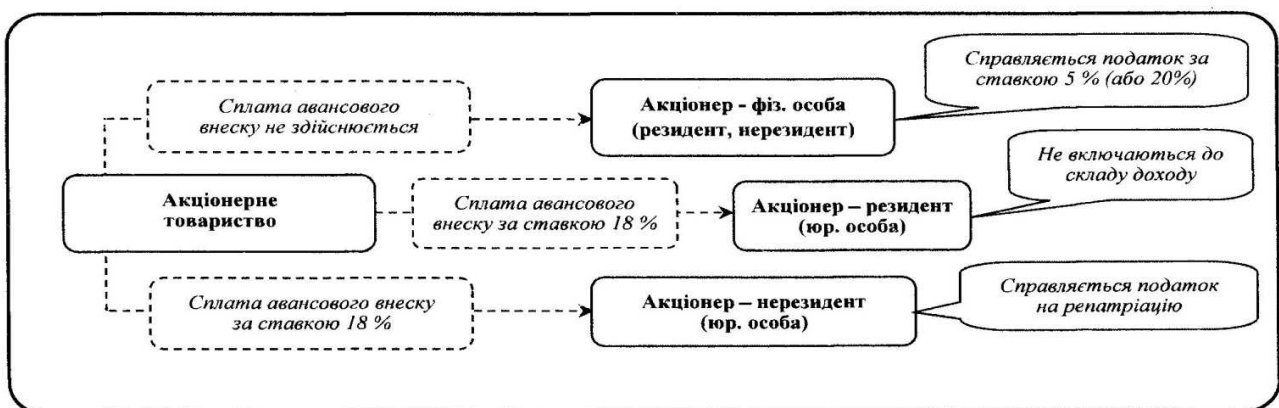
Таблиця 2. – Облік нарахування і виплати дивідендів юридичним особам

№ п/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано суму дивідендів	443	671	10000
2.	Виплачено дивіденди юридичній особі – резиденту	671	311	10000
3.	Виплачено дивіденди юридичній особі – нерезиденту	671	311	За мінусом податку на репатріацію 15%
4.	Перераховано до бюджету авансовий внесок з податку на прибуток (18%)	641	311	1800

Якщо ж емітент корпоративних прав є платником єдиного податку, то він також зобов'язаний сплачувати авансові внески з податку на прибуток (за ставкою податку на прибуток), але на бюджетні рахунки єдиного податку. Законодавством не передбачено можливість заліку сплачених авансових внесків у єдиний податок за результатами діяльності емітента корпоративних прав. Тобто авансовий внесок з податку на прибуток фактично є додатковим податком для платника єдиного податку.

За новими правилами, авансовий внесок розраховується не з всієї суми дивідендів, а з суми перевищення дивідендів, що підлягають виплаті, над значенням об'єкта оподаткування за рік, за результатами якого виплачується дивіденди. Таким чином, механізм оподаткування дивідендів набуває наступного вигляду (рис.1).

Існуючий механізм оподаткування дивідендів для суб'єктів малого підприємництва – платників єдиного податку створює додатковий податковий тиск та виникнення «прихованих» дивідендів. Уникненню такої ситуації сприятиме врахування досвіду зарубіжних країн щодо більш низького рівня оподаткування нерозподіленого прибутку в порівнянні з розподіленим та відміна авансового внеску з податку на прибуток при виплаті дивідендів.

Рис. 1 – Механізм оподаткування дивідендів в Україні

Джерело: розроблено автором

Список використаних джерел

1. Безпалько І. Р. Оподаткування дивідендів: зарубіжний досвід та українські реалії / І.Р. Безпалько. // Наукові записки Української академії друкарства. – 2014. – № 4. – С. 102-105.
2. Гречко А. В. Оподаткування дивідендів як фактор впливу на залучення інвестицій / А. В. Гречко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 241-248.
3. Облік та оподаткування дивідендів 2015 рік. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://scaudit.com.ua/>
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
5. П(С)БО № 15 "Дохід", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 87 зі змінами і доповненнями/

Саєнко М. А.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодію з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність. Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер потребують певних управлінських впливів, що виробляють в системі фінансового менеджменту на основі переробки чисельних потоків різноманітної економічної інформації провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації.

Актуальність даної теми полягає в тому, що порядок і форми розрахунків між постачальниками та замовниками визначаються в господарських договорах. Це найбільш розповсюджена та важлива основа виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці. Розрахунки з постачальниками є кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги за умов наступної оплати або іншого погашення зобов'язань. У випадку здійснення передплати в бухгалтерському обліку виникає дебіторська заборгованість за авансами виданими[1].

Тема обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками розглядалась провідними вітчизняними науковцями з бухгалтерського обліку, зокрема Ф. Ф. Бутенцем, А. С. Барановською, Г. В. Власюк, В. В. Жуковською, А. Козоріз, О. С. Кравченко, О. М. Шапошнікова та іншими. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність даної теми та подальшого дослідження.

Прибутковість діяльності підприємства залежать від швидкості обороту капіталу, що визначається цілим комплексом економіко-організаційних заходів. Його частиною є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності. Для дотримання діючих правил розрахунків слід запобігати їх простроченню, сприяти

зменшенню кредиторської заборгованості. Чим швидше здійснюється процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка[2].

З метою покращення розрахункової дисципліни і для скорочення кредиторської заборгованості пропонуємо деякі пропозиції для удосконалення обліку розрахунків:

- систематично здійснювати контроль за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства;

- проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості за конкретними постачальниками і покупцями, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення. Дані про терміни виникнення (погашення) заборгованості мають бути регулярними і оперативними, їх доцільно акумулювати в окремому документі. Складати такий реєстр можна у вигляді матриці, по рядках вказуються суб'єкти заборгованості, по стовбцях вказуються суб'єкти заборгованості, по стовбцях – строки утворення. Реєстр може оперативно виявляти тих боржників, успішна робота з якими може принести найбільший результат для підприємства, а також тих з якими повинні встановлюватися особливі відносини;

- контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції, тому бажано розширити систему авансових платежів;

- організувати роботу з договорами таким чином, щоб мати можливість в картці клієнта зазначати умови оплати (передоплата або післяплата) та контролювати надходження коштів відповідно до умов договору.

Таким чином, вищевикладені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню організації розрахунків та їх обліку, оптимізації обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості і зміцнення фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Жуковська В. В. Напрями удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і покупцями / В. В. Жуковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1116>

2. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г. В. Власюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_5/files/EC509_09.pdf

3. Біляк М. Д. Управління кредиторською заборгованістю підприємств / М.Д. Біляк // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 24–36.

4. Шаманська В. М. Первинна документація і реєстри бухгалтерського обліку : навч. посіб. для студ. екон. спец. / В.М. Шаманська – К. : Знання-Прес, 2008. – 268 с.

5. Кравченко О. С. Обґрунтування вибору постачальників торгівельного підприємства на основі методу аналізу ієрархії / О. С. Кравченко, К. О. Фролова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/portal/>

Сітало В. О.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів утворює податкову систему держави. З цих коштів фінансуються державні та соціальні програми, містяться структури, що забезпечують існування і функціонування самої держави. Організація роботи податкової системи є однією з головних завдань у розвитку економіки.

Податки є найважливішою і найдавнішою формою фінансових відносин між державою і членами суспільства.

Податок на додану вартість останнім часом привертає до себе значну увагу, тому що він став предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування та наслідків справляння для економічного розвитку і бюджету країни. Позитивна роль податку на додану вартість полягає у його фіскальній функції, тобто мобілізації величезних фінансових ресурсів до державного бюджету України. Головною хвилюючою проблемою є його безпосередній вплив на загальний рівень цін і регресивний характер особливо щодо малозабезпечених верств населення. Та, враховуючи соціально-економічний стан України, вади податку нівелюються його позитивним значенням.

Механізм справляння ПДВ характеризується рядом недоліків. Зокрема, на практиці серед них можна виділити: складність механізму адміністрування, можливість ухилення від сплати податку платниками, особливо в умовах нестабільного нормативно-правового забезпечення, несвоєчасне бюджетне відшкодування, негативний вплив на високотехнічні та наукомісткі виробництва.

Об'єктом оподаткування податку на додану вартість є операції платників податку з продажу товарів, робіт, послуг на території України, ввезення товарів, робіт, послуг на митну територію України та вивезення їх з митної території.

Не є об'єктом оподаткування операції з випуску, розміщення та продажу цінних паперів, емітовані НБУ, Мінфіном, Державним казначейством України, органами місцевого самоврядування та суб'єктами підприємницької діяльності, передача майна орендодавцям, що є резидентами, орендарю за договором оренди, передача майна у заставу кредиторю, надання послуг із страхування і пере-страхування, соціального і пенсійного страхування, обігу валютних цінностей, виплат заробітної плати, пенсій, стипендій, субсидій, дотацій, інших грошових або майнових виплат фізичним особам за рахунок бюджетів або соціальних чи страхових фондів і т. д.

Проблеми діючої системи оподаткування ПДВ:

- 1) неефективна боротьба проти ухилення від сплати податків;
- 2) електронне адміністрування ПДВ у частині використання ПДВ-рахунків призводить до вилучення у малих і середніх підприємств обігових коштів;
- 3) проблеми електронного консультування платників з питань оподаткування.

Рекомендації, щодо вирішення проблем оподаткування ПДВ:

- 1) широке обговорення можливого реформування ПДВ з залученням бізнесу та інших зацікавлених сторін;
- 2) зниження ставки податку до 15% (чинна 20%);
- 3) спрощення вимог системи електронного адміністрування (СЕА) для малого та середнього бізнесу – збільшення для малих та середніх підприємств суми ПДВ, на яку платник має право зареєструвати податкові накладні в Єдиному реєстрі податкових накладних без грошового забезпечення, що дозволить припинити вилучення обігових коштів малого та середнього бізнесу;
- 4) покращення системи електронного консультування платників з питань оподаткування.

Отже, можна зробити висновок, що в нашій країні існує багато проблем пов'язаних з оподаткуванням ПДВ, які потребують вирішення. Тому для забезпечення ефективного процесу нарахування та сплати цього податку потрібно провести низку реформ, що відповідно забезпечить більшу частку надходження до бюджету, а також фіскальну ефективність податку.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
2. Данілов О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Данілов О. Д. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 192 с.
3. Електронне адміністрування ПДВ – 2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.buhoblik.org.ua/nalogi/nds/2008-elektronne-administruvannya-pdv.html>.

Трачова Д. М.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

*Таврійського державного агротехнологічного університету
м. Мелітополь, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Амортизаційна політика є складовою частиною загальної науково-технічної політики держави. Вона виступає в якості найважливішого важеля впливу держави на економічні процеси в країні. В першу чергу, амортизаційна політика впливає на процес оновлення основних виробничих фондів, приско-

рення темпів науково-технічного прогресу, інвестиційну діяльність, а через них і на ефективність суспільного виробництва.

В сучасній економіці амортизація стала не стільки джерелом фінансування технічного розвитку, скільки засобом регулювання податкового тиску, і цей засіб використовується як державою, так і підприємствами. Визначено, що в теперішній час облік амортизації спрощений і для її нарахування потрібно використовувати лише одне проведення, яке збільшує фактичну суму витрат, але не формує реальних коштів амортизаційного фонду.

Додатковим важелем, який гальмує процес формування амортизаційного фонду підприємства є досить великий індекс інфляції. Враховуючи солідний строк служби необоротних активів накопчених за роки змінений індекс інфляції перетворює суми накопченої амортизації на крихітну частку необхідних для оновлення активів коштів.

Таким чином питання відновлення необоротних активів і формування амортизаційного фонду, придатного до фінансування своєчасного оновлення виробничих потужностей підприємства полягає не в суто обліковій кореспонденції рахунків, а в питанні методології процесу нарахування амортизації, визначенні необхідних сум включенні амортизаційної політики у якості складової облікової політики підприємства.

Більшість підприємств згідно облікової політики, використовує прямолінійний метод нарахування амортизації. Переваги цього методу полягають у простоті використання в розрахунках, застосуванні для всіх видів активів, незмінній щорічній сумі нарахувань, на відміну від інших методів. Не дивлячись на переваги, цей метод має свої недоліки, такі як: не врахування зміни у використанні активу протягом років експлуатації, а також завантаження основних засобів в часі.

Застосування комп'ютерної техніки вносить певні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку, змінюючи не тільки форму обліку, але й зміст. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки інформації, за яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. Вона забезпечується раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею по всіх напрямках [1].

Одним із проблемних питань при формуванні амортизаційної політики підприємства є питання визначення ліквідаційної вартості. При невизначеній чітко методиці цей показник суттєво різниці у різних суб'єктів господарювання при обліку подібних необоротних активів, до того ж її визначення по кожному активу пов'язано з великим обсягом робіт.

Для усунення цих недоліків існує обґрунтована Євтушенком С.М. методика визначення ліквідаційної вартості основних засобів шляхом застосування усередненого відсотка по групах основних засобів. Для максимального усунення розбіжностей у сумі ліквідаційної вартості однотипних активів та підвищення якості облікової інформації визначають усереднений відсоток для окремих груп основних засобів на державному рівні [2].

Таким чином підприємствам, при формуванні амортизаційної політики в складі облікової політики слід дотримуватись рекомендацій податкового кодексу

су, а саме ширше застосовувати прискорені методи амортизації, які є більш гнучкими до прогнозування стабільної суми витрат на утримання необоротних активів. Ця сум зазвичай включає дві найвагоміші складові – витрати на ремонт та суми амортизаційних відрахувань. Оскільки витрати на ремонт прогнозуємо збільшуються протягом збільшення строку використання, то є розумним витрати на формування амортизаційного фонду зробити більш вагомими з початку експлуатації з поступовим зменшенням протягом використання.

Список використаних джерел

1. Онишко Ю. "Преваги та недоліки автоматизації бухгалтерського обліку" // Матеріали 6-ої міжвузівської студентської наукової конференції "Проблеми обліку, аналізу і аудиту в умовах ринкової трансформації економіки" (28-29 листопада 2007р.).- Львів; Львівський інститут банківської справи, 2007. – С. 132-139.

2. Євтушенко С. М. Амортизація основних засобів у системі бухгалтерського обліку. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня к.е.н. за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит – Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" УААН, Київ, 2005.

Шантир Є. О.

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНими ЗАПАСАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Торговельна діяльність як особлива галузь економіки потребує закріпленого на законодавчому рівні нормативного регулювання, що дозволяє в повній мірі здійснювати діяльність в даній галузі. Проте, враховуючи розпорошеність торговельної діяльності на різні форми та способи її здійснення, питання законодавчого закріплення регулювання торгівлі та облікового відображення руху товарів постають досить гостро. Зокрема, питання формування обліково-інформаційного забезпечення процесу управління товарними запасами в частині розпродажу та надання знижок до тепер залишаються поза увагою.

Розпродажі та знижки – добре перевірені маркетингові заходи. Однак із початком дії нових правил визначення звичайної ціни за ст. 39 ПКУ продовжують поставати питання щодо правильності їх відображення в податковому обліку.

У підприємствах роздрібною торгівлі під час реалізації товарів зі знижками їх розмір фіксується в касових чеках і щоденному звіті. Тож, дохід згідно п. 8 П(С)БО 15 [7] відображається в сумі фактично отриманої компенсації.

Оскільки при передачі товарів у роздрібну торгову мережу в бухгалтерському обліку була відображена торгова націнка, то при їх реалізації цих товарів повинна бути списана така сама торгова націнка, що забезпечить обчислення

правильної суми собівартості реалізованих товарів і залишку торгової націнки. Ніяких перерахунків і коригувань у зв'язку з наданням знижки проводити не потрібно. Таким чином, розрахунки потрібно робити у відповідності згідно з п. 16 П(С)БО 9 без обліку наданих знижок.

Існує велика кількість видів знижок: за кількість товару, що купується; знижки за придбання товару понад обумовленої суми; передсвяткові знижки; сезонні знижки; спеціальні знижки; конфіденційні знижки; бонусні знижки; знижки-сконто [13, с.262]. Вони відрізняються умовами, формами надання та розрахунку, проте залишаються методом стимулювання збуту, але не звичайним зниженням ціни визначеного умовами договору.

З метою деталізації інформації з розпродажу товару вважаємо доречним до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» ввести рахунки третього порядку:

702.1 «Дохід від реалізації товарів»;

702.2 «Дохід від реалізації уцінених товарів»;

702.3 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»;

702.4 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками».

Запровадження на практиці поданих пропозицій дозволить виділити з усього доходу торговельного підприємства дохід від реалізації уціненого товару, товарів зі знижками, товарів за дисконтними картками, здійснити поглиблений аналіз продажу та доцільності застосування тих чи інших маркетингових інструментів для стимулювання збуту, що сприятиме в свою чергу прийняттю більш ефективних управлінських рішень щодо розпродажу та забезпечить правильність відображення операцій з розпродажу у податковому обліку.

Так, за умов оголошення торговельним підприємством розпродажу у податковому обліку згідно з пп. 153.2.1, 153.2.3 ПКУ дохід від продажу товарів (виконання робіт, надання послуг) пов'язаним особам, неплатникам податку на прибуток (у тому числі фізособам та нерезидентам) або нестандартним його платникам визначається відповідно до договірних цін, але не нижче звичайних цін на такі товари, роботи, послуги, що діяли на дату такого продажу, якщо договірна ціна на ці товари (роботи, послуги) відрізняється більше ніж на 20 % від звичайної ціни на них. Отже, при обчисленні об'єкта оподаткування дохід від продажу товарів (робіт, послуг) визначається із договірної ціни товарів, але не меншої за звичайну ціну, що діяли на дату продажу, оскільки покупці товарів – фізичні особи не є платниками податку на прибуток [5].

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з розпродажу товарів є важливою інформацією для успішного маркетингу торговельного підприємства. Розглядаючи маркетинг як методологію ринкової діяльності, що визначає стратегію й тактику підприємств в умовах конкуренції, слід зазначити, що ключовим завданням підприємств торгівлі на сучасному етапі стає орієнтація на споживача. Це означає, що будь-яке управлінське рішення щодо того, які види знижок вводити і за яких умов їх надавати, має ґрунтуватися на підставі обліково-інформаційного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Дохід. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kodeksy.com.ua/buh/psbo/15.htm>

2. Запаси. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kodeksy.com.ua/buh/psbo/9.htm>

3. Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі. Курс лекцій. Навчальний посібник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця та доц. Н. М. Малюги – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 608 с.

Шелудько Д. В.,
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Лакота Д. С.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В НАТУРАЛЬНІЙ ФОРМІ

Доволі часто підприємствам доводиться виплачувати заробітну плату в натуральній формі, особливо в кризовий період при дефіциті грошових коштів.

Заробітна плата працівників підприємств на території України виплачується у грошових знаках, що мають законний обіг на території України.

Коллективним договором, як виняток, може бути передбачено часткову виплату заробітної плати натурою (за цінами не вище собівартості) у розмірі, що не перевищує 30 відсотків нарахованої за місяць (частина третя ст. 24 Закону про оплату праці від 24.03.1995 р.) [1].

Натуральна оплата може застосовуватися лише в окремих галузях, таких як лісове господарство, рибне господарство, сільське господарство і переробка сільгосппродукції.

Перелік товарів, заборонених до видачі як натуральна оплата встановлений Постановою КМУ № 244 від 03.04.1993 р. “Про перелік товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою” [2].

Оскільки натуроплата – це форма виплати заробітної плати, на неї поширюються вимоги щодо строків виплати.

Вся сума натурального доходу включається до фонду оплати праці (пп. 2.3.4 Інструкції № 5 від 13.01.2004 р.) [4], тому необхідно нарахувати ЄСВ, шляхом множення суми такого доходу на ставку нарахування ЄСВ, вона дорівнює 22% (з 2016 року для нарахування ЄСВ встановлена загальна ставка).

База для оподаткування ПДФО визначається за правилами п.5 ст. 164 ПКУ від 02.12.2010 р., тобто шляхом множення вартості доходу в натуральній формі за звичайними цінами на коефіцієнт обумовлений виходячи зі ставки ПДФО. На 2016 рік цей коефіцієнт дорівнює 1,21951 (100/(100-18)).

Для розрахунку ВС суму натурального доходу множимо на ставку ВС, тобто – на 1,5% [3].

На прикладі розглянемо деякі бухгалтерські проведення (табл. 1).

За збирання баштанних працівникові Петрову П.П. 25.09.2016 р. було виплачено натуроплатою 2000 кг динь на сумму 2000,00 грн, що засвідчено на-

кладною. Ця виплата була передбачена заявою працівника і резолюцією директора та не перевищує 30% загальної заробітної плати працівника в поточному місяці. Бухгалтеру підприємства не пізніше 26.09.2016 р. слід перерахувати ПДФО до бюджету.

Таблиця 1 – Облік нарахування та виплати натурального доходу

№	Дата	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сумма, грн
1	25.09.16	Нараховано дохід Петрову П.П.	23	661	2000,00
2	25.09.16	Утримано ПДФО з натуроплати (база оподаткування ПДФО – $2000,00 * 1,21951 = 2439,02$). ПДФО = $2439,02 * 0,18 = 439,02$	661	641/ПДФО	439,02
3	25.09.16	Відображено видачу баштанних за заявою працівника	661	701	2000,00
4	25.09.16	Відображене податкове зобов'язання з ПДВ	949	641/ПДВ	400,00
5	25.09.16	Списання собівартості реалізованих баштанних	901	27	2000,00
6	26.09.16	Перераховано ПДФО до бюджету	641/ПДФО	311	439,02
7	26.09.16	Утримання ВС ($2000,00 * 0,015 = 30$)	661	642	30,00
8	26.09.16	Перераховано ВС	642	311	30,00

Відображати всі нараховані та виплачені фізособам доходи необхідно за формою №1ДФ «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку», яка є квартальною звітністю.

У графах 3а і 3 звітні слід зазначати саме суму нарахованого негрошового доходу. А нараховуватимуть такий дохід у сумі чистого доходу, без коефіцієнтів. І саме дохід, а не базу оподаткування, потрібно відобразити у графах 3а і 3. [5].

Таким чином, з проведеного дослідження видно, що натуральна форма оплати праці застосовується в окремих галузях або підрозділах для всіх або певних категорій працівників, виплата має бути бажаною і звичайною, не перевищувати 30% нарахованої заробітної плати за місяць, ціни для обчислення натуральної оплати не перевищувати собівартість продукції, перелік видів продукції (якою буде виплачуватися) встановлюється КМУ.

Для спрощення контролю за правильністю утримання податку та підвищення інформативності розрахунку 1ДФ, вважаємо доцільним вдосконалити звіт ф. №1ДФ, а саме додати графу 3б. В графі 3б відобразити суму негрошового доходу з урахуванням коефіцієнта, тобто базу оподаткування.

Таблиця 2 – Пропозиції заповнення розрахунку 1ДФ (фрагмент)

Розділ І. Суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і суми утриманого з них податку											
№ з/п	Податковий номер або серія та номер паспорта*				Сума нарахованого доходу (грн., коп.)		Сума виплаченого доходу (грн., коп.)		База оподаткування		...
1	2				3а		3		3б		...
					2000,00		2000,00		2439,02		
Всього	х				...		...		...		

2

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ, МЕТОДІВ І ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Балабуха А. С.
здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Обліково-аналітичне забезпечення сталого розвитку підприємства передбачає реалізацію таких його функцій, як облік, аналіз і аудит. Вони тісно взаємопов'язані і утворюють обліково-аналітичну систему, що забезпечує керівництво підприємства необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень [1]. Особливе значення має обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства (financial condition, financial position) визначається наявними у нього ресурсами (активами), структурою зобов'язань та капіталу. Показники фінансового стану разом з фінансовими показниками результатів діяльності характеризують суцільну здатність підприємства адаптуватися до змін у середовищі функціонування. Це і визначає важливість оцінки фінансового стану підприємства для визначення перспектив його діяльності при проведенні аудиту.

Проблемам проведення аудиту фінансового стану присвячена значна кількість праць зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема: М. І. Баканова, І. Т. Балабанова, Л.О.Вдовенко, О. М. Волкова, Г.В. Власюк, А. Гропелі, Г.М. Давидова, М. Н. Крейніна, М. В. Кужельного, Д. С. Молякова, Е. Нікбахта, В. П. Привалової, В. М. Родіонової, Р. С. Сайфуліна, Г. В. Савицької, М. О. Федотової, Е. Хелферта О.Д.Шевчука, А. Д. Шеремета та ін. Але проблемам обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансового стану приділяється недостатньо уваги. Зокрема, не існує єдиної методики аудиту щодо визначення складу показників фінансового стану.

Аудит фінансового стану — це процес збирання незалежним працівником достовірної інформації про об'єкт дослідження – фінансовий стан підприємства, з метою оцінки його відповідності визначеним критеріям і надання компетентного висновку зацікавленим користувачам.

Проведення незалежної аудиторської оцінки фінансового стану дозволяє користувачам: упевнитися у правдивості інформації про фінансовий стан; проаналізувати показники фінансового стану та прийняти заходи щодо їх поліпшення; проконтролювати правильність ведення бухгалтерського обліку та відповідності показників фінансової звітності; уникнути фальсифікації документів фінансової звітності та шахрайства з боку працівників; встановити відповідність діяльності підприємства і ведення бухгалтерського обліку чинному законодавству [2, с.46].

Аудит фінансового стану може бути окремим видом аудиту, або одним з етапів аудиту фінансово звітності чи аудиту на безперервність. Аудит фінансової звітності проводиться відповідно до Міжнародних стандартів аудиту надан-

ня впевненості та етики, зокрема МСА 700, МСА 701, МСА 720 та інших нормативних актів що регламентують діяльність учасників фондового ринку.

Під час аудиту фінансової звітності аудитор повинен висловити думку з приводу того, що фінансові звіти справедливо й достовірно відображають (або відображають достовірно у всіх 14 суттєвих аспектах) інформацію згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності й відповідають вимогам законодавства. Важливим етапом аудиту фінансової звітності є перевірка своєчасності та правильності проведення інвентаризації як способу встановлення фактичних показників фінансового стану. Щодо проведення аналізу фінансового стану, то аудитор на власний розсуд може доповнити висновок таким розділом, якщо він на його думку є суттєвим для оцінки діяльності та підтвердження звітності підприємства.

При цьому здійснюють аналіз наступних показників фінансового стану підприємства: коефіцієнтів абсолютної та загальної ліквідності, коефіцієнта фінансової стійкості (чи незалежності або автономії), коефіцієнта покриття зобов'язань власним капіталом, коефіцієнта рентабельності. За доцільністю аудитор може розрахувати інші показники.

Аудит фінансового стану є обов'язковим етапом аудиту на безперервність діяльності підприємства. Відповідно до МСА 570 «Безперервність» аудитор має перевірити припущення про безперервність діяльності підприємства, зокрема, вивчити наявність/відсутність ознак – аудиторських доказів, які можуть свідчити про можливість припинення функціонування суб'єкта господарювання. Серед таких ознак виділяють фінансові, операційні та інші індикатори-показники. Відповідно до МСА 570 аудит на безперервність діяльності обов'язково включає етап вивчення ключових фінансових коефіцієнтів та інших показників, які характеризують зміни у фінансовому стані підприємства.

Таким чином, необхідність та процедури аудиту фінансового стану встановлюється видом аудиту та метою його проведення. При проведенні аудиту фінансової звітності аудит фінансового стану здійснюється на розсуд аудитора, а при здійсненні аудиту на безперервність діяльності є його обов'язковим етапом.

Список використаних джерел

1. Пуцентейло П. Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства / П. Р. Пуцентейло // Сталий розвиток економіки. – 2015. – №1. – С. 168-174
2. Вдовенко Л. О., Спориш О. І. Роль аудиторської перевірки в оцінці фінансового стану підприємств / Л. О. Вдовенко, О. І. Спориш // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(2). – С. 41-47.

Боровських О. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Аудит фінансової звітності підприємства дуже важливий, адже саме у фінансовій звітності міститься вся інформація про господарську діяльність і фінансовий стан підприємства.

Головною метою аудиту фінансової звітності згідно МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» є встановлення аудитором відповідності фінансової звітності у всіх суттєвих аспектах чинного законодавства, тобто, провести незалежну експертизу для встановлення реальності, достовірності, своєчасності і точності показників.

Склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів визначені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1].

Перед здійсненням перевірки фінансової звітності аудиторі необхідно перевірити правильність складання матеріалів річної інвентаризації. При аудиті всієї фінансової звітності чи окремих об'єктів обліку виникає необхідність проведення оцінки якісних характеристик фінансової звітності. Методика аудиту фінансової звітності повинна включати докази, щодо класів операцій і подій протягом періоду, залишків на рахунках на кінець періоду і данні щодо подання і розкриття показників на основі яких буде сформовано висновок аудитора.

На сьогодні єдиної методики щодо проведення аудиту не існує. Кожна аудиторська фірма та аудитор розробляє методику аудиту фінансової звітності, враховуючи компетентність аудиторів, об'єкт дослідження, галузь діяльності підприємства, особливості законодавства тощо. При розробці методики проведення аудиту, залежно від завдання та методи аудиторської перевірки, виділяють різні підходи: бухгалтерський; юридичний; спеціальний; галузевий; податковий [2].

Аудит окремих форм звітності має свої особливості, а методика їх проведення характеризується сукупністю процедур (таблиця 1).

Таблиця 1 – Процедури аудиту окремих форм звітності

Основні форми фінансової звітності	Процедури аудиту фінансової звітності
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1) перевірка реальності існування активів, зобов'язань та права власності на них; 2) перевірка правильності визнання та оцінки активів, зобов'язань і власного капіталу; 3) оцінка стану збереження та ефективності використання активів; 4) перевірка правильності документального оформлення та відображення в обліку операцій щодо активів, зобов'язань і власного капіталу; 5) перевірка правильності нарахування амортизації; 6) перевірка своєчасності проведення інвентаризації активів

	та зобов'язань; 7) перевірка достовірності відображення інформації щодо активів, зобов'язань та власного капіталу у балансі.
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	1) перевірка визнання доходів і витрат звітного періоду; 2) перевірка правильності класифікації та оцінки доходів, витрат і фінансових результатів в розрізі видів діяльності; 3) перевірка відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку доходів та витрат, порядок їх відображення у звіті про фінансові результати; 4) перевірка правильності визначення та відображення у звіті про фінансові результати податку на прибуток.
Звіт про рух грошових коштів	1) перевірка правильності і доцільності класифікації грошових коштів в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності; 2) перевірка правильності визначення чистого руху грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; 3) перевірка правильності підрахунку показника чистого руху грошових коштів за звітний період.
Звіт про власний капітал	1) перевірка законності оформлення установчих документів для здійснення підприємницької діяльності; 2) перевірка правомірності та законності внесення учасниками внесків до капіталу; 3) перевірка законності і своєчасності внесення змін в засновницькі документи та відображення таких змін в системі рахунків бухгалтерського обліку; 4) перевірка за правомірністю розподілу прибутку; 5) перевірка достовірності звіту про власний капітал.

Таким чином, узагальнюючи рекомендації з методик проведення аудиту фінансової звітності, можна виділити складові частини, за якими здійснюється будь-яка аудиторська перевірка: нормативно-правове забезпечення для проведення аудиту (включає в себе зовнішні та внутрішні стандарти); об'єкт аудиту; методика аудиторської перевірки; особливості проведення аудиту в умовах комп'ютерної обробки даних (КОД). Підтвердження достовірності фінансової звітності аудитором має надзвичайне значення для прийняття будь-якими користувачами обґрунтованих ефективних управлінських рішень, які повинні прийматися на підставі достовірно наданої обліково-аналітичної інформації.

Список використаних джерел

1. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне П(С)БО 1, затверджений Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Виноградова М. О. Аудит : [навч. посіб.] / М. О. Виноградова, Л. І. Жидасва. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 656 с.

Візіренко С. В.
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Метою проведення аудиту виробничих запасів відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора на проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності підприємства інформації щодо операцій з виробничими запасами.

Розпочинати перевірку доцільно з вивчення Наказу про облікову політику, а саме з вивчення питань: яка облікова оцінка запасів; відповідно до якого методу вибуття запасів проводиться їх списання за різними напрямками; які субрахунки передбачені робочим планом рахунків для обліку виробничих запасів; на яких рахунках здійснюється і який метод використовується для накопичення витрат і проведення розрахунку транспортно-заготівельних витрат за кожним видом запасів; що зазначено у посадовій інструкції бухгалтера з обліку запасів; чи наявний графік документообороту за виробничими запасами; чи розроблено порядок складання і подання звітів матеріально-відповідальними особами; чи наявний та фактично виконується план проведення інвентаризацій.

Наступним кроком аудитора має стати вивчення показників фінансової звітності щодо відображення інформації про наявність та рух запасів, їх видів. Перевірку запасів аудитор має розпочинати з порівняння інформації про наявність запасів за кожною статтею ф.1 Балансу (Звіту про фінансовий стан) (призначеною для відображення запасів) з даними Оборотної відомості за синтетичними рахунками і даними Головної книги.

Вважаємо, що проведення аудиту операцій з обліку виробничих запасів доцільно здійснювати у наступній послідовності (рис. 1).

При аудиті виробничих запасів можуть бути використані такі методичні прийоми:

– перевірка. Цим прийомом в обов'язковому порядку слід скористатися для перерахунку фактичної наявності запасів, перевірки видаткових (при реалізації) і прибуткових (при отриманні ТМЦ та ін.) документів, а також записів у реєстраційних книгах та інших облікових регістрах;

– аналіз при аудиті матеріально-виробничих запасів дозволяє порівняти дані облікових регістрів з даними відповідних рядків фінансової звітності;

– письмове пояснення особливо часто застосовується на організаційному етапі. Разом з тим, фактичне виявлення аудитором викривлень фінансової звітності під час виконання аудиторських процедур по суті може зажадати отримання письмові пояснення і від управлінського персоналу і на дослідницькому етапі, а не тільки на організаційному етапі;

Рис. 1 – Послідовність проведення аудиту виробничих запасів

– анкетування, як і письмові пояснення, переважно застосовується на етапі організаційному. Воно допомагає оцінити ефективність системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, провести розрахунки аудиторських ризиків;

– звірка при аудиті матеріально-виробничих запасів особливо актуальна та важлива тоді, коли має місце, наприклад, відповідальне зберігання матеріальних і цінностей суб'єкта господарювання третьою особою;

– обстеження може проводитися щодо місць зберігання матеріальних цінностей підприємства, що перевіряється. Гарантована збереження і наявність належних умов зберігання матеріально-виробничих запасів свідчить про відсутність ризиків зберігання;

– тестування. Актуальність цього методичного прийому полягає в оцінці відповідності даних облікових регістрів в даних фінансової звітності.

– експертиза. Про доцільність запрошення експерта (наприклад, оцінювача) рішення приймає аудитор на основі свого професійного судження [1].

Отже, запропоновано методику та послідовність проведення аудиту виробничих запасів, запровадження яких на практиці дозволить забезпечити ефективне проведення аудиту.

Список використаних джерел

1. Практичний аудит: анфАС та ПРОФІль / [А. Клімов, О. Міронова, В. Пантелєєв, К. Утенкова]; за ред.. В. Ю. Лісіної. – Х. : Фактор, 2010. – 720 с.

Єрмакова О. О.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає підвищення ефективності управління підприємницькою діяльністю. На даному етапі аудит рекламної діяльності визначає проблеми, методику та оцінює ефективність такої діяльності в процесі реалізації рекламної діяльності підприємства.

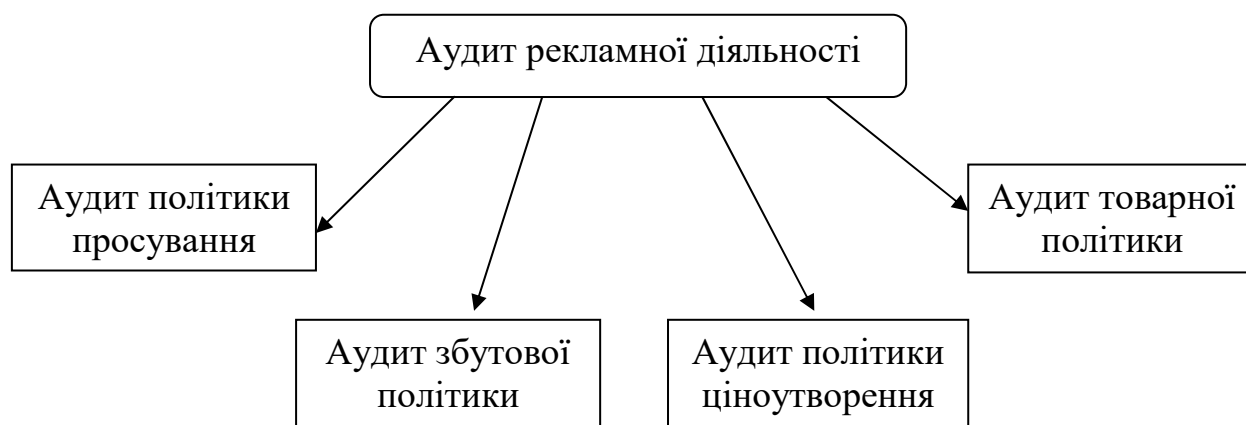
Метою проведення аудиту рекламної діяльності підприємства є дослідження різних методів оцінювання ефективності реклами в загальній процедурі рекламної діяльності підприємств, а також розроблення процедури проведення аудиту рекламної діяльності, а саме, визначення послідовності застосування різних видів аудиту за певною системою.

Аудит рекламної діяльності підприємства — це періодичне системне оцінювання та контроль рекламної діяльності підприємства в процесі планування, управління та координації рекламної діяльності з метою визначення проблем, оцінювання ефективності та вдосконалення бюджетування рекламної діяльності підприємства, концепції рекламного повідомлення, рекламної продукції, медіа планування, роботи персоналу рекламного відділу в процесі планування та реалізації рекламної діяльності підприємства [1].

Процедура проведення аудиту рекламної діяльності підприємства має вигляд послідовної в часі, постійно повторюваної процедури. Розроблення рекламної діяльності підприємства вимагає послідовного вирішення завдань зі створення рекламного повідомлення та подальшого розміщення його в ЗМІ. На думку більшості авторів, планування рекламної діяльності умовно поділяється на етапи. На цих етапах процесу планування рекламної діяльності відбувається розроблення загальної концепції рекламної діяльності підприємства, а саме: визначення цілей, конкретизація цільової аудиторії та уточнення бюджету. Важливе значення у процесі розробки концепції реклами мають психографічні характеристики цільової аудиторії. Складовою планування рекламної діяльності підприємства є прийняття рішення про бюджет реклами.

Методикою проведення рекламної діяльності на підприємстві передбачає проведення ситуаційного аналізу, визначення бюджету та конкретизація цілей рекламної кампанії та розроблення концепції рекламного повідомлення. Під час планування рекламна діяльність проводиться аудит бюджетування рекламної діяльності — доцільність вибору методу визначення бюджету. А після розроблення концепції рекламного повідомлення необхідно проводити оцінювання його ефективності в рамках аудиту рекламної діяльності [2].

Отже засіб критичного оцінювання рекламної діяльності підприємства, обґрунтування стратегічних та управлінських рекламних рішень, а також аргументування недоцільності їх застосування – це все аудит рекламної діяльності. Він необхідний для оцінювання, пошуку «вузьких місць» та невикористаних можливостей, що має сприяти підвищенню ефективності рекламної діяльності, в тому числі і за рахунок скорочення недоцільних витрат. Реалізація аудиту рекламної діяльності вимагає системного підходу, детального збирання і аналізування даних, наявності відповідних професійних навичок аудиторів [3]. В Україні аудит може проводитися як власним персоналом підприємства, так і передаватися на частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду незалежним аудиторським підприємствам. Аудит рекламної діяльності підприємства зображено на рис. 1.

Рис. 1 – Аудит рекламної діяльності підприємства

Основними вимогами аудиту рекламної діяльності є застосування методів кількісного і якісного характеру під час тестування реклами; діагностичний характер; аналізування результативності і ефективності реклами; поєднання комунікаційних та економічних показників ефективності; використання комплексної системи маркетингової інформації. Аудит рекламної діяльності буде ефективним лише за умови періодичного проведення аудиту персоналу підрозділу реклами.

Таким чином, можна сказати, що аудит рекламної діяльності дає можливість виявити нові напрями рекламної діяльності та шляхи їх реалізації. Етапи аудиту рекламної діяльності підприємства мають чітку послідовність, яка залежить від етапів рекламної діяльності. Запропоновано етапи проведення аудиту рекламної діяльності, що є однаковою мірою актуальним для підприємств різних напрямів діяльності, але необхідно враховувати специфіку галузі, оскільки саме від неї залежить, які елементи і якою мірою варто досліджувати. Методика проведення аудиту рекламної діяльності є універсальною для будь-якого підприємства, але параметри оцінювання мають враховувати специфіку підприємства.

Список використаних джерел

1. Гараніна І. І. Процедура проведення аудиту рекламної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Гараніна І.І. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2014/15.pdf

2. Гараніна І. І. Особливості проведення аудиту рекламної діяльності вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Гараніна І. І. – Режим доступу : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/10-2015/25.pdf>

3. Млинко І.Б. Аудит маркетингу: сутність, основні етапи та сфери проведення / І. Б. Млинко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2011. – № 720. – С. 217–225

Лакота Д. С.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

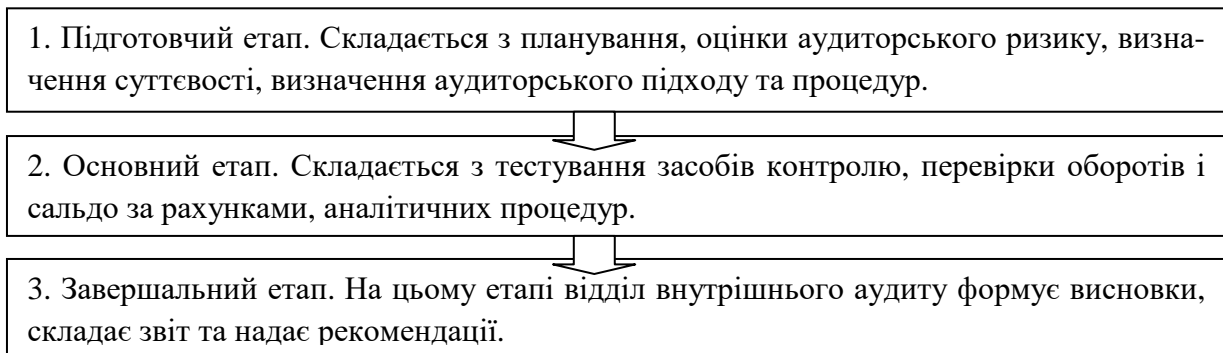
ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

На сьогоднішній час в Україні недостатня кількість наукових та методичних розробок, які присвячені внутрішньому аудиту. В той же час зростають обсяги діяльності підприємств створюючи проблеми обміну інформації багаторівневному апараті управління, таким чином ускладнюється контроль різних ланок управління з боку центрального керівництва, що збільшує ризик помилок [1].

Внутрішній аудит представляє собою сукупність організаційних та методичних прийомів спрямованих на запобігання порушень законодавства, підвищення ефективності управління, раціональне використання ресурсів підприємства, контроль за збереженням активів, тому його слід розглядати як невід'ємний структурний підрозділ в ієрархії системи управління підприємством. В сучасних умовах розвитку системи управління і динамічних змін, які відбуваються у зовнішньому оточенні, внутрішній аудит здатен забезпечити управлінський апарат оперативною аналітичною інформацією, необхідною для виконання стратегічних завдань, досягнення цілей підприємства.

Внутрішній аудит є найвагомішою і найважливішою складовою системи внутрішнього контролю. Однак створення цієї структури на підприємстві залежить лише від рішення керівництва. Сучасні керівники не завжди вважають це за необхідне. Тому доцільність такої служби на підприємстві доводиться надто дорогими помилками при прийнятті управлінських рішень, зловживаннями персоналу, штрафними санкціями державних контролюючих органів. Ще одним досить вагомим чинником, який загальмовує розвиток внутрішнього аудиту, є можливість альтернативного засобу контролю: незалежний аудит та залучення аутсорсінгових послуг, тобто передача функцій внутрішнього аудиту на виконання спеціалізованої компанії.

За визначенням МСА, внутрішній аудит – це діяльність з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий відділ [1]. Організацію внутрішнього аудиту представлено на рис. 1.

Рис. 1. – Етапи організації внутрішнього аудиту

Проведення внутрішнього аудиту допомагає встановити достовірність інформації, відображеної у звітності, виявити наявні відхилення облікових даних від фактичних, що сприяє покращенню ефективності процесів аналізу, прогнозування і планування, а, отже, й роботи підприємства в цілому [2] .

Побудова належного внутрішнього аудиту неможлива без застосування інформаційних технологій. Поширення інформаційних технологій в аудиті принесло із собою масштабні революційні зміни. Безумовно, застосування комп'ютерів значно впливає на якість проведення контролю та ефективність аудиторських процедур. Однак слід мати на увазі, що контрольні функції автоматизуються найважче [4].

Внутрішній аудит є важливою функцією управління, яка містить облік, фінансовий аналіз і контроль, порівняння та оцінку фактично досягнутого результату з поставленими цілями і завданнями підприємства. Внутрішній аудит повністю контролює діяльність всіх підрозділів організації. Організація внутрішнього аудиту як функції управління підприємством передбачає сувору регламентацію своєї діяльності, визначення прав, обов'язків і відповідальності фахівців, кваліфікаційні вимоги, взаємостосунки з підрозділами і персоналом підприємства.

Ефективність внутрішнього аудиту на підприємствах дозволяє знизити витрати на проведення зовнішнього аудиту, мінімізувати розмір штрафних санкцій підприємства, раціонально використовувати ресурси підприємства, що в сукупності значно впливає на кінцевий результат діяльності, тобто розмір прибутку.

Внутрішній аудит дає змогу своєчасно виявити недоліки в роботі організації і вжити необхідних заходів щодо їх попередження. Впровадження системи внутрішнього аудиту на підприємствах є найбільш доцільним серед альтернативних заходів контролю. Тому що в основі її функціонування лежать принципи системності, раптовості та зворотного зв'язку зі всіма структурними підрозділами підприємства. Внутрішній аудит є найдоступнішим і недооціненим ресурсом, грамотне використання якого призводить до підвищення ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Утенкова К. О. Аудит: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2011. – с. 408

2. Сподарик В. Внутрішній аудит: проблеми, методика та організація / В. Сподарик // Економічний аналіз. – 2010. – №6. – С. 503-505.

3. Петренко С. Методологічні підходи до здійснення процесу внутрішнього аудиту / С. Петренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №7. – С. 37–41.

4. Макеєва О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні / О. Макеєва // Економіст. – 2010. – №6. – С. 54–57.

Лищенко А. Г.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СКЛАДАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СТАНДАРТУ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Глобальна світова фінансово-економічна криза викликала і кризу довіри до інституту аудиту суб'єктів фондового ринку. У результат проведених фінансових розслідувань були виявлені непоодинокі випадки неправомірного підтвердження провідними аудиторськими компаніями викривлень у фінансовій звітності емітентів, що призвело до введення в оману великої кількості дрібних та великих інвесторів, включно з пенсійними фондами, страховими компаніями тощо. Тому питання підвищення якості аудиторських послуг стало надзвичайно актуальним.

Для цього особливу увагу було приділено створенню системи внутрішньофірмових стандартів аудиту як ефективному інструменту та гаранту забезпечення якості роботи аудиторів. На законодавчому рівні у розвинених країнах було введено норму щодо зобов'язань аудиторських фірм мати внутрішні стандарти аудиту, що враховують специфіку їхньої діяльності. В країні також існують відповідні вимоги. Проте, на практиці, розробка та впровадження внутрішньофірмових стандартів аудиту не одержало належного поширення через відсутність стандарту аудиторської діяльності (або методичних рекомендацій), який би передбачав порядок їх розробки та затвердження, а також рекомендований перелік питань, які підлягають внутрішньофірмовій стандартизації [1].

Проблема внутрішньофірмової стандартизації аудиту є актуальною і недостатньо дослідженою. Вагомий внесок в розвиток внутрішньофірмової стандартизації аудиту внесли такі зарубіжні і вітчизняні вчені-економісти: Р. Адамс, В. Д. Андреев, Е. А. Аренс, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, О. В. Галкіна, Ю. А. Данилевський, Р. Додж, Н. І. Дорош та ін.

За результатами проведеного аналізу літературних з'ясовано, що у перелічених працях викладені загальні рекомендації до стандартизації аудиторських процедур. Питання внутрішнього стандарту аудиторської фірми щодо аудиту виробничих витрат розглядається недостатньо.

Під внутрішніми стандартами аудиторської фірми розуміють становлення і застосування комплексу правил (принципів) щодо організації і методики здій-

снення аудиторської перевірки. Внутрішньофірмові стандарти аудиту є частиною організаційно-розпорядчої документації і системи внутрішнього контролю аудиторської фірми.

Отже, внутрішній стандарт аудиту виробничих витрат – це внутрішній організаційно-розпорядчий документ, у якому мають бути деталізовані та регламентовані єдині вимоги до здійснення та документального оформлення процесу і результатів аудиту, які розроблені та затверджені аудиторською фірмою з метою забезпечення високої якості роботи аудиторів і відповідності її вимогам міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики.

Застосування внутрішнього стандарту виробничих витрат в аудиторській фірмі сприяє підвищенню якості аудиту, зокрема: дотриманню зовнішніх аудиторських стандартів; забезпеченню виконня принципу неупередженості аудиту; зменшенню трудомісткості аудиторських перевірок; збільшенню обсягу виконуваних аудиторських послуг; підвищити якість внутрішнього контролю аудиторської фірми.

Стандарт аудиту виробничих витрат має рекомендаційний, а не директивний характер. Разом з тим, дотримання аудитором під час проведення перевірки внутрішньофірмового стандарту є найважливішим професійним інструментом, який гарантує для зацікавлених користувачів, що аудитор виконують свою діяльність на основі загально визнаних стандартів аудиту і Кодексу професійної етики. Тому стандарт повинен виконуватися незалежно від умов в яких проводиться аудит.

Внутрішній стандарт аудиту виробничих витрат підприємства має відображати всю сукупність організації і технології здійснення відповідного аудиту. Сформований внутрішньофірмовий стандарт аудиту виробничих витрат підприємства включає: загальні положення; особливості систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю; фактори, які впливають на збільшення ризику викривлень у обліку; джерела та процедури отримання аудиторських доказів; порядок проведення аудиту; принципи висвітлення результатів аудиту в письмовому звіті за наслідками аудиторської перевірки, який представляється керівництву підприємства; порядок формування аудиторського висновку за результатами аудиту [2, с. 279].

Отже, головною складовою частиною стандарту є пакет робочих документів, який містить типову програму аудиту, необхідні тести тощо для безпосереднього здійснення перевірки. Також у стандарті має бути викладена процедура внесення змін до типової програми аудиту для врахування специфіки діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Щирба М. Т. Внутрішньофірмова стандартизація аудиту / М. Т. Щирба// Інноваційна економіка . – 2013. – № 7. – с.297 -302
2. Шелковникова О. В. Аудит витрат підприємства як складова внутрішньофірмових стандартів / О. В.Шелковникова// Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010 – вип. 17. – с. 267-279

Москаленко А. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З РІЗНИМИ ДЕБІТОРАМИ

Основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання є фінансова звітність, яка ґрунтується на узагальнених даних фінансового обліку. Облікова інформація про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності розкриває стан розрахунків з контрагентами, виступає засобом для оцінки показників діяльності підприємства. Саме аудит дебіторської заборгованості є тим засобом, що може визначити її достовірне відображення у фінансовій звітності, сприяти підвищенню якості зібраної інформації, прозорості та достовірності даних.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» визначаються методологічні основи формування бухгалтерського обліку і розкриття у фінансовій звітності підприємствами, установами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних організацій) інформації про дебіторську заборгованість, яку аудитор повинен використати у своїй роботі.

Метою аудиту розрахунків з різними дебіторами є підтвердження інформації щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку та своєчасність розрахунків з різними дебіторами, а також установами дотримання підприємством вимог П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», на якому відображається виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання [1].

Проводити аудит розрахунків з різними дебіторами доцільно за наступними напрямками: розрахунки за виданими авансами, розрахунки з підзвітними особами, розрахунки за нарахованими доходами, розрахунки за претензіями, розрахунки за відшкодуванням завданих збитків, розрахунки за позиками членам кредитних спілок, розрахунки з іншими дебіторами, розрахунки з державними цільовими фондами, розрахунки за операціями з деривативами. За допомогою методу дедукції аудитор необхідно почати перевірку розрахунків з різними дебіторами із виявлення у Балансі (Звіті про фінансовий стан) залишків по цих рахунках та порівняння їх з даними оборотної відомості за синтетичними рахунками. При цьому доцільно виявити, чи були залишки протягом року по цих рахунках і яким чином пройшло закриття цих заборгованостей.

Аудиторові необхідно перевірити ведення обліку авансів, наданих іншим підприємствам; розрахунків з підзвітними особами; облік нарахованих дивідендів, відсотків, роялті тощо, які підлягають отриманню; облік розрахунків за претензіями, які пред'явлені постачальникам, підрядникам, транспортним та

іншим організаціям, а також за пред'явленими їм та визнаними штрафами, пенєю, неустойками; облік розрахунків за відшкодуванням підприємству завданих збитків у результаті нестач і втрат від псування цінностей, нестач та розкрадання грошових коштів, якщо винуватця виявлено; облік розрахунків за позиками членам кредитних спілок у кредитних спілках; облік розрахунків з державними цільовими фондами, зокрема розрахунків з тимчасової непрацездатності; облік розрахунків за операціями з деривативами. Перевірити аналітичний облік, який ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Основні завдання, які повинен вирішити аудитор в процесі перевірки розрахунків з різними дебіторами це: перевірити дотримання порядку документального відображення виникнення дебіторської заборгованості; підтвердити наявність внутрішнього контролю за відсутністю викривлення даних при відображенні показників на рахунках бухгалтерського обліку та фінансової звітності; підтвердити відповідність оформлених бухгалтерських операцій діючим нормативним актам, перевірити наявність інвентаризації розрахунків відповідно до облікової політики підприємства та вимог законодавства.

Важливим кроком аудитора є оцінка надійності системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Правильна оцінка системи внутрішнього контролю підприємства-клієнта дасть можливість аудитору розробити програму аудиту, визначити кількість, види та обсяг аудиторських процедур. Аудитору слід оцінити величину індивідуального аудиторського ризику з перевірки дебіторської заборгованості. На основному етапі аудиту, аудитор повинен здійснити конкретні аудиторські процедури щодо перевірки дебіторської заборгованості за встановленими критеріями достовірності фінансової звітності. При перевірці фактичної наявності аудитору потрібно впевнитись у реальному існуванні дебіторської заборгованості. Перевіряючи правильність відображення операцій у обліку аудитор перевіряє правдивість, точність відображення сум дебіторів на дату складання звітності в Балансі. Слід впевнитись у правильності ведення поточних облікових реєстрів. Критерій законності передбачає перевірку законності здійснення операцій, що призвели до виникнення дебіторської заборгованості, відповідність її обліку чинним законодавчим актам та нормативним документам.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/instrukciya-pro-zastosuvannya-1021038.html>

Попова А. О.
здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

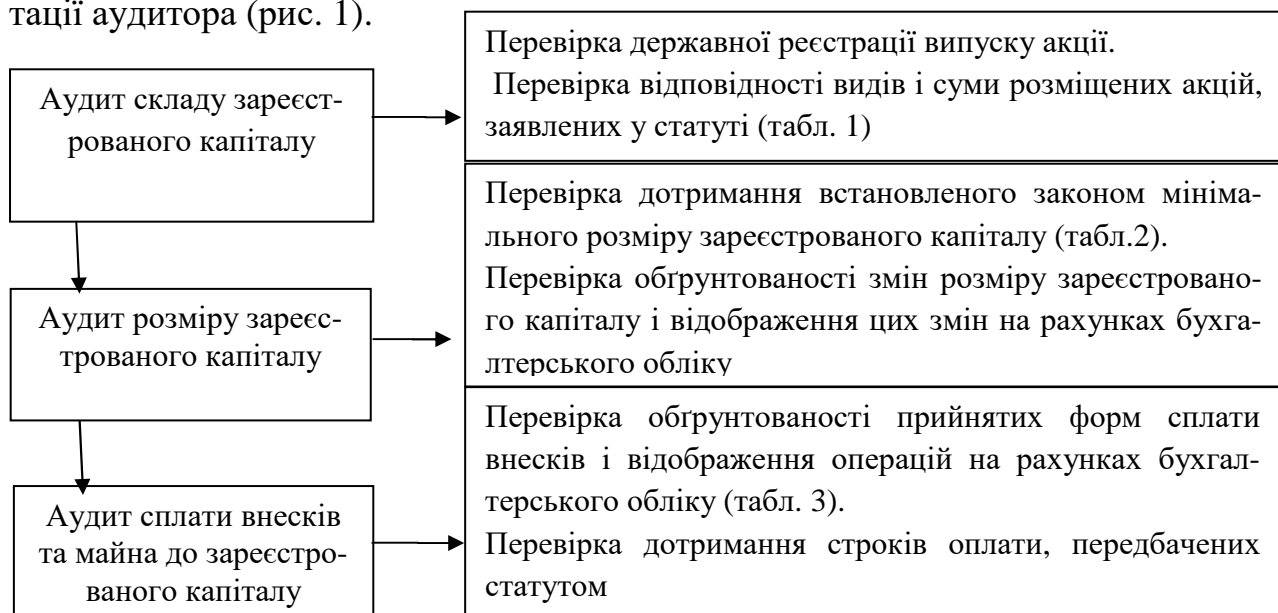
УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Проведення аудиту зареєстрованого капіталу дуже важливе як для підприємства, так і для засновників, оскільки зареєстрований капітал є основним початковим та умовно-безстроковим джерелом фінансування господарської діяльності підприємства, а також джерелом погашення збитків підприємства, він є одним з найвагоміших показників, що використовуються при оцінюванні фінансового стану підприємства, оскільки показує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності підприємства (його незалежності від зовнішніх джерел фінансування), а з іншого – ступінь кредитоспроможності підприємства (за безпеченості вимог кредиторів фактично наявним у підприємства капіталом засновників) [1, с. 144].

Аудит зареєстрованого капіталу проводиться з метою підтвердження аудиторським висновком інформації про зареєстрований капітал, його структуру та зміни у зареєстрованому капіталі.

Готуючись до проведення аудиту зареєстрованого капіталу, аудитору необхідно вивчити нормативну базу з цього питання, яку можна згрупувати таким чином: нормативні документи, що регламентують порядок створення в Україні підприємства, його реєстрації, реорганізації, ведення підприємницької діяльності тощо; нормативні документи, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу; нормативні документи, які регламентують порядок проведення аудиторської перевірки [2].

Пропонуємо основні етапи аудиту власного капіталу та робочої документації аудитора (рис. 1).

Рис. 1 – Основні етапи проведення аудиту зареєстрованого капіталу підприємства

Аудиторські робочі документи при перевірці зареєстрованого капіталу підприємства подано у табл. 1-3.

Таблиця 1 – РД Перевірка складу зареєстрованого капіталу

п/п	Найменування первинного документа	За даними підприємства		За даними аудитора		Характер порушення (викривлення, помилка, шахрайство)	Примітки
		Дата	Сума	Дата	Сума		
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 2 – РД Перевірка дотримання розміру зареєстрованого капіталу вимогам законодавства

п/п	Розмір зареєстрованого капіталу відповідно до вимог законодавства	Розмір зареєстрованого капіталу за даними підприємства	Розмір зареєстрованого капіталу за даними аудитора	Виявлені розбіжності в розмірі зареєстрованого капіталу	Примітки
1	2	3	4	5	6

Таблиця 3 – РД Перевірка сплати відсотків та внесеного майна засновниками до зареєстрованого капіталу підприємства

п/п	Засновник (П.І.П, чи юридична адреса)	Первинний документ, який підтверджує внесення майна засновником	За даними підприємства		За даними аудитора		Виявленні відхилення		Примітки
			Кількість	Вартість	Кількість	Вартість	Кількість	Вартість	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Удосконалено документальне забезпечення аудиту власного капіталу, що дозволить провести планування аудиту так, щоб його можна було виконати ефективно.

Список використаних джерел

1. Меліхова Т. О. Удосконалення методичних підходів проведення аудиту власного капіталу з метою забезпечення фінансової стабільності підприємства / Т. О. Меліхова, Ю. М. Малініна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2012. – №6. – С. 144-153.

2. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч.посіб. 3-те вид./ Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча – К.: Каравела, 2006-560 с.

Самарська І. М.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

МЕТОДОЛОГІЯ АУДИТУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Питання дослідження аудиту доходів за видами діяльності на підприємствах є дуже важливим і актуальним в наш час.

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної операції. Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи [1].

Відповідно до МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» мета аудиту доходів полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про доходи, отримані підприємством.

При здійсненні аудиту доходів основними завданнями є: перевірка правильності віднесення доходів до певних видів діяльності; правильність відображення доходів у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Стратегія проведення аудиту доходів розробляється виходячи з норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». На підготовчій стадії аудиту оцінюється система внутрішнього контролю підприємства. Оцінивши систему внутрішнього контролю здійснюється планування аудиту, тобто складається план та програма аудиту доходів.

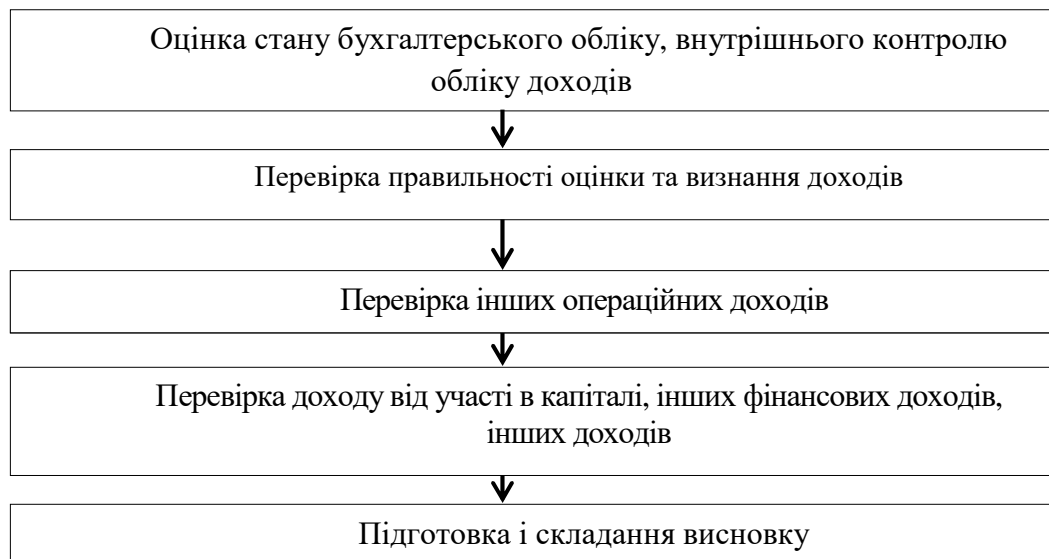
Аудит доходів розпочинають з фінансової звітності, а саме з перевірки Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) для підтвердження достовірності його показників. Попереднє вивчення Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) дає визначити правильність складання та наявності можливих відхилень за даними реєстрів обліку. Для цього аудитор перевіряє дані Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) з даними Головної книги, оборотної відомості за синтетичними рахунками, реєстрами обліку за рахунками 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи» [2].

При проведенні аудиту необхідно з'ясувати правильність документального оформлення всіх операцій, наявність окремого ведення обліку за різними видами діяльності, правильного відображення в обліку розрахунків з використанням іноземної валюти, правильного відображення податкового зобов'язання з податку на додану вартість, правильного відображення обліку доходів при поверненні товарів та продукції, при наданні покупцям знижок.

Аудитор повинен перевірити відповідність між реалізованою продукцією (товарами), виконаними роботами, наданими послугами та даними реєстрів об-

ліку за рахунками 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 36 «Рахунки з покупцями та замовниками». Особливу увагу треба звернути на наявність простроченої дебіторської заборгованості та перевірити первинні документи, пов'язані з її виникненням, правильність оформлення випуску продукції та його відповідність її реалізації, а також закриття рахунків обліку доходів на фінансовий результат.

Аудиторську перевірку доходів доцільно проводити в такій послідовності, зображено на рис.1.

Рис. 1 – Послідовність проведення аудиту доходів

Таким чином, приходимо до висновку, що ефективність аудиту доходів підприємства в першу чергу залежить від рівня інформаційного забезпечення аудиту, досконалості програми та вірно вибраних процедур аудиту. Чим якісніше буде проведено аудиторську перевірку, тим більш чітким, обґрунтованим та виваженим буде аудиторський висновок.

Список використаних джерел

1. Дохід : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO15.aspx>

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 30.11.99 N 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/plan-schetov-buhgalterskogo-1021043.html>

Фененко І. О.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

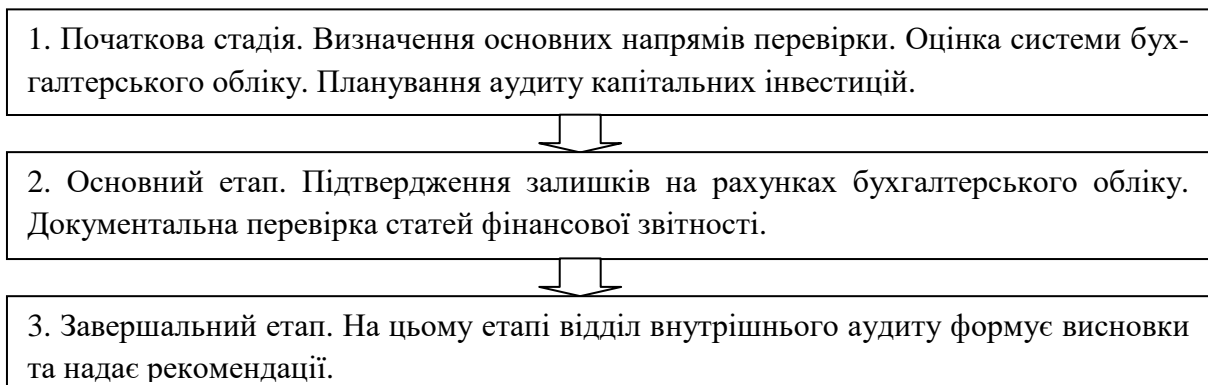
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Методика та організація аудиторської перевірки визначається належною системою обліково-інформаційного забезпечення аудитора про суб'єкт господарської діяльності. Жодна аудиторська процедура не може бути виконана без обліково-інформаційного забезпечення, що, в свою чергу, потребує упорядкованої систематизації інформаційного забезпечення аудиту капітальних інвестицій.

Під інформаційним забезпеченням аудиту розуміють упорядковану та структуровану сукупність інформації, яку використовують на різних стадіях аудиту. Складова системи інформаційного забезпечення аудиту капітальних інвестицій – інформація на рахунках бухгалтерського обліку, акумулює таку інформацію про капітальні інвестиції: стан капітальних інвестицій; джерела фінансування капітальних інвестицій; доходи, витрати та фінансовий результат від операцій, пов'язаних з капітальними інвестиціями; рух грошових коштів, пов'язаних із капітальними інвестиціями [2].

Досліджувану інформацію отримують з активного рахунку 15 «Капітальні інвестиції», який відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначений для обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів. Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» має такі субрахунки: 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів», 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» [1].

Аудит капітальних інвестицій підприємства можна представити у вигляді етапів перевірки (рис. 1).

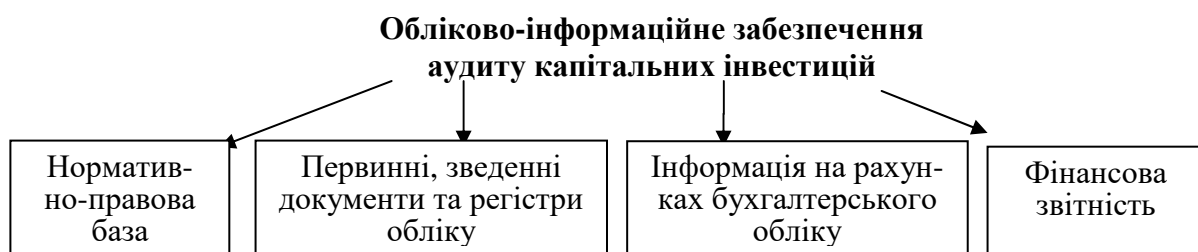
Рис. 1 – Аудит капітальних інвестицій підприємства

На початковій стадії аудиту капітальних інвестицій перевіряється первинний облік, який міститься у таких документах: ліцензія на будівництво; договір купівлі-продажу; банківські виписки про списання та зарахування коштів; договір підряду на виконання будівельних, монтажних, ремонтних робіт; звіти матеріально відповідальних осіб; акти приймання-передавання виконаних будівельно-монтажних робіт; довідки про вартість та обсяги виконаних робіт підряду, які складають щомісячно за наявності таких робіт; видаткові накладні; відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій; акти про використання матеріалів замовника; акти списання, ліквідації основних засобів, а також матеріалів; кошторисний розрахунок вартості будівництва; інвентаризаційний опис та інші документи.

Перелік документів використовується аудитором залежно від поставлених завдань. Кожне завдання окремої стадії аудиту включає відповідний перелік інформаційного забезпечення аудитора.

Серед основних завдань аудиту капітальних інвестицій є дослідження правильності складання фінансової звітності на підставі відповідних рахунків обліку. Аудитором перевіряється правильність відображення витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, витрат на будівництво, що здійснюється як господарським, так і підрядним способом для власних потреб підприємства, витрат на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, витрат на придбання або вирощування (створення) довгострокових біологічних активів та аналітичний облік.

Отже, обліково-інформаційне забезпечення аудиту капітальних інвестицій підприємства складається: (рис. 2).

Рис. 2 – Обліково-інформаційне забезпечення аудиту капітальних інвестицій

Для обробки даної інформації аудитор використовує такі методи: органолептичні, розрахунково-аналітичні, документальні та узагальнення та реалізація результатів аудиту.

Список використаних джерел

1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 30.11.99 N 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/plan-schetov-buhgalterskogo-1021043.html>.

2. Н.Чирик (2010), Особливості систематизації інформаційного забезпечення аудиту капітальних інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_6/churyk.pdf.

Шелудько Д. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

МОДЕЛЬ ПОСЛІДОВНОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Визначення підходів до удосконалення методики аудиту розрахунків з оплати праці згідно з останніми змінами у трудовому законодавстві, а також посилення значення оплати праці пов'язане з чітким окресленням предметної області аудиту розрахунків з робітниками, яка складається із фінансової та статистичної інформації про виплати робітникам та пов'язаними з ними нарахуваннями, утриманнями та розрахунками, системним внутрішнім контролем, обліком особистого складу, оперативним та бухгалтерським обліком розрахунків з оплати праці, системою трудових відносин на підприємстві [3].

Мета аудиту розрахунків з оплати праці відповідно до МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про розрахунки за виплатами працівникам.

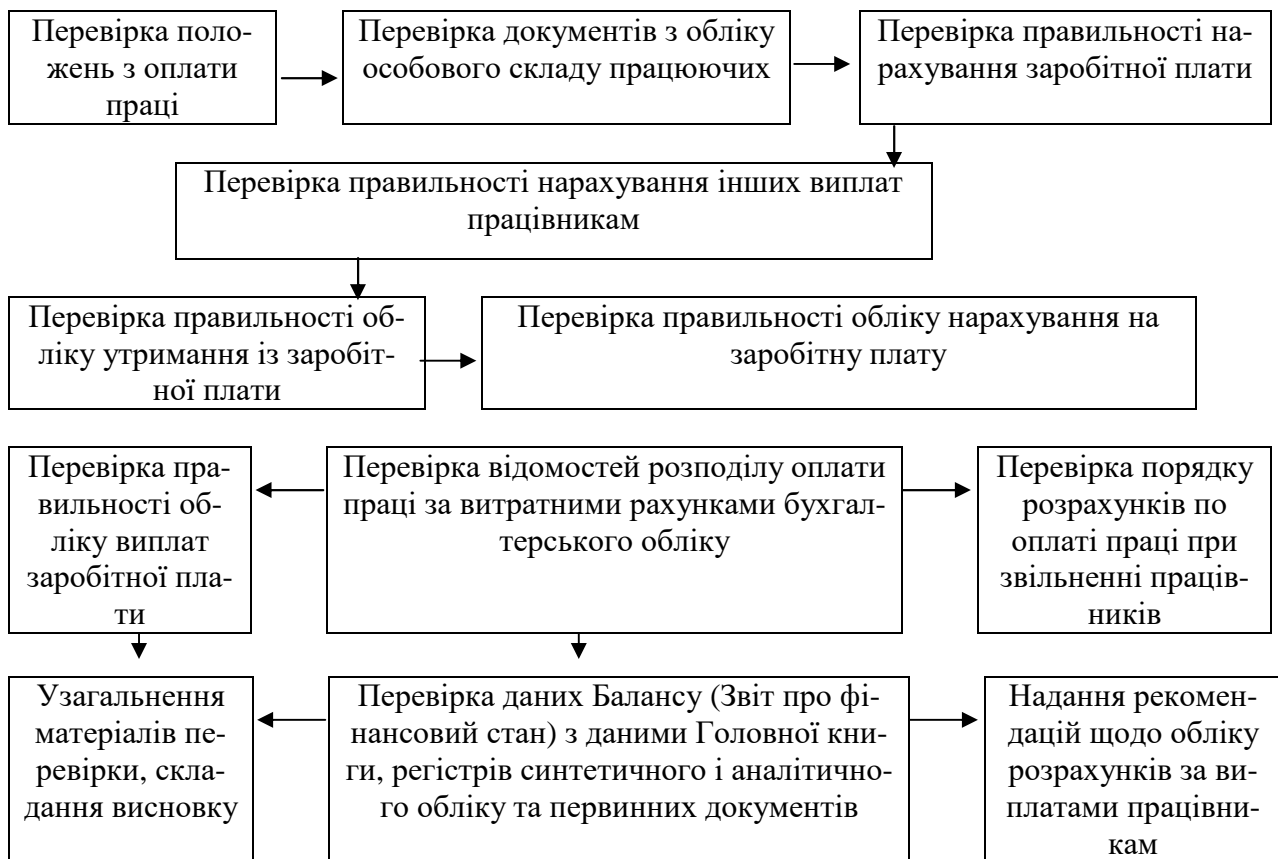
Стратегія проведення аудиту розрахунків з оплати праці розробляється виходячи із норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». На підготовчій стадії аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства за допомогою тесту внутрішнього контролю та з'ясувати такі питання: наявність колективного договору; положення про оплату праці; положення про преміювання; наказ про облікову політику; графік відпусток; накази про прийом на роботу та звільнення та ін.

На дослідній (основній) стадії аудиту варто приділити увагу перевірці правильності виплат працівникам, які включають: поточні виплати, виплати при звільненні, виплати по закінченні трудової діяльності, виплати інструментами власного капіталу підприємства, інші довгострокові виплати [2].

Аудитору необхідно порівняти дані фінансової звітності з даними Оборотної відомості за синтетичними рахунками, Головної книги, реєстрів аналітичного обліку. При цьому, аудитору необхідно з'ясувати наявність залишку за рахунком 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» та субрахунків 661 «Розрахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами» [1].

Пропонуємо модель послідовності проведення аудиту розрахунків за виплатами працівникам (рис. 1).

Чим якісніше буде проведено аудиторську перевірку, тим більш чітким, обґрунтованим та виваженим буде аудиторський висновок, а також рекомендації щодо забезпечення ведення обліку розрахунків за виплатами працівникам на належному рівні. Запровадження на практиці поданих пропозицій надасть можливість підвищити якість аудиторських послуг.

Рис. 1 – Модель послідовності проведення аудиту розрахунків за виплатами працівникам

Згідно МСА 500 «Аудиторські докази», аудитору при перевірці розрахунків за виплатами працівникам необхідно застосовувати такі процедури як: перевірка записів та документів, відповідно до якої аудитору необхідно перевірити документи по обліку праці та її оплати, зведені відомості нарахування заробітної плати; перерахувати вибірково регістри синтетичного і аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам; за допомогою підтвердження аудитор має можливість підтвердити правильність застосування тарифів, розцінок, ставок та ін.

Отже, приходимо до висновку, що використання Міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці в нашій країні супроводжується рядом проблем, однією з яких є відсутність чіткої методики перевірки. Запропоновано модель послідовності аудиту розрахунків за виплатами працівникам.

Якубина О. П.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

АУДИТ ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ

Одним із ключових факторів конкурентоспроможності та безперервності функціонування суб'єкта господарювання є наявність нерухомості, характер та

напрямок використання якої впливає на можливість визнання нерухомості інвестиційною.

На перший погляд П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» чітко дає визначення поняття «інвестиційна нерухомість» та виокремлює її ознаки, проте на практиці досить часто виникають ситуації, коли об'єкти основних засобів водночас відповідають критеріям визнання їх і інвестиційною, і операційною нерухомістю, що ускладнює прийняття рішення щодо відображення їх в обліку та загрожує правильності подання інформації у фінансовій звітності суб'єктів господарювання. Вагоме значення в перевірці правильності визнання нерухомості інвестиційною та правильності її відображення в обліку і фінансовій звітності відіграє саме аудит операцій з інвестиційною нерухомістю.

Мета аудиту операцій з інвестиційною нерухомістю відповідно МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо операцій з інвестиційною нерухомістю [1].

Плануючи проведення аудиту інвестиційної нерухомості, аудитор має керуватись нормами МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності», визначати мету проведення аудиту, основні завдання, виокремити об'єкти аудиту в межах завдань та чітко визначити джерела отримання інформації [3].

Особливу увагу при здійсненні аудиторської перевірки слід приділити дотриманню порядку бухгалтерського обліку об'єктів інвестиційної нерухомості, визначеного П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Отже, в обліковій політиці підприємства має бути чітко виокремлено критерії визнання об'єктів нерухомості інвестиційною нерухомістю. Тож, аудитор, здійснюючи аудиторську перевірку правильності відображення операцій з інвестиційною нерухомістю, першочергово має ознайомитись з обліковою політикою підприємства та визначитись з правильністю її формування у відповідності до П(С)БО 32.

Аудитор повинен перевірити розкриття інформації про інвестиційну нерухомість у примітках до фінансової звітності за наступними напрямками:

- 1) Відображення у звіті про фінансові результати звітного періоду.
- 2) Оцінку інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю.
- 3) Оцінку інвестиційної нерухомості за первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення, наводиться така інформація щодо кожної групи інвестиційної нерухомості.

Враховуючи мету та завдання аудиту операцій з інвестиційною нерухомістю аудит доцільно здійснювати у наступній послідовності:

- 1) вивчення облікової політики підприємства в частині організації обліку інвестиційної нерухомості;
- 2) встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що регламентують облік інвестиційної нерухомості;
- 3) перевірка правильності визнання та оцінки інвестиційної нерухомості;
- 4) перевірка правильності переведення нерухомості до складу інвестиційної нерухомості, або виведення її зі складу інвестиційної нерухомості;

5) перевірка первинних документів з обліку інвестиційної нерухомості, реєстрів синтетичного і аналітичного обліку;

6) перевірка наявності наказів керівника про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання інвестиційної нерухомості, переліку матеріально відповідальних осіб та встановлення наявності договорів про повну матеріальну відповідальність;

7) ознайомлення з даними інвентаризації інвестиційної нерухомості, її результатами;

8) перевірка наявності картотеки інвестиційної нерухомості, правильності ведення інвентарних карток;

9) перевірка правильності відображення операцій з інвестиційною нерухомістю фінансової звітності підприємства.

Здійснення аудиторської перевірки у зазначеній послідовності дозволить аудитору отримати необхідні докази для формування обґрунтованого висновку щодо правильності відображення у фінансової звітності операцій з інвестиційною нерухомістю.

Список використаних джерел

1. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Міжнародний стандарт аудиту 200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/article/290/>

2. Інвестиційна нерухомість : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO32.aspx>.

3. Планування аудиту фінансової звітності : Міжнародний стандарт аудиту 300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/art>

3

ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Горбань В. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

На сьогоднішній день однією з головних проблем бюджетних установ є те, що вони працюють в умовах недостатнього фінансування з бюджету держави. Це зумовлює необхідність не тільки планувати, здійснювати та контролювати доходи і видатки бюджетних програм, але і керувати результатами їх виконання. Одним із ефективних напрямів удосконалення системи управління бюджетними установами є впровадження системи внутрішнього контролю, яка позитивно зарекомендувала себе в країнах з ринковою економікою.

Щодо порядку організації внутрішнього контролю, то ст. 26 Бюджетного кодексу України встановлено відповідальність розпорядника бюджетних коштів в особі його керівника за організацію внутрішнього контролю у своєму закладі та у підвідомчих бюджетних установах.

Засади здійснення внутрішнього контролю у бюджетних установах регулюються Методичними рекомендаціями з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах (наказ Міністерства фінансів України від 14 вересня 2012 року № 995) [1], згідно з якими організація та здійснення внутрішнього контролю в бюджетних установах відбувається шляхом:

- видання/затвердження керівником установи ряду внутрішніх документів (наказів, розпоряджень, правил, посадових інструкцій тощо), спрямованих на належне функціонування внутрішнього середовища, забезпечення здійснення управління ризиками, вжиття заходів контролю, налагодження комунікації та обміну інформацією в закладі та здійснення моніторингу, тощо. Керівники бюджетних установ організують внутрішній контроль з урахуванням актів законодавства, що регулюють питання упорядкування структури закладу, чисельності працівників, оплати праці, управління персоналом, документообігу, планування, управління бюджетними коштами, звітування та інших питань, пов'язаних з функціонуванням установи;

- виконання функцій та завдань керівниками структурних підрозділів та працівниками установи, визначених актами законодавства та внутрішніми документами, виданими/затвердженими керівником установи, інформування керівництва про ризики, що виникають в ході виконання покладених на них завдань і функцій, вжиття відповідних заходів контролю та моніторингу, обміну інформацією тощо;

- оцінки функціонування системи внутрішнього контролю підрозділом внутрішнього аудиту в межах повноважень, визначених законодавством, надаючи керівникові установи об'єктивних і незалежних висновків щодо її удосконалення.

Основною метою контролю в бюджетних установах є забезпечення принципів законності, доцільності та ефективності використання бюджетних коштів їх розпорядниками, що досягається через виконання певних завдань:

- дотримання правил ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- дотримання правил ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- недопущення фіктивних фінансових операцій;
- дотримання правил нецільового і неефективного використання майна державної і комунальної власності тощо.

Отже, для підвищення ефективності внутрішнього контролю в бюджетних установах необхідно на законодавчому рівні: об'єднати у єдину систему фінансовий аудит, перевірку державних закупівель та інспектування бюджетних установ; розробити методику щодо порядку здійснення вищевказаних контрольних заходів; розробити й впровадити методику визначення й оцінки ризиків фінансово-господарської діяльності бюджетних установ відповідно до сфер діяльності.

Саме внутрішній контроль допомагає розкрити слабкі місця, швидше виявити істотні порушення у використанні й управлінні державними фінансами, особливо у формуванні та використанні доходів, які отримують бюджетні установи.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

3. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах : Наказ Міністерства фінансів України № 995 від 14.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art id=351955

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Зуєва М. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Контроль є важливим регулюючим чинником та створює необхідну інформаційну базу для оцінки діяльності підприємств. В умовах становлення ринко-

вої економіки в Україні виникає необхідність організації внутрішнього контролю на підприємствах.

В Україні проблема внутрішньогосподарського контролю полягає в необхідності розробки комплексного й системного підходу, який забезпечуватиме умови для створення та ефективного функціонування служб внутрішнього контролю. Його завдання – надання керівникові повної та правдивої інформації про фінансово-господарський стан підприємства, забезпечення виконання працівниками фірми обов'язків відповідно до посадових інструкцій.

Внутрішній контроль служить для підтвердження достовірності фінансової звітності та для підвищення ефективності господарських операцій. Здійснення внутрішньогосподарського контролю є обов'язком керівника підприємства.

Відділ внутрішнього контролю сприяє підвищенню ефективності роботи на підприємстві та перевіряє: господарські операції у виробничих підрозділах, раціональне використання робочої сили, упровадження прогресивних технологій, збереження цінностей на об'єктах підприємства.

Своєчасний і ретельний внутрішній контроль дає змогу виявити не тільки недоліки в діяльності підприємств і їх підрозділів, але й невикористані резерви для підвищення ефективності діяльності.

На основі аналізу наукових праць доведено, що в господарствах, де добре функціонує внутрішньогосподарський контроль, є можливість своєчасно виявити недоліки в здійсненні господарських операцій та усунути їх.

Для досягнення ефективності внутрішнього контролю на підприємствах необхідно:

- правильно вести бухгалтерський облік, у повному обсязі відображати господарську діяльність підприємства відповідно до чинного законодавства;
- забезпечити прозорість і доступність фінансової звітності для користувачів;
- надійно зберігати й ефективно використовувати цінності підприємства;
- використовувати ліцензовані комп'ютерні програми для ведення обліку на підприємстві;
- спрямовувати дії внутрішніх ревізорів на запобігання порушенням нормативно-правових актів чи зловживанням на підприємстві;
- забезпечувати системність, сувору документальну фіксацію та безперервність усіх заходів контролю.

Вищенаведене сприяє підвищенню ефективності контролю у боротьбі з нераціональними витратами, нестачами та крадіжками.

Отже, внутрішній контроль має функціонувати для перевірки та оцінки роботи окремих підрозділів, служб, об'єктів обліку підприємства з метою виявлення недоліків у їх діяльності та невикористаних резервів для підвищення його ефективності.

З вищенаведеного випливає, що внутрішньогосподарський контроль – це система безперервного спостереження за ефективністю використання майна господарського суб'єкта, законністю і доцільністю господарських операцій і процесів, збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей.

Застосування внутрішньогосподарського контролю дасть власникові можливість вчасно прийняти управлінські рішення, здійснити аналіз і пошук шля-

хів удосконалення виробництва, що забезпечить ефективне функціонування підприємств у майбутньому.

Підсумовуючи все перераховане, можна зробити висновок, що внутрішньогосподарський контроль є одним із найважливіших чинників системи управління підприємством, оскільки саме він допомагає управлінському персоналу ефективно виконувати свої функції. За допомогою системи внутрішньогосподарського контролю керівництво вирішує, що саме потрібно змінити в організації роботи підприємства та спрогнозувати його діяльність на перспективу.

Список використаних джерел

1. Балибюк І. В. Організація внутрішньогосподарського контролю підприємств аграрного сектору / І. В. Балибюк, Л. Б. Ліщинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/Economics/74491.doc.htm>.

2. Бутинець Ф. Ф. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній [Електронний ресурс] / Ф. Ф. Бутинець. – Режим доступу до статті : http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/2_14/1.pdf.

3. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрій, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.

4. Коцупатрій М. І. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти та кваліфікаційні ознаки / М. І. Коцупатрій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vyrusk_6/kotsupatryu.pdf.

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Кармак Є. Ю.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі реформування економіки України, слід відмітити, що одним із найважливіших питань є поліпшення внутрішньогосподарського контролю на підприємствах, бо, як видно з практики, що система контролю не функціонує належним чином.

Перш за все, слід відмітити, що продуктивний розвиток та ефективна діяльність підприємства у значній мірі залежить від раціональної організації та функціонування системи внутрішнього контролю.

Проаналізувавши роботи вчених – економістів виявилось, що кожен з них має своє розуміння поняття внутрішньогосподарський контроль. Так, Андреев В. Д. стверджує, що «внутрішній контроль – це система контрольних процедур, план організації та методи управління об'єктом в цілях ефективного проведен-

ня бізнесу, захисту активів, попередження помилок, охайності облікових перевірок та своєчасного надання фінансової інформації».

А Корінько М. Д. вважає, що «внутрішній контроль – це система заходів, визначених керівництвом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій» [3].

Проаналізувавши всі економічну літературу та підбивши підсумок можна сказати, що внутрішньогосподарський контроль – це безперервний процес перевірки ефективної діяльності підприємства, доцільного та законного здійснення господарських операцій, а також, виконання управлінських функцій та обов'язків, щоб уникнути крадіжок та кризових явищ, які негативно впливають на діяльність підприємства.

Проте, не дивлячись на велику кількість досліджень, які зробили вчені, питання організації та методики внутрішньогосподарського контролю залишається вивченими недостатньо добре. Можна виділити ряд головних питань, які чекають на вирішення, а саме:

- неякісне виконання службових обов'язків (недостовірне оформлення документів, неякісне і несвоєчасне проведення інвентаризацій ін.);
- зловживання посадою (привласнення основних засобів та грошових коштів підприємства) ;
- неточна оцінка операцій із виробництва та реалізації товарів, робіт, послуг з точки зору економічності та доцільності для підприємства;
- невідповідність внутрішньогосподарського контролю із міжнародними вимогами.

Для вирішення цих проблем, керівництво підприємства має вести нагляд за доцільним, достовірним і правильним здійсненням операцій та за своєчасним виявленням помилок та їх ліквідацією. Крім того, керівникам підприємства слід ретельніше відбирати кадри, які будуть ефективно проводити внутрішній контроль на підприємствах.

Також, слід провести реформи зі створення єдиних стандартів контролю в Україні, що дозволить впровадити та удосконалити єдину методологічну основу для контрольної діяльності на підприємствах, створити чітку та ефективну систему внутрішньогосподарського контролю та багато іншого.

Крім того, на сьогоднішній день, коли Україна знаходиться у стані євроінтеграції, особливим питанням є узгодження національного та європейського законодавства, що супроводжуватиметься прийняттям нових правових документів, переходом на міжнародні стандарти обліку та аудиту, а також приведенням концепції внутрішньогосподарського контролю у відповідність із міжнародними стандартами. Це все дасть можливість українській економіці вийти на новий, європейський рівень розвитку.

Таким чином, можна сказати, що на етапі реформування економіки України є ряд питань, щодо застосування системи внутрішньогосподарського контролю, які чекають на вирішення, що дасть змогу ефективно здійснювати господарську діяльність, ліквідувати недоліки, які з'являються в процесі функціонування підприємств.

Список використаних джерел

1. Балибюк І. В. Організація внутрішньогосподарського контролю підприємств аграрного сектору / І. В. Балибюк, Л. Б. Ліщинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/Economics/74491.doc.htm>
2. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.
3. Калюга Є. В. Система внутрішньогосподарського контролю та удосконалення її ефективності на підприємствах / Є.В. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 33. – С. 357–359.

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Богдан Є. О.

здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТА РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Перехід України до міжнародних стандартів обліку, повинен визначити основу для цього використання базових принципів і рекомендацій фахових організацій, що передбачає відповідну перебудову функції та методики контролю.

Особливої актуальності набуває проблема подальшого вдосконалення методики фінансового контролю, аналізу та обліку формування та використання запасів з максимальним наближенням її до міжнародних стандартів. На будь-якому підприємстві створюється система внутрішнього контролю для виконання поставлених перед нею завдань. Головним завданням проведення внутрішнього контролю є перевірка господарських операцій з метою недопущення перевитрат матеріальних і фінансових ресурсів, правильності постановки бухгалтерського обліку, виконання виробничих і фінансових планів.

Зокрема, контроль за використанням виробничих запасів у процесі виробництва доцільно здійснювати за такими напрямками:

- контроль документального оформлення відпуску виробничих запасів;
- перевірка відповідності відпуску матеріалів на виробництво за встановленим лімітом;
- контроль відповідності витрачання матеріалів затвердженим нормам і нормативам;
- контроль за відходами і поверненням невикористаних матеріалів;
- контроль правильності віднесення матеріальних витрат на собівартість продукції.

Всі стадії проведення внутрішнього контролю виробничих запасів на підприємстві можна поділити на відповідні етапи:

- визначення фактичного стану організації складського господарства запасів на підприємстві;
- порівняння фактичних даних про запаси з даними бухгалтерського обліку або плановими показниками;
- оцінка виявлених відхилень та ступеня їх впливу на аспекти функціонування організації;
- узагальнення результатів контролю та виявлення причин зафіксованих відхилень.

Таким чином, для запровадження внутрішньогосподарського контролю на підприємствах виробничих запасів:

- потрібно враховувати особливості технологічного процесу виробництва продукції;
- необхідно застосовувати внутрішню документацію, яка б враховувала потреби інформаційні користувачів;
- система внутрішньогосподарського контролю на підприємствах має проводитись згідно з визначеними етапами й охоплювати всі рівні організаційної структури облікового процесу.

Таким чином, необхідною умовою ефективного і раціонального управління виробничими запасами в сучасних умовах господарювання є створення взаємозв'язаних узгоджених систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю за діяльністю на підприємствах малого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.
2. Гусак Л. В. Нормативне забезпечення внутрішнього контролю виробничих запасів в умовах логістичного підходу до їх управління / Л.В. Гусак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/Economics/7_122843.doc.htm

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Васильченко Е. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ВНУТРІШНЬОГОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ефективність проведення внутрішнього контролю власного капіталу залежить насамперед від того, наскільки переслідувані ним цілі відповідають меті фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємства. Дієвість

внутрішнього контролю може бути посилена, якщо для його проведення використовуються оптимальні етапи його проведення.

Проведення внутрішнього контролю власного капіталу є важливим як в інтересах власників, інвесторів, інших вкладників у підприємство, так і будь-яких інших користувачів фінансової інформації, потенційних інвесторів з метою забезпечення мінімальних гарантій щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації.

Під час формування системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві, як стверджує Н.М. Воськало [2], потрібно зважати на головне завдання корпоративного управління – забезпечення роботи підприємства в інтересах власників, які надали основну частину ресурсів в його розпорядження. Л.В. Гуцаленко [3] схиляється до визначення внутрішньогосподарського контролю власного капіталу як перевірки дотримання нормативно-правових вимог під час здійснення операцій з власним капіталом підприємства, а також їх документального, облікового та звітного обґрунтування.

З метою досягнення ефективного результату пропонується внутрішньогосподарський контроль власного капіталу здійснювати в певній послідовності:

- визначення залишків на рахунках бухгалтерського обліку власного капіталу та співставлення їх з інформацією в установчих документах та обліковій політиці;
- документальна перевірка операцій формування та змін зареєстрованого капіталу;
- перевірка дотримання обмежень щодо викупу акцій (часток) та граничного строку погашення вилученого та неоплаченого капіталу;
- перевірка операцій з капіталом в дооцінках та додатковим капіталом;
- перевірка операцій з резервним капіталом;
- перевірка операцій з прибутком підприємства
- перевірка відповідності даних фінансової звітності даним облікових реєстрів в частині власного капіталу.

Основними принципами проведення внутрішнього контролю власного капіталу можна визначити:

- законність – проявляється у додержанні конкретних об'єктивних вимог, які врегульовані законами та іншими нормативними актами;
- достовірність – це властивість інформації (яка міститься в установочних документах) бути правильно сприйнятою та коректною;
- доцільність – це відповідність здійснюваних операцій поставленим цілям;
- своєчасність – це здійснення операцій у визначений час.

Практика показує, що проведення внутрішньогосподарського контролю власного капіталу підприємства сприяє:

- забезпеченню збереження майна підприємства;
- дотримання засновниками своїх зобов'язань;
- об'єктивного відображення прибутку підприємства;
- прозорості діяльності та інвестиційній привабливості підприємства.

Отже, здійснюючи контроль власного капіталу, необхідно перевірити його складові, оцінити внесене майно, вести моніторинг системи бухгалтерського

обліку, фінансової та господарської інформації, дотримання нормативних актів, економічності та ефективності діяльності підприємства тощо.

Формування активів та здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства відбувається за рахунок його капіталу. Внески засновників та накопичення сум доходу від діяльності є джерелом власного капіталу, належний контроль якого, в свою чергу, забезпечує ефективний управлінський вплив з боку власників на підприємство.

Тобто саме внутрішньогосподарського контролю власного капіталу є перевірка дотримання нормативно-правових вимог під час здійснення операцій з власним капіталом підприємства, а також їх документального, облікового та звітного обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Артюх О. В. Внутрішній контроль на конкурентоспроможному підприємстві: проблеми визначення / О. В. Артюх // Глобальні та національні проблеми економіки – 2015. – № 7. – С. 780–784.

2. Воськало Н. М. Внутрішній контроль власного капіталу підприємства в системі управління його діяльністю / Н. М. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України – 2012. – № 22. – С. 174–179.

3. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Потась А. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ

Внутрішньогосподарський контроль є системою безперервного спостереження за ефективністю використання майна суб'єкта, законністю і доцільністю господарських операцій і процесів, збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей.

Оскільки матеріальні запаси є найбільшою частиною активів підприємства, задля підвищення рівня рентабельності, збереження та збагачення його активів необхідний налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого є повсякденний внутрішній контроль.

Дослідженню питань внутрішнього контролю запасів підприємств у своїх працях приділяли увагу такі зарубіжні вчені: Велш Глен А., Ентоні Р., Ріс Дж., Керімов В. Е., Міддлтон Д., Новодворський В. Д., Суйц В. П. та інші.

Запаси – активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Метою контролю операцій із матеріальними запасами є встановлення достовірності первинних даних, їх наявності й руху; повноти і своєчасності відображення первинних даних у первинних документах і облікових регістрах; достовірності відображення залишків записів у звітності господарюючого суб'єкта [1].

Тому основними завданнями контролю операцій із матеріальними запасами є:

- перевірка організації складського господарства, стану збереження запасів;
- перевірка нормативів запасів;
- визначення правильності синтетичного й аналітичного обліку витрат на виробництво й реалізацію продукції, які включаються в собівартість;
- перевірка правильності і ефективності використання матеріальних ресурсів;
- перевірка правильності реалізації надлишків запасів;
- перевірка правильності формування собівартості продукції по об'єктах калькуляції витрат;
- оцінка системи внутрішнього контролю за використанням запасів у виробництві;
- перевірка дотримання підприємствами податкового законодавства по операціях, пов'язаних із формуванням собівартості продукції;
- оцінка повноти і правильності відображення господарських операцій із запасами в бухгалтерському обліку і звітності.

Всі стадії проведення внутрішнього контролю виробничих запасів на підприємстві можна поділити на відповідні етапи [3]:

- визначення фактичного стану організації складського господарства запасів на підприємстві;
- порівняння фактичних даних про запаси з даними бухгалтерського обліку або плановими показниками;
- оцінка виявлених відхилень та ступеня їх впливу на аспекти функціонування організації;
- узагальнення результатів контролю та виявлення причин зафіксованих відхилень.

Саме створення на підприємстві налагодженої системи внутрішньогосподарського контролю стає найважливішою складовою системи управління підприємства. В умовах глобалізації економіки України, вона повинна забезпечувати стабільність і стійкість розвитку підприємства, сприяти досягненню довгострокових цілей і вирішенню поточних завдань, забезпечувати повноту і підтримувати надійність системи внутрішньої звітності.

Необхідною умовою ефективного і раціонального управління матеріальними запасами в сучасних умовах господарювання є створення взаємозв'язаних узгоджених систем бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарського контролю за діяльністю на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.

2. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999р. № 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO9.aspx>.

3. Бобиль В. В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємствах залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання / В.В. Бобиль, Д.В. Калашнюк // Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту» – 2013. – № 6. – С. 44–48.

Максименко І. Я.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Фоменко А. Ю.

здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Внутрішньогосподарський контроль основних засобів є невід'ємною, постійно діючою функцією системи ефективного управління. Складність організаційної структури і технологічного процесу виробництва виступає досить актуальною проблемою внутрішньогосподарського контролю на підприємствах промисловості. Тому однією із найважливіших завдань, що стоїть перед системою управління підприємством, є формування на підприємстві достовірної інформації про наявність та ефективність використання основних засобів.

Значний внесок у розвиток теоретичних засад і методичних підходів щодо вирішення проблем і методики обліку, порядку оцінки, аналізу і контролю ефективності використання основних засобів на підприємствах України, внесли, відомі вчені – економісти Білуха М. Т., Голов С. Ф., Голованов О. М., Гомберг Л. І., Завгородній В. П., Линник В. Г., Кужельний В. М., Палій В. Ф., Олійчук М. Ф., Сопко В. В., Сук Л. К., Чумаченко М. Г. та ін. [1].

Метою внутрішньогосподарського контролю основних засобів є встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, а також забезпечення їх збереження та ефективного використання [2].

Ефективність використання системи внутрішньогосподарського контролю основних засобів дозволяє ефективно вирішити наступні завдання:

– визначення сум матеріальних збитків від недостач і крадіжок основних засобів;

- дотримання законності та документальної обґрунтованості операцій, пов'язаних з рухом основних засобів та використання методів їх обліку;
- оцінка доцільності придбання основних засобів;
- установлення правильності застосування норм експлуатації основних засобів і у процесі виробництва, а також достовірності методики визначення їх зносу (амортизації);
- забезпечення належної якості та дотримання термінів проведення робіт з оновлення основних засобів;
- забезпечення дотримання кошторису затрат на придбання (виготовлення) основних засобів і виконання ремонтів таких засобів.

Основні проблеми які знаходять своє відображення під час проведення внутрішньогосподарського контролю основних засобів:

- некоректна кореспонденція рахунків з обліку відображення надходжень та вибутті основних засобів;
- неправильне визначення первісної вартості об'єктів основних засобів;
- нарахування амортизації на повністю амортизовані об'єкти основних засобів;
- обґрунтованість та доцільність проведення витрат на ремонти модернізацію та реконструкцію основних засобів;
- неправильне ведення документування операцій з основними засобами;
- несвоєчасне оприбуткування основних засобів.

Задля вирішення наведених проблем запропоновано рекомендації щодо їх вирішення, які дозволять підвищити оперативність та ефективність проведення внутрішньогосподарського контролю основних засобів, а саме:

- удосконалити систему обліку надходження на підприємство основних засобів, що спрощує сам механізм проведення контролю в розрізі відповідної аналітики;
- удосконалити систему обліку витрат на ремонти основних засобів,

Таким чином внутрішньогосподарський контроль основних засобів є функцією управління що передбачає забезпечення збереження активів та дозволяє правильно та ефективно відображати в обліку звітності інформації що стосується надходження використання та вибуття основних засобів на підприємствах.

Саме внутрішньогосподарський контроль основних засобів дозволяє встановленні достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, а також забезпечені їх збереження та ефективного використання.

Список використаних джерел

1. Даценко Н. М. Контроль основних засобів та шляхи його вдосконалення / Н.М. Даценко // Економічні науки. – 2012. – № 7 – С. 27–29.
2. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 496 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx/>

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи". [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx/>

Сітало В. О.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

На сьогоднішній день підприємства, здійснюючи свою виробничу господарську діяльність, вступають в розрахункові відносини з іншими підприємствами, організаціями і особами. Ці розрахунки пов'язані з формуванням основних і оборотних засобів, отриманням послуг. Тому нормальне функціонування облікового процесу неможливе без належної організації обліку заборгованості перед постачальниками та підрядчиками, яка виникає через розрив у часі від моменту переходу права власності на придбані товари, виконані роботи чи надані послуги та моменту оплати.

Постачальники – це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), що надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядники – спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво.

Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначаються в господарських договорах. Це найбільш розповсюджена і важлива підстава виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин в ринковій економіці.

Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведуть на рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Це активно-пасивний рахунок, який може мати одночасно два сальдо: за дебетом – сума дебіторської заборгованості, а за кредитом – кредиторської.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

Сумнівна дебіторська заборгованість і прострочена кредиторська заборгованість свідчать про порушення постачальниками і клієнтами фінансової та платіжної дисципліни, що вимагає негайного вжиття відповідних заходів для усунення негативних наслідків. Своєчасне вжиття цих заходів, можливе, тільки при здійсненні з боку підприємства систематичного контролю.

Для поліпшення системи розрахунків з постачальниками та підрядниками доцільно провести деякі зміни, які б сприяли удосконаленню обліку розрахунків:

– безперервно і якісно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, адже значне перевищення дебіторської заборгованості негативно впливає на фінансову стійкість і стабільність підприємства; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства;

– здійснювати контроль за оборотністю кредиторської заборгованості та за станом розрахунків за простроченою заборгованістю;

– розробляти різноманітні моделі договорів із гнучкими умовами оплати, зокрема надання покупцями знижок при достроковій оплаті;

– вести контроль за здійсненням своєчасних і правильних розрахунків з постачальниками.

Проте і надалі залишаються питання, що потребують подальшого дослідження: визначення економічної сутності зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, порядок їх відображення в обліку й звітності, яка, в свою чергу, повинна забезпечувати беззаперечну якість та прозорість даної інформації.

Впровадження внутрішнього контролю на підприємстві дозволить забезпечити ефективне функціонування, стійкість і розвиток, зберегти і ефективно використати активи і потенціали, своєчасно виявити і зменшити фінансові, господарські ризики, організувати більш злагоджену роботу підрозділів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>

2. Білик М. Д. Управління кредиторською заборгованістю підприємств [Текст] / М. Д. Білик. – Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 24-37.

3. Зобов'язання: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO9.aspx>

4. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік [Текст] : підручник / О. В. Лишиленко. – 3-тє вид., переробл. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 670 с.

Яременко В. В.

здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ПО РЕМОНТУ ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Згідно з МСА 315 «Розуміння суб'єкта господарювання та його середовища та оцінка ризиків суттєвих викривлень» внутрішній контроль є процесом, який визначається і на який впливають особи, наділені повноваженнями управління та найвищого управління, а також інший персонал, який надає обґрунто-

вану впевненість щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності діяльності та дотримання застосованих законів та нормативних актів.

Виходячи з викладеного, приходимо до висновку, що функції внутрішнього контролю операцій по ремонту об'єктів ЖКГ глибоко інтегровані з функціями управління.

Внутрішній контроль правильності облікового відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ передбачає сукупність послідовних етапів, які за їх функціональним призначенням можна згрупувати на певні стадії: організаційну, методичну та результативну, необхідність дотримання яких зумовлена виконанням завдань, поставлених перед суб'єктами контролю.

Організаційна стадія контролю передбачає визначення суб'єктів та об'єктів контролю, завдань, які слід вирішити у ході проведення контролю, джерел інформації, необхідної для здійснення контролю, вибору прийомів контролю.

Методична стадія контролю операцій по ремонту об'єктів ЖКГ полягає у перевірці правильності оформлення первинних документів, відображенні витрат по ремонту об'єктів ЖКГ на рахунках бухгалтерського обліку та фінансовій звітності.

Результативна стадія передбачає виявлення причин перевищення витрат по ремонту об'єктів ЖКГ над нормативними витратами, їх аналіз і встановлення винних осіб, що забезпечить отримання достовірної інформації та прийняття рішень щодо уникнення виявлених проблем у майбутньому [1, с.21].

Коротко розкривши зміст кожної зі стадій внутрішнього контролю операцій по ремонту об'єктів ЖКГ, вважаємо за необхідне зупинитись на більш детальному розгляді методичної стадії.

На першому етапі внутрішнього контролю правильності облікового відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ необхідно ознайомитись з обліковою політикою в частині визнання, класифікації і обліку витрат по ремонту та перевірити дотримання всіх вимог передбачених нею.

В подальшому слід зосередити увагу на перевірці правильності відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ в первинному обліку суб'єкта господарювання. Згідно Постанови КМУ «Про затвердження типових форм первинного обліку» первинний облік витрат по ремонту об'єктів ЖКГ підприємства мають вести відповідно до Інструкції про порядок виготовлення, зберігання і застосування типових форм первинного обліку. Не є таємницею, що досить часто на практиці бухгалтерами використовується нетипова документація (власних розробок), що з однієї сторони ускладнює проведення належного контролю, а отже слугує підґрунтям для корупційних дій, а з іншої – ускладнює правильність визначення собівартості виконаних робіт та послуг по ремонту об'єктів ЖКГ.

На увагу зі сторони перевіряючих вимагає і контроль правильності відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ в податковому обліку. Оскільки Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» №71-VIII від 28 грудня 2014 р. [5] запроваджено принципово новий порядок визначення подат-

ку на прибуток, який ґрунтується на визначенні фінансового результату (прибутку до оподаткування) за даними бухгалтерського обліку та його подальшого коригування на незначний перелік визначених законом податкових різниць, то при перевірці правильності відображення в податковому обліку операцій по ремонту об'єктів ЖКГ перевіряючий має звернути увагу на правильність сплати ПДВ та податку на прибуток.

Завершуватись внутрішній контроль правильності облікового відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ має узагальненням результатів перевірки, встановленням причин понаднормативних витрат, та виникнення порушень, а також розробкою пропозицій щодо організації правильності ведення обліку по ремонту об'єктів ЖКГ в майбутньому.

Практичне застосування внутрішнього контролю правильності облікового відображення операцій по ремонту об'єктів ЖКГ сприятиме уникненню понаднормативних витрат та правильності відображення витрат по ремонту у фінансовій звітності підприємств ЖКГ.

Список використаних джерел

1. Бондар О. В. Внутрішній контроль відходів виробництва /О. В. Бондар// Вісник ЖДТУ. - 2012. № 1(59). – С. 20-21.

2. Витрати. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджене Наказом МФУ 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

3. Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання (далі – клієнта) і його середовища. Міжнародний стандарт аудиту 315 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.online.zakon.kz/Document/?doc_id=30207830.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості № 373. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.forum.vobu.com.ua/viewtopic.php?f=17&t...>

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи. Закон України № 71-VIII від 28 грудня 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/71-19>.

4

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ

Голуб Н. О.
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Україна

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Прийняття кожного рішення – це необхідність балансу між вигодою, витратами, ризиком. Знизити ризик значною мірою допомагає системний аналіз – раціональна система послідовних операцій в аналізі конкретної ситуації.

Будь-яке управлінське рішення приймається не тільки на підставі та залежно від характеру відповідної інформації про управлінську систему, але його вибір визначається також природою управлінської інформації, яка міститься в нормах, що регламентують діяльність органів внутрішніх справ. Рішення про методи, засоби дії на управлінську систему приймаються на основі інформації про неї і згідно з управлінською інформацією нормативного характеру. У цій взаємозалежності закладені передумови та гарантії прийняття оптимальних рішень у рамках вимог законності.

Важливою передумовою підвищення ефективності управлінських рішень, що здійснюються, є визначення складу показників, які контролюються, у ході виконання рішень, результативності їх реалізації.

Практика прийняття управлінських рішень значною мірою визначається традиціями і звичаями, що існують в тій чи іншій країні.

За останній час в економічній літературі, публікаціях, у засобах масової інформації з'являються твердження, що одним з найважливіших факторів успішного функціонування економіки України, оптимальної реформації базису є застосування сучасних досягнень менеджменту. Адже досвід показує, що найбільші здобутки в галузі управління належать США та Японії, і тому системи менеджменту саме в цих країнах повинні, в першу чергу, привертати увагу фахівців управління. Розумне втілення його із урахуванням особливості розвитку економіки країни та її традицій дасть можливість домогтися впровадження елементів систем ефективного управління на підприємствах, установах, банках тощо [1].

Управління вносить упорядкованість у процеси діяльності, організовує спільну діяльність людей, координує дії на основі інформації, яку забезпечує спеціально сконструйована система, що генерує інформаційні ресурси. Інформація – це субстрат, необхідний і обов'язковий для того, щоб оцінити ситуацію, виробити можливі альтернативи управлінських рішень відібрати найдоцільнішу з них для практичного використання. Інформаційна система сигналізує про відхилення та збої в об'єктах управління, а менеджери реагують на них приймаючи рішення щодо нейтралізації негативних відхилень і закріплення позитивних. Можна дискутувати про негативний чи позитивний вплив процесу інформатизації на суспільство, але треба визнати, що інформаційні ресурси стали таким же капіталом, як матеріали, енергія і фінанси [2].

Основою для прийняття рішення є інформація. Для того щоб прийняти правильне рішення, потрібно мати відповідну кількість інформації. Проте обсяг

інформації не може визначатися тільки кількістю документів, сторінок, показників. Можна збирати і обробляти величезні масиви відомостей, які або будуть не потрібні для прийняття рішень, або їх не можна буде засвоїти і використати. Інколи короткі документи можуть бути більш змістовними, ніж великі доповіді й довідки. Правильне визначення кількості інформації дає змогу уникнути перевантаження керівників і спеціалістів, оскільки існує показник межі інформації, яку може переробити людина за певний період. На практиці здебільшого спостерігається перевантаження інформацією виробничого персоналу приблизно у 3-4 рази порівняно з нормами.

Облік сприяє інформатизації суспільства безпосередньо через генерування інформації для управління різних ієрархічних рівнів – оперативного, тактичного і стратегічного. Розширення інформаційних ресурсів сприяє обґрунтуванню рішень, своєчасному реагуванню на сигнали раннього попередження, відстеженню за новими об'єктами, явищами і процесами та пошуку резервів зниження собівартості продукції.

Інформаційна система, як система управління, тісно пов'язується, як з системами збереження та видачі інформації, так і з іншою – з системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують з моменту появи суспільства, оскільки на кожній стадії його розвитку існує потреба в управлінні. Місією інформаційної системи є виробництво потрібної для організації інформації, потрібної для ефективного управління всіма її ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління її діяльністю. Інформаційна система може існувати і без застосування комп'ютерної техніки – це питання економічної необхідності. В будь-якій інформаційній системі управління вирішуються задачі трьох типів:

- задачі оцінки ситуації (деколи їх називають задачами розпізнавання образів);
- задачі перетворення опису ситуації (розрахункові задачі, задачі моделювання);
- задачі прийняття рішень (в тому числі і оптимізаційні).

Список використаних джерел

1. Давидович І. Є. Контролінг: Навчальний посібник / І. Є. Давидович. — К. : Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
2. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів): Монографія / М. С. Пушкар. – Тернополь, Карт-бланш, 2006. – 334 с.

5

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ І ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Лифар В. В.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу

Душкіна Є. Л.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГ-МІКС В ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

З моменту введення поняття «маркетинг-мікс», ця модель зазнавала змін, трансформуючись в «5К», «7Р». Але класичним формулюванням залишається саме «4Р», адже за допомогою даної концепції автор прагнув систематизувати і описати всі інструменти маркетингу, необхідні для створення маркетингового плану з розвитку товару компанії.

Актуальність обраної теми визначається необхідністю виявлення основних факторів, що характеризують успішне застосування концепції маркетинг-мікс в інтернет-маркетингу. Не дивлячись на стрімкий розвиток електронної комерції, розширення можливостей аналізу купівельної спроможності за допомогою Інтернет-технологій та велику кількість методів просування бренду чи товару в режимі он-лайн, керівництво деяких підприємств досі приділяє незначну увагу використанню сучасних Інтернет-технологій.

Основною сферою докладання зусиль Інтернет-маркетингу є транзакційні витрати і нові можливості, пов'язані з їх скороченням. Тому першочергову роль тут відіграє не товарна політика (як у традиційному маркетингу), не комунікативна (як в індустріальній економіці) і навіть не маркетингові дослідження. Першочергову роль в Інтернет-маркетингу грає збутова політика, що дозволяє зробити товар доступним для максимальної кількості потенційних покупців.

Друге місце за значимістю в Інтернет-маркетингу займає цінова політика. З одного боку, це пов'язано з об'єктивним скороченням транзакційних витрат для продавців. З іншого боку, головним мотивом для здійснення покупки в Інтернеті за умови доступності товару є його порівняно більш низька ціна.

Цінових можливостей залучення покупців у віртуальних компаній набагато більше, ніж в традиційному бізнесі. Саме високі транзакційні витрати в Інтернеті дозволяють створювати і використовувати необмежену кількість дешевих в експлуатації, цілодобово працюючих в автоматичному режимі, спеціалізованих каналів збуту [1].

Тільки третє місце за значимістю в Інтернет-маркетингу займає товарна політика. Ця обставина обумовлена тим, що віртуальні компанії не займаються виробництвом і просувають не товари, а інформацію про товари. В мережевій економіці конкурентну перевагу на ринку створюють не товари, а методи їх просування.

На останньому місці за значимістю в Інтернет-маркетингу розташовується комунікативна політика так само, як і в традиційному комплексі маркетинг-мікс [4]. Цей інструмент працює тільки тоді, коли відсутні проблеми з трьома попередніми інструментами Інтернет-маркетингу. Тим не менш, з огляду на те,

що останнім часом одним з найпопулярніших засобів масової інформації є саме мережа Інтернет, вплив таких інструментів реклами як контекстна реклама, вірусний маркетинг та інші є неоціненним.

Інструментарій Інтернет-маркетингу, як і інструментарій традиційного маркетингу-мікс, укладається в рамки загальновідомої концепції «4P» [3].

Чотирьох елементів цілком достатньо, щоб розкрити основні напрямки, інструменти і методи Інтернет-маркетингу в умовах мережевої економіки. Але специфіка застосування Інтернет-технологій впливає на зміст кожного елемента:

– місце продажу (Place) – в даному випадку місцем продажу виступає сайт продавця або виробника. В інтернет-бізнесі одну з центральних ролей відіграють такі чинники, як привабливість, зручність і популярність сайту; саме це приваблює клієнтів і допомагає їм зробити вибір на користь того чи іншого продавця;

– ціна (Price) – багато покупців небезпідставно вважають, що ціни в інтернет-магазинах нижче, ніж в реальних магазинах у зв'язку зі зменшенням різних витрат – починаючи від економії на торгових площах, закінчуючи спеодягом для співробітників і т.д .;

– продукт (Product) – це те, що виробник має намір продати за допомогою інтернет-технологій, при цьому його товар або послуга складають конкуренцію не тільки пропозицією в мережі, але і пропозицією реальних магазинів. В Інтернет-маркетингу інформацію практично про всі конкурентні пропозиції на ринку можна без зусиль знайти протягом кількох хвилин. Умови продажу наближаються до умов досконалої конкуренції. Товар або є на ринку, або його там немає [2]. Тому товари в традиційному розумінні в значній мірі втратили свою маркетингову привабливість для продавців;

– просування (Promotion) – цілі Інтернет-маркетингу ставляться для досягнення максимального ефекту від просування сайту і товару. Використовується величезний арсенал специфічних можливостей інтернету: просування по низько- і височастотних запитах, контекстна реклама, банери, e-mail-розсилки, «вірусний маркетинг», реклама в блогах і на форумах, аффіліативний маркетинг (партнерські програми), інтерактивна реклама тощо.

Таким чином, незважаючи на трансформацію комплексу маркетингу в умовах електронної комерції, сутність, цілі, завдання та функції маркетингу не зазнали значних змін, але їх потрібно враховувати при розробці плану маркетингу в мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Бергер Е. Дж. Е-коммерція та ланцюги поставок [Текст] / Е. Дж. Бергер, Дж. Л. Гатторна. – М. : Инфра-М, 2008. – 542 с.
2. Дойль П. Маркетинг, орієнтований на вартість [Текст]/ П. Дойль – СПб : Питер, 2001. – 425 с.
3. Калужский М. Л. Практический маркетинг [Текст] / Калужский – СПб. : Питер, 2012. – С. 8-9.
4. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. 11-е вид. [Текст] / Ф. Котлер – СПб. : Питер, 2003. – 150 с.

Лифар В. В.
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу
Довбіщук О. В.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ ВІДТІНКІВ КОЛЬОРУ НА СПРИЙНЯТТЯ ПРОДУКТІВ СПОЖИВАЧАМИ

Кольорові відтінки служать своєрідним засобом спілкування. Колір являє собою силу, яка стимулює продажі практично будь-якого споживчого продукту. Маркетологи, дизайнери, графіки і поліграфісти розуміють, що колір є одним із ключових факторів в процесі торгівлі, оскільки грає важливу роль при ухваленні рішення про покупку. Колір спонукає у покупця цілу гаму емоцій, що притягують його до того чи іншого товару. Саме тому дуже важливо обрати правильні відтінки кольору при розробці будь-якого продукту.

За даними досліджень, при покупці нового товару 93% покупців приймають рішення, ґрунтуючись на зовнішньому вигляді продукту. У той час як всього для 6% важливі тактильні відчуття, і лише 1% бажає спробувати товар на смак або послухати його, 85% споживачів при купівлі того чи іншого товару ставлять на перше місце саме колір.

Виділяють такі характеристики кольору:

- тон (відтінок) – загальна назва кольору;
- яскравість – відсоток присутності в кольорі білого і світло-сірого;
- насиченість – відсоток присутності темно-сірого і чорного тонів;
- глибина – ступінь яскравості або спотворення тональності кольору;
- контрастність – відношення різниці яскравості об'єкта і фону до їх суми.

Колір з наукової точки зору – це інформація, закодована в довжині електро-магнітної хвилі. Для нормального сприйняття цих хвиль людське око поділяє колірний спектр на три частини: червону, жовту та синю [2].

Безліч психологів приписують кожному кольору певне значення. Але у кольорів немає єдиного значення, яке б описувало їх повністю. Інколи люди вкладають різні, а іноді і суперечливі один одному значення в одні і ті ж кольори, ґрунтуючись при цьому на таких факторах як особистий досвід, культура, контекст. Тому завжди потрібно вивчати цільову аудиторію, перш ніж вибрати колірну схему.

Колір може допомогти домогтися трьох різних цілей: отримання уваги, якоїсь дії або сприятливого враження. Коли необхідно привернути увагу людей зазвичай пропонують використовувати теплі кольори або контрастні відтінки. При цьому увага природним чином буде направлена в сторону візуально помітних об'єктів. Коли потрібно, щоб колір спонукав людину до дії (до покупки продукту) використовують кольори, які підвищують збудження, наприклад, сильно насичені, але з низькою яскравістю. Вони впливають на імпульсивність і схильні підвищувати ймовірність прояву поведінкових реакцій. Коли треба,

щоб кольори допомагали формувати сприятливе враження про продукт або бренд, використовують кольори з коротшою довжиною хвилі (такі як блакитний). Також варто використовувати більш світлі кольори – такі як відтінки білого і світло-сірого.

Разом з тим, дослідження показали, що крива переваг в тонах значно відрізняється за статевою приналежністю. Психологи стверджують, що жінки, через властиву їм природню емоційність, більш схильні до яскравих, екзотичних і теплих відтінків. Зазвичай жіночі переваги зростають до стійкого піку в районі червоно-фіолетових кольорів і стрімко знижується в районі жовто-зелених відтінків. Зазвичай використовують відтінки червоного, рожевого, бузкового, жовтого і пастельні кольори. Для пропонування товарів для чоловіків, використовують менш експресивну гаму. Чоловічі переваги зміщені в бік синьо-зелених кольорів. Добре підходять градації сірого, поєднання білого і синього, а також чорного і золотого [1].

Для того, щоб вибрати вірну комбінацію кольорів виділяють чотири популярні колірні схеми:

- монохромна схема, яка використовує різні відтінки одного тону. Монохромні колірні схеми зручні в простих повідомленнях або для передачі витонченості бренду.

- аналогова схема, що використовує схожі відтінки, розташовані близько один до одного на колірному колі. Застосування схеми з використанням аналогічних кольорів може підвищити ймовірність сприйняття дизайну гармонійним через тональну подібність.

- тріадна колірна схема використовує три кольори, розташовані на вершинах рівностороннього трикутника, вписаного в колірний круг. Тріадна колірна гармонія вважається найпопулярнішою колірною схемою з усіх чотирьох запропонованих.

- контрастна (компліментарна) схема використовує кольори, що протистоять один одному в колірному колі. Такі кольори більш контрастні, так як знаходяться на протилежних сторонах колірного кола. Компліментарну схему зазвичай використовують, якщо потрібно привернути увагу до певного елемента.

Отже, кольорові відтінки мають дуже сильний вплив на сприйняття продуктів споживачами. Колір є найпростішим засобом привернення уваги, і, одночасно, найсильнішим подразником. Колір – це елемент, який за професійного використання може залучати певний тип покупців і змінювати їх поведінку, впливати на встановлення емоційного зв'язку між покупцем і продавцем, і як наслідок забезпечити більшу ефективність продажів.

Список використаних джерел

1. Махнуша С. М. Аналіз бренд-колористики як інструменту впливу на цільову аудиторію бренду [Текст] / С. М. Махнуша, Н. Є. Косолап // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 95–107

2. Нелюбова М. В. Психологія кольору, значення кольору: авторський курс лекцій / М. В. Нелюбова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.videoton.ru/Articles/pshiho_color.html

Куриленко І. І.
кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу
Левченко С. А.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ, ЩО СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА ВИРОБЛЕННІ ОДНОГО ПРОДУКТУ

Майже всі успішні сучасні компанії сьогодні пропонують споживачу велику розгалужену сітку своїх продуктів. І існує лише дуже незначна кількість тих компаній, що на шляху свого розвитку втрималися від виходу на нові ринки та зосередилися на виробництві й покращенні лише одного продукту. До таких компаній можна віднести всесвітньовідому компанію, що виробляє повсякденне гумове взуття – «Crocs», італійську компанію, що спеціалізується на реалізації смажених кавових зерен для еспресо – «Шу», світового лідера з продажів «клею-моменту» – «Gorilla Glue» та ін. Ці компанії виходять на абсолютно новий рівень розвитку маркетингу, пропонуючи надійність і якість за допомогою єдиної концепції продукту [1].

На основі аналізу джерел [1, 2] виділимо переваги та недоліки маркетингової діяльності монопродуктових компаній. До переваг слід віднести: концентрація маркетингу на покращенні одного продукту, вибір найкращих каналів розподілу та найякіснішого способу комунікації з цільовою аудиторією; фокусування на задоволення потреб вузької аудиторії споживачів; динамічний розвиток товару за рахунок своєчасного реагування на зміни уподобань цільових споживачів. Недоліки орієнтації на вироблення одного продукту: випуск лише одного товару унеможливорює крос-продаж, який міг би збільшити середній чек одного покупця; ризик зниження рівня повторних продаж товару внаслідок недостатнього маркетингу продукту; ризик втрати значної частки активних покупців через зміну їх уподобань та зменшення попиту на товар.

Проведений аналіз [1,3] дозволив виділити особливості маркетингу в монопродуктових компаніях:

1. Виокремлення цільового сегменту споживачів, які на даний час вже відчують реальну потребу в товарі, підтримання з ними зворотного зв'язку.

2. Зосередження маркетингу компанії на розвитку основного продукту. Як стверджував Грег Рібатт, генеральний директор компанії «Crocs»: «Споживачі обов'язково почнуть створювати попит на нові види товару, проте, якщо Ви прагнете досягнути й справді великих висот, Вам варто зосередитися на покращенні Вашого основного товару, варто довести його до ідеалу».

3. Залучення потоку клієнтів на етапі активного виведення товару на ринок в умовах обмеженості фінансових ресурсів на просування. «One-brand» компанії на стадії виведення товару на ринок найчастіше не мають достатньо коштів для використання традиційних методів просування (реклама на телебаченні, радіо, біл-борди та ін.).

Дослідження сучасних тенденцій трансформації маркетингу в компаніях, що виробляють один продукт, дозволяють зазначити, що все більше монопродуктових компаній змінюють свої стратегії на «one-brand» стратегію (наприклад, зміна стратегії «Coca-Cola» у січні 2016р.) з метою оптимізації витрат на просування. Тому сучасні нетрадиційні методи просування товару постійно набувають все більшої популярності. Аналітики американської версії видання «Forbes» виокремили 5 таких методів:

а) Проведення так званих «Giveaway» в соціальних мережах – акцій, на меті яких є збільшення кількості проінформованих про товар користувачів Інтернет-мережі. Користувачам пропонується виконати певну умову (розповсюдити в себе на сторінці інформацію, зробити фото тощо), після чого вони стають учасниками розіграшу екземпляру даного товару.

б) Розміщення на сайтах популярних блогів або періодичних видань партнерських лінків.

в) Послуга платної реклами у популярних соціальних («Instagram», «Twitter», «Facebook», «Vk») або пошукових («Google», «Msn», «Yandex») мережах.

г) Рекламування за допомогою лідерів поглядів. Лідери поглядів – це люди, які мають велику Інтернет-аудиторію фанів, що, в свою чергу, швидко реагують на рекомендації популярної особи. Найбільш ефективною рекламою за допомогою лідерів поглядів, є реклама в мережах «YouTube», «Twitter», «Instagram».

д) Створення власної сторінки компанії у соціальних мережах та регулярна генерація актуального контенту [4].

Список використаних джерел

1. Companies Built On A Single Product [Електронний ресурс] // Investopedia – електронний ресурс з фінансової освіти. – 2015. – Режим доступу до статті: <http://www.investopedia.com/slide-show/companies-build-on-a-single-product/>

2. The Pros and Cons of Selling One Product [Електронний ресурс] // Readwrite – онлайн видання про веб-технології. – 2011. – Режим доступу до статті: <http://readwrite.com/2011/04/08/the-pros-and-cons-of-selling-one-product/>

3. Under New CEO, Crocs May Have A Biting Chance [Електронний ресурс] // Forbes – американський фінансово-економічний журнал. – 2015. – – Режим доступу до статті: <http://www.forbes.com/sites/erincarlyle/2015/07/29/crocs-bites-back-its-gotta-be-the-shoes/#3c1e2c9639e2>

4. Inexpensive Ways To Promote A Product Launch [Електронний ресурс] // Forbes – американський фінансово-економічний журнал. – 2014. – – Режим доступу до статті: <http://www.forbes.com/sites/steveolenski/2014/10/14/5-inexpensive-ways-to-promote-a-product-launch/#e1ff0bd3b509>

Куриленко І. І.
кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу
Сергєєв І. А
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ БРЕНДІВ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ ЧЕРЕЗ ЛІДЕРІВ ПОГЛЯДІВ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

В умовах, коли світ перемістився в соціальні медіа, споживачі оглядаються на інших споживачів, щоб проінформувати їх рішення про покупку. Замість того, щоб дивитися на компанії, так як вони це робили в минулому, тепер вони дивляться один на одного і на своїх улюблених особистостей, які консолідують велику кількість послідовників в «Twitter», «YouTube», «Instagram», «Snapchat», «Pinterest» та інших платформах. Для далекоглядного маркетолога, зростання ролі лідерів поглядів (англ. «influencer») в соціальних медіа створює цілий світ можливостей [1]. Це відкриває новий канал для брендів, дозволяє з'єднатися зі споживачами більш безпосередньо, більш органічно і масштабно. Створюючи брендований контент з лідерами поглядів в соціальних медіа, бренди можуть посилити своє повідомлення і одночасно з цим спокусити свою цільову аудиторію. Проте, новітній вид маркетингу – маркетинг впливу (англ. «influencer marketing»), все ще є достатньо новим. Соціальні медіа – це не просто альтернатива традиційним ЗМІ, це новий вид масової комунікації за допомогою Інтернет, що перевернув традиційну модель маркетингових комунікацій «компанія-споживач» «з ніг на голову» [2]. Традиційно споживачі приймають рішення про покупку на основі рекламних оголошень, які вони бачили або чули. Сьогодні легше та ефективніше з'єднатися з іншими споживачами через соціальні медіа та вплинути на прийняття ними більш обґрунтованих рішень про покупку на основі вивчення їх досвіду роботи з продуктом або послугою. Сьогодні споживачі очікують, що бренди будуть говорити з ними, а не вказувати їм, вони очікують розваг та інформування. У цій новій парадигмі, лідер поглядів («influencer») є дієвою силою. Бренди можуть перетворюватися на стратегічних партнерів з потрібними особистостями, що, в свою чергу, забезпечить органічні розмови, зацікавлення та інформування послідовників лідера поглядів.

Для споживачів, які тільки чули про бренд або бачили рекламу, співпраця з лідерами поглядів – це відмінний спосіб, щоб змусити їх ознайомитися з торговою маркою та пропозиціями продукту. Наприклад, вони можуть розповісти чудову історію, яка миттєво піднімає імідж бренду, і культивуватиме сильну спорідненість до бренду серед своїх шанувальників. Якщо продукти мають більше технічних деталей і вимагають інструкції з використання, лідери поглядів здатні створити посібники, які демонструють переваги продукту в зручному для розуміння вигляді. Коли споживачі порівнюють продукцію різних конкурентів, відгуки та огляди можуть стати фінальним мотивуючим фактором до покупки [3]. Відгук від звичайного клієнта є цінним, але він ніколи не зможе змагатися за охопленням і ефективністю в порівнянні з відгуком лідера поглядів,

якому довіряє велика аудиторія його послідовників. Соціальна перевірка і схвалення третіх сторін є ключем до залучення та зачаровування сучасних соціально-підкованих споживачів. Один із способів втручання лідера поглядів – це оголошення про майбутню подію бренда у вигляді повідомлення в соціальних мережах, яке спокушає шанувальників до рішучих дій. Інший підхід полягає в тому, щоб поділитися з лідерами поглядів промо-кодами – найчастіше створюються унікальні коди для кожного лідера поглядів, з яким працює бренд, так щоб можна було відслідковувати, чиї послідовники краще реагують.

Слід визнати, що бренди також можуть виступати в ролі лідерів поглядів на різних етапах життєвого циклу шляхом створення власного привабливого контенту самостійно. Насправді, «GoPro», «Red Bull», і «GE» є одними з найвтонченіших контент-маркетологів, які стали успішними лідерами поглядів усього суспільства. Проте, рівень довіри, який люди мають по відношенню до звичайних лідерів поглядів, не має собі рівних – їх пропозиції від чотирьох до десяти разів частіше конвертуються в продажі, ніж пропозиції від брендів.

Протягом багатьох десятиліть, рекламна індустрія була обмежена кількістю даних про свої маркетингові кампанії, маючи тільки доступ до результатів традиційних кампаній, які давали неповноцінну інформацію про охоплення аудиторії, вплив воронки продажів і вплив брендингу. Цифровий світ сильно відрізняється. Кожне перебування користувача на сайті, позначка «мені подобається» в соціальних мережах, як і зображення, розміщені в Інтернет, можуть бути збережені і проаналізовані, формуючи масив даних, який перетворюється в цінну інформацію про цільовий ринок конкретної компанії та ефективність її реклами.

З цих причин, багато науковців та практиків вважають, що маркетинг впливу стане наступною значною віхою в розвитку реклами та маркетингу. Як і всі сучасні види маркетингу, він буде змінюватися і розвиватися з плином часу, під час пристосовування та адаптації до новітніх тенденцій і технологій. Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними в цьому постійно зростаючому цифровому просторі, бренди повинні скористатися цією ефективною маркетинговою стратегією або вони ризикують програти більш інноваційним та соціально-підкованим компаніям.

Список використаних джерел

1. Influencer Marketing Is Rapidly Gaining Popularity Among Brand Marketers [Електронний ресурс] // Emarketer – незалежна аналітична компанія. – 2016. – Режим доступу до статті: <http://www.emarketer.com/Article/Influencer-Marketing-Rapidly-Gaining-Popularity-Among-Brand-Marketers/1013563>.

2. 10 Reasons Why Influencer Marketing is the Next Big Thing [Електронний ресурс] // Adweek – американський професійний журнал. – 2015. – Режим доступу до статті: <http://www.adweek.com/socialtimes/10-reasons-why-influencer-marketing-is-the-next-big-thing/623407>.

3. How Influencer Marketing Moves Beyond Raising Awareness [Електронний ресурс] // Entrepreneur – американський професійний журнал про підприємство та управління малим бізнесом. – 2016. – Режим доступу до статті: <http://www.entrepreneur.com/article/269671>.

Павлішина Н. М.
кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу
Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя, Україна

АСПЕКТИ ВПЛИВУ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Сучасний стан розвитку промислового потенціалу України та Запорізької області, як одного з її важливих регіонів, вимагає забезпечення високого рівня конкурентоздатності промислової продукції. Промисловий потенціал регіону – це здатність об'єднаних економічних потенціалів промислових підприємств регіону отримувати синергійний ефект у результаті асоційованої діяльності та бути джерелом розвитку. Проте недосконалі ринкові механізми і кризовий стан частини підприємств ускладнюють розвиток промисловості регіону.

Промисловий потенціал Запоріжжя – це 230 промислових підприємств. Область входить до числа регіонів, що складають основу індустріального потенціалу України. До визначальних підприємств області відносяться [8]:

- металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів;
- машинобудування;
- виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів;
- виробництво коксу, продуктів нафтопереробки;
- хімічна та нафтохімічна промисловість;
- легка промисловість.

Посідаючи дев'яте місце в Україні за чисельністю населення, область утримує друге місце за обсягом виробництва у розрахунку на одного мешканця та перше місце серед регіонів за обсягом промислового виробництва у розрахунку на душу населення та одного працюючого у промисловості [2].

Сучасний стан розвитку промисловості Запорізького регіону характеризується такими тенденціями як: глобалізація бізнесу, загострення конкуренції, підвищення вимог до якості та безпечності промислової продукції, прискорення темпів науково-технічного прогресу, зростання впливу інновацій на конкурентоспроможність продукції та підприємства, посилення міжнародного та міжгалузевого співробітництва, тощо. Саме тому, промислові підприємства Запорізького регіону повинні сприйняти маркетинг, як філософію бізнесу, тобто реалізувати діяльність на основі маркетингового менеджменту, при цьому виходячи з інтересів споживача [1, С. 93].

Проте, засади маркетингового менеджменту втілені лише на деяких вітчизняних підприємствах. Як зазначає Лилик І.В. на етапі становлення в Україні ринкової економіки «на впровадження маркетингових технологій ... вплинув той факт, що фахівці, які впроваджували маркетингові технології, не мали досвіду ведення бізнесу в конкурентних умовах» [3, С. 26].

Побудова нового підходу до управління діяльністю промислових підприємств Запорізького регіону має базуватись на розв'язанні актуальних виробничо-економічних завдань, пов'язаних із забезпеченням потреб у продукції на

внутрішньому ринку та завоюванні нових позицій на зовнішньому. Відзначимо, що практична реалізація поставлених завдань неможлива без орієнтації на використання маркетингових принципів управління.

При цьому основною перешкодою на шляху до маркетингового спрямування діяльності підприємств є нерозуміння того, що маркетинговий менеджмент це поняття набагато ширше, ніж управління маркетингом, адже воно передбачає інтеграцію маркетингу в усі сфери діяльності підприємства. Тобто, ефективність маркетингового менеджменту на підприємстві залежить, насамперед, від розуміння суті, змісту та методів його реалізації.

Узагальнюючи підходи до визначення суті «маркетинговий менеджмент» зроблено висновок, що це системний, програмно-цільовий механізм взаємодії інструментів маркетингу та менеджменту щодо адаптації підприємства до змін маркетингового середовища. Його об'єктом на бізнес-рівні виступає система маркетингової взаємодії, а ключовими функціями – управління маркетинговою взаємодією із цільовим ринком, партнерами і конкурентами [3, с. 113; 5. с. 109].

На думку автора вплив маркетингового менеджменту на розвиток промислового потенціалу Запорізького регіону проявиться у трьох аспектах:

- управлінський – сприяння забезпеченню розвитку підприємства, реалізації стратегії зростання, досягненню конкурентних переваг, формуванню та підтримці іміджу підприємства та доповненні конкуренції співробітництвом;

- функціональний – зміщення акценту з управління маркетингом до цільового, системного та гнучкого управління з орієнтацією на потреби ринку;

- по елементний – охоплення маркетинговим менеджментом всіх елементів комплексу маркетингу, як найбільш керованої та контрольованої складової.

При цьому варто відмітити, коли зазначені аспекти будуть логічним продовженням один одного, це дасть можливість стверджувати, що промислове підприємство орієнтоване на ринок, а отже сповідує принципи маркетингового менеджменту у своїй діяльності. Розробка стратегії розвитку підприємства на засадах маркетингового менеджменту дозволить підвищити результативність господарської діяльності як окремого підприємства так і регіону в цілому.

Список використаних джерел

1. Балабанова Л. В. Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга : монография / Л. В. Балабанова, А. В. Кривенко – Донецк : ДонДУЕТ, 2004. – 147 с.

2. Запорізька торгово-промислова палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cci.zp.ua/>

3. Комарницький І. М. Теоретичні засади формування маркетингового менеджменту на підприємстві / І. М. Комарницький, Г. В. Цар // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3. Т.2. – С. 110–116.

4. Лилик І. В. Маркетинг в українській економіці: монографія / І. В. Лилик – К. : КНЕУ, 2008. – 243 с.

5. Райко Д. В. Визначення розвитку маркетингової діяльності промислового підприємства / Д. В. Райко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3, Т. 1 – С. 109–117.

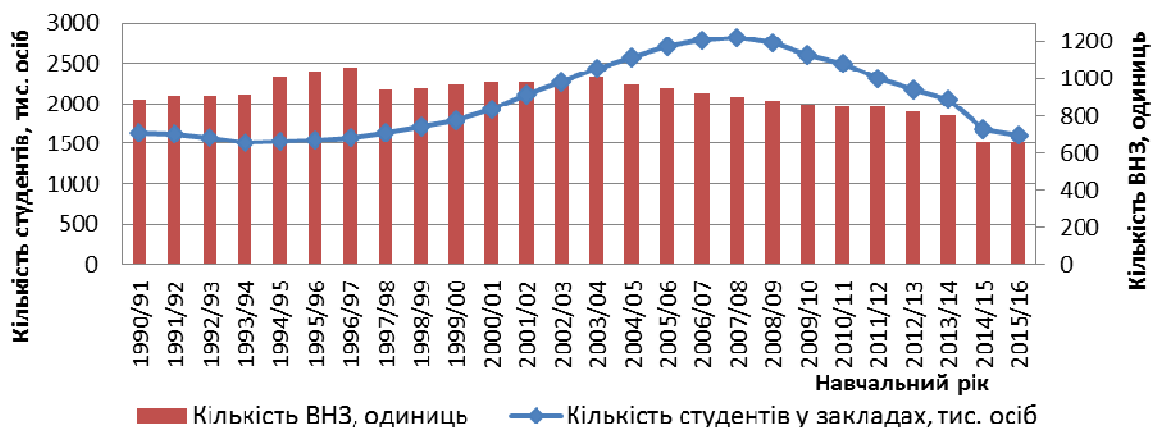
Письменний О. А.,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу
Запорізький національний технічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У процесі виходу економіки України з кризи ключове місце займають питання розвитку освіти. В умовах переходу до постіндустріальної моделі економіки зростає роль системи вищої освіти у формуванні конкурентоспроможного кадрового, науково-технічного і культурного потенціалу суспільства. Особливої актуальності набуває проблема реформування науково-освітньої галузі відповідно до потреб економіки та суспільства. У цих умовах моніторинг стану та визначення основних тенденцій розвитку ринку послуг вищої освіти дозволить ефективніше трансформувати систему вищої освіти відповідно до потреб ринку.

Одним з основних показників кон'юнктури ринку є динаміка попиту на освітні послуги. Значне падіння української економіки впродовж останніх років та відповідне зниження рівня життя населення негативним чином позначилося на рівні попиту (рис.1). Наведена динаміка дозволяє стверджувати, що впродовж 1990-2007 рр. попит на послуги вищої освіти зростав з 1638,3 тис. осіб у 1990/91 навч. році до 2813,8 тис. осіб у 2007/08 навч. році. Але з початком кризових явищ в економіці країни (з 2008 р.) відбувалося значне зменшення кількості студентів у вітчизняних ВНЗ з 2813,8 тис. осіб у 2007/08 навч. році до 1605,3 тис. осіб у 2015/16 навч. році (зниження на 42,9%), що відповідає рівню 1996 р. [1].

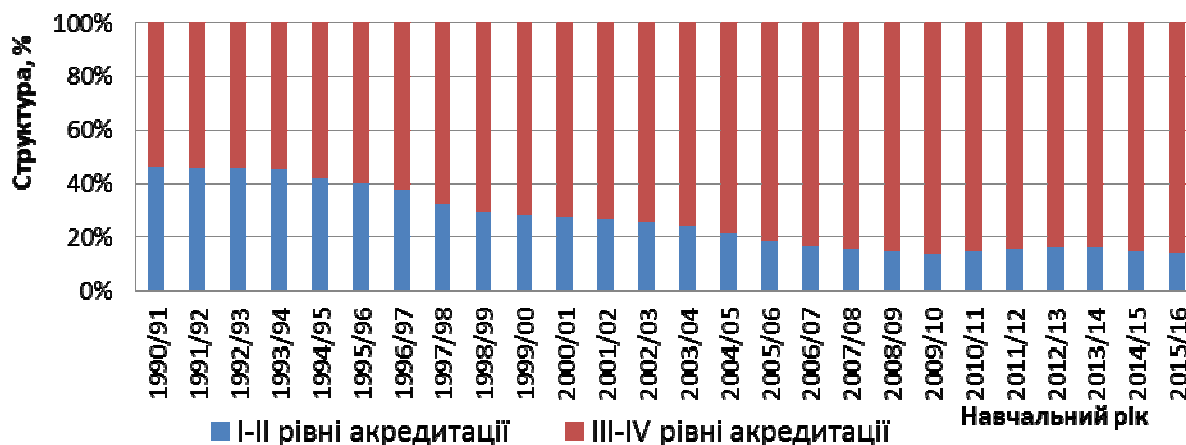
За цих обставин відбувалося зростання конкурентної боротьби між ВНЗ, що, відповідно до ринкових законів, повинно скоротити пропозицію при відповідному поліпшенні якості освітніх послуг. Як видно з рисунку 1, цей процес вже відбувається. Так, кількість ВНЗ скоротилася з 1064 у 1996 р. до 659 у 2015 р. (зниження на 38,1%). При цьому падіння прискорилося у 2014-2015 рр., що було викликано активізацією реформ з оптимізації кількості ВНЗ з боку Міністерства освіти і науки та виключенням з обліку частини ВНЗ, що залишилися на тимчасово окупованій території АР Крим та частини зони проведення анти-терористичної операції.

Рис.1. Динаміка кількості студентів та кількості вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) України у 1990-2015 рр. [1]

Наступним показником кон'юнктури ринку, що слід проаналізувати, є динаміка структури ринку за рівнями акредитації ВНЗ, який складається з двох основних сегментів – ВНЗ I-II рівнів акредитації та ВНЗ III-IV рівнів акредитації, які забезпечують отримання першого етапу (ступеня) вищої освіти за міжнародною стандартною класифікацією освіти (МСКО).

Результати розрахунку структури ринку послуг вищої освіти наведено на рисунку 2. Як видно з рисунку, структура ринку послуг вищої освіти зазнала істотних змін. Частка навчальних закладів III-IV рівнів акредитації у кількісному виміру збільшилася з 16,7% у 1990 р. до 43,7% у 2015 р. [1], а частка студентів навчальних закладів III-IV рівнів акредитації збільшилася з 53,8% у 1990 р. до 85,7% у 2015 р. (див. рис.2).

Рис. 2. Динаміка структури студентів ВНЗ за рівнями акредитації у 1990-2015 рр. (розраховано за даними [1])

Таким чином, до основних чинників, що негативно вплинули на динаміку ринку послуг вищої освіти, належать:

- негативна динаміка показників народжуваності в Україні наприкінці 90-х – початку 2000-х рр., що фізично зменшує кількість абітурієнтів, причому цей фактор впливатиме і надалі, адже мінімальний рівень народжуваності спостерігався у 2000 р. на рівні 385,1 тис. дітей;

- перманентні кризові явища в економіці країни починаючи з 2008 р., що значною мірою вплинуло на добробут домогосподарств та вимушує їх відмовлятися від платних послуг освіти або переходити на заочну або дистанційну форму навчання;

- прискорення падіння кількості студентів у 2014-15 рр. завдяки анексії Криму та частини Донбасу, що значно ускладнює здобуття освіти в українських ВНЗ абітурієнтами з окупованих територій;

- перерозподіл ринку і практичний занепад ВНЗ I-II рівнів акредитації завдяки більшому попиту у абітурієнтів на дипломи вищої кваліфікації ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Вищі навчальні заклади. – Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/operativ/>

6

ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

Нестеренко Ж. К.
кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів і кредиту
Лайкова К. М.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА НА ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЕЛЕКТРОВОЗРЕМОНТНИЙ ЗАВОД»

Підприємство було створено у 1905 році як Єкатеринінські майстерні. У перше десятиріччя майстерні виконали капітальний ремонт 768 паровозів і було виграно 736 тендерів. ПрАТ "Запорізький електровозремонтний завод" є підприємством, стійко утримуючим позиції лідера в області виробництва та ремонту пасажирських електровозів останні 40 років.

Значні втрати локомотивне господарство зазнало у роки громадянської війни. Єкатеринінські майстерні у 1918-1919р.р займались ремонтом бронепотягів і броньованих паровозів. Після війни почався важкий процес відновлювання майстерень, який закінчився у 1930 році створенням на їх базі паровозремонтного заводу. Під час Великої Вітчизняної війни завод був евакуйований в Уфу. У 1959р. відремонтовано перший електровоз, а з 1962р. підприємство повністю перейшло на ремонт електровозів.

Нині завод спеціалізується на ремонті електровозів ЧС 7, ЧС 2, ЧС 4, ЧС 8, ВЛ80Т, ВЛ80К, ВЛ82М, ВЛ 40У, тягових агрегатів ОПЕ 1 АМ, ОПЕ 1, ОПЕ 1А, електричних машин, електроапаратів, колісних пар і тягових двигунів. Підприємство виготовляє до 80% запасних вузлів та деталей власного виробництва, а також комплектуючих для капітально-відновлювального ремонту електровозу ЧС4[1].

На підставі наказу Міністерства транспорту України N237 від 23.04.2001 р. державне підприємство Запорізький електровозремонтний завод перетворено в процесі корпоратизації у Відкрите Акціонерне Товариство, а з 2010р. товариству визначений новий тип – приватне (Наказ №836 від 22.11.2010р.). Єдиним засновником та акціонером Товариства є держава в особі Міністерства інфраструктури України, що є правонаступником Міністерства транспорту і зв'язку України.

Технологічний процес виробництва складається з наступних етапів: електровози надходять до складального цеху, де проводиться розбирання та розподіл в цеха спеціального призначення; після ремонту складових частин вони знову передаються до складального цеху для монтажу електровозу, після чого відбувається контроль якості продукції, випробування, обкатка та налагодження; останнім кроком технологічного процесу є фарбування та здача замовнику. Цей технологічний цикл обслуговує 13 основних та допоміжних цехів, а також відділи та служби заводу. В середньому, в залежності від складності ремонту, технологічний процес розтягнутий від 30 до 76 днів.

Основними споживачами виготовленої продукції (деталей і запасних частин ТПС), послуг з виконання ремонтних робіт є залізниці України.

А саме: ДТГО "Південно-Західна", СТГО "Південна", ДП "Придніпровська", "Одеська", ДТГО "Львівська", ДТГО "Донецька" залізниці та підприємства підпорядковані "Укрзалізниця": ПрАТ "ДТРЗ", ПрАТ "ЛЛРЗ".

Завод надає послуги стороннім організаціям. Послугами цього підприємства по ремонту тягових агрегатів типу ОПЕ-1АМ користуються горнозбагачувальні комбінати: "Інгулецький ГЗК", "Південний ГЗК", "Полтавський ГЗК".

Завод має постачальників монополістів: особливо важливих, оскільки аналогів їх продукції немає. Знаходяться вони, як на території України, так і на території інших держав: Росія, Чехія та інші. Основним замовником послуг є Укрзалізниця, яка визначає річні об'єми ремонту, терміни оплати виконаних робіт, об'єми фінансування своїх підрозділів (залізниць України та інших).

Але з 2014р. ЗЕРЗ опинився на шляху до банкрутства. На цей час на підприємстві трудилося 2,2 тис. осіб. Впродовж 2014 року працівникам скоротили зарплати і перестали платити премії: якщо у 2013-му році люди працювали п'ять днів у тиждень і отримували зарплати до 3800грн., а також премії, то в 2014-му році середня зарплата склала всього 2844 грн. В грудні 2014 р. люди працювали по чотири дні в тиждень, а з 2015 року переходять на "триденку". "Укрзалізниця" замовила ремонт всього 37-ми електровозів, а для п'ятиденної роботи заводу необхідне замовлення по ремонту як мінімум 80 електровозів [2].

Причини банкрутства криються: в закупівлі матеріалів і обладнання для проведення ремонтів за цінами, що перевищують ринкові в кілька разів. При цьому величезна кількість придбаних матеріалів взагалі не використовується за призначенням. В результаті, на складах заводу «мертвим вантажем» лежать запчастини і матеріали на суму близько 70 млн. грн. Наприклад, при ремонті електровоза серії ЧС-4 № 091 завод зазнав збитків в 750 тис. грн. Половина цієї суми (324 тис. грн) була витрачена на покупку непотрібних запчастин, ще 204 тис. грн підприємство втратило через покупки деталей за завищеними цінами. Завод "потопає" в судових позовах постачальників.

На початку 2014 року Запорізький електровозоремонтний завод знаходився практично на стадії банкрутства. Підприємство закінчило 2014 рік з чистим збитком в 10,5 млн грн, перейшло на триденну роботу, а через регулярні невідплати заробітної плати працівники заводу погрожували страйком. Кредиторська заборгованість становила 100 млн. грн., з них 20 млн. грн. – вже проходили по судах. Якби нічого не змінили, то через місяць у підприємства були б заарештовані рахунки. Крім цього, завод працював на триденці, а на рахунку було лише 50 тис грн [4]. Тільки після того, коли загроза втратити завод-гігант стала реальною для України міністерство інфраструктури, ОДА, міська рада, новий директор, призначений на початку 2015 року, який мав достатній досвід роботи на транспорті на посадах директорів ТОВ, голів ЗАТ, гендиректора науково – виробничого підприємства займався організацією спільного підприємства з іноземними компаніями разом із працівниками заводу проаналізували, розробили і почали застосовувати конкретні заходи оптимізації виробництва [3]:

– почалось освоєння принципово нового виду ремонту – це ремонт трамваїв, а в наступному році планують розпочати ремонт електричок;

- створення з нуля відділу маркетингу, який в 2016 році розраховує залучити приватних замовників;
- розробили стратегію оптимізації виробництва: впроваджують систему планування, оптимізацію виробничих затрат (в умовах інфляції вдалося ціни утримати на рівні минулого року і по багатьом позиціям їх знизити);
- перекривання корупційних схем, через що деяка кількість працівників написали заяви про звільнення за особистим бажанням;
- перехід на п'ятиденну роботу і збільшення середньої заробітної плати (від 1200грн. до 6000грн.) набір нових працівників на роботу (більше 150 осіб), повна загрузка замовленнями від УЗ;
- практично з усіма контрагентами завод заключив мирові угоди і стабільно виплачує заборгованість, тому проблем з постачальниками немає;
- розпочався ремонт військової техніки і транспортних засобів, згідно з договором з «Укроборонпром» та підписаним Меморандумом про взаємне співробітництво, які дозволять розширити номенклатуру продукції по ремонту і збільшити робочі місця;.

Список використаних джерел

1. Опис бізнесу (текстова частина) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zerz.pat.ua/emitents/reports/year/2011/14_bus_text
2. Корупція в промисловості: Запорізький завод-гігант на шляху до банкрутства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ua.112.ua>
3. Робота на Запорізькому електровозоремонтному заводі починає налагоджуватися [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.times.zp.ua>
4. Запорізький електровозоремонтний завод налагоджує нові канали збуту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua>

Нестеренко Ж. К

кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів і кредиту

Парапанова А. І.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Одним з перспективних напрямків з удосконалення процесу управління підприємством в цілому, та управління витратами підприємства зокрема, є впровадження бюджетованого планування. Бюджетування – це процес планування виробничо-господарської діяльності підприємства, процес розробки, виконання, контролю та аналізу фінансового плану, який охоплює всі сторони діяльності господарської структури, що дозволяє зіставити всі витрати, отримані результати на наступний період. Бюджетування пов'язує всі задачі з конкретними цілями фірми, чітко визначає відповідальних осіб по кожній сфері і за-

вданню, дозволяє ефективно управляти фінансовими ресурсами компанії, стимулює керівників відділів до максимально ефективної роботи, робить усю діяльність прозорою і ясною для вищого керівництва. Бюджетне планування на майбутній фінансовий рік створює передумови для можливості щомісячного контролю за фінансовими результатами підприємства і здійснення своєчасного керівництва для досягнення цілей. Бюджетування є необхідною технологією управління в Україні, що підтверджується створенням та існуванням консалтингових компаній, що займаються постановкою бюджетування на підприємствах, розробкою спеціалізованих програмних продуктів. В той же час, процес бюджетування на сучасних підприємствах має такі перешкоди: процес складання бюджетних планів може затягуватись на досить довгий період; є проблема узгодження бюджетів; проблеми обміну даними між відділами, підприємствами та різними програмними продуктами [1].

Дані недоліки притаманні основній більшості підприємств, в тому числі і ПАТ «Запоріжжкокс». Підприємство "Запорізький коксохімічний завод" введено в експлуатацію 15 квітня 1934 року. Його будівництво безпосередньо пов'язано із спорудженням енергетичної бази України – Дніпровської гідроелектростанції та металургійного комплексу м. Запоріжжя. На сьогоднішній день ПАТ "Запоріжжкокс" має комплекс коксохімічного виробництва, переробки вугілля, випікання коксу, уловлювання та переробки продуктів коксування. Підприємство ПАТ "Запоріжжкокс" випускає більше 28 найменувань продукції, з яких основними є: кокс доменний, горішок коксовий, дрібняк коксовий, бензол для синтезу, сольвент, сульфат амонію, пек кам'яновугільний електродний, сировина коксохімічна для виробництва технічного вуглецю, масло поглинальне, нафталінова фракція, сірка технічна та ін. Найбільшими ринками збуту продукції є внутрішній ринок України, Російська Федерація та країни далекого зарубіжжя. Основними споживачами в Україні є ВАТ "Запоріжсталь", ВАТ "Запорізький завод феросплавів", ВАТ "Укрграфіт", ПАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча", ВАТ "Кременчуцький завод технічного вуглецю"; в Російській Федерації – ВАТ "ОК РУСАЛ – Торговий Дом", ВАТ "Куйбишевазот"; у далекому зарубіжжі: "Єгіпталюм" (Єгіпет) , "Латеміс", "Дістрос" (Словаччина), "Ельбар Катовіце" (Польща), "ДЕЗА" (Чехія), Румунія, Туреччина [1].

Основними ризиками в діяльності підприємства є: 1) виробничі ризики, які виникають під час виробництва продукції; 2) ризики, пов'язані із забезпечення підприємства сировиною та матеріалами; 3) ризики, пов'язані із збутом продукції; 4) фінансові та екологічні ризики.

Для зменшення впливу існуючих ризиків на діяльність підприємства та захисту своєї діяльності підприємством застосовуються відповідні попереджувальні та дієві заходи: реконструкція та модернізація виробничих потужностей; запобігання виникненню аварійних ситуацій; розробляються заходи щодо поліпшення стану охорони праці на підприємстві; укладання довгострокових контрактів; до 20-ти відсотків поставок продукції здійснюється на умовах 100 відсоткової попередньої оплати, приділяється увага питанням охорони навколишнього середовища, страхування майна та ризиків [1].

Наряду з зазначеними ризиками та причинами недоліків у бюджетуванні на підприємстві існують наступні проблеми. По-перше існує проблема участі спеціалістів різних рівнів у розробці бюджетів. Залучення до процесу бюджетування великої кількості співробітників на різних рівнях управління добре з точки зору мотивації, а забезпечити узгодженість дій безлічі людей буває вкрай важко, а узгодженість інтересів – практично неможливо. За виконання окремого бюджету відповідає керівник відповідного підрозділу особисто. Він не може розділити відповідальність зі своїми підлеглими і тому в більшості випадків не бачить особливої потреби залучати їх до підготовки цього бюджетування. Це веде до конфронтації і затягування бюджетного процесу.

Проблема «бюджетного зазору» також є негативним моментом у системі бюджетування багатьох підприємств. Найчастіше спеціалісти, які беруть участь у розробці бюджетів своїх підрозділів, за виконання яких вони і будуть нести відповідальність, свідомо допускають при складанні бюджетів якийсь «люфт» для завищення власних витрат і термінів виконання. Таким чином керівники окремих структурних підрозділів намагаються уберегти себе від невиконання бюджетних показників.

Головною проблемою на підприємстві є пошук шляхів вдосконалення та автоматизація системи бюджетування на підприємстві. Цей процес розпочався на підприємстві ще з 2006 року, але реалізувати його до кінця ще не вдалося. Основними перешкодами перш за все були нестача коштів, небажання керівництва приймати участь в процесі постановки системи бюджетування, а також нерозуміння персоналом необхідності у впровадженні даної системи [2].

На сьогодні підприємство має значні відхилення фактично отриманих результатів від планових, що свідчить про неефективність діючої системи бюджетування або незацікавленість в ній як керівництва так і працівників даного підприємства; бюджети та плани розробляються керівництвом з урахуванням їх власних цілей та бажань, без участі підрозділів; відсутність фінансової структури та бюджетного регламенту на підприємстві спричиняє пізні строки складання та подання бюджетів, відсутність відповідальної особи за їх виконання; бюджети та плани складаються за допомогою найпростішого програмного забезпечення MS Excel, результатом чого є помилки, що залишаються непоміченими.

Отже, необхідно вживати заходи по перегляду процесу бюджетування на підприємстві.

Необхідна автоматизація системи бюджетування, яка дасть змогу забезпечити достовірність і своєчасність формування і виконання планів та поліпшення фінансових результатів на підприємстві.

Отже, впровадження процесу бюджетування на підприємствах дозволить: поліпшити фінансові результати діяльності підприємства та його платоспроможності на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами та оптимізувати їх структуру; координувати та узгоджувати дії окремих відділів і підрозділів підприємств, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених глобальних завдань. Впровадження системи бюджетування на підприємстві ефективно впливає на управління витратами підп-

риємства, його розвиток, підвищення конкурентних переваг, та збільшення їх ринкової частки [3].

Список використаних джерел

1. Інформація про емітента (текстова частина) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/00191224>
2. "Запоріжжкокс" інвестує в екологічну модернізацію обладнання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forum.finance.ua/topic173123.html>
3. «Запоріжжкокс» за рік скоротив збиток на 92% [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/industry/758700-zaporijjokks-za-rik-skorotiv-zbitok-na-92.html>

Андросова О. Ф.

кандидат економічних наук доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

Василенко О. С.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На сьогодні ключовою проблемою постає питання стійкості розвитку економіки, зокрема її важливої ланки – банківської системи.

Актуальність теми пов'язана із своїм впливом на розвиток економіки України; здатністю банків відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкретному середовищі.

Фінансова стійкість банківської системи – це її здатність у динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечувати надійність збереження та повернення вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання [3].

Стійкість комерційного банку знаходиться під впливом всіх напрямків його діяльності і має складну структуру з кількома основними елементами:

- діквідністю;
- надійністю;
- прибутковістю.

Оцінка фінансової стійкості – це підсистема аналітичної функції управління, яка базується на інформаційній системі банку та реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів [4].

Фінансова стійкість банку (financial resilience of a bank) – стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності, ліквідності та рентабельності; це постійна здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі [5].

Постає проблема пов'язана із ризиками, що можуть призвести до зниження фінансової стійкості вітчизняних банків:

- зниження обсягу кредитування реального сектору економіки;
- зниження якості банківських активів;
- ймовірність подальшого зниження обсягу банківських депозитів;
- зниження ліквідності;
- зростання процентних ставок;
- збільшення обсягів неповернутих валютних кредитів.

Основні шляхи вирішення проблем у банківському секторі:

- активне управління проблемними кредитами
- надання банкам підтримки з боку НБУ, використання європейської схеми побудови процесів моніторингу і контролю активів;
- підвищення рівня капіталізації шляхом залучення до банків додаткового акціонерного капіталу;
- розроблення банками планів підвищення рівня капіталізації;
- впровадження обов'язкового котирування та продажу банками власних акцій на відкритому фінансовому ринку;
- підвищення якості підготовки банківських працівників, враховуючи постійний динамізм фінансового ринку, узгодження навчального процесу із відповідними запитами банків;
- підвищення якості та конкурентоспроможності банківських послуг; розвиток структури банківського сектору;
- створення умов для застосування електронних банківських технологій;
- стимулювання розвитку факторингу та лізингу;
- створення умов розширення безготівкових розрахунків в економіці;
- розробка адекватних моделей прогнозування ліквідності банківської системи, планування заходів НБУ щодо управління ліквідністю;
- нарощування довгострокових ресурсів банківської системи, розвиток механізмів рефінансування, збереження нульової норми резервування, забезпечення рівності доступу до рефінансування всіх банків, доповнення механізму довгострокового рефінансування обмеженнями на використання наданих коштів;
- забезпечення валютної стабілізації шляхом недопущення значних курсових стрибків, посилення контролю за операціями купівлі-продажу іноземної валюти, продовження практики проведення цільових аукціонів з продажу іноземної валюти;
- активізація маркетингової діяльності – забезпечення виконання стандартів сервісу і створення іміджу банку, що піклується і цінує своїх клієнтів.

Банківська система є основною з ланок фінансової системи України. Кризи, які виникають у процесах функціонування і розвитку банків, мають негативні наслідки й можуть привести як до банкрутства окремих банківських установ так і до масової неплатоспроможності банківської системи, а це негативно впливає на економіку України в цілому.

Необхідно забезпечити раціональний процес управління ризиками з метою їхньої мінімізації із застосуванням доступних методів.

Державі необхідно розробляти напрямки реформування банківської системи, спрямовані на її оздоровлення та розвиток, а також на усунення основних причин виникнення проблем банківського сектора [2].

Список використаних джерел

1. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика [Текст]: монографія / В. В. Коваленко. — Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. — 228 с.

2. Колодіна А.В. Сучасні проблеми банківського сектору України та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId=8510&lectureId=10862/>

3. Красюк Н. В. Моніторинг фінансової стійкості банківської системи України / Н. В. Красюк, О. А. Крилій // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми посткризового розвитку банківського сектору України», 15-16 травня 2014 року, том 1. – Київ, 2014. – С. 348-352

4. Череп А. В. Банківські операції: навч. посібник / А. В. Череп, О. Ф. Андросова. – К : Кондор, 2008. – 410 с.

5. Андросова О. Ф. Сучасний стан фінансової стійкості банківського сектору України та шляхи підвищення її стабільності / О. Ф. Андросова, О. І. Олійник // Вісник Запорізького національного університету «Економічні науки» № 4 (24.Збірник наукових праць). – Запоріжжя, 2014. – с. 126-135.

Андрющенко І. Є.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

Гаманець А. М.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В сучасному світі існують різноманітні інноваційні підходи до успішного економічного розвитку.

Для ефективного впровадження стратегічного управління потрібне чітке становлення напрямків інноваційного розвитку:

- розробка системного плану розвитку підприємства;
- використання різних форм і методів роботи для досягнення поставлених цілей і задач;
- вивчення сучасних засобів менеджменту, які передбачають ефективний результат;
- аналіз ринкового середовища, знаходження нових інноваційних стратегій, які націлені до перспективного розвитку;
- розвиток інтелектуальних ресурсів підприємства;
- удосконалення алгоритму управління виробництвом, поступове впровадження нововведення у стратегічний розвиток компанії.

В основу стратегії інноваційного розвитку входить системний комплекс заходів, які націлені на організацію різноманітних форм діяльності, керування новими технологіями, знаходження ефективних шляхів фінансування та економіки підприємства, поліпшення умов праці, мотивація інноваційної діяльності,

підвищення ефективності виробництва, використання альтернативних рішень, нововведення продукції та покращення її якості.

Одним із головних напрямків стратегії інноваційного розвитку підприємства є розробка науково-технічного прогресу.

До цієї системи відносяться: ресурсні показники витрат та приріст доходів; розвиток науково-технічного потенціалу; основні виробничі фонди; підсумок управлінської діяльності; впровадження інноваційних винаходів, відкриття.

Важливим є вплив внутрішнього та зовнішнього середовища; саморозвиток виробництва, пов'язаний із життєвим циклом; зміни в екологічній системі; оновлення матеріальної бази виробництва; знаходження оптимальних шляхів ефективного інноваційного розвитку.

Для успішного використання обраних шляхів інноваційних технологій потрібне чітке розуміння перспективних цілей, швидке реагування на різні фактори, вміння обрати найбільш ефективні форми і методи, націлені на досягнення високого розвитку виробництва. Але при цьому необхідно досліджувати всі нововведення, проводити повний аналіз реалізації цих інновацій, які повинні охопити всі галузі виробництва.

Існує концепція стратегічного управління підприємством, а саме дослідження розвитку зарубіжної економіки, запровадження нових видів продукції, вивчення збуту внутрішнього ринку, аналіз зовнішнього середовища, впровадження акційного товару та перегляд цінового співвідношення між постачальником та реалізацією продукції, використання інтелектуальних ресурсів.

Подолання несприятливих тенденцій соціально-економічного розвитку нашої країни стримується відсталістю технологічної структури промислового виробництва, низьким рівнем виробничої бази, недостатнім державним фінансуванням НДДКР. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств здійснюється на 71,6 – 77,1% за рахунок їх власних коштів, бюджетне фінансування становить лише 1,7 – 10,4%, а кредити банків та кошти інвесторів (як вітчизняних, так й іноземних) становлять 14,7 – 16,4% [1, с. 26].

Стратегічне управління інноваційного розвитку має свою концепцію:

- визначити основні шляхи інноваційного розвитку підприємства;
- системне управління інноваційними процесами;
- підвищення технічного та наукового рівня організаційних структур;
- розробка теоретичних основ інтерактивного розвитку;
- економічні відносини і системний блок реалізації цілей.

Основою стратегії інноваційного розвитку підприємства є комплексний підхід до його технічного розвитку. А саме: виготовлення нової якісної конкурентоспроможної продукції, проведення системного блоку інноваційних робіт для підвищення рівня розвитку виробництва, вивчення економічних ринкових відносин та дослідження зовнішнього середовища. Досягнення всіх цілей потребує особливого підходу до стратегії інноваційного розвитку[2].

Динаміка інноваційного розвитку підприємства залежить від дослідження внутрішньої та зовнішньої економіки, вміння швидко адаптуватися в даному середовищі та знаходити правильні шляхи для ефективного стратегічного управління підприємством.

Особливу увагу слід приділяти до небезпечних ситуацій, а саме: користування застарілими формами стратегії та тактики, відсутності врахування ризикових ситуацій[2].

Стратегія інноваційного розвитку підприємства має на найвищому рівні відповідати поставленим цілям, а також повинна спрямовуватись на забезпечення ефективного захисту від зовнішнього середовища, орієнтована на системне організаційне управління.

Список використаних джерел:

1. Дослідження основних тенденцій і форм управління інноваціями на підприємстві / А. В. Гриньов // зб. наук. пр. “Економіка: проблеми теорії та практики”. – Дніпропетровськ. – 2002. Випуск 143.- С. 202–212.

2. Економіка та управління знаннями / Ю. М. Мельник // [Електронний ресурс].- Режим доступу :polka-knig.com.ua.

Андрющенко І. Є.

кандидат економічних наук доцент кафедри фінансів і кредиту,

Заєць А. Ю.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ БЮДЖЕТУВАННЯ

У сучасних умовах економічної нестабільності управлінському персоналу підприємств часто доводиться приймати важливі оперативні рішення в дуже короткі терміни. В зв'язку з неефективним використанням інструментів управління прийняття таких рішень на підприємстві все більше ускладнюється. При цьому особі, що приймає рішення, може знадобитися багато часу для отримання внутрішньофірмової інформації. Особливо це ускладнюється, якщо підприємство має розгалужену багаторівневу організаційну структуру, де багато елементів не взаємодіють між собою. Для оптимізації процесу прийняття рішень на підприємствах використовують елементи планування, зокрема бюджетування. На сучасному етапі господарювання роль бюджетування в управлінні підприємством підвищується.

На багатьох українських промислових підприємствах немає ефективної системи управління, що підтверджують показники їх діяльності. Зміна принципів управління останніми роками зумовила актуальність проблеми розвитку бюджетування в Україні. Це зумовлює необхідність створення адаптованих сучасних умов для принципів бюджетування підприємства.

Дослідженням бюджетування займалося багато економістів. Серед найвідоміших слід виділити: Банкер Раджив Д., Каплан Роберт, Эрик Хелферт, Хліпальська В., Савчук В., Колесник М., Добровольский Е., Карабанов Б., Боровков П., Глухов Е., Бреслав Е., Касаткина Н.В., Шамрай А. Н., Запорожець І. [1]

Бюджет – це кількісне вираження централізовано встановлених показників плану підприємства на визначений період по:

- використанню капітальних, товарно-матеріальних, фінансових ресурсів;
- залученню джерел фінансування поточної й інвестиційної діяльності;
- доходах і витратах;
- рухові грошових коштів;
- інвестиціях (капітальних і фінансових).

Бюджет підприємства показує, які будуть отримані доходи від запланованої діяльності всіх підрозділів по досягненню встановлених цілей, які при цьому будуть понесені затрати і які фінансові результати одержить підприємство. Він розглядається як економічний прогноз, як основа для контролю результатів діяльності підприємства і його підрозділів, як засіб координації, як основа для постановки завдань, як засіб делегування повноважень [2].

Варто розрізнити поняття «бюджет» і «бюджетування». Бюджет – це насичений кількісними показниками документ, відповідно до якого підприємство веде свою господарську діяльність. Бюджетування – це процес складання і реалізації даного документа в практичній діяльності підприємства.

Бюджетування – це частина управлінського обліку й загальної технології управління. Систему бюджетування почали впроваджувати з метою оптимізації процесу прийняття управлінських рішень, оскільки нині уже недостатньо приймати рішення на основі інтуїції та особистого уявлення про стан справ, потрібно передбачити. Передбачати означає управляти [3].

За Я.В. Догадайлом бюджетування пропонується розуміти як управлінську технологію складання бюджетів, що дозволяє зв'язати діяльність підприємства з його стратегічними цілями, планувати, організовувати, контролювати та мотивувати виконання бюджетів на підприємстві, тобто здійснювати процес управління підприємством, що спрямовується на досягнення поставлених перед ним цілей [4].

Впровадження бюджетування повинне проходити поетапно. Рекомендована така послідовність кроків з упровадження бюджетування:

- 1) постановка декількох найбільш актуальних для конкретної компанії операційних бюджетів;
- 2) услід або одночасно з цим – введення бюджету руху грошових коштів;
- 3) впровадження бюджетів доходів і витрат;
- 4) введення бюджету зобов'язань і вкладень по основних рахунках активів і пасиві (балансу).

Загальною метою бюджетування є підвищення ефективності функціонування компанії через посилення функцій планування і контролю. Виконуючи свої функції, бюджет і технологія бюджетування вирішують такі завдання:

а) у сфері виробництва: підвищення ефективності управління витратами; оптимізація витрат і зниження собівартості на одиницю продукції; узгодження цілей і завдань усіх виробничих підрозділів зі стратегією всієї компанії; мотивація керівників структурних підрозділів;

б) у сфері фінансового управління: розстановка пріоритетів використання фінансових ресурсів; підвищення ефективності управління ліквідністю, фінан-

совою стійкістю; перспективний фінансовий аналіз; прогнозування і управління майбутнім фінансовим станом компанії.

Головним стратегічним здобутком впровадження системи бюджетування на підприємстві є підвищення ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Важливою реформацією системи для спрощення і точності підрахунків потрібно використовувати автоматизацію цього процесу [5].

Автоматизація бюджетування, зможе забезпечити кращу координацію господарську діяльність, підвищити керованість і адаптивність підприємств, котрі займаються виробництвом і які розподілом теплоенергії, електроенергії та води, до змін у внутрішній і до зовнішньої середовищі. Ця система здатна знизити можливість зловживань і прямих помилок у системі планування, забезпечити взаємозв'язок різних аспектів господарську діяльність, сформувати єдине бачення планів підприємства міста і що виникають у процесі їх здійснення проблем, забезпечити відповідальнішу підхід фахівців приймати рішення і кращу мотивацію своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Бюджетування як основа управлінського обліку на промислових підприємствах / Р. В. Котковський // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ej.kherson.ua/journal/economic_14/81.pdf.

2. Власова Н. О. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / Власова Н.О., Круглова О. А., Безгінова Л. І.; К. : Центр учбової літератури, 2007 – 271 с.

3. Щиборщ К. В. Бюджетування діяльності промислових підприємств / К.В.Щиборщ: Росії. – М., 2004. – 592 с.

4. Догадайло Я. В., Удосконалення бюджетування як управлінської технології [Текст] / канд. екон. наук Догадайло Я. В., // Економіка транспортного комплексу. – 2011. – №17.

Бабенко-Левада В.Г.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту

Шакіб Н. Д.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФАКТОРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Основна діяльність страхових компаній полягає у тому, щоб забезпечити неперервність відтворювального процесу, адже це є гарантією підтримки майнових та фінансових інтересів страхувальників у разі настання несприятливих подій. Проте для виконання поставлених завдань для страхової компанії існують деякі перепони. Однією з них є те, що для підтримання стабільності страховики і самі повинні бути фінансово стійкими. Специфіку

діяльності страхової компанії та важливість забезпечення й утримання нею фінансової стійкості визначається через участь у грошових перерозподільних відносинах, пов'язаних із формуванням грошових фондів, які призначені для відшкодування збитків потерпілим клієнтам.

Ефективне управління факторами забезпечення фінансової стійкості страхових компаній дозволить якісно впливати на загальний фінансовий стан конкретного страховика, що в остаточному підсумку, найбільш позитивним чином відбивається на оздоровленні економіки в цілому [1].

Значення фінансової стійкості страхових компаній для економіки в цілому обумовлено низкою причин. По-перше, розвиток страхового сектора в системі фінансових відносин на макрорівні сприяє стабілізації економічних відносин та забезпеченню соціальної стійкості суспільства. По-друге, зміцнення фінансової стійкості страхових компаній сприятливо впливає на ринкові відносини на макроекономічному рівні в цілому. По-третє, страхові компанії суттєво впливають на ринок інвестицій, оскільки є надійним джерелом формування фінансового капіталу [2].

На фінансову стійкість страхової компанії впливає ряд факторів, різних як за характером, так і за ступенем впливу. Так, до факторів, які впливають на фінансову стійкість страхової компанії як суб'єкта господарювання можна віднести:

- склад і структура витрат;
- стратегія компанії щодо витрат;
- інфляція;
- час;
- тривалість звітного періоду;
- маркетингова політика і менеджмент страхової компанії;
- кон'юнктура ринку.

Зважаючи на характерні особливості діяльності страхових компаній розрізняють два види їх фінансової стійкості, як і дві сторони з яких її можна оцінити, а саме:

- фінансова стійкість страхової компанії як юридичної особи, що займається господарською діяльністю з надання послуг;
- фінансова стійкість страхової компанії за вимогами, що ставляться до страхових компаній як до суб'єктів фінансового ринку [3].

Дуже важливим фактором впливу на фінансову стійкість страховика є якість його страхового портфеля (величина, стійкість, структура) та його тарифна політика [4].

Збалансований страховий портфель досягається поєднанням в ньому більш безпечних і небезпечних видів страхування, які характеризуються частотою настання подій і величиною збитку [5].

Важливо досягти такого стану портфеля, щоб відношення договорів, які закінчуються, і новоукладених договорів, як мінімум, дорівнювало 1.

Ця умова має поширюватися не тільки на кількість договорів, а й на суму внесків за ними, на страхову суму, величину ризику і тривалість строку страхування [4].

Управління страховим портфелем передбачає формування стратегічних

і тактичних задач.

До стратегічних цілей страхової компанії в управлінні страховим портфелем відноситься:

1. Встановлення довгострокових маркетингових цілей страховика.
2. Розробка бюджетів фінансування маркетингових цілей.
3. Формування політики перестраховування.

В тактичному плані управління страховим портфелем передбачає:

1. Забезпечення безперервного надходження страхових премій.
2. Забезпечення безперервного здійснення страхових виплат.
3. Організацію постійного оперативного моніторингу [5].

Тому для збалансованого страхового портфеля як основи забезпечення фінансової стійкості страхових операцій важливе значення має його однорідність за обсягом страхової суми об'єктів та за відповідною їм сукупністю ризиків. За величиною страхової суми однорідність страхового портфеля встановлюється досить просто – за близькими в грошовому виразі страховими сумами різних об'єктів. У відношенні ймовірності збитку необхідні розрахунки, що спираються на показник розсіювання страхової суми, яка відображає частку договорів з максимальною і мінімальною сумами.

Показник збитковості страхової суми виражає собою відношення виплат страхового відшкодування або страхової суми до страхової суми всіх застрахованих об'єктів. За наведеним показником можна зіставити витрати на виплату страховика з прийнятою ним страховою відповідальністю.

Отже, основними складовими забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є: власний капітал, страхові резерви, рентабельність страхових операцій, яка виражається відношенням балансового (валового) прибутку до дохідної частини перестраховування, інвестиційна діяльність, тарифна політика. Від якості управління ними керівництвом страховика і буде залежати на скільки добре буде почувати себе організація на страховому ринку в тих чи інших умовах [5].

В якості загального критерію ефективності (успішності) управління в інтересах власника рекомендується застосовувати показник капіталізації – ринкової вартості страхової компанії, з точки зору суспільства – рівень забезпечення страхового захисту. В якості окремого часткового критерію рекомендується – фінансовий результат діяльності страхової компанії.

Можливі суперечності між інтересами власників бізнесу, менеджментом та інтересами суспільства при використанні таких комерційних критеріїв ефективності управління дозволяється при строгому дотриманні фінансової стійкості страхової діяльності, що є безумовною обмежувальним умовою застосування управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Василенко О. А. Управління фінансовою стійкістю страхових компаній / О. А. Василенко, С. В. Конопльов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2014/Economics/3_162467.doc.htm.

2. Челишева Т. В. Фінансова стійкість страхової компанії та умови її забезпечення / Т. В. Челишева, Т. С. Кононова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2013/Economics/3_141696.doc.htm.

3. Карплюк Ю. Теорія та практика фінансової стійкості страховика / Ю. Карплюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2013/teoriya-ta-praktyka-finansovoji-stijkosti-strahovyka/>.

4. Пруц Р. Я. Визначення факторів фінансової стійкості страхової компанії / Р. Я. Пруц, М. М. Мужеляк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13339/1/234_Pruc_589-591_69.pdf

5. Управління страховим портфелем страхової компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/14-91209.html>.

Бублик Я. М.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Актуальною темою в Україні на сьогодні є розв'язання наявних проблем стосовно відповідальності за вчинення податкових правопорушень, як суб'єктами господарювання різних форм власності, так і фізичними особами, що здійснюють підприємницьку діяльність, громадянами – платниками податків та посадовими особами контролюючих органів.

Податкове правопорушення — це вчинене у сфері оподаткування винне протиправне (тобто на порушення законодавства про податки і збори) діяння (чи бездіяльність) суб'єкта оподаткування, за вчинення якого встановлена юридична відповідальність законодавством про податки і збори (Податковим кодексом України).

Порушення податкового законодавства тим чи іншим чином пов'язані з правильним обчисленням, повним і своєчасним внесенням податків у бюджет і позабюджетні фонди. Основною їх вид становлять порушення щодо незаконного ухилення від сплати податків. Однак це не єдиний вид порушень у податковій сфері.

Залежно від спрямованості протиправних дій прийнято виділяти такі їх види:

- порушення в системі податків;
- порушення виконання доходної частини бюджетів;
- порушення в системі гарантій виконання обов'язків платника податків;
- порушення контрольних функцій податкових органів;
- порушення порядку ведення бухгалтерського обліку, складання та надання бухгалтерської і податкової звітності;
- порушення обов'язків щодо сплати податків;
- порушення прав і свобод платників податків.

Необхідно підкреслити, що не всі з названих порушень, судячи з даного визначення, є податковими. Частина з них – адміністративні проступки, цивільно-правові делікти, кримінальні злочини.

Нині законодавчою базою з цих питань є Конституція України, Податковий кодекс України, Кодекс України «Про адміністративні правопорушення», Кримінальний кодекс України, Закон України «Про державну податкову службу в Україні» та деякі інші нормативні акти.

Законодавчі документи, що стосуються податкових правовідносин, найбільш чітко, порівняно з іншими фінансовими правовідносинами, передбачають державно-владну та майнову сторони. Тому вважаємо, що в Україні в сучасних умовах досить високий рівень прояву владного характеру правовідносин у галузі оподаткування, а це свідчить про відсутність рівності сторін.

Головний контролюючий орган – Державна фіскальна служба України.

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності:

- а) фінансова;
- б) адміністративна;
- в) кримінальна;
- г) дисциплінарна.

Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій та/або пені.

Адміністративна відповідальність є засобом адміністративного впливу на порушників податкового законодавства із застосуванням адміністративно-правових норм. Підставою для адміністративної відповідальності за порушення податкового законодавства є наявність складу адміністративного правопорушення – винної або необережної дії чи бездіяльності, що посягає на захищені законом суспільні відносини, за яку законодавством передбачена адміністративна відповідальність.

Кримінальна відповідальність застосовується при доказі винності, протиправності, умислу та особливо тяжких наслідках податкового злочину.

Дисциплінарні санкції становлять форми впливу адміністрації підприємств, установ і організацій за здійснення дисциплінарних провин, пов'язаних з податковими правопорушеннями. Дані правопорушення знаходяться на перетині адміністративної і дисциплінарної відповідальності, в основі яких лежить невиконання чи неналежне виконання обов'язків зі сплати податку платником, як працівником конкретного підприємства, установи, організації.

Потрібно вдосконалення правового регулювання відповідальності за податкові правопорушення, проведення в державі більш ґрунтовної законотворчої роботи з аналізу і пошуку додаткових можливостей в роботі з суб'єктами господарювання. При цьому головним критерієм повинно бути: дотримання вимог Конституції України, принципів системи оподаткування, підвищення рівня контролю, доцільність та ефективність застосування заходів відповідальності. Вдосконалення законодавства у цих питаннях повинно сприяти збільшенню надходжень коштів податків і зборів до бюджетів, зменшення податкових правопорушень.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України \ <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Конституція України \ <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Державна фіскальна служба України \ <http://sta-sumy.gov.ua>

Коваль О. А.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Запорізький національний технічний університет
Запоріжжя, Україна*

ДЕГРАДАЦІЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ОЗНАКА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ФАЗОВОГО ПЕРЕХОДУ

За підсумками останніх двох років зі 180 банків 60 визнані неплатоспроможними, 36 ліквідовані. Сорок банків завершили 2015 рік зі збитками, розміри у яких багатьох перевищують 1 млрд. грн. Сумарні збитки 2014 року склали 53 млрд. грн., рекордсменом став державний Укрексімбанк – 4,54 млрд. Грн. Норматив адекватності капіталу порушили абсолютно всі банки, і його виконання відкладено до 2018 року. Частка проблемних кредитів у 20 найбільших банках країни склала 41%! [1]. За 11 місяців 2015 року сумарний збиток українських банків склав 57,3 млрд. грн. На Всесвітньому економічному форумі в Давосі українська банківська система за рівнем конкурентоспроможності зайняла 79 місце з 140 досліджуваних [2].

Помилкою буде думка, що проблеми банків є виключно прерогативою України. Величезні труднощі зазнають також і банки США, і країн Європейського Союзу. І ФРС, і ЄЦБ ввели досить жорстку систему моніторингу найбільших банків – ФРС ввело обов'язковий стрес-тест, а в ЄЦБ введена система єдиного фінансового нагляду. Однак це не змогло вирішити проблему – найбільші банки США (Goldman Sachs, J.P. Morgan Chase, Morgan Stanley і Citigroup Inc) стрес-тест в 2015 році пройшли з труднощами. У 2016 році в тестуванні ФРС брали участь два американських підрозділи європейських банків – Deutsche Bank AG і Banco Santander SA, і обидва отримали «двійку» [3].

Тільки з початку року фінансові ринки втратили близько 200 млрд. доларів капіталізації. Основним джерелом падіння стали прогнози про уповільнення падіння китайської економіки. І хоча прогноз знижує темпи зростання Китаю всього з 7 до 6,7%, це зробило майже катастрофічний вплив на світові індекси. Ніколи ще до цього світова капіталістична система не залежала в такій мірі від економіки однієї окремо взятої соціалістичної країни, що демонструє стійкість негативної тенденції в світовому господарстві. Золото категорично відмовляється грати свою традиційну роль фінансового «притулку» і не дорожчає. Ціни на нафту повністю ігнорують війну на Близькому Сході і потенційну ірано-саудівську війну – чого не бувало ніколи. На останньому засіданні ФРС (березень 2016 року) зазначено на істотні ризики для світової економіки саме з причин нестабільності фінансових ринків [4].

Аналітиками наводяться маса всіляких причин такої нестабільності. Серед них:

– переміщення основної частки заощаджень громадян з розвинених країн до країн «перспективні». Апологетом цієї ідея є, наприклад, Соломон Бернанке;

– зростання суверенної заборгованості держав G7 (Річард Ран, Інститут Катона, США);

– індустріальний світ досяг свого насичення і нездатний підтримувати високі темпи зростання виробництва в умовах уповільнення зростання споживання (Лоуренс Саммерс, професор і колишній президент Гарвардського університету, а також экс-міністр фінансів США (з 1999 по 2001 рік) і колишній економічний радник президента США Барака Обама).

Існують і інші теорії, однак на наш погляд причини такого сумного стану світових фінансів інші, і вони носять глобально системний характер, оскільки породжені не класичною економічною та / або фінансовою кризою, а початком нового фазового переходу в світовій економіці, пов'язаного з відставанням керуючих технологій по їх здатності забезпечувати стабільне зростання.

Ознаки настання системної кризи:

1. Поява соціально-економічних і політичних «реліктів» (за термінологією Тоффлера).

2. Руйнування систем як прямий, так і зворотний зв'язок між «генераторами» рішень і виконавчим механізмом.

3. Зниження структурності систем влади, як вимога ліберального егрегора про «самоврядних системах», призводить до неможливості трансляції будь-яких керівників і / або структурируючих сигналів з рівня управління на рівень виконання зважаючи на відсутність будь-якої різниці в потенціалах цих рівнів або навіть появи негативного градієнта.

4. Заміщення «реальної» діяльності органів влади діяльністю символічної, що має з одного боку – релігійний характер (бо не має на увазі розуміння владою або її апологетами логічних і каузальних зв'язків у своїх рішеннях), а з іншого боку – карнавальні-ілюзійний (образ рішень важливіше самих рішень).

Стан системи розподілу товарів абсолютно не відповідає завданню підвищення продуктивності праці. Залежно від галузі виробнику споживчих товарів дістається не більше 4-12% кінцевої ціни товару. Решта поглинається оптово-роздрібною мережею і там же розбазарюється без найменших надій на інвестування прибутку в модернізацію виробництва. Шляхи вирішення два:

1. Нормативне визначення галузевого мінімуму, який повинен отримувати «виробник» з жорстким контролем його підтримки.

2. Всебічне розвиток прямих продажів – від простих телефонних до Інтернет-торгівлі самими виробниками.

Т.зв. «ринкові» механізми (тобто орієнтовані на отримання прибутку як вищої цінності) неминуче порушують баланс секторів, бо концентрують інвестиції всіх видів (фінансові, кадрові та ін.) на найменш капіталомісткої частини економіки – управлінні розподілом. З його неминучим спрощенням. Розподіляти завжди простіше і вигідніше, ніж виробляти або тим більше – розробляти принципово нові товари або послуги з невідомим фінансовим результатом.

Директивне планування з високою точністю балансування неможливо, тому що кількість параметрів, за якими потрібно балансувати сучасну економіку, і чинників, від яких ці параметри залежать, на кілька порядків перевищує можливості будь-якої існуючої і навіть перспективної обчислювальної техніки. Тобто все неминуче зведеться до т.зв. «вольовим рішенням», що страждають відсутністю об'єктивності.

Таким чином, проблема неминуче призводить до необхідності розробки системи автоматичних регуляторів неринкового і ненормативного характеру. Тобто – знову повертаємося до проблеми відставання гуманітарних технологій від вимог часу, що не має рішення в рамках традиційних уявлень про державу і економіці.

Список використаних джерел

1. Сегодня UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/economics/finance/ukrainskie-banki-podkosilo-teper-sistemu-zhdet-reforma-616447.html>.

2. УНІАН Інформаційне агентство – UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/1246806-x.html>.

3. Фонд Стратегической Культуры [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fondsk.ru/news/2015/05/19/amerika-na-bankovskoj-mine-zamedlennogo-dejstvija-33431.html> , <http://voprosik.net/diktat-bankov-v-evrope/>.

4. Сегодня UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/economics/finance/globalnyu-obval-2016-god-na-birzhan-nachalsya-s-rekordnogo-padeniya-681864.html>.

5. Эксперт online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expert.ru/dossier/story/312294/>.

Левченко Н. М.

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту*

Животок К. С.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

КАПІТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

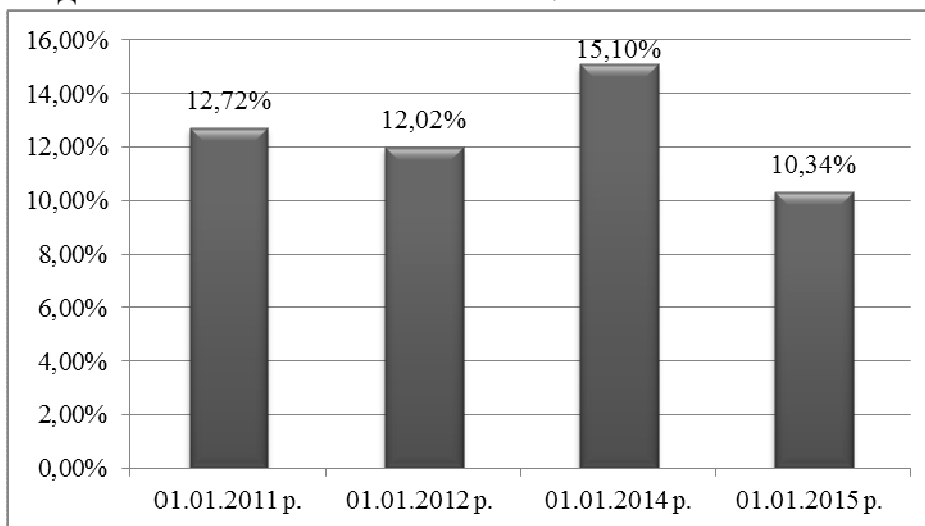
На сучасному етапі в Україні проблему капіталізації часто плутають із проблемою розміру статутного капіталу або із проблемою ліцензійних вимог до розміру регулятивного капіталу. В зв'язку із цим, необхідно чітко зазначити, що проблема капіталізації – це проблема недостатньої адекватності капіталів банків до розміру сформованих ними активів. Тобто проблема полягає не у кількісній, а у якісній площині. Проблема капіталізації – це проблема загальної фінансової стабільності та автономності банківської системи, а отже проблема належного обслу-

говування банками прийнятих на себе грошових зобов'язань. Проблема капіталізації – це проблема формування фінансового підмурку банківської системи. Від його якості залежить надійність всієї економічної системи та динаміка подальшого розвитку і знаходження його векторів.

На сьогоднішній день термін «капіталізація» так і не отримав свого чіткого визначення серед науковців, які досліджують проблеми капіталізації банківської системи. Різні думки та підходи до аналізу капіталізації зводяться до того, що одні з мислителів базують свої дослідження на основі минулого, другі – на основі сучасних методів, а треті – намагаються прогнозувати майбутні наслідки та проблеми, котрі можуть виникнути у процесі дослідження капіталізації. Проте єдиним спільним серед усіх думок залишається пов'язаність капіталізації з капіталом.

Проаналізувавши роботи науковців щодо визначення поняття «капіталізації», можна зробити висновок, що капіталізація банківської установи – це процес додавання до суми банківського капіталу діючої частини прибутку (капіталізація прибутку) або залучених за допомогою публічного розміщення акцій засобів. [1] Капіталізацію банківських установ можна розглядати на двох рівнях: макроекономічному та мікроекономічному.

Основним індикатором оцінки капіталізації банків на макроекономічному рівні є відношення власного капіталу до ВВП країни. Як свідчить досвід вітчизняних та зарубіжних науковців, оптимальне значення даного індикатора повинно коливатись у межах 6-7% ВВП. Аналіз основних показників достатності власного капіталу вітчизняних банків свідчить, що протягом 2011-2015 рр. питома вага власного капіталу банків у валовому внутрішньому продукті (ВВП) зростала, але починаючи з 01.01.2012 р. спостерігається її зменшення. Лише станом на 01.01.2014 р. питома вага зросла, проте вже на 01.01.2015 р. її значення зменшилось. Не зважаючи на це, як бачимо із діаграми, питома вага власного капіталу банків України у ВВП досі не досягла оптимального значення.

Рис.1. Питома вага власного капіталу банків у валовому внутрішньому продукті (ВВП) протягом 2011-2014 рр.

*Розроблено автором

Ключовими елементами в управлінні капіталізацією на мікроекономічному рівні є прогнозування величини капіталу банку з урахуванням балансових та поза-

балансових операцій, рівень фінансових ризиків, дотримання нормативів між різними структурними складовими капіталу відповідно до національних регуляторних положень. Зарубіжний досвід свідчить про взаємозв'язок між рівнем капіталізації банківської системи та рівнем економічного розвитку.

Іноземні фахівці зазначають, що у період посилення економічної нестабільності за даними рейтингової компанії Standard&Poor's у більшості потужних фінансових компаній рівень капіталу виявився також недостатнім для підтримки діючих потужностей в активних операціях та зазначають, що якість і достатність капіталу багатьох потужних банків світу в дійсності також є на низькому рівні. [4]

Автори дослідження за рейтингами Standard&Poor's зазначають, що середній коефіцієнт достатності капіталу для потужних банків складає 6,7%. Так, потужні західні банки, які працюють на території України, Росії та Польщі, зокрема BNP Paribas і Societe Generale володіють 7,2% достатності капіталу, Barclays Bank і Credit Suisse – 6,9%, Unicredit – 6,3%, Deutsche Bank – 6,1%. Завершують низові позиції рейтингу достатності капіталу американський Citigroup та швейцарський UBS банк. В цій частині рейтингу також знаходяться три потужні японські банки – Mitsubishi UFJ Financial, Sumitomo Mitsui Financial Group, Mizuho Financial Group. Дані показують, що проблема управління власним капіталом банків постає й на світовому рівні.[4]

На сьогоднішній день в Україні державою контролюється 4 банки – Ощадний банк (100% державної власності), Укресімбанк (100% державної власності), Родовід-банк та Укргазбанк (99,9 % державної власності). Державні банки унаслідок обмеженого розміру капіталу вичерпали можливості подальшого зростання. Ключовою проблемою у діяльності державних банків України є відсутність системного бачення їх ролі в реалізації кредитної складової національної економічної політики. Збільшення статутних капіталів державних банків дозволить відновити динамічний розвиток, розширити їх можливості на банківському ринку, надасть змогу брати участь у масштабних інвестиційних програмах, насамперед, у фінансуванні стратегічно важливих проектах державного значення.

Виходячи із вищевикладеного, слід наголосити, що важливим кроком у підвищенні капіталізації банківської системи повинно стати удосконалення системи ризик-менеджменту у банках. Вважаємо, що банки повинні керуватися такими принципами системи управління ризиками:

- наявність стратегії управління ризиками;
- наявність відповідної організаційної структури;
- принцип колегіальності, розділення конфліктів інтересів.

Напрями підвищення капіталізації банківської системи України:

- удосконалення та стабілізація банківського законодавства;
- активізація регулятивної політики НБУ;
- створення системи рейтингування;
- активізація ролі банківських асоціацій;
- підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків порівняно з іноземними банками;
- зменшення кількості неефективних для країни недержавних фінансових установ.

Список використаних джерел

1. Шуст М. Капіталізація банківської системи / М. Шуст [Електронний ресурс]. – Режим доступу:- <http://intkonf.org/shust-ms-kapitalizatsiya-bankivskoyi-sistemi/>.
2. Національне рейтингове агентство «Рюрік» Аналітичний огляд банківської системи України за 2014 рік. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: – http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf.
3. Національне рейтингове агентство «Рюрік» Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : - http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2015.pdf.
4. Фостяк В. Шляхи підвищення капіталізації банків України/В. Фостяк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fkd.org.ua/article/view/28836/25819>.

Олійник Т. О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту

Жабицька А. П.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗВІТУВАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

У ході здійснення господарських операцій підприємства вступають з іншими господарюючими суб'єктами в певні економічні взаємовідносини, наслідком яких є виникнення зобов'язань. Зобов'язання є основним джерелом формування засобів для більшості сучасних підприємств і тому виступають суттєвою складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів з точки зору їх фінансової стабільності.

Проблема класифікації зобов'язань вже неодноразово розглядалася в багатьох наукових працях, але відсутній підхід, який би дозволив чітко сформулювати основні класифікаційні ознаки, охоплюючи їх максимальну кількість, які зможуть задовольнити потреби користувачів. Питання класифікації та оцінки зобов'язань, відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності знайшли своє відображення в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: І. А. Белобжецького, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, І. К. Дрозд, П. О. Куцика, Л. М. Крамаровського, Б. Ф. Усача, Дж. Фостера, В. О. Шевчука, О. М. Чабанюк, М. Я. Штейнмана та інших. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних і зарубіжних вчених у дослідженні означеної проблематики та високо оцінюючи їх внесок, варто все-таки зауважити, що на сьогодні ряд теоретичних і практичних питань не знайшли свого повного вирішення та залишаються дискусійними.

Підприємство отримує чи генерує ресурси з трьох джерел: а) капітал внесений власниками (засновниками) підприємства; б) доход від операційної діяльності; в) кошти надані кредиторами. Кредитори надають кошти підприємству через грошові кредити або через продаж нерухомого майна, товарів і надання послуг в кредит. Для користувачів фінансової звітності зобов'язання, які наво-

дяться у бухгалтерському балансі, і відповідні витрати на сплату процентів, які відображаються у звіті про фінансові результати діяльності підприємства, є важливими при аналізі його фінансового стану.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначені П(С)БО 11 «Зобов'язання». Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, які встановлені іншими нормативними документами: НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"; П(С)БО 14 "Оренда"; П(С)БО 17 "Податок на прибуток, тощо.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди. Сукупна оцінка окремих видів зобов'язань використовується для визначення рівня платоспроможності підприємства, його загальної і швидкої ліквідності. Тому статті зобов'язань у балансі відіграють велику роль в аналітичних процедурах, що здійснюються зовнішніми і внутрішніми користувачами фінансової звітності, а виходить, і в ефективності економічних рішень, що ними приймаються.

Зобов'язання відбивається в балансі за умови, що його оцінка може бути вірогідно визначена й існує імовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Погашення зобов'язання може здійснюватися шляхом: сплати кредитору коштів; відвантаження готової чи продукції товарів у рахунок отриманого авансу від покупця; заміняє дане зобов'язання іншим зобов'язанням; перетворить зобов'язання в капітал.

Нормативна база з бухгалтерського обліку в Україні щодо оцінки об'єктів бухгалтерського обліку при їх визнанні і відображенні в балансі загалом відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБО). Це обумовлено тим, що положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) розроблялися на основі МСБО, тому в них відображено особливості сучасної міжнародної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Дослідити і класифікувати підходи до оцінки зобов'язань, що використовуються в обліку, за національною нормативною базою неможливо, оскільки згідно п.12 П(С)БО 11 «Зобов'язання» надається оцінка тільки поточних зобов'язань, які відображаються у балансі за сумою погашення. Тобто в національній нормативній базі відсутній окремий документ, подібний до Концептуальної основи фінансової звітності, який би висвітлював загальні підходи до оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку. Відповідно до пункту 4.55 Концептуальної основи фінансової звітності зобов'язання у міжнародній практиці оцінюються за однією з чотирьох видів вартості: історичною собівартістю, поточною собівартістю, вартістю реалізації (погашення) та теперішньою вартістю. Найчастіше за базу оцінки зобов'язань для складання фінансових звітів, суб'єкти підприємницької діяльності беруть, історичну собівартість, яка комбінується з іншими видами оцінки.

Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю. Отже, можемо

зробити висновок, що питання методики оцінки поточних зобов'язань та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності потребують подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com>.

Шайтанова І. І.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ НЕЕФЕКТИВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ ДФС НА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Податковий потенціал – це реальні та потенційні ресурси, що можуть бути використанні для отримання прибутку, при дотриманні чинного законодавства. Податковий потенціал визначається станом народного господарства, зовнішньої торгівлі, податковим законодавством та податковою політикою.[1]

Важливою проблемою при визначенні податкового потенціалу є неефективна податкова політика органів ДФС, що полягає в:

- відсутності стимулів для бізнесу та його майбутніх результатів;
- постійному тиску фіскальних органів на підприємців, внаслідок чого скорочуються обсяги їхніх власних коштів та ухилення від оподаткування. Яскравим прикладом цього може стати податок на прибуток – від нього дуже легко ухилитись, штучно мінімізуючи дохід;
- розширенні прав та можливостей фіскальної служби, що може призвести до нових проявів корупції її працівників;[2]
- приховуванні резервів тіньового сектора економіки, а саме доходу підприємців та окремих громадян. Його існування спричинене: дискримінацією платників податків та нерівномірним розподілом податкового тягаря;[3]
- волатильність (мінливість) податкового потенціалу – дохід бюджету є нестабільним.[4]

При оцінці податкового потенціалу та податкової бази необхідно використовувати систему показників, за допомогою яких аналізуються тенденції розвитку макроекономічного середовища, а також вплив регіональних та галузевих факторів на структуру фінансових потоків, що матимуть вплив на розвиток податкової бази.

Проаналізувавши проблеми проведення податкової політики, можна виділити основні напрямки їх подолання:

- встановлення чітких і зрозумілих критеріїв надання податкових пільг, що стимулюватимуть економічну активність підприємства;
- жорсткіше оподаткування підприємств, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів;
- застосування бюджетування: перехід від управління витратами до управління результатами бюджету, тобто результатів діяльності держави;
- пристосування української податкової бази до податкової бази країн ЄС.

Використання хоча б одного з цих напрямків призведе до покращення стану економіки та можливості отримання доходу, за допомогою якого виконуватимуться завдання, покладені на державу. Податкова система стане більш досконалою та відповідатиме критеріям ЄС.

При спрощенні податкової системи відбувається пришвидшення економічних процесів та зростання економіки, внаслідок чого податковий потенціал збільшується. Уникаючи складності в складанні податкової звітності, можна збільшити кількість часу, який можна використати на розвиток підприємства.

В результаті ефективного використання податкового законодавства та механізмів стимулювання росту ефективності господарювання можна досягти підвищення податкового потенціалу

Тобто головним завданням є створення простої та справедливої фіскальної системи, за допомогою якої ліквідувались корупційні схеми та зникли приховані резерви тіньового сектора економіки, за рахунок чого підвищиться податковий потенціал кожної з областей і України загалом.

Якщо не звертати уваги на такі чинники, то наша країна ще довгий час не зможе досягти максимально можливого рівня податкового потенціалу, не зможе подолати труднощі та стати економічно стабільною.

Список використаних джерел

1. Горленко, І. О. Фактори впливу на формування податкових надходжень із регіону / І. О. Горленко, Д. О. Тарангул, А. А. Степаненко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. № 2(49). – С. 67–73.

2. Финансовый портал «Минфин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/fdi/> Податковий кодекс України// ВВР України. 2010 № 2755 – VI (зі змінами та доповненням від 20.09.2015).

3. Ногінова Н. М. Необхідність реформування податкової політики України в умовах євроінтеграції / Н. М. Ногінова // Фінанси, грошовий обіг та кредит. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». – 2014. – Випуск 25. – С. 141–145.

4. Ясько І. В. Особливості податкової політики України на сучасному етапі. / І. В. Ясько // Науковий вісник Херсонського державного університету, серія «Юридичні науки». – 2014. – Випуск 4, том 2. – С. 148–151.

Шарова С. В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Виноградчий В. М.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ НЕРУХОМОСТІ

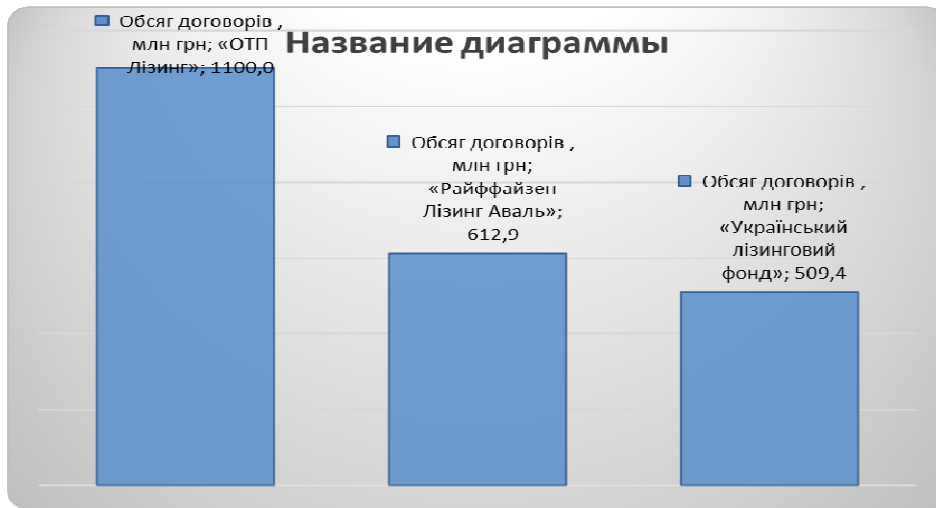
Одним з перспективних напрямів розвитку лізингу в Україні є лізинг нерухомості. На жаль, ця тема не отримує достатнього освітлення навіть в спеціалізованих виданнях, попри те, що лізинг нерухомості цікавий з приводу особливостей об'єкту угоди, в порівнянні з рухомим майном. Нерухоме майно являє собою найважливіший елемент економіки України, без якого не можливе будь-яке виробництво. Для успішного лізингу нерухомості, треба виробити ефективну стратегію на базі відомостей про вартість та потенціал нерухомості на ринку. Але минулий 2014 рік став зовсім не успішним для лізингу в Україні.

Девальвація гривні, погіршення платіжного балансу бізнесу, згорання більшості компаній своїх програм, призвело до того, що обсяг нових договорів скоротився вдвічі, а також, з приводу незахищеності прав лізингових компаній спонукала їх бути більш обережними у праці з новими та старими клієнтами. Але ці процеси не однозначні.

З однієї сторони, економічний спад та мала купівельна спроможність населення викликали зниження попиту на нерухомість, з іншої сторони – з приводу недовіри банківській системі України, населення вкладало свої заощадження у житлову площу. Велике значення має міграція населення і бізнесу з окупованих земель та зі сходу країни.

Генеральний директор "ImmorentUkraine" Михайло Меркулов зазначив, що багато лізингових компаній намагаються вийти на ринок України. В цілому це афілійовані структури банку. «Можна сказати, що обсяг ринку – це загальна вартість всієї комерційної нерухомості в країні. Адже кожний власник нерухомості є потенційним лізингодавцем», – відзначає М. Меркулов. Компанія "Immorent" заснована в 1970 році і спеціалізується на комплексі послуг в рамках інтегрованої концепції "leasing & more" ("лізинг і не тільки"), що включає фінансування, девелопмент, будівельний менеджмент, контроль і адміністрування будівельних проектів.[1]

«Українське об'єднання лізингодавців» відзначило, що у 2014 році лізингових договорів компаніями було укладено – 3,5 млрд грн. Ринок зменшив обертів вдвічі, бо у 2012-2013рр. обсяг ринку сягав 6 млрд грн на рік. Три компанії уклали найбільшу кількість договорів, а саме: «ОТП Лізинг» – 1100 млн грн (1/3 бізнесу ринку); «Райффайзен Лізинг Аваль» – 612,9 млн грн; «Український лізинговий фонд» – 509, 4 млн грн. [2].

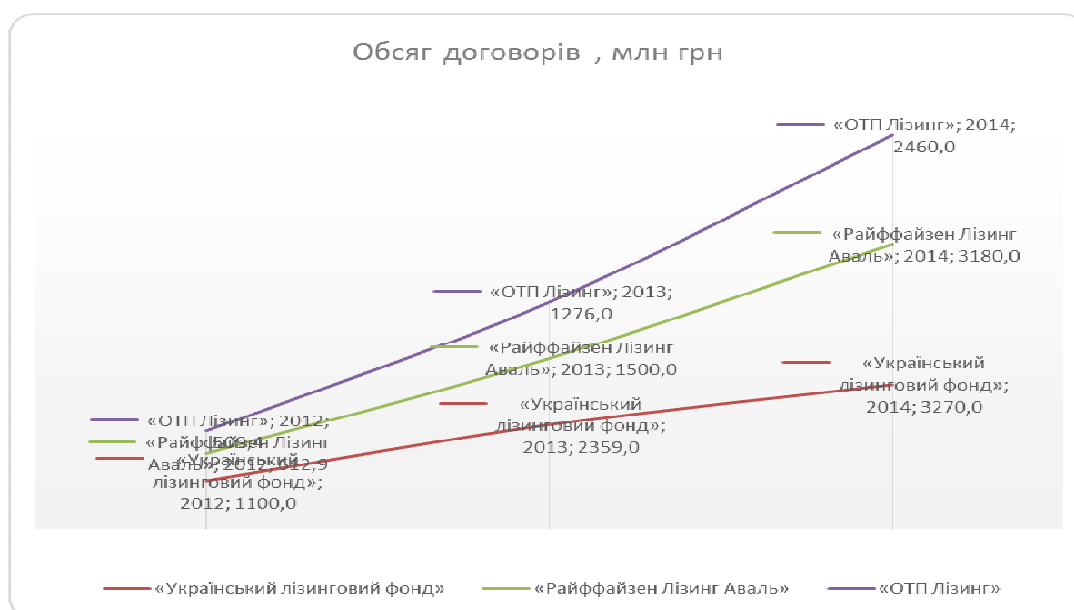

Рис. 1. Стан обсягу договорів

Портфель нерухомості лізингових компаній у 2014 році виріс на 17,35% – до 15,2 млрд грн. Але найбільший у «ОТП Лізинг» – 3,27 млрд грн (+64,4%). Ця компанія у 2013 році придбала портфель своїх конкурентів «ЄВРОЛІЗИНГ», а у 2014 – «ІНГ Лізинг». «Райффайзен Лізинг Аваль» – 3,18 млрд грн (+46%) та «Український лізинговий фонд» – 2,46 млрд грн (+5,24%).[2]

Відсутність відповідного законодавства визначає багато ризиків, саме через них, багато лізингових компаній вимушені працювати приховано, не афішуючи своїх угод.

Так, компанія може купити в лізинг нерухомість, або скористатися зворотнім лізингом (власник нерухомості може продати і одразу ж взяти її в лізинг, а гроші які він отримає, використати на фінансування інших проектів. Наприклад, якась торгова мережа хоче вийти на ринок, але у неї немає коштів для будівництва спеціальних магазинів. Використовуємо працюючу європейську схему, коли на допомогу приходить лізингова компанія, яка займається будівництвом, а потім здає нерухомість у лізинг цій торговій мережі.

Рис. 1. Ріст обсягу договорів протягом 2012-2014 рр.

Лізинг нерухомості більш перспективний напрям, він виступає альтернативним варіантом банківському фінансуванню, бо компанії, які цим займаються, набагато гнучкіші, як фінансово, так і в способах співпраці.

Список використаних джерел

1. В Україні набирає обертів лізинг нерухомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zagorodna.com.
2. Лізинг не виніс проблем / В. А. Руденко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : news.finance.ua.

Шестопалова О. В.

старший викладач кафедри фінансів та кредиту

Єськов К. О.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізького національного технічного університету

м. Запоріжжя, Україна

СУЧАСНА ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Інфляція відноситься до основних індикаторів, що характеризують макроекономічну нестабільність в країні.

На сьогодні Україна має дуже складну інфляційну ситуацію, яка склалася після останніх подій: революції Гідності, окупації Криму та війни на Сході країни. В умовах скорочення ВВП, знецінення національної валюти та зменшення золотовалютних запасів Національного Банку України розвиток інфляції є наглядною закономірністю реагування економіки на соціально-економічні процеси, а це ставить фінансову стабільність як держави у цілому, так і кожного її громадянина окремо під загрозу. Саме тому діяльність виконавчої та розпорядної гілки влади має бути спрямована на забезпечення стабільності національної фінансово-кредитної системи та фінансового стану в Україні у цілому.

За даними агентства ЦУР (Центральне Розвідувальне Управління США), Україна у рейтингу інфляцій на споживчі ціни серед 226 країн визнана державою із найбільшими темпами зростання інфляції посівши останнє місце із показником зростання лише за один 2015 рік на 49% [1]. Відповідно до нещодавно опублікованого макроекономічного прогнозу Національного Банку для України, який підтвердив МВФ, попри все, у 2016 році очікується зростання реального ВВП у поточному році на рівні 1,1% та сповільнення темпів споживчої інфляції у грудні цього року до 12,5% [2].

Це пов'язано із тим, що почалось вирішення питання стабілізації економіки України. По-перше золотовалютні резерви поповнюються за рахунок кредитів від Міжнародного Валютного Фонду, і станом на березень 2016 року складають 13,4 млрд. доларів, а це, у порівнянні із лютим 2015 року, на 7 млрд. доларів більше, ніж сума позначки на рівні 6,4 млрд. доларів [3]. По-друге: починається зростання експорту українських товарів закордон, що у свою чергу надає економіці додаткові інвестиції. По-третє: частка емісії значно знизилася –

це має вплив на курс гривні щодо іноземних валют, який прямо впливає на темпи інфляції. Також значний вплив має бажання виконуючого апарату влади створити у 2017 році бездефіцитне сальдо державного бюджету, або ж хоча б його збалансування, спроби використати таке поняття як «тіньова економіка», створити нові робочі місця, поліпшити рівень соціальних виплат та пільг, зупинити війну та повернути під державний контроль окуповані нині території, залучити інвесторів у потенційно прибутковій галузі економіки нашої держави.

Зараз у країні затверджена програма стратегічних реформ «Україна-2020», яка має стати головним чинником для сприяння послаблення кризи, а паралельно із цим викликати зростання основних індикаторів стану економіки. Метою стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Вона чітко викладена у вигляді тез, проте вона не містить конкретних даних щодо шляхів подолання інфляції, а лише описує дії влади, які мають бути виконані для поліпшення економіки в цілому. Серед показників прогнозу економічного зростання є дані по ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності – передбачається його нарощення з \$8508 млрд. доларів у 2014 році, до \$16000 млрд. доларів у 2020 році, тобто зростання на 88% за весь період програми, або ж на 11% у середньому за рік) [4].

Джерела інфляційних явищ коріняться у створенні в адміністративній економіці форм управління, що зумовлюють модель ціноутворення, засіб прийняття інвестиційних та зовнішньоекономічних рішень, у специфічній моделі бюджетно-фінансової і кредитно-грошової політики. Розділення глибинних причин інфляції на структурні, керівницькі і монетарні є дуже умовним, оскільки всі вони тісно взаємопов'язані і взаємозумовлені.

Наразі Україні для здійснення виваженої антиінфляційної політики слід, передусім, навчитись точно прогнозувати інфляцію. Для цього необхідно на основі чіткого статистичного відображення основних макроекономічних показників у сфері товарного і грошового обігу розробляти моделі можливих інфляційних змін у грошовій сфері держави у майбутньому.

З огляду на це потрібно дуже ретельно розробляти і реалізовувати валютну політику в усьому різноманітті її напрямів. Політика в галузі курсоутворення, організації руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, способи та організація її конвертації у вітчизняну грошову одиницю, створення нових робочих місць, залучення інвестицій, зупинення емісії як глобального явища, зростання реального ВВП, бездефіцитне сальдо державного бюджету, поповнення золотовалютних резервів НБУ, впровадження реальних реформ та інше – усе це має велике значення, як для всього процесу відтворення економіки держави, так і для стану динаміки інфляційних процесів в цілому.

Список використаних джерел

1. ЦРУ побачило в Україні рекорду інфляцію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://market.korupciya.com/2016/03/26/tsru-pobachilo-v-ukrayini-rekordnu-inflyatsiyu/>.

2. МВФ підтвердив прогноз зростання ВВП України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mignews.com.ua/biznes/5394487.html>

3. Міністерство Фінансів про ЗВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>.

4. Указ президента України про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

7

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Бобровникова Р. Г.
*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*
**Запорізький національний технічний університет,
м. Запоріжжя, Україна**

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

В поточний час значною проблемою є оновлення та модернізація пасажирських та вантажних ліфтів в умовах обмежених матеріально-технічних та фінансових ресурсів. Тому значна увага спеціалістів підприємства повинна бути зосереджена на забезпеченні безпеки роботи ліфтів, підтримки технічного стану, оновлення парку ліфтів з оптимальною величиною матеріально – технічних та економіко-фінансових витрат.

Дослідження стану пасажирського ліфтового господарства житлового комплексу м. Запоріжжя показало зношеність елементів ліфтів більше за 70%, а також відсутність запасних частин для капітального ремонту та технічного обслуговування. Для вирішення вищенаведених проблем був проведений функціонально-вартісний аналіз, на основі якого визначені основні заходи для забезпечення оптимального варіанту елементів (запасних частин) ліфта, які використовуються при виготовленні та сервісного обслуговування пасажирських ліфтів [1, С.409-428].

На основі порівняння показників надійності електрообладнання ліфтів трьох поколінь, а також їх вартості, був зроблений вибір на користь ліфтів другого покоління. Основні мотиви вибору наступні: достатня надійність елементної бази засобів інтегральної мікросхемотехніки; серія елементів К561 (в порівнянні з елементами других серій на КМОП – схемах, комплементарна технологія (метал-окисель-провідник)) відрізняється кращими електричними параметрами, високими швидкодіями та широким складом серії; достатньо низькі ціни на комплектуючі вироби і виріб в цілому.

Проведені маркетингові дослідження ринку аналогічної продукції та елементної бази [2, С.43-69]. Результати маркетингових досліджень наступні. Так, вартість ліфта серії УПЛ10.22 складає \$ 10000, тоді як вартість аналогічного ліфта третього покоління з мікропроцесорною системою управління на ринку складає близько \$ 80000. Якщо підвищити надійність другого покоління до рівня третього, то їх виробництво є доцільним на вітчизняних підприємствах. Необхідно відмітити, що на світових ринках є достатня пропозиція деталей і вузлів управління, що використовуються в серії К561, що призвело до зниження цін на комплектацію. Відкривається можливість необмеженого запасу засобів управління ліфтом. В зв'язку з цим необхідно економічне обґрунтування достатнього рівня запасів комплектації запасних елементів ліфтів.

Економічна ефективність вміщує розрахунок економії витрат за рахунок наявності запасних частин елементів комплектації, «напрацювання на відмову», доставки та використання запасних частин ЗІП- комплекту за критерієм «тах»,

врахування приведених втрат за термін експлуатації системи, які пов'язані з відсутністю запасних елементів та необхідності їх доставки на об'єкт.

Результати функціонально-вартісного аналізу та розрахунку економічного ефекту від наявності даного виду запасу ЗІП-комплектації приборів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Розрахунок економічного ефекту

Тип мікросхеми	Відносне значення втрат	Кількість запасних елементів, одиниць	Економічний ефект, грн.
1	2	3	4
K561ЛА7	49,68	6	87,80
K561ЛЕ5	6,55	1	6,37
K561ЛС2	18,57	3	30,60
K561ЛА8	13,11	3	19,13
K561ЛА9	16,46	3	24,30
K561ТВ1	23,88	4	48,33
K561ЛЕ10	7,06	2	7,03
K561ЛН2	21,65	4	31,97
K561ЛЕ6	3,28	2	1,79
K561ИП2	3,82	1	4,37
K561ИЕ8	4,91	1	8,15
K561ИЕ11	2,08	1	0,18
Разом		270,02	

Таким чином, знаходиться відносне значення втрат, кількість запасних елементів, економічний ефект від використання в системі ЗІП-комплекту резисторів, конденсаторів та контакторів змінного струму.

Сумарна ефективність використання оптимальної кількості запасного комплекту системи управління ліфтом складає

$$E=270,02+226,29+103,93+19,37+0=619,61 \text{ грн.}$$

Отже, застосування в практичній діяльності підприємства комплексного підходу надає можливість використовувати сучасні методи та методики дослідження ринку, проведення аналізу витрат та забезпечення економії витрат на основі оптимізації функцій виробів.

Список використаних джерел

1. Мазур И. И. Реструктуризация предприятий и компаний: справочное пособие / И. И.Мазур, В. Д.Шапиро и др. –М. : Высшая школа, 2000.- 587 с.

2. Ілляшенко С.М. Маркетингові дослідження: навч. посіб. / С. М. Ілляшенко, М. Ю. Баскакова.—К. : Центр навчальної літератури, 2006.-192 с.

Гамов М. С.

*кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри «МЕВ»
Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя, Україна*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ – ЦЕ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності тісно пов'язаний з проблемою конкурентоспроможності української продукції, особливо промислової, на світовому ринку, а також з реконструкцією та технічним переозброєнням основних галузей та потенціалу економіки країни. Тут важливими є ситуація з капітальними вкладеннями пов'язаних з інвестиційним кліматом у країні. Структура можливих інвестицій така, що в скоріше можна розрахувати на них ззовні, ніж на самоінвестиційні процеси, але й в невеликому об'ємі, що пов'язано з розгортанням фінансової кризи у всьому світі.

Експортна орієнтація економіки і лібералізація зовнішньоекономічної діяльності, як одна із задач зовнішньоекономічної політики України, вимагає визначення існуючих і потенційних конкурентних переваг українських товаровиробників, а також факторів, що їх формують, і механізми реалізації цих переваг.

Конкурентоспроможність виступає як важіль і засіб конкуренції і є з одного боку категорією суспільного розвитку, що виявляється в суперництві об'єктів для досягнення визначених цілей, а з другого – техніко-економічною категорією, яка оцінюється технічними і економічними показниками і умовами.

У високорозвинених країнах необхідність підтримки значної конкурентоспроможності викликала до життя новий тип господарського розвитку, при якому відносна рівновага галузевих і технологічних структур перемінилася постійними, динамічно послідовними перебудовами структури господарства [1]. Варто взяти до уваги істотне скорочення життєвого циклу продуктів і технологій. Це робиться з розвинутими країнами свідомо: ледве застарілу технологію передають в інші, а в себе розвивають нову. Тим самим забезпечується лідерство. У цих умовах дарма сподіватися, що за допомогою іноземного капіталу країна може зайняти чільне місце на світовому ринку. У кращому випадку перетвориться в більш-менш ситу країну з розвинутими традиційним виробництвами.

Конкурентоспроможність національної економіки – це вирішальний критерій, якому необхідно приймати в увагу при рішенні проблем лібералізації зовнішньоекономічної діяльності і рівня відкритості економіки, що є наріжним каменем у фундаменті зовнішньої політики.

На сучасному етапі науково-технічного розвитку, що є головним чинником росту конкурентоспроможності, до виробництва ставляться нові, набагато

більш тверді вимоги. Насамперед, це стосується якісних характеристик трудових ресурсів – дисципліни, кваліфікації, відносини до праці, організації і керування виробництвом (сучасного менеджменту) [2].

Формування конкурентоспроможної економічної структури суспільств потребує мобілізації всіх національних ресурсів, абсолютного використання національних переваг. Однак поза увагою не можуть залишатись інвестиційні джерела, які перебувають за межами країни і котрі здатні посилити темпи її економічного зростання. Враховуючи відставання української економіки за більшістю показників, Україні дуже потрібен іноземний капітал, який може привнести нові для нашої держави технологічні та сучасні методи управління і допоможе розвитку вітчизняних інвестицій. Досвід багатьох країн, що розвиваються, свідчить про інвестиційний бум у економіці починається з приходом іноземного капіталу. Для окремих національних економік саме масштабна міжнародна інвестиційна діяльність визначає базові довгострокові основи високо інтегрованого економічного розвитку.

Сьогодні центр ваги економічних реформ перенесений в регіони, тому й сам розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України майже в усьому залежить від ділової активності на місцях. Саме на місцевому рівні можна ретельніше дослідити передумови, впровадити та проконтролювати державну підтримку мікроекономічного суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності. Якщо вдатися до історії розвитку країн, то й повоєнні Японія і Німеччина, й Швеція розвивалися саме регіонально. Регіонам було надано економічної самостійності, самостійність у прийнятті рішень. Завжди легше розглянути й вирішити питання на місці, де можна конкретно поглянути на стан справ, ніж вирішувати справи з центру, державним службовцем, який й не бачив того чи іншого підприємства, не знайомий зі специфікою ведення бізнесу у цьому регіоні [3].

Нині у більшості областей України вже створені чи перебувають у процесі становлення досить міцні фінансово-промислові комплекси, які мають безпосереднє відношення до регіональних владних структур. Вони включають в себе, зазвичай, виробничі підприємства, як правило, з потужною матеріально-технічною базою, банківські установи, торгівельну мережу тощо.

Стратегічною метою української зовнішньоекономічної політики є активне залучення країни в міжнародні інтеграційні процеси. Однак реалізація цього завдання вимагає концентрації значних інтелектуальних, матеріальних, фінансових і природних ресурсів для розвитку стратегічних, «проривних» технологій як основних факторів конкурентоздатності у світовому співтоваристві.

Список використаних джерел

1. Зайцева Л. М. Регіональна система управління експорту / Л. М. Зайцева // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 2. - С. 67
2. Шмігельська З. Н. Аналіз ролі інновацій в забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняної економіки / З. Н. Шмігельська // Регіональна економіка. - 2006. - № 4. - С. 260

3. Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів. Монографія / О. В. Булатова. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – С. 45-56.

Наливайко К. В.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»

Запорізький національний технічний університет

Запоріжжя, Україна

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Перехід до ринкового типу економіки спричинив не лише переформування економічних зв'язків, закриття багатьох підприємств, утворення та розвиток нових галузей народного господарства, а також вплинув на сферу зайнятості. Однією з характерних рис трансформації економіки України стало перевищення робочої сили над попитом, що призвело до появи дискримінації.

Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» дає таке визначення поняттю «дискримінація»: дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними [1].

Однією з найбільш поширених форм дискримінації є гендерна нерівність у сфері зайнятості і оплати праці [2, с. 47].

Говорячи про дискримінацію на ринку праці, можна виділити два типи стереотипів, які підтримують гендерну нерівність: стереотипи становища та стереотипи поведінки.

Стереотипи становища – це стереотипи роботодавця. Роботодавець сприймає жінок як менш корисну робочу силу. Він виходить з міркувань про те, що жінці треба поєднувати трудову діяльність з сімейними обов'язками, тому від неї у меншому ступені треба очікувати зверх трудових зусиль, орієнтацій на кар'єрний зріст і т.д. Така поведінка роботодавця, без сумніву, є дискримінаційною.

Стереотип поведінки – це, навпаки, стереотип робітників. Так як жінки знають, що до них відносяться як до менш кращих робітників, то вони виходять з того, що змагатися з чоловіками у них немає можливостей, і обирають види діяльності, які вимагають менших трудових зусиль.

Таким чином, на ринку праці діють одночасно і дискримінація і механізм само відбору жінок, які не дозволяють їм займати однакове положення з чоловіками [3].

Проблема гендерної дискримінації обговорюється давно, але поки не існує механізмів її вирішення. Для її подолання, в першу чергу, необхідно забезпечити законодавче регулювання:

1) робоча група з розробки змін до Кодексу законів про працю та Верховна Рада мають забезпечити відповідність наявних змін до Кодексу законів про працю до міжнародних стандартів стосовно рівних можливостей на ринку праці, в тому числі і в доступі до працевлаштування;

2) Верховна Рада повинна прийняти законодавчі акти, що встановлюють дійові стягнення, в тому числі штрафи, з метою покарання компаній та державних установ, що є причетними до дискримінування жінок;

3) Верховна Рада повинна реформувати відповідне законодавство для забезпечення рівного захисту працюючим чоловікам та жінкам [4, с. 4].

Для усунення дискримінації у сфері праці необхідним є створення спеціалізованого органу з питань дискримінації. Він повинен виконувати такі функції: вивчення і розслідування випадків, пов'язаних з дискримінацією в різних сферах суспільних відносин, отримання доказів та інформації щодо індивідуальних скарг; забезпечення допомоги і підтримки жертвам дискримінації (включаючи правову допомогу), які необхідні для захисту їх прав у державних установах і судах; пошук шляхів врегулювання існуючих суперечок за індивідуальними скаргами; ухвалення обов'язкових до виконання рішень щодо дискримінаційних дій; застосування санкцій за порушення антидискримінаційних норм (які можуть включати виплату компенсацій постраждалій особі) [2, с. 51].

Отже, проблема гендерної дискримінації на ринку праці для України є актуальною. Для її подолання потрібно здійснювати законодавчі кроки, які направлені на викорінення гендерної дискримінації, та створити виконавчий орган, що має стати дієвим інструментом протидії дискримінації за ознакою статі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №32. – С. 412 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
2. Лагутіна І. В. Заборона дискримінації у сфері праці як принцип трудового права / І. В. Лагутіна // Актуальні проблеми держави і права – 2010. – С.46-52. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fapdp.in.ua%2Fv52%2F09.pdf&name=09.pdf&lang=uk&c=56e5998241a4&page=2>.
3. Гендерна дискримінація на ринку праці / Запорізький регіональний центр зайнятості – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/zap/control/uk/publish/article?art_id=12769.
4. Дискримінація по відношенню до жінок на українському ринку праці / Чернігівська обласна організація спілки жінок України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://wu.cn.ua/files/pdf_public/07_011.pdf.

Панкова А. Ю.
кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
Дяченко А. П.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізькій національній технічній університет
м. Запоріжжя, Україна

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЗАПОРУКА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

Ресурсний потенціал міст в Україні кардинально різниться, залежно від історичних традицій, специфіки географічного розташування та спеціалізації виробництва, особливостей соціально-економічного потенціалу, залежності від їх прилеглих до центрів систем розселення, статусу міст (районний центр тощо), від наявного демографічного, природного, історико-культурного, рекреаційного потенціалу території та ін.

Найбільш сприятливі умови для розвитку мають ті міста, які є транспортними вузлами, санаторно-курортними, рекреаційними, історико – архітектурними, культурними та туристичними центрами.

Поняття потенціалу закономірно посіло важливе місце серед інших категорій економічної науки. В етимологічному значенні термін «потенціал» походить від латинського слова “potential” й в перекладі означає «силу», «приховані можливості» або «сили, запаси, способи, які можуть бути використані». Більшість усіх визначень терміну «потенціал» в наукових публікаціях можна умовно поділити на три групи: 1) як ресурси; 2) як можливості; 3) як сукупність (система) матеріальних і трудових факторів.

Рекреаційна діяльність безпосередньо впливає на економіку міста та регіону, а держави через споживання рекреаційних послуг. Опосередкований вплив рекреації проявляється у стимулюванні попиту на такі види економічної діяльності, як транспорт, зв’язок, готельне і ресторанне господарство, роздрібна торгівля, харчова промисловість, фінанси і страхування. Завдяки цьому покращується економічна ситуація в місті, регіоні та державі, створюються додаткові робочі місця на постійній та сезонній основі. Місто загалом отримує додаткові вигоди від притоку капіталу, зокрема вкладень коштів у розвиток інфраструктури регіону вітчизняними і іноземними інвесторами у результаті посилення зацікавлення з їхнього боку.

Запорізька область, розташована у південно-східній частині України на чорноземах степової зони, окрім потужного промислово-енергетичного потенціалу має достатньо цінні природні та історико-культурні ресурси для сталого розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфери.

Рекреаційний потенціал розглядається як сукупність наявних природних, соціально-економічних і культурно-історичних передумов певної території в організації рекреаційно-туристичної діяльності. Таким чином, будь-яка територія чи країна постійно знаходиться у більшій або меншій невідповідності між наявним рекреаційним потенціалом і рівнем, характером та ефективністю його використання. Використання рекреаційних ресурсів в промисловому місті в

наш час відбувається стихійно, без врахування екологічної ситуації, яка, з одного боку – здійснює негативний вплив на здоров'я відпочиваючого населення, а, з іншої – перевищує допустимі навантаження на екосистеми. Крім того, неорганізований відпочинок і туризм негативно впливають на розвиток туристичного бізнесу і не приносить можливого прибутку в бюджет міста. Рекреаційна діяльність характеризується:

- Економічна функція рекреаційної діяльності полягає в розширеному відтворенні робочої сили, підвищенні продуктивності праці, збільшенні фонду робочого часу. Рекреація сприяє розвитку сфери обслуговування населення, вирівнюванню рівня розвитку районів, раціональному, науково-обґрунтованому використанню природних багатств краю.

Методико-біологічна функція рекреаційної діяльності – це зниження захворюваності, збільшення тривалості життя людей.

Соціально-культурна функція полягає в пізнанні навколишнього світу, спілкуванні людини з природою. Вона знаходить відображення в рості творчої активності, розширенні кругозору, покращенні психологічного клімату в трудових колективах.

Але рекреаційний потенціал використаний не повною мірою. Досить велика кількість територій залишається пустувати, де можна побудувати десятки оздоровчих таборів, баз відпочинку, готелів. Що дасть змогу запорізьким підприємствам долучитися до будівництва та забезпечення їхнього функціонування. Можна розширювати курортну інфраструктуру міст Бердянськ, Приморськ і смт. Кирилівка залучаючи промисловий комплекс області підтримуючи політику імпортозаміщення. Розмістити на о. Хортиця базу відпочинку чисто з козацьким інтер'єром та національною кухнею. Побудувати на березі Дніпра аквапарк використовуючи комплектуючі місцевих підприємств. Запорізька область – один із найрозвинутіших промислових регіонів України.

Сьогодні промисловий комплекс області представлений металургійною, машинобудівною, хімічною, легкою промисловістю, а також рядом інших. Але за складної ситуації в країні та високої конкуренції для нашої промисловості не найкращі часи. Тому залучаючи промисловість регіону до розширення рекреаційних комплексів має збільшитися обсяг реалізованої промислової продукції, це дозволить підвищити інвестиційну активність в економіці, підвищить конкурентоспроможність наших виробників, активізує утворення нових робочих місць. Одже, реалізація наведених пріоритетів створить необхідні стартові умови для подальшого розвитку рекреаційної індустрії, що дозволить «відвернути» тенденцію до зниження попиту на лікувально-оздоровчі і туринські послуги, поступово розширити ринок їх збуту. Паралельно із цими процесами необхідно реалізувати ряд науково організованих засобів з метою забезпечення екологічно-допустимих масштабів, темпів і територіальних пропозицій розвитку рекреаційного комплексу.

Панкова А. Ю.
кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
Курченко К. М.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»
Запорізькій національній технічній університет
м. Запоріжжя, Україна

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДОРУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства, при загостренні економічних, соціальних та екологічних проблем, все актуальнішим є збереження здоров'я окремої людини та соціуму конкретної території, що породжує цілий спектр потреб, реалізацію яких забезпечує рекреаційна галузь господарства.

Запоріжжя це велике промислове місто, яке є одним з найбільших адміністративних, індустріальних і культурних центрів півдня України. Місто має значний туристичний потенціал, зумовлений географічним розташуванням, особливостями історичного розвитку, національно-культурним різноманіттям, специфічною архітектурою міста, природними об'єктами, наявністю потенційно брендових туристичних продуктів, унікальним поєднанням у межах міста урбанізованих та індустріалізованих майданчиків із заповідними територіями. Розташоване на головній водотранспортній магістралі — річці Дніпро, у місці її перетину транспортно-комунікаційними коридорами.

Разом із навколишніми поселеннями утворює Запорізьку агломерацію. Запоріжжя є одним з найбільших адміністративних, індустріальних та культурних центрів півдня України. Тому необхідно розвивати рекреаційний потенціал. Потенціал – це (англ. potential) можливості, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані.

Рекреаційний потенціал розглядається як сукупність наявних, соціально-економічних і культурно-історичних передумов певної території в організації рекреаційно-туристичної діяльності. Таким чином, будь-яка територія чи країна постійно знаходиться у більшій або меншій невідповідності між наявним рекреаційним потенціалом і рівнем характером та ефективністю його використання.

Отже, рекреаційний потенціал це наявність рекреаційних ресурсів, які використовуються для задоволення потреб постійного і тимчасового населення у відпочинку та оздоровленні.

Територіальна рекреаційна система (ТРС) – це система взаємопов'язаних, природних, природно-соціальних, і соціальних компонентів, функціонування яких спрямоване на забезпечення рекреаційного попиту населення. Будь-яка рекреаційна територія є частиною земельного фонду у межах державних кордонів країни, або регіону.

Головною суспільною функцією ТРС є максимальне задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні, лікуванні та підвищенні фізичного та духовного потенціалу. Центральним об'єктом функціонуючої ТРС є людина, рекреант.

Рекреація – це система заходів, пов'язана з використанням вільного часу людей для їх оздоровчої, культурно-ознайомчої і спортивної діяльності на спеціалізованих територіях, які розташовані поза їх постійним помешканням. Рекреація охоплює всі види відпочинку. Відновлення здоров'я і працездатності шляхом відпочинку на лоні природи, або під час туристичної поїздки з відвіданням національних парків, архітектурних пам'яток, музеїв. Рекреаційна територія є ділянкою Землі у визначених межах, яка використовується для відпочинку та оздоровлення людей, організації екскурсій і туризму. Рекреаційна території за характером їх використання поділяють на дві групи. Одна з них об'єднує рекреаційні території (зелені зони міст, лісопарки, озера, ставки, річки тощо), які призначені для короткочасна періодична діяльність. Друга група складається з рекреаційних територій тривалої рекреації (санаторно-лікувальні комплекси, приморські, гірські райони, туристичні бази тощо).

Перед кожним суб'єктом рекреаційного господарювання стоїть триєдине завдання: по-перше, підвищення доходності від використання рекреаційних ресурсів для забезпечення власного функціонування; по-друге, задоволення рекреаційних потреб населення на даний момент і в довгостроковій перспективі; по-третє, збереження довкілля рекреаційних районів і територій.

Для цього необхідно провести планування. Тому щоб досягти поставленні завдання потрібне застосування певних інструментів, які визначають параметри та ефективність функціонування організаційно-економічного механізму рекреаційних систем і поділяються на загально державні, територіальні, галузеві та локальні (в межах окремих організацій і підприємств). Загальнодержавні інструменти забезпечують певне макросередовище функціонування рекреаційної галузі та ринку її послуг. Галузеві – якісні параметри функціонування галузі, створюючи сприятливі умови для мікроекономічного розвитку.

Складність функціональних і просторових залежностей, що виявляються при вирішенні економічних і соціальних завдань регіонального планування рекреаційного господарства і розвитку курортів, обумовлює необхідність удосконалення методів регіональних досліджень. На даному етапі найефективнішим у сфері вивчення і проектування складних регіональних систем є метод системного аналізу. Ефективним є застосування математичних методів на основі системної методології для визначення структури територіальної системи як функціональної цілісності. За умови структурно-просторової оптимізації рекреаційного розселення до відповідних моментів дослідження й оптимізації структури територіальних рекреаційних комплексів відносять виявлення мережі, що склалася, – центрів соціально-економічної активності, порівняння їх системотворчих потенціалів і визначення меж зон вплив на прилеглу територію.

Використовування принципу функціонально-територіального рекреаційного обслуговування в перспективі повинне сприяти створенню єдиної системи організації рекреаційної інфраструктури. При цьому, цю систему необхідно створити не тільки у досить великих населених пунктах, але і в невеликих сукупностях населених місць, що утворюють локальну систему рекреаційного населення.

У цих умовах актуальним є розвиток не тільки механізму використання природно-рекреаційного потенціалу створених рекреаційних територій і районів, а й механізму відтворення природно-рекреаційних ресурсів.

Таким чином потрібне єдине нормативно-правове підґрунтя для всіх методів управління рекреаційною діяльністю в межах даної території

Також покращення систем методів управління в галузі рекреаційного природокористування повинна охоплювати всю сукупність як вертикальних, так і горизонтальних взаємозв'язків між суб'єктами та об'єктами рекреаційних соціально-економічних територій.

Панкова А. Ю.

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту

Симоненко Г. А.

здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «магістр»

Запорізькій національній технічній університет

м. Запоріжжя, Україна

ФОРМИ І СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства, при загостренні економічних, соціальних та екологічних проблем, все актуальнішим є збереження здоров'я окремої людини та соціуму конкретної території, що породжує цілий спектр потреб, реалізацію яких забезпечує рекреаційна галузь господарства. Локалізація соціально-економічних відносин даної галузі на регіональному рівні відбувається в межах формування та розвитку територіальної рекреаційної системи, що в умовах ринкової економіки трансформується в регіональний ринок рекреаційних послуг. Принциповим моментом формування стратегії розвитку рекреації в місті є питання офіційного визнання місця і ролі цієї галузі в економічній структурі і відповідно, визначення курсу практичних дій на різних рівнях державної влади.

В якості основних мотивів необхідності та доцільності активізації розвитку рекреаційної індустрії Запоріжжя можна навести наступні аргументи: наявність потужного природного та історико-культурного рекреаційного потенціалу; прискорене освоєння рекреаційного потенціалу території з орієнтацією на сучасні тенденції розвитку рекреації в світі неминуче викликає позитивні зрушення в інших сферах (інфраструктура, промисловість, сільське господарство, екологія) і створює сприятливі передумови для вирішення соціальних проблем, підвищення життєвого рівня населення, формування нормального ринкового середовища. Регіон стає привабливим для іноземних інвестицій; державний і місцевий бюджети отримають надійне джерело грошових надходжень.

Розвиток рекреаційного комплексу є ефективним засобом структурної трансформації господарства в сторону його соціальної орієнтації. В цьому плані рекреація може дати відчутний соціальний ефект в першу чергу за рахунок розширення зайнятості населення.

За своєю економічною результативністю рекреація є цілком конкурентоздатною галуззю. Ефективна політика освоєння рекреаційного потенціалу може стати дієвим інструментом екологізації господарського комплексу області, засобом підвищення рівня екологічної безпеки території.

Високорозвинений ринок рекреаційних послуг є вагомим фактором прискорення інтеграції України в європейський економічний простір.

З огляду на існуючі об'єктивні і суб'єктивні передумови розвитку та наявний рекреаційний потенціал, рекреаційна галузь визнана однією із пріоритетних сфер перспективного розвитку області з чітко визначеною політикою по відношенню до неї і програмою дій. При цьому рекреація розглядається в широкому контексті розвитку, високі орієнтири якої можуть бути досягнуті не лише через різні форми стимулювання підприємницької активності в сфері рекреаційного бізнесу, залучення інвестицій і т.п., а й через забезпечення належного рівня розвитку соціальної та інженерної інфраструктури, підготовки кадрів, екологічної безпеки. При виборі стратегічних орієнтирів розвитку рекреаційного комплексу слід оптимально поєднати соціальні потреби держави на оздоровлення і відпочинок населення із економічними вигодами на рівні територій (окремих фірм, організацій), зорієнтованих виключно на прибутковість цієї галузі.

Всі плани, програми та проекти щодо розвитку рекреаційної індустрії повинні бути максимально зорієнтовані не тільки на створення належних умов для туристів, а й на забезпечення комфортного проживання корінних жителів регіону. Іншими словами, розвиток рекреаційної галузі розглядається як сфера задоволення важливих суспільних потреб, яка до того ж є ефективною в еколого-економічному плані, виступає важливим фактором стабілізації місцевих ринків праці та розширення зайнятості населення.

Для розвитку рекреаційної індустрії в місті потрібно забезпечити підготовку висококваліфікованих кадрів для закладів рекреаційної сфери, для чого слід відкрити нові спеціальності у існуючій системі державної та недержавної освіти в області; формувати наукові кадри для проведення науково-дослідних робіт у цій сфері; налагодити міжнародне співробітництво для підготовки та обміну досвідом працівників рекреаційного комплексу; довести якісні та кількісні характеристики об'єктів інфраструктури, що працюють на рекреаційну галузь (дороги, транспортне обслуговування, готельне господарство, громадське харчування, зв'язок, сфера торгівлі та побуту, культура і мистецтво, спорт, страхування тощо) до рівня світових стандартів; впроваджувати нові форми рекреаційного підприємництва: будівництво приватних готелів, будинків відпочинку, санаторіїв, пансіонатів; створення приватних туристичних підприємств, спільних підприємств і т. ін.

Тесленок І. М.
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для більшості промислових підприємств одним із доступних способів утримати і покращити конкурентоспроможність на ринку є оптимізація управління діяльністю підприємства. Часто підприємства, які використовують зарубіжний досвід, поринають в проекти оптимізації бізнес-процесів, не розрахувавши при цьому власні сили і потреби. Основні помилки пов'язані з тим, що вони описують та моделюють процеси хаотично, забуваючи про головну мету – керованість та собівартість оновлених процесів.

Процес оптимізації діяльності промислового підприємства багатосторонній. З однієї сторони, підприємство зацікавлене в забезпеченні найвищого рівня прибутковості фінансових вкладів її засновниками, а також в стабільній роботі протягом тривалого терміну. Це прослідковується в наступних очікуваннях макроекономічних факторів: найменша ставка кредитування для реалізації інвестиційних проектів з найменшими затратами на фінансування проекту; найменші рівні оподаткування для максимізації рівня прибутку власникам підприємств; найбільші рівні розвитку всієї економічної інфраструктури. Це дозволить інтенсифікувати виробничі процеси та заощадити суттєві суми [1].

Найчастіше під оптимізацією розуміють вибір найкращого (оптимального) варіанта з безлічі можливих. В економіці оптимізація – це визначення значень економічних показників, за яких досягається оптимум, тобто оптимальний, найкращий стан системи. Найчастіше оптимуму відповідає досягнення найвищого результату при даних витратах ресурсів або досягнення заданого результату при мінімальних ресурсних витратах [2].

Слід зауважити, що «оптимізація» відрізняється від просто «вдосконалення» або «поліпшення». Перш за все тим, що тут є вимір результатів. Тобто, на першому етапі слід визначити, що таке «найкращий результат», а на другому знайти, як його отримати.

Отже, оптимізація управління діяльності підприємства – це комплексна робота, яка включає в себе наступне: формулювання необхідної мети (що оптимально, який результат нам потрібний); вимір і облік результатів (у тому числі ведення статистики), аналіз оптимізуючого об'єкта; зміна оптимізуючого об'єкта, відстеження результатів.

Серед популярних підходів оптимізації діяльності та управління підприємством, що розвивалися в останні 20 років можна назвати: EVA (Economic Value), TQM (Total Quality Management), BSC (Balanced Score Card), Manufacturing Resources Planning (MRPII), Just-In-Time (JIT), Supply Chain Management (SCM), Customer Relationship Management (CRM), Activity Based Costing (ABC). Слід наголосити, що дані підходи концентруються на одному із

показників чи процесі, надаючи загального ефекту від впровадження. Кожний підхід має свої плюси і мінуси.

Справжню оптимізацію роботи промислового підприємства потрібно почати з формулювання мети, визначення бажаного результату і показників для його вимірювання. Як правило, коли мова йде про оптимізацію бізнесу в цілому, на цьому етапі створюється стратегічна карта, що містить систему цілей підприємства та систему показників для їх вимірювання.

Об'єктів оптимізації може бути декілька: це процеси і системи підприємства. Процеси – те, що робиться (перетворює «вхід» в «вихід», тобто виробляє потрібний результат), а системи – в яких умовах це відбувається (наприклад, оргструктура, система мотивації та ін.).

Починати необхідно з оптимізації бізнес-процесів, оскільки саме вони дають результат. Системи ж повинні забезпечити для процесів оптимальні умови. Тому спочатку міняємо процеси підприємства, робимо їх ефективнішими, простішими, швидшими, а вже потім дивимося, що необхідно змінити в системах. Наприклад, оптимізація організаційної структури проводиться виходячи з системи бізнес-процесів підприємства.

Досить часто оптимізацію плутають зі скороченням. Наприклад, оптимізація підприємства найчастіше розуміється як скорочення персоналу («оптимізація штатної структури») і скорочення витрат («оптимізація витрат»). При цьому питання, як правило, ставиться так: «скоротити на 10%» або, в кращому випадку, «без чого ми зможемо обійтися». В результаті знижується якість, збільшуються терміни виконання робіт. Насправді ж витрати (не тільки грошей, але і всього: часу, сил, простору, ресурсів тощо) діляться на корисні витрати і втрати. Корисні витрати – це витрати на те, що потрібно, що вносить свій внесок у результат. А втрати – це те, що не потрібно для отримання результату.

Промислове підприємство є комплексною відкритою системою, результат діяльності якої визначається за результатами взаємоузгодженої, доцільної та ефективної діяльності кожної з підсистем підприємства. Таким чином, оптимізація діяльності промислового підприємства повинна проводитися комплексно, не будучи зведена, наприклад, до багато факторної оптимізації окремих параметрів статичної моделі підприємства.

Список використаних джерел

1. Кудинов И. А. Оптимизация деятельности предприятий в условиях изменяющихся макроекономических факторов (случайные и неслучайные факторы) [Текст] / И. А. Кудинов // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов, 2007. – № 4. – С. 145-148
2. Райзберг Б. А. Сучасний економічний словник / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозівський, Е. Б. Стародубцева. – М : ІНФРА-М, 1999. – 479 с.

Онуфрієнко Н. Л.
старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Качур М. І.
здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК

Машинобудівний комплекс України є однією з найбільш провідних та потужних галузей промисловості економіки, адже він поєднує у собі технічний, науковий, інноваційний потенціал, стимулює науково-технічний прогрес, сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції країни на зовнішньому та внутрішньому ринках та забезпечує національну безпеку держави.

Зазвичай машинобудівні підприємства забезпечують технічне переозброєння, задовольняють споживчий попит населення, а також створюють основу економічного та оборонного потенціалу країни. У розвинутих країнах машинобудування належить до найважливіших галузей промисловості та є пріоритетною, бо має вплив на ефективність та продуктивність всіх сфер економічної діяльності країни. Постійний розвиток машинобудівного комплексу забезпечує рентабельність та конкурентоздатність товарів та послуг на ринку, зростання матеріального та інтелектуального рівня населення, що сприяє підвищенню рівня розвитку економіки держави [1].

Митно-тарифні бар'єри регулюють зовнішньоекономічну діяльність. Митний тариф застосовується як інструмент стимулювання виробництва та експорту продукції з високою часткою доданої вартості. Проте, сьогодні, коли інтенсивно спостерігається процес інтеграції, країни переходять до усунення традиційних торговельних бар'єрів. Яскравим прикладом зменшення митного податку або повного його нівелювання є створення між країнами зон вільної торгівлі. Отже, із впровадженням зони вільної торгівлі з ЄС відбудеться практично повне скасування тарифних бар'єрів. У зв'язку з цим не всі машинобудівні підприємства зможуть витримати конкуренцію й багато з них просто збанкрутують, адже план реалізації товарів не буде виконаний [2]. Але асоціація з ЄС передбачила період захисту для українського виробництва, отже, держава має можливість захистити свій сектор машинобудування та здійснити інноваційні перетворення.

Машинобудівні підприємства мають специфічні особливості, які характеризують їх діяльність та визначають особливості формування, оцінювання і, загалом, управління їх економічним потенціалом [1]. Для впровадження у виробництво наукових досягнень потрібна інтеграція та кластеризація науково-дослідних інститутів з конструкторськими бюро й заводами, а також потрібні трудові ресурси високої кваліфікації, особливо важливого значення набуває розвиток інтелектуального потенціалу. Що стосується інноваційної політики держави в галузі машинобудування, то необхідно обов'язково поєднати великий, середній та малий бізнес, тому що будь-яке машинобудівне підприємство пот-

ребує виробництва великої кількості деталей та запчастин, які можуть виробляти малі підприємства. В сучасних реаліях ефективним був би процес розміщення державного замовлення, що б зумовило б отримання прибутку, частина якого могла б піти на інноваційні проекти, що, в свою чергу, підвищило конкурентоспроможність продукції.

Слід зазначити про те, що бар'єром виходу на європейський ринок для підприємств машинобудування є істотні розходження в стандартизації й технічних регламентах України та ЄС. В Україні передбачено механізм поступового впровадження нових правил і стандартів протягом періоду від двох до п'яти років залежності від виду продукції, наприклад, протягом двох років Україна повинна була підготуватися до застосування європейських норм при виробництві продукції машинобудування [4]. Таким чином, повне узгодження законодавства, інститутів та стандартів повністю відкриє ринок ЄС для українських машинобудівних підприємств і дасть можливість виробникам здійснювати поставки з українськими сертифікатами відповідності.

Отже, євроінтеграція відкриває перед українськими машинобудівними підприємствами великі можливості в розширенні зовнішньоекономічної діяльності. Машинобудування має значні природні та набуті переваги, ефективній реалізації яких перешкоджає низка системних проблем держави, низька ефективність виробництва, відсутність досвіду конкурентної ринкової поведінки, недостатня кількість нових технологій, а також труднощі з виходом на ринки високоякісної продукції. Вирішенню цих проблем має сприяти як активна державна політика, так і підвищення стандартів управління в державі та всередині самих підприємств, співробітництво з партнерами, умови для якого створені підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС. Маючи вихід на європейський ринок українські машинобудівні підприємства повинні піднімати якість продукції, в свою чергу основу якості продукції складає як інноваційна діяльність підприємства, так і ефективний маркетинг.

Список використаних джерел

1. Колісник М. К. Стан підприємств машинобудування в Україні і можливі шляхи виходу з кризи за допомогою стратегії інтеграції / М. К. Колісник, К. Е. Сміх // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 163-173.
2. Лебедева О.О. Планування зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств України в умовах Європейської інтеграції [Електронний ресурс] / О. О. Лебедева. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/1553/1/33.pdf>.
3. Шацкова Л. П Сучасний стан та оцінка інноваційного розвитку підприємств машинобудування України / Л.П. Шацкова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С.72-75.
4. Кузнецова Л. І. Реалізація експортного потенціалу України на ринках ЄС у контексті проблем реформування системи сертифікації [Електронний ресурс] / Л. І. Кузнецова.-Режим доступу до ресурсу:<http://ief.org.ua/wp-content/uploads/>.

Онуфрієнко Н. Л.
*старший викладач кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*
Стешина М. О.

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах господарювання роль і значення заробітної плати як потужного стимулу до праці постійно зростає. Під ефективністю заробітної плати як фактора трудової мотивації необхідно розглядати соціально-економічну категорію, яка визначає взаємозв'язок розмірів заробітної плати з результатами праці і забезпечує міру відтворення робочої сили [1].

Згідно Закону України “Про оплату праці” заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

Організація оплати праці на підприємстві являє собою систему організаційно-правових засобів, спрямованих на встановлення змісту і порядку введення системи оплати праці, тарифної системи, нормування праці, відрядних розцінок, преміювання, інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат, встановлення норм оплати праці при відхиленні від тарифних умов, форм і строків виплати заробітної плати, порядку обчислення середнього заробітку, індексації зарплати у зв'язку зі зміною індексу споживчих цін, компенсації зарплати у зв'язку з порушенням термінів її виплати.

Підприємства самостійно встановлюють фонди, системи і розміри оплати праці, а також інші види доходів, передбачені законодавством, при цьому підприємства мають право використати тарифні сітки і шкали співвідношення посадових окладів, які визначаються галузевими угодами, як орієнтири для диференціації оплати праці залежно від професії, кваліфікації працівників, складності та інших умов робіт.

Напрямами вдосконалення організації оплати праці на підприємстві можуть бути наступні: запровадження єдиного підходу щодо оцінки складності робіт і диференціації тарифних умов оплати праці всіх категорій персоналу на базі єдиної тарифної системи; диференціація тарифних ставок (окладів) у межах кожного розряду за кількома рівнями; визначення конкретного рівня тарифної ставки (окладу) у межах кожного розряду за результатами комплексного оцінювання працівників; можливості як підвищення, так і зниження тарифної ставки (окладу) залежно від результатів оцінки у звітному періоді; опрацювання системи показників, які характеризують якість і терміни виконання робіт, ініці-

ативу, новаторство, професійне зростання, самостійність, творчий підхід для комплексного оцінювання працівників [3].

Основою організації оплати праці на ПАТ “МОТОР СІЧ” є тарифна система. Її застосування забезпечує диференціацію і регулювання рівня заробітної плати в залежності від кваліфікації працівників, складності виконуваних ними робіт і функцій, інтенсивності, характеру і умов праці.

Отже, організація оплати праці на ПАТ “МОТОР СІЧ” спрямована на забезпечення винагороди працівників за працю, залежно від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей, результатів праці і господарської діяльності структурного підрозділу, у яких робітники безпосередньо працюють. Також на підприємстві постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників. Фонд оплати праці за 2015 рік становив 1755163,3 тис.грн. У 2015 році у порівнянні з 2014 роком відбулося збільшення фонду оплати праці на 439242,3 грн., ці зміни фонду оплати праці сталися за рахунок збільшення окладів та тарифів на підприємстві. Середня заробітна плата промислово-виробничого персоналу ПАТ “МОТОР СІЧ” в 2015 році становила 5709 грн., виробничих робітників основних цехів – 5880 грн. Впровадження комплексу організаційно-технічних заходів на підприємстві, що спрямований на реалізацію стратегії підприємства, ставить собі за мету стимулювання підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, що виробляється, та включає заходи з активізації людського фактора за різними напрямками матеріального стимулювання – від корегування тарифної системи до вдосконалення системи преміювання.

Таким чином, система організації оплати праці на машинобудівному підприємстві дає змогу спонукати працівників до більш ефективної діяльності, забезпечувати якість і конкурентоспроможність продукції, що виготовляється, а також необхідний рівень рентабельності виробництва. Організація оплати праці на підприємстві має відповідати певним принципам: здійснення оплати праці відповідно до її кількості та якості; диференціювання заробітної плати залежно від кваліфікації працівника, умов праці, галузевої та регіональної належності підприємства; систематичне підвищення реальної заробітної плати, тобто перевищення темпів зростання номінальної заробітної плати над інфляцією; перевищення темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання середньої заробітної плати.

Список використаних джерел

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник / Г. В. Савицкая.– 3-е изд., перераб. и доп.–М. : ИНФРА-М, 2009. – С. 97.
2. Закон України “Про оплату праці” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.
3. Демко І. І. Особливості організації оплати праці на підприємстві / І. І. Демко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір. – 2013.– Вип. 1 (99). – С. 490-496.

Для нотаток

Наукове видання

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет**

Академія муніципального управління, м. Київ

ПВНЗ «університет економіки і підприємництва», м. Хмельницький

Факультет економіки та управління Кафедра обліку і аудиту

**Трансформація організації бухгалтерського обліку,
Аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні**

*Матеріали Міжнародної науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
6-7 квітня 2016 року*

(українською, польською та російською мовами)

Відповідальний за випуск: Левченко Н. М., д. держ.упр., професор

Видавець:

Мокшанов В. В.

Адреса редакції:

Україна, 69035, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 158, оф. 257.
тел. (061) 220-88-63, моб. (050) 362-8-007
bookpro.in.ua@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5288 від 01.02.2017 р

Здано в набір 01.07.2015. Підписано до друку 15.07.2015.
Формат 60x84/16. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman
Друк принтерний. Ум. друк. арк. 14,53. Обл.-вид. арк. 14,51.
Друк. арк. відбиток 1743,75. Наклад 120 прим.
Замовлення № 45/04.2016-А.

Макет розроблений та віддрукований:
Фізична особа-підприємець В. В. Мокшанов
тел.: (061) 220-88-63

Дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі підприємств
та організацій України 2 103 000 0000 081508 від 02.12.2014 р.